

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ: ПОЛІТИКА ДУХОВНОЇ СПІЛЬНОСТІ, НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ І ЦІННОСТЕЙ

Матеріали 10-го ювілейного
щорічного Всеукраїнського
науково-практичного круглого столу
до Дня Соборності України
(Київ, 25 січня 2023 р.)

За загальною редакцією
Л. Г. Комахи, В. А. Гошовської

Київ
2023

Схвалено Вченою радою Навчально-наукового інституту
публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 12 від 1 лютого 2023 р.)

Соборність України: політика духовної спільності, національних традицій і цінностей : матеріали 10-го ювілей. щоріч. Всеукр. наук.-практ. круглого столу до Дня Соборності України (Київ, 25 січ. 2023 р.) : / за заг. ред. Л. Г. Комахи, В. А. Гошовської. Київ : Навч.-наук. ін-т публ. упр. та держ. служби Київ. нац. ун-ту імені Тараса Шевченка, 2023. 169 с.

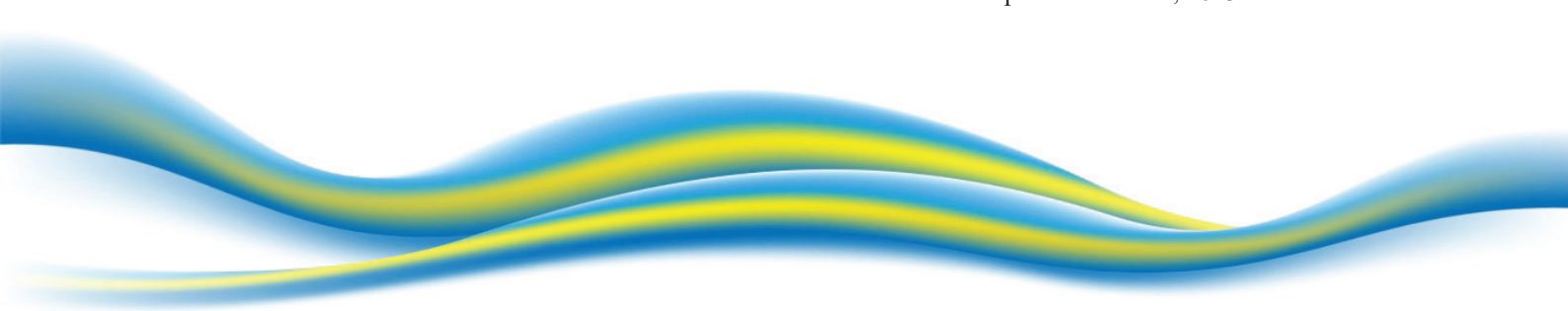
У виданні подано тези доповідей 10-го ювілейного щорічного Всеукраїнського науково-практичного круглого столу до Дня Соборності України. Розглянуто: сучасні питання парламенту та єднання народу щодо суверенітету і незалежності України; соборність як концепцію та політику духовної спільності, традицій і перспектив українського народу; сучасні виклики й завдання публічній владі у воєнний і повоєнний періоди.

Розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти та наукових установ, студентів, аспірантів і докторантів, публічних службовців, депутатів усіх рівнів, керівників різних організацій, установ, підприємств.

УДК 323.2:316.75](477)(06)

*Матеріали друкуються в авторській редакції, мовою оригіналу.
Відповідальність за фактичні помилки, достовірність і точність інформації,
автентичність цитат, плагіат, правильність фактів та посилань несуть автори.*

© Навчально-науковий інститут
публічного управління та державної служби
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, 2023

Соборність як ключова цінність представницької демократії

Щороку Університет святкує День Соборності, адже єдність – це ключова сила, яка допомагає досягнути успіху.

Цього року День Соборності особливий для нашої спільноти – до Університету завітали Президент України Володимир Зеленський та добрий друг нашої держави Борис Джонсон.

Попри усі труднощі та виклики, до заходу долучилися студенти і студентки з усіх регіонів України. І надзвичайно символічно, що перше питання до Президента поставив курсант з тимчасово окупованого Криму: «коли буде перемога?»

Наші гості не мали жодного сумніву, що Україна точно переможе в цій війні, ба більше – перемогу можливо здобути вже у 2023 році. І саме єдність є одним із головних чинників цього важкого, але важливого шляху!

Дякую пану Президенту Володимирі Зеленському та пану Борису Джонсону за відверте спілкування та чудові подарунки – книги, які, я переконаний, здатні змінити світогляд багатьох студентів.

Разом до перемоги! #КНУ

*(із сайту Київського національного
університету імені Тараса Шевченка)*

Шановні колеги! Шановні присутні!

День Соборності – це свято, який наш Університет святкує кожного року. Однак сьогодні цей день сприймається по-особливому, адже соборність – це ключова цінність українського народу на шляху до нашої Перемоги!

Досить символічно, що 22 січня цього року Університет відвідав Президент України Володимир Зеленський та колишній Прем'єр-міністр Великої Британії, член британського парламенту Борис Джонсон, які знайшли час поспілкуватися зі студентами з усіх регіонів України, а також представниками Військового інституту.

Під час візиту Глава держави зазначив, що перемогу можливо здобути вже в 2023 році, однак для цього українцям потрібно зберігати єдність і міцність. Тож саме про єдність та міцність ми будемо говорити сьогодні – передусім з погляду академічної науки та управлінської практики.

Для цього ми запросили провідних вітчизняних науковців, політиків та громадських діячів, директорів науково-дослідних інститутів НАН України, академіків. Отже, у засіданні нашого ювілейного круглого столу, присвяченого Дню Соборності України, який був започаткований десять років тому єдиною в Україні кафедрою парламентаризму під керівництвом Валентини Гошовської, докторки політичних наук, професорки, керівника Наукової школи вітчизняного парламентаризму, візьмуть участь:

Бугров Володимир Анатолійович – ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філософських наук, професор, відмінник освіти України, заслужений працівник освіти України;

Арахамія Давид Георгійович – народний депутат України IX скликання, Голова фракції «Слуга народу» у Верховній Раді України;

Жулинський Микола Григорович – знакова постать на українському видноколі, академік, політик, державник, віцепрем'єр-міністр України з гуманітарних питань, або, інакше кажучи, – «наріжний камінь українства» в науці;

Лібанова Елла Марленівна – відома громадська діячка та українська вчена, академік НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України;

Мовчан Павло Михайлович – народний депутат України шести скликань, незмінний очільник Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Т. Шевченка, без перебільшення, один із фундаторів сучасної Української держави, яку виборював і словом, і ділом – голосував за Акт проголошення Незалежності України та Конституцію;

Смолій Валерій Андрійович – відомий громадський і політичний діяч, провідний учений, академік НАН України, директор Інституту історії НАН України, успішний і шанований в Україні віцепрем'єр-міністр з гуманітарних питань;

Рафальський Олег Олексійович – український політик, науковець та громадський діяч, директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, член-кореспондент та віцепрезидент НАН України.

Учасників круглого столу привітали:

Валентина ГОШОВСЬКА

доктор політичних наук, професор, завідувачка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Заслужений працівник народної освіти України, народний депутат України кількох скликань

Павло МОВЧАН,
народний депутат України шести скликань, незмінний очільник Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, без перебільшення, один із фундаторів сучасної Української держави, яку виборював і словом і ділом – голосував за Акт проголошення Незалежності України та Конституцію

Елла ЛІБАНОВА,

доктор економічних наук, професор, відома громадська діячка й українська вчена, академік НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України

Давид АРАХАМІЯ,
народний депутат України IX скликання, Голова фракції «Слуга народу» у Верховній Раді України

Валерій СМОЛІЙ,

відомий громадський і політичний діяч, провідний вчений, академік НАН України, директор Інституту історії НАН України, еквіцепрем'єрміністр з гуманітарних питань України, доктор історичних наук

Микола ЖУЛИНСЬКИЙ,
український політик, державник, академік НАН України,
ексвіцепрем'єрміністр України з гуманітарних питань,
директор Інституту літератури імені Тараса Шевченка
НАН України, доктор філологічних наук

Олег РАФАЛЬСЬКИЙ,
український політик, громадський діяч, директор Інституту
політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН
України, член-кореспондент НАН України, академік НАПН
України, віцепрезидент НАН України, доктор історичних наук,
професор

Петро ВОРОНА,
доктор наук з державного управління, професор, член Наукової
школи вітчизняного парламентаризму з часів заснування,
доброволець, головний сержант військової частини ЗСУ,
на передовій

Володимир КРЕЙДЕНКО,
народний депутат України IX скликання, заступник голови
Комітету Верховній Раді України з питань транспорту та
інфраструктури, Навчально-науковий інститут публічного
управління та державної служби Київського національного
університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму,
докторант

Олександр АЛІКСІЙЧУК,
народний депутат України IX скликання, голова підкомітету з
питань захисту інвестицій в об'єкти будівництва Комітету Верховної
Ради України з питань організації державної влади, місцевого
самоврядування, регіонального розвитку та містобудування,
Навчально-науковий інститут публічного управління та державної
служби Київського національного університету
імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірант

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНІ СЛОВА	3
ВЛАДИСЛАВ АЛЕКСАНДРОВ. КОНСОЛІДАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСНОВА СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ	9
ОЛЕКСАНДР АЛІКСІЙЧУК. ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ	12
ЄВГЕНІЙ АНОШИН. СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У ВОЄННИЙ ТА ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОДИ	14
НАТАЛІЯ БАЛАСИНОВИЧ. ПРО ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, МАЙБУТНЄ	17
МАКСИМ БЕРКУТ. РОЗБУДОВА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ	20
ТЕТЯНА ВАСІНА. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	23
ЄЛИЗАВЕТА ВЕНГЕР-РУЩЕНКО. ПЕРСПЕКТИВИ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ	25
ЄВГЕН ГАЛЬЦЕВ. ДЕНЬ СОБОРНОСТІ – ВАЖЛИВА ВІХА В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ	27
АНДРІЙ ГАЧКОВ. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В ПОЛІТИЧНОМУ УПРАВЛІННІ	30
ОЛЬГА ГОРУЛЬКО. ПАРИТЕТНИЙ ПАРЛАМЕНТ НА ЗАХИСТІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	33
ВАЛЕНТИНА ГОШОВСЬКА. СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ – ФАКТОР ЄДНАННЯ НАРОДУ І ВЛАДИ	36
ОЛЕНА ДАВИДЕНКО. МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	39
ЛІДІЯ ДАНИЛЕНКО. ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ: ТРАДИЦІЯ ТА ЦІННІСТЬ	42
В'ЯЧЕСЛАВ ДІДКІВСЬКИЙ. ОПТИМІЗАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНИМ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ	46
ЕЛЬМІРА ДОРОШЕНКО. ГАРАНТІЇ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	49
ІРИНА ДУДКО, АНДРІЙ УДОТОВ. НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР ЄДНАННЯ І СПРОТИВУ РФ В УМОВАХ ВІЙНИ	52
ЮРІЙ ЄЛЕНІЧ. РОЛЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ЯК ЗАКОНОДАВЧОГО ІНСТИТУТУ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ	55
КИРИЛО ЄСЕННІКОВ, КАМІРАН КАМАЛ КАРІМ. ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	57
ОЛЕГ ЗУБЧИК, МАКСИМ ЛИНЧЕНКО. СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ: ПОЛІТИЧНА ЕТИКА ЯК УМОВА МОЖЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ОНТОЛОГІЇ	59
ЮРІЙ КІСЕЛЬ. ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ: ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ, НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ (ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)	62
МИКОЛА КОВАЛЬЧУК, ІРИНА АЛЕКСАНДРОВА. ЦІННІСНИЙ ВИМІР ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ	65
ОКСАНА КОГУТ. ЄДНІСТЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСНОВА СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ	68
АННА КОМІСАРЕНКО. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД	71
ПАВЛО КОНОНЕНКО. АКТ ПРО ЗЛУКУ 22.01.1919 РОКУ. ІСТОРИЧНІ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ	73
ВОЛОДИМИР КРЕЙДЕНКО. РОЛЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	76
ЛЮДМИЛА ЛУКІНА. СОБОРНА ДЕМОКРАТІЯ – ОСНОВА КОНСОЛІДАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	78
НАТАЛІЯ ЛЯЩЕНКО. ЄДНІСТЬ – ЗАПОРУКА ПЕРЕМОГИ. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ ДЛЯ УКРАЇНИ	80
ЮРІЙ ЛЯЩЕНКО. ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ: ВИМОГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	82

АЛІ МАГЕРРАМОВ, ДМИТРО РАХМАТУЛІН. ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	85
НАТАЛІЯ МАРТИНЕНКО. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	87
ЛІДІЯ МАЦЕЦКА. ДЕНЬ СОБОРНOSTІ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР ВЗАЄМОВІДНОСИН ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	90
ОЛЕКСАНДР МИСИШИН. ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС ЯК ПОЛЕ БОРОТЬБИ З ПОЛІТИЧНОЮ КОРУПЦІЄЮ	92
ІГОР НЕГУЛЕВСЬКИЙ. ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	95
ЕВЕЛІНА ОВЧАРУК. DIGITAL-ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	97
ІВАН ОВЧІННИКОВ. ФАКТОР ДОБРОЧИННОСТІ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА У ВИМІРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	100
ВАСИЛЬ ОРИЩУК. КІБЕРБЕЗПЕЧНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У МУЗЕЙНІЙ СФЕРІ	102
СЕРГІЙ ПАЛАДІЙЧУК. ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	105
СЕРГІЙ ПАЛАДІЙЧУК. АЛГОРИТМ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ	108
ОЛЬГА ПАНЧЕНКО. ДИНАМІКА ЗМІНИ ДОВІРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ДО ВЛАДИ ЯК ОДИН ІЗ ПОКАЗНИКІВ СОБОРНOSTІ ДЕРЖАВИ	112
ТЕТЯНА ПАРФЕНЮК. РОЗВИТОК ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДжЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ЯК КЛЮЧОВА СКЛАДОВА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	116
ІРИНА ПОЛОЖЕШНА. ВПЛИВ КАДРОВОГО МЕХАНІЗМУ НА СТВОРЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНО СПРОМОЖНИХ ГРОМАД	118
ОЛЕКСАНДР ПУХКАЛ. СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ: ВИМІРИ І ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	121
ІГОР РЕЙТЕРОВИЧ. СОБОРНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА ЦІННІСТЬ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ	124
ДЕНИС РУДЕНКО, ДМИТРО РУДЕНКО. ПРОТИДІЯ ПАНДЕМІЇ: НОВІ ЦІННОСТІ НОВОЇ ДОБИ	126
АНАСТАСІЯ СІВРУК. ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКА ЕЛІТА ЯК ЧИННИК ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ	129
ОЛЬГА СКОБЕЛЬСЬКА. ШЛЯХИ ДЕОКУПАЦІЇ ТА РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ НАСЕЛЕННЯ ДО ДЕРЖАВИ УКРАЇНА	132
ТЕТЯНА СОЛОМЄНЦЕВА. КРИМІНАЛЬНО КАРАНІ КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО МОЖУТЬ ВЧИНЯТИСЬ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	136
ЛАРИСА СОХАТЮК. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	139
ОЛЕКСІЙ ФЕСАК. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД НАЦМЕНШИН ЯК ОДНЕ ІЗ ПРІОРИТЕТНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ	141
ДАМІР ХАМАВІ. ПАРЛАМЕНТСЬКА КОАЛІЦІЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	143
ЮРІЙ ХАНІК. ПАРЛАМЕНТСЬКА СЛУЖБА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	146
МИРОСЛАВА ЧАЮН. SMART-CITY –ЗАПОРУКА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ КРАЇНИ	149
ІРИНА ЧУМАК. АКСІОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	151
АНДРІЙ ШЕМЧУК. УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	154
ОЛЕКСАНДР ЮРІКОВ. УКРАЇНСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ НА ЗАХИСТІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	157
ВІКТОРІЯ ЮРІКОВА. РОЗВИТОК ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ: ТРАДИЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	160

Владислав Александров,

аспірант кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Vladyslav Aleksandrov,

Graduate student of the Departments of Global and National Security, Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University

<https://orcid.org/0000-0003-0164-6439>

Науковий керівник: **Рена Марутян**, д.держ.упр., професорка, професорка кафедри глобальної та національної безпеки Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КОНСОЛІДАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСНОВА СТІЙКОСТІ ДЕРЖАВИ

CONSOLIDATION OF SOCIETY AS THE BASIS OF STATE STABILITY

The main scientific approaches to the state management of ensuring the national stability of Ukraine are considered. According to the selected topic of the article, an analysis of scientific research in recent years was carried out. Recommendations aimed at creating an effective system of national stability of Ukraine are proposed. Based on the results of the analysis of the historiography of the problem, it has been proven that the main elements of national stability can be defined as: adaptability, ability to resist (resilience), the ability to minimally function during crises (stability) and the ability to recover from a crisis (resilience). It is also proposed to create a system for analyzing threats to national security and national stability in various spheres of life, to develop general and sectoral methods for determining criteria, indicators and their limit values. This will make it possible to adequately assess the level of relevant threats and respond to them accordingly, building a system for ensuring national security and national stability.

Keywords: national stability, public administration, national security, criteria, indicators of national stability.

Сьогодні перед Україною постає завдання в умовах проведення соціально-економічних та політичних реформ, здійснення збройної агресії з боку Російської Федерації консолідувати суспільство перед новими викликами та загрозами а також підвищити ступінь стійкості України до загроз гібридної війни та інших кризових явищ. Забезпечення національної стійкості є новою проблемою для публічно-управлінського дискурсу. Цей концепт прийшов у науку публічного управління з психології та маркетингу. Дослідження національної стійкості саме у контексті управління національною безпекою є новим науковим напрямом дослідження й актуальним на сьогодні.

Серед науковців, які досліджують різні аспекти національної стійкості можна виокремити праці таких вчених, як Г. Булах, В. Маргасова, Р. Марутян, М. Орел, Г. Ситник. Питаннями національної стійкості та аналізу загроз у сфері національної безпеки займалися різні вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Т. Брежнєва, О. Власюк, В. Горбулін, А. Качинський, О. Резнікова, Р. Тіле.

Аналіз робіт вказаних вище дослідників підтверджує, що для забезпечення належного аналізу загроз національній стійкості у різних сферах життєдіяльності можна зробити наступні висновки та надати такі рекомендації. Існує нагальна потреба щодо розробки Національного реєстру загроз за кожною із сфер національної безпеки.

При цьому, в такому реєстрі має передбачатись чіткий план щодо протидії відповідній загрозі, він має містити опис можливих наслідків настання певної загрози, визначати сфери відповідальності і порядок реагування уповноважених органів державної і місцевої влади, інформацію для населення, а також розробку окремого елементу відповідної системи національної стійкості, яка буде адаптуватись до вказаної загрози.

Для створення системи аналізу загроз національній безпеці та національній стійкості у різних сферах життєдіяльності, є необхідність розробити загальну та галузеві методики щодо визначення критеріїв, індикаторів та їх граничних значень. Це дозволить адекватно оцінювати рівень відповідних загроз та відповідним чином реагувати на них, розбудовуючи систему забезпечення національної безпеки та національної стійкості.

Глобальні виклики та загрози сучасного світу потребують нових підходів до розуміння забезпечення проблем міжнародної та національної безпеки. На тлі загроз міжнародного тероризму, збройних конфліктів у Європі та пандемії Covid-19 загострюються питання забезпечення національної стійкості. Забезпечення національної безпеки України у внутрішньополітичній, економічній, інформаційній та інших сферах суспільного життя неможливе без Європейської та Євроатлантичної інтеграції. Ці вектори розвитку України є важливим фактором протидії російській агресії та формування стійкості системи публічного управління та національної стійкості українського суспільства. Переваги інтеграції України у ЄС та НАТО пов'язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та національної безпеки.

Ефективна, розвинута система національної стійкості значно посилює спроможність як системи державного управління в кризових умовах та зберігає можливості виконувати всі управлінські функції. Система публічного управління відіграє значну роль у забезпеченні національної стійкості до глобальних та національних ризиків. Від того, як вона організована, за якими принципами діє, значною мірою залежить ефективність протидії держави викликам та загрозам національній безпеці.

Список використаних джерел

1. Булах А. С чего начать определение национальной стойкости Украины в условиях нелинейных угроз? URL: <https://www.icds.ee/ru/blog/article/s-chego-nachat-opredelenie-nacionalnoi-stoikosti-ukrainy-v-uslovijakh-nelineinykh-ugroz/>
2. Грідін О. В Україні з'явилася «Концепція забезпечення національної стійкості»: для чого вона потрібна. URL: https://defence-ua.com/minds_and_ideas/v_ukrajini_zjavilasja_kontseptsija_zabezpechennja_natsionalnoji_stijkosti_dlja_chogo_vona_potribna-5661.html
3. Д. Ши. Стійкість – головний елемент колективної оборони // Режим доступу: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2016/03/30/stjkst-golovnij-element-kolektivno-oboroni/index.html>
4. Індикатори національної безпеки: визначення та застосування їх граничних значень: монографія / А. Б. Качинський. К. : НІСД, 2013. 104 с.
5. Маргасова В.Г. Система забезпечення стійкості національної економіки та її безпеки: теорія, методологія, практика управління: Монографія. Чернівці: Десна Поліграф, 2014. 416 с.
6. Марутян Р. Національна стійкість як основний інструмент протистояння у гібридній війні. Національна стійкість України до загроз гібридної війни: матеріали наук.-практ. семінару (Київ, 25 квіт. 2018 р.) / за ред. Ю.В.Мельника, Л.М. Шипілової. Київ: НАДУ, 2018. С.3-5.
7. Резнікова О. Концептуальні підходи до розробки системи раннього попередження як механізму забезпечення національної стійкості. Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії. 2019. Випуск 23, с. 196-202.

8. Орел, М. Г., Ситник, Г. П. Мова як фактор національної стійкості крізь призму консолідації та збереження ідентичності національних меншин // Публічне урядування. 2022. (2 (30), с. 61-71. [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2\(30\)-8](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2(30)-8).

9. Thiele, R. D. Building Resilience Readiness against Hybrid Threats – A Cooperative European Union/NATO Perspective [Електронний ресурс]/R. D. Thiele//ISPSW Strategy Series. – Sep.2016. – #449. – Режим доступу: http://www.ispsw.com/wp-content/uploads/2016/09/449_Thiele_Malaysia_Sep2016.pdf

Олександр Аліксійчук,

здобувач ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

Oleksandr Aliksiichuk,

Doctor of Philosophy in Political Science, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Public Administration and Civil Service, Department of Parliamentarism
<https://orcid.org/0000-0002-7237-5800>

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ ЄВРОПЕЇЗАЦІЇ ІНСТИТУЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

PROBLEMS OF EUROPEIZATION OF INSTITUTIONAL DEVELOPMENT OF THE SUPREME COUNCIL OF UKRAINE

The modern trend of the development of national parliamentarism related to the European integration of Ukraine and the development of the Verkhovna Rada of Ukraine is outlined – a single legislative body of state power, which represents the interests of the entire nation and is considered by us as a representative body of power.

*The problems of the institutional Europeanization of the Ukrainian parliament, which are based on the provision of an institutional mechanism for the adaptation of Ukrainian legislation based on the principle of *acquis communautaire*, are considered, the evolution of its formation is characterized – from the creation of relevant institutions in state authorities to the adoption of current legislation in the field of European integration, which provides for mandatory parliamentary expertise on this issue.*

It was found that legislative activity needs improvement in the aspect of compliance with the requirements of institutional Europeanization of the Ukrainian parliament.

Keywords: parliament, parliamentarism, Verkhovna Rada of Ukraine, representative authority, European Union, mechanism, Europeanization.

Ефект європеїзації українського парламентаризму розпочався з моменту підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони з 2014 року [3], яка сприяла розробленню інституційного механізму адаптації законодавства України на засадах принципу набуття співтовариства з ЄС (*acquis communautaire*). Ключова роль у цьому механізмі полягає у переміщенні фокусу з реформування сфери законодавства в контексті євроінтеграції на національний порядок денний, що потребує створення уніфікованого механізму створення «рамки апроксимації», тобто рамки наближення й імплементації.

Для цього в Україні було визначено відповідальні інституції, зокрема Міністерство юстиції, на яке з червня 1998 р. було покладено функцію координатора центральних органів виконавчої влади з питань адаптації національного законодавства до законодавства ЄС. У подальшому було розвинуто перелік відповідальних інституцій за цей напрям роботи. Серед них – Міжвідомча координаційна рада для адаптації національного законодавства до

законодавства ЄС, Центр європейського та порівняльного права, Центр перекладу європейських законів, офіс Уповноваженого України з питань європейської інтеграції, Державна рада з питань європейської та євроатлантичної інтеграції, парламентський комітет з питань інтеграції України з Європейським Союзом.

Однак, не зважаючи на створення відповідних інституцій в державі, відповідальних за реалізацію міжнародних угод так конституційний вибір [1] європейського вектору розвитку Української держави і парламенту, більш системна робота все ж розпочалась з 2004 року, коли було прийнято Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС» від 18.03.2004 № 1629-IV, в якому визначалися пріоритети адаптації та було окреслено інституційні і процедурні механізми адаптації законодавства України до «*acquis communautaire*» [2]. Це сприяло встановленню нових вимог до законопроектної діяльності, а саме – встановленню парламентської експертизи з урахуванням *acquis* у процесі розробки законопроектів і нормативних актів.

Однак, де-факто процес зближення законодавства має й нині досить асиметричний вплив на уряд і парламент. Наприклад, виконавча влада у процесі розробки законопроектів і нормативних актів враховує принцип набуття співтовариства (*acquis*) з ЄС у своїх законотворчих ініціативах, тоді як народні депутати України не зобов'язані це враховувати. Уряд відповідає за розробку законопроектів, необхідних для досягнення цілей адаптації, а народні депутати можуть вносити альтернативні пропозиції, або поправки до початкового законопроекту Уряду на пленарному засіданні. В обох випадках депутатам не потрібно перевіряти відповідність своїх пропозицій принципу набуття співтовариства (*acquis*) з ЄС, оскільки парламентська експертиза є вибірковою і не надає жодних обов'язкових висновків. І лише поодинокі законопроекти, ініційовані народними депутатами чи Президентом, проходять перевірку щодо відповідності принципу набуття співтовариства (*acquis*) ЄС в Комітеті з питань інтеграції України до ЄС та (або) Міністерстві юстиції.

Тобто, немає гарантії, що проекти, які проходять експертизу, не будуть змінені до останнього етапу законодавчого процесу, оскільки експертиза на всіх етапах парламентського розгляду, яка передбачена чинним законодавством України, на практиці не забезпечується.

Як *висновок* зазначимо, що неефективність процедур перевірки законодавства ЄС робить положення Загальнодержавної програми адаптації суто декларативними і, як наслідок, применшує аргументи про те, що європеїзація ставить українську владу у вигідне становище у законотворчому процесі та обмежує законодавчу компетенцію парламенту, а уряд залишається єдиною гілкою влади, яка має відповідати принципу набуття співтовариства (*acquis*) з ЄС у своїй правотворчій практиці. Однак ми вважаємо, що Верховна Рада України як представницький орган влади, який представляє інтереси всього українського народу, має вдосконалити реалізацію інституційного механізму європеїзації шляхом посилення контролю за проходженням всіх законопроектів парламентської експертизи у зазначеній сфері.

Список використаних джерел

1. Конституція України. ULR: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>
2. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства ЄС: Закон України від 18.03.2004 року №1629- IV, зі змінами 01.10.2011, підстава 3668-17 / Верховна Рада України. URL: <https://minjust.gov.ua/files/41661>
3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. ULR: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

Євгеній Аношин,

студент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Yevhenii Anoshyn,

student of the Department of parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Ігор Рейтерович, к.політ.н., доцент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ЗАВДАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У ВОЄННИЙ ТА ПОСТВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

MODERN CHALLENGES AND TASKS OF PUBLIC AUTHORITIES DURING WAR AND POST-WAR PERIODS

Today, in the conditions of the war, threats are lurking for the Ukrainian people and the Ukrainian state, which will require immediate actions aimed at adapting society to the conditions of existence in the post-war period. The world for the entire Ukrainian people and the civilized world has changed radically. The necessity of reforming the Ukrainian army, determining the importance of one's own language and revitalizing the economy in such difficult conditions had a significant impact on the speed of decision-making by the authorities regarding the urgent changes necessary in wartime. The authorities are trying to actively influence all spheres of the country's life, adequately, clearly and quickly adapt them to the conditions of the war and find a rational solution to solve the tasks and needs in the post-war period. However, with the resolution of some issues, other, somewhat more difficult issues arise, especially the issue of the reintegration of territories that were occupied, accepted as part of the invading country, which have an internal network of agents and collaborators that can partially influence the state of independent Ukraine. For public authorities, this is a time of difficult decisions and challenges aimed at forming a strong and united country

Keywords: public authorities, internal network, economy, army.

За останнє десятиріччя було прийнято багато непростих, вольових та доленосних рішень для українського народу. Щодня українці доводять свою єдність, братерство та віру в краще майбутнє для своєї країни. Починаючи з Революції Гідності і до сьогодні ми прагнемо лише миру та процвітання як самостійна, суверенна, незалежна та єдина держава. За період з моменту вторгнення російської федерації на територію України, перед владою та керівництвом країни постало багато питань, деякі з яких ігнорувались до моменту повномасштабного вторгнення, але які знайшли або знаходять своє рішення зараз.

Як показала практика, навіть миролюбива країна, має бути готова до війни. “Si vis pacem, para bellum” – це висловлювання належить римському військовому письменнику Флавію Веґецію, – “Бажаєш миру – готуйся до війни” – воно не втрачає своєї сили і зараз. Але нажаль, українці по справжньому змогли оцінити цінність цього висловлювання лише в 2014 році. Після Революції Гідності для українського народу настали тяжкі часи. 20 лютого 2014 року, коли російські загарбники вторглися на територію суверенної та незалежної України стало зрозуміло, що українська армія переживає тяжкі часи і не була готова до захисту територіальної цілісності України. В цей момент перед українською владою постає важке, але

вкрай необхідне завдання – організація справді професійної, підготовленої та вмотивованої кадрової армії. Головним зразком для створення сучасної української армії стають армії НАТО та США. Починаючи з 2014 року проводиться постійне оновлення інформаційно-технічного, матеріального та інженерного забезпечення армії. Проводяться сумісні навчання, які мають на меті створення дійсно дієздатної армії, яка спроможна захистити себе від зовнішніх та внутрішніх ворогів. На початку повномасштабного вторгнення, 24 лютого 2022 року, ні одна країна світу не вірила, що Україна зможе вистояти від навали рашистів. Нам давали кілька діб, а дехто навіть кілька годин як вільній та незалежній країні. Але українська армія тренувалась і готувалась, і реорганізовувалась всі 8 років, починаючи з 2014 року, аби зустріти ворога готовою. Щодня, найкращі сини та доньки України доводять, що мир та своя вільна земля вартує того, аби боротись за них. Але все це було б неможливим без чіткого розуміння ще тодішньої влади про можливі подальші наслідки дій загарбників у 2014 році та необхідності змін у збройних силах України. Без реструктуризації армії, заміни застарілих, подекуди проросійських кадрів, на молодих вмотивованих людей, відновлення суверенітету України неможливо уявити.

На сьогоднішній день досить гостро стає питання мови. Адже ознаками держави є не лише приналежність певних територій до її складу, визнаних міжнародними кордонами, принципи суверенності, наявність апарату публічної влади та правової системи, але й державна мова. Саме тому кожна держава має свою державну мову і Україна не є виключенням. Нажаль, через культ меншовартості «української мови» за радянських часів, навіть після проголошення Незалежності України в 1991 році, російська мова залишалась «домінуючою» на території України, а українська вважалась мовою сільської місцевості (це навіть було російською пропагандою протягом десятиріч перебування українців в радянському союзі). Починаючи з революції гідності стало зрозумілим, що це питання є надзвичайно актуальним та потребує подальших дій для викоренення російської мови перш за все на державному рівні. Задля урегулювання цього питання на законодавчому рівні знадобилося декілька років, аби закон про забезпечення функціонування української мови як державної у всіх сферах суспільного життя був прийнятий Верховною Радою та вступив у силу. Наразі триває перехідний період у суспільстві до українізації завдяки впровадженню відповідних вимог до усіх громадян України починаючи з членів апарату публічного управління, сфер обслуговування закінчуючи вивченням та використанням української мови на побутовому рівні.

З початку повномасштабного вторгнення ВВП України значно знизився через зниження імпорту та експорту товарів внаслідок війни. Перед керівництвом країни наразі та після війни стоять важкі завдання спрямовані на підтримку та покращення економічного становища країни. У післявоєнний період це буде важливим етапом для зростання ВВП країни, адже підтримка всіх видів бізнесу, розвиток культурного та історичного туризму, відкриття нових промислових об'єктів та вироблення унікальних товарів зможуть покращити економічне становище у післявоєнний період. Україна має багато ресурсів (кольорові метали, газ, літій, великі аграрні території), які можуть допомогти нам бути частково незалежними від інших країн і навіть знизити вплив російської федерації на світ, за рахунок заміщення товарів, які експортуються ними до країни ЄС, Африки та Азії.

Нажаль, враховуючи військові дії, все більше людей зазнають болю, страждань та каліцтв від окупантів. Тому на даний момент існує велика необхідність у професійних медичних кадрах, не тільки військових, а й цивільних і розвиток нових напрямків медицини, а саме реабілітації не тільки у фізичному, а й психічному аспекті. Адже щодня цивільні та військові зазнають впливу значних стресових чинників, які сильно впливають на їх психічне здоров'я та призводить до розвитку різних форм ПТСР, які значно ускладнюють та погіршують якість життя не тільки для тих, хто переніс важкий стрес, а й тих, хто знаходиться поруч. Крім того, важливим аспектом, який є необхідним – це розвиток мережі реабілітаційних центрів, особли-

во для військових, аналогічні з тими, що є у США, де ветерани бойових дій можуть відновитись та пристосуватись до умов нормального звичайного життя.

Одним з найнепростіших питань для влади є питання реінтеграції захоплених територій та людей, які проживають на цих територіях. Нажаль, незважаючи на умови перебування під окупацією, психологічний тиск та способи впливу на звичайних людей зі сторони окупантів існують ті, хто бажав та чекав приходу загарбників. І в умовах сучасного світу, насправді дуже важко виявити агентів та колаборантів. І виникає правова дилема, оскільки весь цивілізований світ регулюється міжнародним правом, правами та свободами закріпленими міжнародними конвенціями, але наявність сплячих агентів та колаборантів (налаштованих анти-українськи) підриває цілісність держави, її єдність та незалежність. Тому виникає питання демократичності, особливості прав і свобод тих людей, які проживали на захоплених територіях і тому як вони будуть приймати участь в умовах публічного обговорення, місцевого самоврядування та публічної політики та реалізації своїх прав та свобод. Якщо допустити таких людей до влади – наслідки для нашої країни будуть катастрофічними.

Враховуючи все вище викладене, повоєнний та післявоєнний період для публічної влади в Україні – це період непростих та вольових рішень, які впливатимуть на розвиток української державності, розвитку незалежної, суверенної сильної та вільної України. Деякі з цих рішень можуть виникати непорозуміння, агресію або заперечення, але всі вони є необхідними для процвітання країни.

Список використаних джерел

1. Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього: монографія /авт. кол. Л. Г. Комаха, І. В. Алексеєнко, В. А. Гошовська та ін.; за заг. ред. Л. Г. Комахи, І. В. Алексеєнко. К. : ВПЦ «Київський університет», 2022. 976 с.
2. Гошовська В. А. Парламентаризм : підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська [та ін.]. – Київ : НАДУ, 2019. 704 с
3. Гошовська В.І., Даниленко Л.І. Інструментальний підхід до розвитку лідерства публічних службовців України. Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 трав. 2019 р.): у 5 т. / за заг. ред. А.П. Савкова, М.М. Білінської, О.М. Петрос. Київ, 2019. Т. 5. 94 с.

Наталія Баласинович,

здобувачка ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

Natalia Balasinovich,

Candidate of Philosophy in Political Science of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv (Department of Parliamentarism)

Науковий керівник: **Ірина Дудко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРО ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ, МАЙБУТНЄ

ABOUT THE DAY OF THE CONGREGATION OF UKRAINE: HISTORY, PRESENT, FUTURE

Emphasis is placed on the issue of sobornity, important for Ukraine, as the principle of the unity of the people and the authorities for the achievement of a common goal – the independence and freedom of the Ukrainian state.

It was noted that the tradition of the unity of the Ukrainian people had its ancient history, which was reflected in the relevant normative acts – manifestos, universals, decrees.

It was determined that the principle of unity in Ukrainian politics is not only history, but also the present and the future. As for the present, this principle is reflected in the common struggle of the Ukrainian people against the external enemy – the Russian Federation; regarding the future, it is in the post-war reconstruction of a unified Ukrainian state based on the principles of democracy, which contribute to the successful implementation of the principles of inclusion, gender, and national identity, which correspond to the goals of sustainable development of the state.

An example of the implementation of gender policy by forming multidisciplinary teams for the provision of administrative services for the implementation of action plans aimed at achieving the goals of sustainable development, determined for the period up to 2030, is given.

Keywords: politics, universality, gender, democracy, sustainable development.

Аналізуючи історичні аспекти соборності України, зазначаємо, що ще у 1848 році Головна Руська Рада у своєму маніфесті заявила про єдність 15-мільйонного українського народу та його земель, примусово поділених між Російською та Австрійською імперіями. Пізніше – у 1873 році у місті Львові було створено Літературне товариство ім. Тараса Шевченка, яке протягом кількох десятиліть виконувало роль національної академії наук, займалося підготовкою української наукової еліти, а у 1892 році Народна Рада у своїй новій програмі записала: «Ми, русини галицькі, часть народу русько-українського висше 20-ти мільйонового, маючи за собою тисячолітню минувшість історичну, народу, що утративши самодіяльність державну боровся віками за свої права державно-політичні, а ніколи не зрікався і не зрікається прав самостійного народу...» [3].

Практично в той же самий час в місті Каневі, біля могили Тараса Шевченка, члени новозаснованого таємного Братства Тарасівців в своєму політичному маніфесті оголосили, «що Україна була, єсть і буде завсіди окремою нацією, і як кожна нація, так і вона потребує національної волі для своєї праці й поступу». І далі: «Для нас свідомих українців єсть один український народ. Україна австрійська і Україна російська однак нам рідні, і жодні географічні

межі не можуть роз'єднати одного народу, і аби була у нас моральна міць, то ні нас не зможуть відірвати від Галичини, ні Галичини від нас, бо ідеї, духу розірвати на два шматки не можна, як нічим не можна спинити Дніпрової течії: вона завжди опиниться у морі, які б перепони не були» [1].

Образ одної, єдиної нероздільної вільної самостійної України «від гір карпатських аж по кавказькі», сформований М. Міхновським 1900 року, став національним ідеалом. І тому у IV Універсалі Центральної Ради Української Народної Республіки було твердо заявлено про соборницьку перспективу державної політики.

18 жовтня 1918 р. у Львові сформувалася Українська Національна Рада (УНР) на чолі з Євгеном Петрушевичем, яка заявили про намір творити національну державність і інкорпороватися у єдину соборну державу, яка вже існувала на Великій Україні.

Українська Національна Рада та Директорія УНР – ще 1 грудня 1918 року в місті Фастові уклали Предвступний договір про наміри об'єднати населення і території обох утворень в одній державі.

3 січня 1919 року у місті Станіславі було ухвалено рішення про злуку. УНР сформувала повноважну делегацію до міста Києва, яка отримала завдання завершити оформлення об'єднання двох держав.

Остаточна процедура оформлення соборності відбулася в місті Києві 22 січня. В цей день був підписаний і оприлюднений ІУ Універсал Директорії УНР, який дістав назву Акта Злуки.

Наступного дня Акт злуки був схвалений Конгресом Трудового народу України.

З того часу українці не перестають відзначати цю подію як значущу в їхньому житті, а починаючи з 1999 року офіційно відзначають цей день як День Соборності, духовної спільності українського народу.

Нині, починаючи з 24 лютого 2022 року, в Україні розпочалася широкомасштабна війна з рф, і соборність як принцип єднання українського народу зі своєю владою, набув особливо-го значення, також єднання українського народу між собою заради спільної мети – побудови сильної незалежної демократичної держави. Це проявляється у героїчній боротьбі всього українського народу за незалежність і свободу України.

У Харківському інституті соціальних досліджень проведено відповідне дослідження про визначення шляхів сприяння порозумінню в суспільстві після того, як війна закінчиться перемогою України. Вони відзначають, що у більшості доленосних питань для держави українці демонструють єдність і згуртованість, однак серед конфліктних після війни може залишатися мовне питання. Проте, як вони стверджують, «навіть у цьому випадку 82% опитаних зазначають, що стосунки між україномовними та російськомовними громадянами залишаться добрими або принаймні задовільними» [5].

Це свідчить, на наш погляд, про гуманітаризацію українського суспільства і, не зважаючи на воєнний час, – про те, що серед проблемних питань можливо не виникатимуть після війни проблемними питання інклюзії, гендерності, національної ідентичності тощо. Адже на перемогу України у війні з рф однаково докладають зусиль і жінки, і чоловіки, і громадяни різної вікової категорії й національності. І в цьому ми вбачаємо мейнстрімінг у перспективному розвитку нашої держави на засадах демократії.

Наприклад, щодо індексу гендерного розриву [2], то країни з найбільш розвиненою економікою є більш гендерно рівними, що забезпечує їм більшу стабільність і сталий розвиток. Як стверджують науковці: у країнах з високим рівнем доходу 52% жінок займаються державним управлінням; із середнім рівнем доходу – 40%; з низьким рівнем доходу – 29% [6]. Тобто, важливим є, відзначаючи щорічно День Соборності України, ґрунтувати подальшу ді-

яльність нашої держави і, відповідно, органів публічного управління всіх рівнів, на засадах об'єднання нашого народу навколо спільних задач і цілей.

Зазначимо, що, наприклад, у Васильківській міській раді Київської області останнім часом досить успішно реалізується державна політика з питань гендерної рівності шляхом запровадження відповідних регіональних регуляторів, які визначаються нормативно-правовими актами місцевого рівня, що базуються на нормах національного законодавства та державних програмах. Це сприяє формуванню мультидисциплінарних команд з надання адміністративних послуг з реалізації планів дій, спрямованих на досягнення гендерної рівності і в цілому – з метою досягнення цілей сталого розвитку, визначених на період до 2030 року [4].

Як стверджують вітчизняні дослідники, 95% українців вважають можливим повернення тимчасово захоплених територій під контроль України;

78% – що Україна не повинна йти на жодні компроміси щодо своїх територій: «заради завершення війни Україна не повинна йти на жодні компроміси, ані щодо втрати територій, ані щодо членства в НАТО, ані щодо членства в ЄС, ані щодо статусу російської мови» [5]. Тому, як висновок зазначимо, що віковічні традиції нашого народу щодо Соборності України, розвиваються нині і мають перспективи реалізації у післявоєнний час у об'єднанні з владою задля перемоги над зовнішнім ворогом – рф.

Список використаних джерел

1. Братство тарасівців. URL: <https://www.google.com/search?q=%D0/>
2. Індекс гендерного розриву: в Україні та світі. URL: <https://kpi.ua/2019-kp8-2>
3. Народна програма. URL: <https://zbruc.eu/node/66629/>
4. Цілі сталого розвитку. URL: <https://sd4ua.org/golovni-temi-stalogo-rozvitku/tsili-stalogo-rozvytku-2/>
5. Як українці бачать післявоєнне майбутнє України – дослідження. <https://zmina.info/articles/yak-ukrayinczi-bachat-pislyavoyenne-majbutnye-ukrayiny/>
6. Valentyna Goshovska, Nataliia Balasynovych, Liliia Hryhorovych, Volodymyr Goshovskyi, Lydiia Danylenko. Information and legal support for the implementation of a gender approach to public administration. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, VOL.21 (5) No.7, July 2021. pp. 150 – 158. (web of science). ULR.: http://paper.ijcsns.org/07_book/202107/20210718.pdf/

Максим Беркут,

*аспірант Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Maksym Berkut,

*graduate student of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil
Service of Taras Shevchenko Kyiv National University*

<https://orcid.org/0000-0001-8339-994X>

*Науковий керівник: Тетяна Новаченко, д.держ.упр., доцентка, доцентка кафедри публічної
політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

РОЗБУДОВА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

DEVELOPMENT OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE: THE GENDER ASPECT

This work analyzes the development of the Armed Forces of Ukraine based on the gender aspect. It was determined that since 2014, an active phase of armed aggression by the Russian Federation in the East of Ukraine took place, which served as a motivator for the formation and development of effective armed forces, repelling aggression and building sustainable peace in our country. which will be impossible without taking into account the gender aspect, which served as a motivator for the formation and development of effective armed forces, repelling aggression and building sustainable peace in our country, which will be impossible without taking into account the gender aspect. It was from this time that women, standing side by side with men, began to actively defend their country. At the same time, the perception of a female military officer and her status has changed significantly.

In general, there were two surges in the number of women in the army in Ukraine: in 2014 and in 2022. Currently, more than 38,000 women serve in the Armed Forces of Ukraine, 7,000 of them joined the army after the start of the full-scale war. Since 2016, efforts have been made to implement a gender approach and improve the gender balance, take into account gender aspects in everyday activities, and have achieved certain changes in this area.

It was concluded that the implementation of gender equality in the defense and security sector means combining the experience, knowledge and interests of women and men in operations. Mainstreaming gender into the goals and priorities of defense reform makes it possible to better respond to the different security needs of society, to better respond to the changing nature and needs of the defense and security sector, to improve operational effectiveness and to create a representative defense force.

Keywords: Armed Forces of Ukraine, gender equality, war, gender approach, female military personnel.

Для розбудови Збройних сил України важливим є врахування гендерної рівності, що пов'язано з основоположними цінностями демократії, особистою свободою, правами людини, верховенством права та є частиною демократичного контролю над збройними силами.

Традиційно, жінки в умовах війни виконували роль волонтерів, медсестер, або ставали жертвами насильства. Але у бойових діях, повномасштабною війною, жінки все більше беруть рівноправну участь.

Відповідно вищенаведеного актуалізується думка І. Грицяя, який наголошує, що сьогодні, коли Україна здійснює зважені кроки вперед на шляху євроінтеграції, виникає потреба щодо рівності прав чоловіків та жінок для усієї української спільноти, насамперед для ЗСУ. У зв'язку з цим, цілеспрямована державна політика щодо досягнення гендерної рівності — визначальна

умова в спрямуванні діяльності державних інституцій із забезпечення та гарантування рівних прав, свобод і можливостей для жінок і чоловіків, утвердження гендерної демократії, формування гендерної культури в суспільстві, захисту від дискримінації за ознакою статі [1].

Перші дрібні кроки на шляху досягнення гендерної рівності в ЗСУ робилися ще в середині 2000-х років. Зокрема, було визначено, що на одного із заступників міністра оборони України покладено обов'язок із забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків відповідно до Указу Президента України «Про вдосконалення роботи центральних і місцевих органів виконавчої влади щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 26.07. 2005 року. У Військовому інституті Київського національного університету імені Тараса Шевченка курсантам, які навчаються за спеціальностями «Психологія» і «Політологія», читали курс лекцій «Гендерні дослідження» (36 годин) [2, с. 188].

Активна фаза збройної агресії Російської Федерації на Сході України (2014 р.), стала мотиватором розвитку ефективних збройних сил України. Зрозуміло, що для відсічі агресії та розбудови сталого миру в нашій країні, постає урахування гендерного аспекту. Тож, жінки, ставши пліч-о-пліч з чоловіками, почали активно захищати свою країну [3].

Разом із тим, зазначимо, що прагнення захищати свою державу нарівні з чоловіками позитивно змінило прагнення жінки-військовослужбовця та її статус, тому ми констатуємо зростання кількості жінок- військовослужбовців у ЗСУ.

З 2016 року до впровадження принципу гендерної рівності докладено чимало зусиль. На теперішній час знято всі обмеження щодо призначенні жінок на посади в ЗСУ, які визначають боєздатність або дозволяють виконувати функцію забезпечення. Сьогодні жінки роблять вагомий внесок в обороноздатність – у військовій медицині, зв'язку й інформатизації, фінансовому господарстві та зв'язках із громадськістю. А такі посади, як: кулеметники, гранатометники, командири екіпажів для жіночої статі є новим полем освоєння. Отже, сьогодні жінок залучають до виконання військових завдань, крім того, вони беруть участь в бойових діях, а також вони мають рівний доступ до військової кар'єри водночас з однаковим із чоловіками обсягом відповідальності під час виконання обов'язків військової служби.

На даний час у Збройних силах України служать понад 38 тисяч жінок, 7 тис. з них пішли у армію після початку повномасштабної війни. *Також є цивільні жінки, які у ЗСУ працюють. Тобто, загалом у ЗСУ – понад 50 тисяч жінок. За цифрами Україна має один з найбільших показників кількості жінок у Збройних Силах серед країн-членів НАТО.* Загалом, в Україні було два сплески збільшення кількості жінок у армії: у 2014 і у 2022 роках.

Сьогодні Міністерство оборони України забезпечило для жіночої статі пристойні можливості для служби.

Але попереду ще багато роботи у даному напрямі – створення інституціональної спроможності гендерної інтеграції з мережею уповноважених осіб з гендерних питань, гендерних радників/радниць, контактних осіб з гендерних питань, уповноважених підрозділів з гендерних питань, а також з імплементацією гендерного компонента в Статут ЗСУ, що в подальшому дозволить відійти від формального підходу щодо впровадження гендерної складової у вирішенні багатьох проблемних питань з утримання особового складу в ЗСУ.

Разом із тим, співвідносно до європейської інтеграції необхідно зробити відповідні управлінські кроки на найвищому державному рівні, а саме: внести зміни в трудовий кодекс, законодавство з охорони праці тощо. Сьогодні реальна небезпека полягає в тому, що у жінки-військові гинуть, отримують травми, а це є бойовими втратами для нашої країни, яка перебуває у стані війни. Тому використовуючи передові надбання, необхідно послідовно рухати вперед систему, яка забезпечить повноцінне використання потенціалу жінки-військовослужбовця для оборони нашої країни.

Таким чином, впровадження гендерної рівності у секторі оборони та безпеки означає поєднання в операціях досвіду, знань та інтересів жінок і чоловіків. Включення гендеру до цілей та пріоритетів оборонної реформи дає змогу краще реагувати на різні потреби безпеки в суспільстві, мінливий характер і потреби сектора оборони та безпеки, поліпшувати оперативну ефективність та створювати представницькі сили оборони України.

Список використаних джерел

1. Грицай І. О. Механізм забезпечення принципу гендерної рівності: теорія та практика: монографія. Київ: «Хай-Тек Прес», 2018. 560 с.
2. Дубчак Н. Жінки у Збройних Силах України: проблеми гендерної політики // Стратегічні пріоритети. 2008. № 4 (9). С. 187–192.
3. Оцінка гендерного впливу на сектор безпеки і оборони 2017 року, ООН Жінки в Україні. Київ, 2017. 84 с.

Тетяна Васіна,

студентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Tetiana Vasina,

student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Ірина Мордас, к.е.н., доцентка, доцентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

ORGANIZATIONAL AND LEGAL BASIS OF STATE ANTI-CORRUPTION POLICY

The main state legislative acts, which determine the national anti-corruption policy, are analyzed. It is determined that the central executive body with a special status, which ensures the formation and implementation of the state anti-corruption policy, is National Agency on Corruption Prevention. It was established, that the National Agency on Corruption Prevention according to the legislation is obliged to develop a draft Anti-Corruption Strategy, which is approved by the Verkhovna Rada of Ukraine. Implementation of the Anti-Corruption Strategy is provided by the Anti-Corruption Program, which is at the adoption stage. Special attention is paid to the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine as the central executive body with special status. It is noted that the "weak point" of the bureau's activity is the lack of the indicators' system for assessing the bureau's effectiveness.

Keywords: fight, prevention, corruption, state anti-corruption policy, legal basis, specialized institutions.

Корупція як явище несе надзвичайну загрозу національній безпеці держави та негативно впливає на розвиток національної економіки. Насамперед запобігання та протидія корупції обумовлюється ефективністю державної політики, від якої повністю залежить діяльність як органів, так і їх посадових осіб, які уповноважені забезпечувати реалізацію державної антикорупційної політики у сфері запобігання та протидії корупції. В умовах суспільно-політичних перетворень запобігання та протидія корупції фундаментально розуміється як надскладний адміністративно-правовий процес, який визначається нормами права, реалізується через правові норми та формує соціальне середовище, що унеможливорює корупційні дії в сфері публічного управління [1].

Основними нормативно-правовими актами, які визначають національну антикорупційну політику, являються: Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII [2], Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20.06.2022 р. № 2322-IX [3], Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 р. № 1698-VII [4].

В Законі України «Про запобігання корупції» визначено правові та організаційні основи функціонування системи запобігання та протидії корупції в державі, зміст, порядок та процедура застосування попереджувальних антикорупційних механізмів, правила стосовно ліквідації наслідків корупційних правопорушень. Ст. 4 Закону України «Про запобігання корупції» зазначено, що «...центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику, є Національне агентство з питань запобігання корупції» [2]. Відповідно до ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції» одним з повноважень Національного агентства з питань запобігання

корупції є «...розроблення проектів Антикорупційної стратегії та державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії» [2]. Такі проекти на 2014-2017 рр. були розроблені та затверджені Верховною Радою України, однак в повній мірі не були реалізовані в першу чергу внаслідок довготривалості процесу утворення антикорупційних інститутів, що відбувався на протязі 2014-2019 рр. У 2017 р. строк дії Антикорупційної стратегії (на 2014-2017 рр.) завершився, а нову антикорупційну стратегію затверджено не було. Наслідком цього стала поява розбалансованості та малоефективності антикорупційної діяльності спеціалізованих інститутів.

Європейський орієнтир розвитку України та пов'язані з цим вимоги Європейського Союзу щодо посилення боротьби з корупцією спонукали виконавчу та законодавчу владу до розроблення та затвердження Антикорупційної стратегії на 2021-2025 рр. (Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20.06.2022 р. № 2322-IX [3]), мета якої визначена як «...досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості та системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування» [3]. Оцінювати ефективність реалізації Антикорупційної стратегії поки завчасно, враховуючи той факт, що проект Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки був надісланий Кабінету Міністрів України 10.12.2022 р. для розгляду Урядовим комітетом з питань національної безпеки і оборони та правоохоронної діяльності, а в подальшому – затвердження Урядом [5].

Попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень покладено на Національне антикорупційне бюро України як центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом. Згідно зі ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» завданням бюро є «...є протидія корупційним та іншим кримінальним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці, а також вжиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції» [4]. Законом також визначені вимоги до структури, чисельності, керівника та працівників бюро, порядок конкурсного відбору, стажування, відрядження, а також його фінансове забезпечення, однак поза увагою законотворця залишилось оцінювання ефективності діяльності бюро на основі сукупності показників, що дало б можливість об'єктивної та всебічної оцінки результатів діяльності бюро за встановлений період часу.

Таким чином, організаційно-правовими основами запобігання та протидії корупції являється система нормативно-правових актів держави, що визначають суспільно-правову необхідність здійснення комплексу заходів, що передбачені законом, їх організаційно-стратегічні, тактичні та правові основи, а також гарантії законності щодо їх застосування.

Список використаних джерел

1. Новак А.М. Формування основ національної антикорупційної стратегії в умовах суспільно-політичних трансформацій в Україні. Аспекти публічного управління. 2016. № 1-2. С. 92-98. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2016_1-2_13 (дата звернення: 20.01.2023).
2. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
3. Закон України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021-2025 роки» від 20.06.2022 р. № 2322-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2322-20#Text>.
4. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 р. № 1698-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#Text>.
5. Проект Державної антикорупційної програми надіслано до КМУ та очікує розгляду Урядовим комітетом. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/novyny/proekt-derzhavnoyi-antykoruptsijnoyi-programy-nadislano-do-kmu-ta-ochikuye-rozglyadu-uryadovym-komitetom/>

Єлизавета Венгер-Рущенко,

аспірантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Yelyzaveta Venher-Rushchenko,

postgraduate student of the Department of parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0001-7386-8685>

Науковий керівник: В'ячеслав Кириленко, к.філос.н., доцент кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПЕРСПЕКТИВИ НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ УКРАЇНИ

PROSPECTS OF NEW PUBLIC MANAGEMENT IN THE CULTURAL SPHERE OF UKRAINE

According to the author, the main task of the new public management in the field of culture is to increase the institutional capacity of cultural institutions. There should be a practice of the Centers of cultural services. They should become centers of the organization. The conclusions of the study are based on the results of a sociological survey. The center of cultural services is a multifunctional cultural institution that has a convenient location, is equipped with qualified staff, has a modern material and technical base and provides a complex of cultural services for residents of one or more communities.

The center develops and implements cultural projects. Areas of activity of Centers of cultural services in the online mode are the creation of online lessons, master classes, courses, exhibitions; digitization of museum and library funds, creation of English-language content.

The main benefits of community cooperation in the cultural sphere are the pooling of material, personnel and financial resources for the purpose of providing quality and affordable cultural services.

Keywords: culture, cultural service, center of cultural services, cooperation of communities in the field of culture, public-private partnership in the cultural field.

Одним із основних факторів забезпечення демократичного поступу України на принципах євроінтеграційних цінностей є впровадження ефективної системи публічного управління зокрема й у сферу культури, роль якої полягає у консолідації та інтеграції суспільства, збереженні самобутності та унікальності національної держави. При цьому, основним завданням держави постає завдання забезпечення нової якості життя, яке неможливе без надання сучасних доступних послуг [8].

Реформа децентралізації в Україні сприяла підвищеному інтересу громад до сфери культури, адже всі повноваження в цій царині були передані на виконання місцевих органів влади.

Особливого значення культурні проекти та заходи набули як можливість спільної діяльності влади та громадянського суспільства для розгортання культурного фронту протидії агресії з боку Росії.

У цьому контексті сьогодні необхідним є перезавантаження сприйняття економічної привабливості культури на місцевому рівні та створення умов для формування єдиного соціально-активного культурного простору, визначення основними функціями локальних закладів культури – інтеграцію, комунікацію, суспільну координацію, відтворення суспільних відносин.

Децентралізація стала викликом для багатьох закладів культури. Перед місцевою владою гостро постали питання про те, у якому форматі ці заклади мають існувати надалі і які послуги надавати людям, щоб бути максимально корисними для громади [6]. Основне питання – щодо інституційної спроможності цих закладів.

Культурна послуга – це дії фізичних та/або юридичних осіб, які провадять культурну діяльність, спрямовані на задоволення культурних, інтелектуальних потреб людини, забезпечення творчого, духовного розвитку особистості, що мають визначену вартість та споживаються в процесі надання (виконання) цих дій [4].

Державою передбачено базовий набір культурних послуг – перелік, зміст та обсяг культурних послуг, які обов'язково мають надаватися жителям територіальної громади для забезпечення доступу до читання та інформації, музейних предметів, кінофільмів, можливостей для творчого самовираження, мистецької освіти [4].

Актуальне законодавство [7] визначає основні засади функціонування Центрів культурних послуг. Центром культурних послуг є багатофункціональний заклад культури, що має зручне розташування для відвідування жителями територіальної громади/суміжних територіальних громад, забезпечений кваліфікованими кадрами, має сучасну матеріально-технічну базу та спроможний забезпечувати надання комплексу культурних послуг, консультаційної, інформаційної, допомоги, доступ до користування приміщеннями та обладнанням для творчості, неформального навчання та спілкування жителів територіальної громади з урахуванням чисельності, вікового, статевого, національного, соціального, галузевого складу населення» [3].

Отже, Центри культурних послуг – це багатофункціональні публічні простори, які забезпечать доступність населенню базового набору культурних послуг, створюють можливість в одному місці зібрати дорослих, дітей, молодь і людей старшого покоління аби всі охочі могли навчитися новому та вільно спілкуватися. Територіальні громади демонструють високий рівень зацікавлення у створенні Центрів, оскільки це дасть можливість одночасно оптимізувати видатки на утримання громіздкої культурної інфраструктури радянських часів, підвищити ефективність використання бюджетних коштів та створити такі культурні простори, які будуть привабливими і комфортними для жителів громади та користуватимуться попитом і інтересом з їх боку [7].

Список використаних джерел

1. Аналітичний звіт «Культурні практики населення України» (2021) / Чупрій Л. В. Скокова Л. Г. Настояща К. В. – Режим доступу: <https://docs.google.com/document/d/1zy4iuijDgF5fXrdCfc9rs6MNceZErCtQ/edit>.
2. Аналітичний звіт «Стан та перспективи розвитку соціокультурної інфраструктури в ОТГ» (2020), 36 с – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/504/2.pdf>.
3. Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо загальних засад надання населенню культурних послуг. Закон України від 29.04.2021 № 1432-IX. (2021). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1432-IX#Text>.
4. Про культуру. Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI. (2010). – Режим доступу: з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>.
5. Про співробітництво територіальних громад. Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. (2014). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text>.
6. Розвиток культури в умовах децентралізації. (2018). – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/culture>.
7. Розпочався відбір громад до участі в проєкті «Центри культурних послуг, як інструмент згуртованості громади». (2021). – Режим доступу: <https://www.prostir.ua/?Grants=rozpochavsyayvidbir-hromad-do-uchasti-v-projekti-tsentry-kulturnyh-posluh-yak-instrument-zhurtovanosti-hromady>.
8. Dmytro V. Nelipa, Volodymyr F. Tsvykh, Oleh A. Zubchuk, Grygory P. Sytnyk, Yevhen P. Hrebonozhko. «The New Public Management paradigm as a further interaction of the public and private sectors» // Revista San Gregorio [Online], Volume 1 Number 42 (17 December 2020). <https://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1552>

Євген Гальцев,

здобувач ступеня магістра з публічного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

Yevhen Haltsev,

candidate for a master's degree in public administration, Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv (Department of Parliamentarism)

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ – ВАЖЛИВА ВІХА В ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

DAY OF UNITY OF UKRAINE IS AN IMPORTANT MILESTONE IN THE HISTORY OF UKRAINE

Annotation: The Day of Unity of Ukraine is a holiday celebrated every year on the day of the proclamation of the Act of Reunification of the Ukrainian People's Republic and the Western Ukrainian People's Republic (Act Zluky), which took place on January 22, 1919, on St. Sophia Square in Kyiv.

The union of the UPR and WUPR became a model of civilized, non-expansionist gathering of territories in a single sovereign state. The Act stated: "The territory of Ukraine, divided over the centuries into the West Ukrainian People's Republic (Galicia, Bukovyna, Hungarian Ukraine) and Dnieper Ukraine will now become united. Dreams, which the best sons of Ukraine fought and died for over centuries, have come true. From now on there is one untied and independent Ukrainian People's Republic".

The Act of Zluky was deeply determined historically and relied on the long-standing dream of the Ukrainian people about an independent, united national state. It became a powerful expression of the will of Ukrainians to ethnic and territorial unity, a testimony of their self-awareness – an important milestone in the process of becoming a political nation.

The celebration of the Day of Unity, honoring the founders of the Act of Unification, is not only a public need but also our moral duty – to preserve the light memory of countless victims that were given by the Ukrainian people on the altar of independence, unity, statehood of Ukraine.

Key word: Day of Unity, statehood, independence, historical memory, value.

22 січня Україна відзначає День Соборності, приурочений до Акту об'єднання цього дня Української Народної Республіки та Західноукраїнської Народної Республіки.

22 січня 1919 року, в першу річницю проголошення IV Універсалу, на Софійській площі Києва відбулася визначна подія – об'єднання двох суверенних українських держав – Української Народної Республіки (УНР) і Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР) в одну самостійну соборну державу. Було проголошено Акт Злуки українських земель в єдину Україну, об'єднання двох тодішніх держав УНР та ЗУНР в єдину соборну Українську державу.

За свідченнями учасників тих подій, у той день Київ був особливо святковим. Національні прапори були розвішені скрізь. На Софійській площі зібралася велика кількість людей. У Софійському соборі правилася служба. Опівдні на площі зайняли свої місця члени Директорії на чолі з Володимиром Винниченком, Галицька делегація, урядовці з головою Ради Міністрів Володимиром Чехівським, делегати Трудового Конгресу, представники Національного Союзу, найвищі цивільні та військові чини, закордонні дипломати та інші поважні особи[1].

Саму церемонію своїм привітанням розпочав представник УНР, голова Галицької делегації Лев Бачинський, а Акт Злуки між УНР та ЗУНР зачитав Лонгин Цегельський. У тексті Акту, зокрема, зазначалось: «Віднині зливаються в одно віками відірвані одна від одної частини України – Галичина, Буковина, Закарпаття і придніпрянська Україна в одну Велику Україну. Сповнилися відвічні мрії, для яких жили й за які вмирали найкращі сини України. Віднині є тільки одна незалежна Українська Народна Республіка. Віднині Український народ, звільнений могутнім поривом своїх сил, має змогу об'єднати всі зусилля своїх синів для створення нероздільної, незалежної Української держави на добро і щастя українського народу». ЗУНР отримала назву Західна область УНР (ЗОУНР). Наступного дня Акт злуки був схвалений Конгресом Трудового народу України [1].

Акт Соборності став яскравим прикладом консолідації українського етносу, перетворення його в єдину політичну націю, а також об'єднання території його споконвічного проживання в межах єдиної самостійної Української держави.

У реальних обставинах 1919 р., коли Україна опинилась оточеною колом фронтів, УНР на жаль не вдалося відстояти. Втім, об'єднавча акція 1919 року залишила глибинний історичний слід пам'яті Українського народу. Національна єдність – не тільки надважлива передумова, а визначальний елемент успішного спротиву будь-якій зовнішній агресії. Її брак в часи Української революції 1917-1921 років призвів до втрати державності, що в довготерміновій перспективі призвело до мільйонних втрат від Голодомору 1932-1933 років, репресій та війн [2].

Треба зазначити, що в українській суспільно-політичній думці ХХ ст. Україна інтерпретувалася лише як соборна держава. «Етнонаціональна консолідація спиралася на такі засадничі підвалини, як спільне історичне минуле, спорідненість етнокультурних процесів, єдиний національно-визвольний рух ідеали свободи і незалежності. Іншими словами соборництво відіграло і відіграє роль наріжного каменя сучасної української національної ідеї, важливої складової становлення української політичної нації. Не випадково в роки радянської влади про подію 22 січня 1919 р. публічно не згадувалося, вона була табуїзована» [3].

Проте в пам'яті народу залишалася живою, у переддень 71-ї річниці проголошення Акту Злуки, 21 січня 1990 року, в Україні відбувся “Живий ланцюг” як символ єдності східних і західних земель України. Акція була організована учасниками українського національно-демократичного руху. Понад мільйон людей, створили безперервний ланцюг, узявши один одного за руку, від Києва до Львова. Захід засвідчив, що українці подолали страх перед комуністичним режимом і готові протистояти злочинній політиці комуністичної партії. Ця подія стала символом того, що український дух свободи не спинити, кінець СРСР вже близько. [4].

«Прикметно, що день Соборності припадає на період великої радості від Різдва Христового, радості людини, що благоговіє перед таїною Спасіння, переживає чудо великого оновлення. Утвердження єдності народу у соборній державі, чуття великої родини як у далекому 1919, так і сьогодні завжди було і є чудом оновлення» [5].

«Термін «соборність» має кілька значень. Це й об'єднання в одне державне ціле всіх земель, заселених певною нацією на суцільній території. І духовна консолідація всіх громадян держави, їх згуртованість, незалежно від національності. Соборність – це також територіальна цілісність держави. Тому звільнення від російського окупанта українських земель є нашою спільною метою. Ідея соборності була й залишається базовою національною цінністю українців. А нині вона є передумовою успіху нашого спротиву зовнішній агресії» [6].

Соборність невіддільна від державності, суверенітету й незалежності народу, та безумовно є головним фундаментом для побудови правової демократичної держави, запорукою існування та процвітання нації.

Слід звернути увагу на вкрай важливу думку щодо Соборності України, яку висловив предстоятель Православної церкви України, митрополит Київський і всієї України Епіфаній: «Сучасні події нинішньої російської агресії лише підсилюють значущість того Акту злуки УНР і ЗУНР, який відбувся ... на площі біля стародавньої Софії Київської. Бо знову Україну хочуть «пошматувати» та розділити, силою забравши її землі, встановивши штучні кордони й сірі зони, посваривши наш народ, пропагандою ввівши в оману. Тому для нас свято Соборності є дуже важливим, бо воно нагадує про найголовніший урок нашої спільної історії: в єдності – сила, в розділенні – поразка».

Нині Україна продовжує боротьбу за суверенітет, незалежність та територіальну цілісність. Знову триває боротьба Української нації за Соборність Української держави. І вона обов'язково, разом з нашою Перемогою, після визволення Україною усіх територій, тимчасово захоплених російськими загарбниками, буде цілковито відновлена. Тому соборність залишається надважливим завданням Українського народу. Соборність, єднання українських земель, демократичний європейський розвиток України – мета нашої Перемоги. Слава Україні!

Список використаних джерел

1. «Соборність України. Теза, яка знову актуальна» https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2159548-sobornist-ukraini-teza-aka-znov-aktualna.html
2. «Разом із власної волі з 1919 року» за матеріалами Українського інституту національної пам'яті, <https://smr.gov.ua/uk/dovidka/100-richchia-ukrainskoi-revoliutsii/12965-razom-iz-vlasnoji-voli-z-1919-roku.html>
3. Ольга ДУБ старша наукова співробітниця Державного історико-культурного заповідника «Самчики, «22 січня – дата якій судилося навечно вкарбуватися в історію України величним національним святом», <https://unas.news/articles/235-den-sobornosti-ukrayiny-ob-dnannya-syly-y-dukhu-narodu-zarady-nezalezhnosti.html>
4. «До Дня Соборності України», <https://lviv-rda.gov.ua/do-dnya-sobornosti-ukrajiny/>
5. Владислав Верстюк, доктор історичних наук, професор, «День Соборності України: історія виникнення традиції й свята» <https://mkrada.gov.ua/content/den-sobornosti-ukraini-istoriya-viniknennya-tradicii-y-svyata.html>
6. Про День Соборності України <https://nuwm.edu.ua/university/news/pro-den-sobornosti-ukrainy>

Андрій Гачков,

здобувач ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Andrey Hachkov,

Candidate of Philosophy in Political Science of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv (<https://orcid.org/0000-0002-0445-7679>)

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ: ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ В ПОЛІТИЧНОМУ УПРАВЛІННІ

FEATURES OF PARLIAMENTARY ACTIVITIES IN UKRAINE IN THE CONDITIONS OF THE CONTEMPORARY CHALLENGES OF THE INFORMATION SOCIETY

It is noted that in the conditions of the development of the information society, information innovations are actively used in the sphere of parliamentary activity, which is a special component of public administration based on the principles of people's rule, democracy, transparency and accountability.

The essence of information innovations in parliamentary activity as those that contribute to the development of the competitiveness of the parliament is considered- the highest legislative authority in the state. Together with social innovations, they qualitatively influence the change of social relations in the state, which are based on economic and ideological components.

It was determined that the ideological component of social relations in modern Ukraine is based on the provisions of the ideology of "Ukrainian centrism", which promotes the development of the information society and the active application of information innovations in parliamentary activities, such as e-governance, e-parliament, digitalization.

Significant progress in e-governance processes in Ukraine is emphasized.

It is proposed to strengthen the e-parliament technology and activate the process of digitization of parliamentary activity.

Key words: *parliamentary activities, information society, information technology, public administration, public policy.*

Активний розвиток інформаційного суспільства у XXI столітті спонукає Український парламент застосовувати інноваційні форми, методи, технології у своїй діяльності під час виконання основних функцій (законодавча, представницька, установча, контрольна [7], що сприяє досягненню найбільш ефективного результату в державі і суспільстві.

Вважається, що конкурентоспроможність і дієздатність держави характеризується відповідними показниками її інноваційного розвитку, що характеризується активним застосуванням інновацій у публічному управлінні, зокрема у парламентській діяльності.

Вітчизняна науковець, професор Валентина Гошовська вважає, що «парламентаризм» є однією з форм представницької демократії, і саме представництво лежить в основі сучасної парламентської системи. Серед важливих аспектів його розвитку в Україні визначає «формування відповідної інформаційно-комунікаційної платформи підтримки і впровадження в життя ідей народного представництва». [1, С.12]; професор Лідія Даниленко запропонувала класифікацію інновацій у публічному управлінні, які поділені на *соціальні* – ті, що якісно

змінюють ступінь соціально-економічної обґрунтованості прийняття політико-управлінських рішень й *інформаційні* – ті, що забезпечують підвищення інформаційної прозорості діяльності організації [2].

Ми погоджуємось із такою класифікацією інновацій у публічному управлінні і визначаємо, що *соціальні* інновації для запровадження іншої (зміненої) моделі прийняття управлінських рішень мають вплинути на суспільні відносини; *інформаційні* – забезпечити суспільні відносин відповідними технічними засобами (комп'ютер, інтернет, тощо).

Якісна зміна суспільних відносин у державі – це сформованість у ній *політичних відносин*, які виникають у результаті появи у суспільстві політичних ідей й організацій, що виражають інтереси тих політичних лідерів, які «прагнуть завойовувати, утримувати та використовувати державну владу в інтересах реалізації власних економічних і соціальних інтересів» [6, С. 188 – 200].

Тобто, політичні відносини формуються і розвиваються за умов наявності політичних партій лідируючої групи людей у суспільстві, які свідомо забезпечують організований характер взаємодії їхніх політичних ідей. На цьому ґрунтується *ідеологічна* складова суспільних відносин, що є базою (ґрунтом) для їхньої *економічної* складової.

Науковці вважають, що суспільні відносини мають дві складові – економічну й ідеологічну [6].

Раніше в українському суспільстві переважала соціалістична ідеологія, яка формувала планову економіку. За роки незалежності України вона трансформувалась в ідеологію лібералізму, консерватизму, націоналізму [8]; нині – в ідеологію «українського центризму», покладену в основу програми лідируючої політичної партії «Слуга народу», що включає такі основні положення, як: відсутність панівної ідеології; утвердження демократичних цінностей і принципів реального народовладдя; прагнення до консолідації суспільства; зміцнення економіки і підвищення добробуту громадян; визнання європейського вектору розвитку держави; оновлення політичної еліти країни, в якій пріоритетом є чесна політика і чесна влада, яка дбає про інтереси людини, громади, держави; припинення війни і повернення миру на умовах збереження незалежності і суверенітету України, повернення наших територій і наших людей [4].

Зазначені положення ідеології «українського центризму» якісно змінюють суспільні відносини в державі, перетворюючи їх у політичні, і ці зміни досягаються набагато швидше завдяки застосуванню інноваційних технологій, таких як аутсорсинг, бенчмаркінг, фандрайзинг (соціальні інновації) та е-врядування, е-парламент, діджиталізація (інформаційні інновації). Найбільшої уваги в умовах сучасних викликів інформаційного суспільства потребують саме інформаційні інновації, які гарантують парламентській діяльності більшу прозорість та відкритість, а значить і більшу легітимність і довіру суспільства.

Як *висновок*, зазначимо, що сучасні виклики інформаційного суспільства в Україні в основному пов'язані з війною з рф. І тому парламентська діяльність має максимально використовувати інформаційні інноваційні технології. У цьому плані є відповідний прогрес, зокрема він спостерігається у розвитку електронного урядування – «способу організації державної влади за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій» [3]. За даними ООН «E-Government Survey 2020» у 2020 році Україна зайняла 69-е місце у рейтингу країн із найбільш розвиненим електронним урядуванням, що на 13 позицій вище, ніж у 2018 [9], тоді як у 2014 році за рівнем розвитку електронного урядування Україна посідала 87 місце серед 193 держав членів ООН [5].

Як стверджують науковці, якщо абсолютне значення Індексу розвитку електронного урядування збільшується на 1 одиницю, то значення Глобального Індексу

конкурентоспроможності зростає на 94,175 одиниць [5]. Тому цей напрям розвитку України є важливим з точки зору не лише економічного зростання держави, а й забезпечення активної позиції влади і суспільства. Вважаємо, що він потребує посилення уваги українського парламенту, діяльність якого має бути спрямована на розвиток технології е-парламенту та діджиталізації парламентської діяльності.

Список використаних джерел

1. Гошовська В.А. Сучасні тренди і проблеми розвитку парламентаризму в Україні: *30 років незалежності України: досягнення, виклики, перспективи* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 10 верес. 2021 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи, О. М. Андрєєвої, В. А. Гошовської. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2021. 335 с. ULR: <https://ipacs.knu.ua/pages/dop/273/files/5e2f5bc9-7e3f-4bb1-8017-18758fd31148.pdf>
2. Даниленко Лідія. Соціальні інновації у публічному управлінні та їх вплив на забезпечення сталого розвитку України. *Україна 2030: публічне управління для сталого розвитку* : матеріали щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2020 р.) : у 3 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білінської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2020. Т. 2. С. 146–149.
3. Електронне урядування. ULR: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
4. Ідеологія партії. ULR: <https://sluga-narodu.com/about/ideology>
5. Лозинська Т.М., Якубенко О.П. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в Україні: проблеми правового регулювання. ULR: <https://isg-konf.com/wp-content/uploads/2020/06/XXIII-Conference-29-30-San-Francisco-USA-book.pdf#page=227/>
6. Микола Недюха. Суспільні відносини» та «соціальні відносини» як поняття політико-правової науки. *Наукові записки*. Вип. 2 (94). С. 188 – 200. ULR: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/11/nedukha_suspilni.pdf/
7. Про Регламент Верховної Ради України: Закон України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>
8. Тарас Лютий (у співпраці з О. Ярошем). Ідеологія: матриця ілюзій, дискурсів і влади. ULR: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/12444/3.%20Liutyi_Ideolohiia_matrytsia_iliuzii_dyskursiv_i_vlady.pdf?sequence=1&isAllowed=y/
9. Україна піднялася на 13 місць у рейтингу готовності до запровадження електронного уряду. ULR: <https://everlegal.ua/ukrayina-pidnyalasya-na-13-mists-u-reytyngu-gotovnosti-do-zaprovadzhennya-elektronnogo-uryadu/>

Ольга Горулько,

здобувачка ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Olga Gorulko,

Candidate of Philosophy in Political Science of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПАРИТЕТНИЙ ПАРЛАМЕНТ НА ЗАХИСТІ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

PARLIAMENT FOR THE PROTECTION OF THE INDEPENDENCE OF UKRAINE

Attention is focused on the fact that the needs and interests of men and women are taken into account in the parity parliament, both in its structure and in legislative procedures and work methods. Such parliaments are formed in the Scandinavian countries. In them, gender equality reaches a ratio of 50 to 50 representatives of the female and male articles.

It is noted that in the procedure of conducting a gender-legal analysis of the current legislation, in addition to the stages of analysis and evaluation, it is necessary to implement the stage of forecasting the results of the adopted laws regarding the observance of the principle of gender equality in all spheres of life, and also – appropriate training of specialists of the secretariats of the committees of the Verkhovna Rada of Ukraine.

It is proposed to speed up the transition to a gender-parity parliament in Ukraine, which should take into account such criteria, as gender equality in the composition of parliamentarians and the leadership of the parliament, and also – the development of the ethical behavior of parliamentarians, taking into account the prohibition of gender discrimination and manifestations of sexism.

Keywords: EU, gender policy, parliamentarian, gender-parity parliament, gender-legal expertise.

Державна політика країн ЄС, які проголосили одним із основних засобів демократизації суспільства, гендерний мейнстрімінг («gender mainstreaming policy») як системну стратегію створення рівних можливостей для жінок і чоловіків, подолання гендерної асиметрії і нерівності в усіх сферах життєдіяльності суспільства, набирає своїх обертів і в Україні. Це пов'язано, у тому числі, і з парламентом, діяльність якого на сучасному етапі розвитку спрямована на реалізацію гендерної політики, яка характеризується сукупністю заходів, спрямованих на ліквідацію або попередження дискримінації за ознакою статі в суспільстві.

У Верховній Раді України як органу законодавчої влади має розроблятися внутрішня гендерна політика, яка має включати ряд заходів щодо запровадження гендерно паритетного та гендерно чутливого (гендерно чутливого) парламенту, який має відповідати «потребам й інтересам чоловіків і жінок у його структурі, операціях, методах і у роботі в цілому» [5].

Розглянемо кожну з характеристик гендерно-паритетного парламенту, а саме: гендерна рівність у структурі парламенту; гендерно-правова експертиза чинного законодавства як базова парламентська діяльність; методи роботи ВР України, що сприяють розвитку етичної поведінки парламентарів з урахуванням заборони гендерної дискримінації та проявів сексизму.

1. *Щодо внесення змін у структуру парламенту*, то помітним є устремління ВР України до реалізації гендерної політики. Це підтверджується динамікою змін у представництві жінок

і чоловіків у складі народних депутатів України. Так, у ВР України IX скликання, наприклад, жінки становлять 21 % від загального складу.

Для порівняння станом на 2018 р. середній показник представництва жінок у національних парламентах країн Європи (членів ОБСЄ) становив 27,7%, у скандинавських країнах середній показник – 41,4%, у парламентах світу загалом – 24% [3].

Науковцями доведено, що паритетні парламенти сформовані у провідних державах Європи, зокрема таких як Португалія, Швеція, Франція, Німеччина, Шотландія [2], у яких гендерна рівність досягла співвідношення 50 на 50 представників жіночої і чоловічої статті.

В Україні з 2017 року обговорюється законопроект про внесення змін до Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» (щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків) №7283 від 10.11.2017, яким передбачено: запровадження обов'язкового проведення гендерно-правової експертизи законопроектів ВР України; розробку і впровадження інструменту ротації лідерських позицій між жінками та чоловіками; розробку порядку денного пленарних засідань парламенту з мінімізацією кількості вечірніх засідань та з урахуванням розкладу шкільних занять, збільшення кількості приміщень для дитячих та сімейних кімнат. Однак до цього часу цей законопроект не прийнятий [1] і тому чинний Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» [4] потребує вдосконалення.

2. Щодо основних *операцій і дій*, які здійснює ВР України у сфері реалізації гендерної політики, то відзначаємо позитивні зрушення у проведенні гендерно-правової експертизи чинного законодавства і деяких законопроектів. Ми вважаємо, що вона потребує вдосконалення, зокрема, шляхом запровадження:

- обов'язкової гендерної експертизи на етапах законопроектної діяльності, а також – прийняття законів;
- професійної підготовки фахівців секретаріатів комітетів ВР України з питань гендерно-правової експертизи;
- урахування того, що гендерна експертиза має включати не два етапи (аналіз й оцінювання), а три – ще й прогнозування, що сприятиме визначенню стратегії функціонування конкретного закону і, відповідно, потребує залучення науковців до її проведення.

3. Щодо *методів* роботи ВР України, то позитивним слід відзначити у сфері гендерної політики створення робочої групи «Гендерно-сенситивний парламент», який сприяє формуванню гендерно збалансованого керівного складу парламенту, проведенню заходів з розвитку етичної поведінки парламентарів з урахуванням заборони гендерної дискримінації та проявів сексизму, вносить відповідні пропозиції до змін чинних законів, які не є гендерно чутливими.

Як *висновок* зазначимо, що гендерна політика в українському парламенті потребує більш стрімкого розвитку. Це сприятиме підвищенню індикаторів ефективності його діяльності, зокрема, таких як етичність, прозорість, готовність до демократичних перетворень, які є особливо важливими під час війни і сприятимуть демократичному розвитку держави в цілому. Паритетний парламент, який має паритетну структуру та здійснює свою діяльність з урахуванням інтересів і потреб жінок і чоловіків, є більш стабільним й ефективним у своїй роботі, зокрема і в захисті незалежності нашої держави.

Список використаних джерел

1. Висновок на проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» (щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків)» (реєстр. N 7283 від 10.11.2017), внесений народними депутатами України Войцеховською С. М., Іоновою М. М., Кондратюк О. К., Бабак А. В., Луценко І. С. та Геращенко І. В. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/XH5MB00Q>

2. Гендерні стереотипи та ставлення громадськості до гендерних проблем в українському суспільстві / авт. колектив: Ю.І. Сасенко – наук. редактор та інші. Київ : Центр соціальних експертиз Інституту соціології НАН України 2007. 143 с.

3. Місце жінки в політиці: що змінилося? ULR: <https://www.prostir.ua/?focus=mistse-zhinky-v-politytsi-scho-zminylosya>

4. Регламент Верховної Ради України. ULR: <https://ips.ligazakon.net/document/Z012900>

5. Gender-Sensitive Parliaments: A Global Review of Good Practice, Inter-Parliamentary Union, Reports and Documents. 2011. No. 65. P. 6. ULR: <https://www.ipu.org/pdf/publications/gsp11-e.pdf>

Валентина Гошовська,

д.політ.н., професорка, завідувачка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Valentyna Hoshovska,

Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-3011-4450>

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ – ФАКТОР ЄДНАННЯ НАРОДУ І ВЛАДИ

THE CONGREGATION OF UKRAINE IS A FACTOR OF UNITING THE PEOPLE AND THE GOVERNMENT

The theses speaks about the question of sobornity, which carries a sacredly important meaning for Ukrainians. Prolonged statelessness was tragically combined with the division of the body and soul of a single people between four other states, and it is impossible to divide the soul! Hence the endless desire of the Ukrainian nation for unity, for collegiality, without which state independence would essentially be unreal. The author emphasizes the western lands of Ukraine, which were part of the Austro-Hungarian Empire for a long time, made their choice in favor of Kyiv, in favor of Ukraine. On January 22, 1919, the UPR and WUPR were officially united into one state, which not only testifies to a new state on the world map, but also disproves the myth that there never was an independent Ukrainian state. Ukraine is an independent and cathedral state; our independence and our unity lies in diversity, as the cornerstone of state and social existence; no other state has the right to recognize our conditions of functioning and development for us. Sobornost is the genetic code of the Ukrainian nation, the source of our strength and stamina.

Keywords: sobornity, people, independence, state, civil society, dignity, parliamentarism, Ukrainian language.

Здається, для жодного народу в Європі (і не тільки!) питання соборності не несло і не несе в собі такий сакральний важливий сенс, як для українців.

Тривала бездержавність трагічно поєднувалася із розділеністю тіла і душі єдиного народу між чотирма іншими державами, а розділити душу неможливо! Звідси безкінечне прагнення української нації до єдності, до соборності, без якої державна незалежність по суті була б нереальною. Ми навіть маємо два гімни: нашій незалежній державі і нашій єдності «Молитва за Україну».

Ми кров'ю заплатили в Першу світову за розділеність між двома імперіями, які українців одягали в чужі мундири, щоб стріляли один в одного. Саме тоді наші предки сказали: «Ніколи більше!»

Прикметно, що західні землі України, які тривалий час входили до Австро-Угорської імперії, зробили свій вибір на користь Києва, на користь України. Верифікацією цього природного соборного устремління нації став день Злуки, коли 22 січня 1919 року відбулося офіційне з'єднання в одну державу УНР та ЗУНР. Цей Акт не тільки засвідчив про нову державу на карті світу, але й спростовує міф, що ніколи не було незалежної української держави.

І нинішній День Соборності вкотре підтверджує незламність українського духу, який нікому не вдалося перемогти. Не вдасться поділити нас на Схід і Захід і нині. Бо разом з львів'янами, івано-франківцями, вінничанами, полтавчанами відзначають цей день українці з Маріуполя і Херсону, Краматорська і Мелітополя, та інших понівечених українських регіонів російським агресором, які через війну полишили свої домівки.

Тут у них є змога працювати у лікарнях, вишах та багатьох інших сферах, бо Україна не розділена, вона єдина і ми – єдиний народ. Це не просто слова, це кардинальні дії і прагнення жити в своїй державі. Бо найсильніші і найкращі знову виборюють волю у цій страшній і несправедливій війні. Бо і сьогодні актуальні слова Андрія Малишка: «Рідну, добру, у крові уми-ту, я тебе нікому не віддам», сказані ним ще у 30-ті роки минулого століття.

Щоб зберегти цілісність Української держави і не повторити сумних уроків історії, нам слід раз і назавжди визнати і утвердити, як політичну і суспільну аксіому – *Україна є неза-лежна і соборна держава; наша незалежність і наша єдність полягає у різноманітності, як наріжному фундаменті державного і суспільного буття; ніякі інші держави не вправі за нас визнавати наші умови функціонування і розвитку.*

Це надбання українського народу потребує свого захисту і збереження кожним громадяни-ном, його правдивим поглядом на ті виклики, які стоять на сучасному історичному етапі перед державою і народом. А це не лише перемога у війні з РФ, а й післявоєнна відбудова держави на нових засадах – без корупції, політичних та економічних схем, з реформованими судовою, подат-ковою, митною, фінансовою й іншими державними системами, спрямованими на модернізаційні зміни в усіх сферах суспільного життя у напрямі розвитку демократичної держави та громадян-ського суспільства. Це врахування європейських цінностей, серед яких значне місце посідають відповідальність, толерантність, демократизм. Адже соборність – це не лише принцип єднання навколо спільних завдань, а й відповідальність усіх за всіх, взаємне духовне збагачення і розвиток.

Для досягнення високих результатів розвитку України необхідне розвинуте громадян-ське суспільство, сильна економіка, розвинута судова система, ефективні механізми захисту прав людини. Це сприятиме прискоренню надання Україні статусу кандидата в члени Євросо-юзу. І, безсумнівно, у цьому особливе значення відводиться публічній службі, депутатам усіх рівнів, які мають демонструвати свою готовність до участі у реальному соціальному партнер-стві та взаємодії з метою досягнення соціального консенсусу між органами публічної влади і громадянським суспільством.

Наслідками такого партнерства має стати:

- публічність та відкритість не лише державних органів влади, а й державних справ для суспільної, громадянської дискусії;
- утвердження у щоденній професійній адміністративно-політичній діяльності демокра-тичних принципів;
- забезпечення порядку, толерантності, дисципліни, моральності, чесності у політичній та громадській діяльності.

Усвідомлюючи непересічне значення Дня Соборності України, не лише як історичної події, а й, насамперед, визначного символу національної ідеї та сучасного вітчизняного дер-жавотворчого процесу, представники Наукової школи вітчизняного парламентаризму щорічно проводять Всеукраїнські науково-практичні заходи для публічних службовців і депутатів різ-них рівнів з даної проблематики.

За останні десять років нами (2013-2023 рр.) нами розглядалися різні питання щодо со-борності, зокрема – як фактору:

- єдності, духовності та демократії в сучасній Україні;
- збереження національних інтересів України;
- високої суспільної моралі українського народу;
- визнання ідеології творення, порозуміння і злагоди;
- європейської інтеграції України;
- консолідації суспільства в умовах криз;
- стимулювання суспільного діалогу «навіщо нам бути разом»;
- успішності державотворчих процесів в Україні;
- духовної спільності та національної традиції української держави;
- політики духовної спільності, національних традицій і цінностей України.

За цей час тематика дослідження проблем соборності членами Наукової школи вітчизняного парламентаризму трансформувалась із питань суто історичного і філософського змісту у засади становлення, функціонування і розвитку Української державності і, зокрема парламентаризму як особливої системи публічного управління та адміністрування, в якій Верховна Рада України є легітимним органом державної влади і відкрито взаємодіє зі своїм сувереном.

Мета проведення науково-практичних заходів для публічних службовців і політиків полягає в актуалізації питань збереження незалежності України шляхом сповідування ідеології творення, порозуміння та злагоди, а не конфронтації та боротьби, а також питань збереження надбання кращих представників попередніх поколінь українського народу, які протягом багатьох років захищали своє право бути єдиним українським народом і мати незалежну державу, бути рівноправними у єдності з іншими народами.

У ході їх проведення забезпечується професіоналізація публічної влади в Україні, яка сприяє забезпеченню:

- мотивації управлінської діяльності, пов'язаної з мотивами ефективної діяльності, потребами сумлінного виконання посадових обов'язків відповідно до норм чинного законодавства, професійними інтересами, моральними й етичними цінностями;

- прояву особистих якостей, таких як доброчесність, сумлінне виконання обов'язків; шанобливе ставлення до громадян, керівників і співробітників; відстоювання національних інтересів України; невикористання службового становища в особистих інтересах і недопущення корупційних дій; об'єктивність і неупередженість до юридичних і фізичних осіб; загальнокультурна освіченість, громадянська відповідальність.

Вчоргове зібравшись на засідання Всеукраїнського круглого столу до Дня Соборності України у 2023 році, його учасники підтвердили свою думку щодо:

- визнання соборності вищим моральним принципом та вищою цінністю українського народу як фактору збереження цілісності України;

- підвищення рівня відповідальності і професійності в діяльності українських публічних службовців і політиків як фактору забезпечення соціального партнерства та соціального консенсусу;

- застосування принципів демократії, гуманності, толерантності в діяльності сучасних політиків і публічних службовців впливає на збереження соборності України;

- формування національної самосвідомості громадян, підтримка єдності українського народу та дієвості вітчизняної політичної еліти можлива за умов взаємоповаги та взаємовпливу;

- високий професіоналізм публічних службовців і політиків сприяє ефективному виконанню ними своїх повноважень та забезпеченню консолідації українського народу навколо ідей соборності.

Забезпеченню такого професіоналізму сприяє магістерська освітня програма «Парламентаризм і парламентська діяльність» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», яка діє в одному з найкращих університетів України – Київському національному університеті імені Тараса Шевченка.

Як *висновок* зазначаємо, що соборність – це генетичний код української нації, джерело нашої сили і насаги. Саме тому наша Наукова школа вітчизняного парламентаризму, що сформувалася на єдиній в Україні кафедрі парламентаризму, десятий рік поспіль проводить наукові заходи, на яких під різним кутом зору розкриває не тільки значимість цієї події, а й її тяглість у сучасних суспільних, ментальних та політичних проявах і трансформаціях. І наше сьогодні теж соборне: у волонтерстві загальнонаціонального масштабу, у єдності суспільства і влади, в усвідомленому євроінтеграційному виборі, у суголосній праці і молитві українського народу за нашу Перемогу, що неодмінно буде.

Олена Давиденко,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Olena Davydenko,

graduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Дудко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: СПЕЦИФІКА ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

LOCAL SELF-GOVERNMENT: SPECIFICS OF ACTIVITY IN CONDITIONS OF MARTIAL LAW

The legal basis and specifics of functioning of local self-government are revealed under martial law. The challenges faced by territorial communities in the period after the full-scale invasion of the Russian Federation in Ukraine were analyzed. Suggestions and recommendations on overcoming crisis conditions in communities and strengthening the role of local self-government were considered.

Keywords: Local self-government, authorities, martial law, territorial communities, military administrations.

Стаття 140 Конституції України визначає, що місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [1].

Місцеве самоврядування як комплексне і багатогранне явище виступає: основою конституційного ладу і одним з важливих принципів організації та функціонування влади в державі і є необхідною ланкою демократичного суспільства; формою народовладдя, яке передбачає, згідно зі ст. 5 Конституції України, здійснення народом влади безпосередньо і через органи місцевого самоврядування (при цьому органи місцевого самоврядування посідають окреме місце в політичній системі суспільства і не входять у державний механізм, що дає підстави розглядати його як окрему форму реалізації народом приналежної йому влади); правом територіальної громади самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

В умовах воєнного стану місцеве самоврядування стикається з багатьма викликами. Повномасштабне воєнне вторгнення російської федерації вплинуло на позитивну динаміку розвитку самоврядування громад та зумовило зміни в процесах децентралізації.

Метою даного дослідження є визначення специфіки діяльності органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Реформа децентралізації стала тим підґрунтям, що зумовило спроможність органів місцевого самоврядування, проте воєнна агресія рф безумовно внесла зміни в роботу місцевих рад та територіальних громад України.

Правовими засадами діяльності органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану є Конституція України, Закон України «Про правовий режим воєнного стану» [2] та прийняті на його виконання підзаконні нормативно-правові акти, укази Президента України. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» є основним законодавчим актом, що регулює відносини під час дії режиму воєнного стану. На його виконання Президент України своїм Указом від 24.02.2022 № 64/2022 ввів воєнний стан в Україні з 24 лютого 2022 року [3].

Воєнний стан є особливим правовим режимом, що вводиться у разі збройної агресії та забезпечення національної безпеки і передбачає надання органам місцевого самоврядування особливих повноважень. Зокрема утворюються тимчасові державні органи – військові адміністрації, які можуть діяти паралельно з органами місцевого самоврядування або перебирати на себе повноваження органів місцевого самоврядування. Закон визначає, що у разі, якщо місцева рада не може зібратися на засідання сесії у встановлені строки, можуть утворюватися військові адміністрації населених пунктів.

Органам місцевого самоврядування в умовах воєнного стану відводиться важлива роль у вирішенні ключових питань функціонування громад, оскільки органи місцевого самоврядування залишаються найбільш наближеною до населення ланкою публічної влади. Більшість органів місцевого самоврядування продовжують функціонування в умовах воєнного стану, в умовах значної міграції населення, згорання виробництва та бізнесу, зменшення надходжень до місцевих бюджетів.

Також органи місцевого самоврядування, відповідно до п.2 Указу Президента України № 64/2022, мають запроваджувати та здійснювати, передбачені в Законі України «Про правовий режим воєнного стану», заходи і повноваження, необхідні для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави [3]. На виконання п.6 зазначеного Указу Президента України № 64/2022, органи місцевого самоврядування повинні утворити ради оборони та забезпечити сприяння військовому командуванню у запровадженні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану.

За результатами опитування органів місцевого самоврядування громад щодо визначення конкретних проблемних питань, які потребують першочергового вирішення на рівні державної виконавчої влади, проведених Міністерством розвитку громад та територій спільно з Проєктом USAID «ГОВЕРЛА» визначено, що серед найпоширеніших проблемних питань функціонування місцевого самоврядування в умовах воєнного стану – це питання наповнення місцевих бюджетів та здійснення їх видатків, а також питання, пов'язані із соціальним забезпеченням населення та забезпеченням потреб внутрішньо переміщених осіб [4].

Отже, враховуючи виклики для органів місцевого самоврядування в умовах воєнного стану, для врегулювання законодавчих колізій та забезпечення безперебійного функціонування органів місцевого самоврядування, необхідно: здійснити на законодавчому рівні диференціацію громад в залежності від ступеня впливу війни (наприклад: тимчасово окуповані території, території, де відбуваються бойові дії, території тилу тощо); визначити особливості діяльності органів місцевого самоврядування залежно від типу територій; закріпити розподіл повноважень місцевого самоврядування на всіх рівнях, а також з місцевими органами виконавчої влади (військовими адміністраціями); посилити повноважень органів місцевого самоврядування у сфері безпеки та оборони, а також у соціальній сфері. Це в свою чергу буде сприяти більш чіткій та злагодженій взаємодії органів місцевого самоврядування та військових адміністрацій для забезпечення функціонування громад в умовах воєнного стану.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – с. 141. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
2. Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану» [Електронний ресурс] // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2015. – № 28. – ст.250. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-4139>
4. Мінрегіон готує обговорення з громадами проектів спільних рішень. Тематика першої зустрічі – наповнення місцевих бюджетів та встановлення питань їх видаткової частини. – Веб-сайт «Децентралізація». – 17.05.2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://decentralization.gov.ua/news/14943>

Лідія Даниленко,

д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Lydia Danylenko,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, DrHb
<https://orcid.org/0000-0002-4524-8347>

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ: ТРАДИЦІЯ ТА ЦІННІСТЬ

DAY OF THE CONGREGATION OF UKRAINE: TRADITION AND VALUE

The characteristic features of the cathedral democracy are revealed, such as the unity of all branches of state power, the unity of power and the people, the unity of power and "land", which are traditional and valuable in Ukraine, aimed at the struggle for the independence of the state, preservation of national traditions of people's representation in public power.

The essence of conciliar democracy and other types of democracy (consolidated, consociative, pluralistic), in which the formation of a responsible civil society and its influence on public power and control over its activities are priorities.

The algorithm for the formation of the tradition of collegiality of the Ukrainian state regarding the adoption of a responsible collegial management decision is defined, which is manifested in an established model of responsible behavior that is transmitted from generation to generation, and is based on perceived high social needs, such as the desire for freedom, independence, and collegiality.

It is proposed to strengthen the attention in the system of training specialists in the field of public administration to the development of their national consciousness and self-awareness (subjective value) and responsible behavior (social value), which are integral components of preserving and multiplying the tradition of the unity of the Ukrainian state.

Keywords: public administration, collegiality, collegial democracy, value, tradition, parliamentarism, social need.

Розглядаючи соборність як принцип духовного єднання народу навколо спільної мети, визначаємо його пріоритетне значення для України, яка впродовж багатьох віків виборює свою незалежність і свободу як суспільну ціль.

Для доведення його пріоритетності спочатку розглянемо принцип соборності як демократичну засаду і цінність, а потім – як відроджену традицію українського народу, в основі якої лежить цінність єдності.

1. Вважаємо, що принцип соборності є основою соборної демократії, яка суттєво відрізняється від інших видів демократій.

Наприклад, – від консоціативної демократії, яка характеризується владою великої коаліції політичних лідерів, кожен з яких представляє окремих сегмент суспільства (теорія А.Лейпхарта); від консолідованої демократії, яка ґрунтується на провідній ролі політичних організацій, а не провідній ролі громадян у політичних процесах (теорія О.Доннелла і Ф.Шміттєра); від плюралістичної демократії (поліархія – влади багатьох), в якій сформовані інститути контролю над діяльністю політичної еліти (теорія А.Даля) [1].

Наша наукова школа вітчизняного парламентаризму під керівництвом професора Валентини Гошовської розробляє концепцію соборної демократії, яка ґрунтується на

ідеях єдності гілок влади, влади з народом, влади та “землі”, що сприяє сталому розвитку держави і робить її більш стійкою, сильною і водночас відповідальною перед громадянським суспільством.

Така єдність є ціннісною, тобто такою, що ґрунтується на високому рівні національної самосвідомості і високих суспільних потребах, таких як потреба у свободі, гідності і незалежності.

Щодо національної самосвідомості, то зазначаємо, що її відрізняють від національної свідомості тим, що вона «характеризує більш глибоке усвідомлення своєї нації порівняно з іншими національними спільнотами» [3].

У цьому сенсі, українське суспільство є унікальним. Воно не перестає дивувати світ своїми подвигами. І День Соборності України став тим символом для українського народу, про який Президент України Володимир Зеленський, сказав так: «Ця історична подія передала наступним поколінням українців дві мудрості. Якщо не припиняти боротьбу, рано чи пізно єдину й незалежну державу буде відновлено. Якщо не досягти справжньої єдності, незалежність буде втрачено. Ми завжди знали про першу мудрість. А 24 лютого довели, що засвоїли другу. Це стало новим відродженням нашої соборності України. І це не лише об'єднання двох берегів. Це єдність мільйонів людей. Це єдність усіх наших земель. Усіх наших регіонів. Де всі – один за одного. Кожен регіон захищає кожен регіон» [7].

Тобто, можна стверджувати, що єдність українського суспільства є його цінністю, сенсом життя, що ґрунтується на сформованій потребі у свободі, гідності і незалежності.

Це високий рівень суспільної потреби. Нами, зокрема, проаналізовано перелік суспільних потреб, таких як прагнення до свободи, незалежності, переважання, панування над іншими, високого статусу, престижу, слави, задоволення матеріальних потреб, і з'ясовано, що більшість респондентів (студенти магістерської освітньої програми «Парламентаризм і парламентська діяльність спеціальності «Публічне управління та адміністрування») мають високий рівень визнання потреби у «прагненні до свободи і незалежності» [6].

2. Це підтверджує нашу думку про те, що принцип соборності в Україні є не лише цінністю, а й стає традицією у всіх сферах життя і в публічному управлінні, зокрема. Адже, цінність за ознакою є складовою будь якої традиції і проявляється в поведінці людини, а вже традиція перетворює поведінку у звичай, який може бути закріплений законом, чи бути поза законом і сприйматися лише на рівні свідомості чи самосвідомості.

Таким чином, за допомогою традиції передаються різні моделі поведінки від покоління до покоління і в такий спосіб закріплюються у щоденній практиці більшості людей. Зазначимо, що для українського суспільства в цілому характерною є відповідальна поведінка, яка передбачає особистісну зрілість, схильність до інтересів іншої людини, здатність до саморегуляції [2].

У традиціях концентруються ті елементи досвіду, які об'єктивно відповідають інтересам і цілям суспільства, визнаються ним і закріплюються як нормативні настанови. Такою настановою є визнання Дня Соборності України – 22 січня, коли у 1919 році був прийнятий Акт Злуки Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки, відповідними указами Президента України «Про День соборності України» від 21 січня 1999 року № 42/9 [4] та від 13 листопада 2014 року № 871/2014 [5], в яких зазначено, що соборність української держави полягає в її єдності, цілісності, незалежності і відзначається щорічно.

Тобто, традиції – це написанні і неписані закони, які народжуються разом із народом. Втім, лише ті традиції, які відповідають високим суспільним потребам людей, існують довго і перетворюються в їх цінність. Саме такою цінністю і традицією для українського народу є соборність.

Свідомий український народ, у якого сформована система суспільних потреб щодо свободи, незалежності, соборності, демонструє відповідальний тип поведінки за власні дії

і дії оточуючих людей, що характеризується в психології як внутрішній локус контролю («локалізація причин, якими суб'єкт пояснює власну поведінку і поведінку інших людей в умовах значущих для нього подій» [8]), який визначає, що людина покладає на себе відповідальність за власні дії і їх причини вбачає в особливостях власної уваги, мислення, здібностей, внутрішніх переживань.

Особистостям такого типу властиві впевненість у собі, наполегливість і послідовність у досягненні поставлених цілей, схильність до самоаналізу, врівноваженість, товариськість, доброзичливість і незалежність.

Продемонструємо схематично залежність між цінністю єднання і традицією соборності, що закріплена в Україні нормативними актами, через сформовану відповідальну поведінку і внутрішній локус контролю та високі суспільні потреби українського народу (див. рис.1).

1. Традиція – усталена модель поведінки, яка передається від покоління до покоління			
2. Відповідальна поведінка суспільства характеризується його внутрішнім локусом контролю і спрямована на задоволення високих суспільних потреб			
3. Високі суспільні потреби характеризуються прагненням до свободи, незалежності, соборності			
4. Усвідомлені високі суспільні потреби перетворюються в цінність єднання всіх гілок влади, влади і народу, влади і «землі», яка є одночасно фактором свідомості українського народу (суб'єктивна цінність) і фактором їх відповідальної поведінки (соціальна цінність)			

Джерело: авторська розробка.

Рис. 1. Алгоритм формування традиції соборності української держави як цінності.

Як видно з рис.1, глибоко усвідомлена українським народом висока суспільна потреба у віковичному прагненні до свободи, незалежності, соборності є його суб'єктивною цінністю, відображеною у високому рівні внутрішнього локусу контролю, на що вказують результати дослідження, проведені вітчизняними науковцями. Наприклад, вони вказують, що питома вага респондентів з високим рівнем відповідальності за власне майбутнє, цілеспрямованості, самостійності, дисциплінованості та організованості (вольові якості) становить 35 %, а тих, хто не готовий взяти на себе таку ношу – 29 %. Результати дослідження регулятивної сфери студентів у зв'язку з розвитком їх особистості як захисників країни, становили переваги дівчат-студенток за показниками яскраво вираженої інтернальності (28 % дівчат проти 10 % хлопців). Близько третини студентів складають амбінали (36 %) – не визначений тип [8]). Також – і соціальною цінністю, що характеризується відповідальною поведінкою в усіх сферах життя і зокрема під час захисту Української державності у війні з РФ.

Тому, як висновок, зазначаємо, що питання збереження і примноження традиції соборності української держави лежать у площині розвитку двох чинників – свідомості і самосвідомості українського народу, політиків і публічних службовців щодо внутрішнього локусу контролю та відповідальної поведінки.

Список використаних джерел

1. Гошовська В. А. Парламентаризм : підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська [та ін.]. – Київ : НАДУ, 2019. – 704 с.
2. Даниленко Л.І. Політична освіта в Україні як чинник формування демократичної держави та демократичного типу політичної культури. Політична культура в забезпеченні

єдності та консолідації українського суспільства: монографія /авт. кол.: В.А.Гошовська [та ін.]: за ред. В.А.Гошовської. Київ : НАДУ, 2021. 220 с., С.109 – 129.

3. Максим Фурманюк. Національно-державницька самосвідомість: сутність поняття та напрями модернізації. ULR: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/furmanuk_natsionalno.pdf/

4. Про День соборності України: Указ Президента України від 21 січня 1999 року № 42/9. ULR: <https://web.archive.org/web/20220302211603/https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=42%2F99#https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/#Text>

5. Про День Соборності України: Указ Президента України від 13 листопада 2014 року № 871/2014. ULR: <https://www.president.gov.ua/documents/8712014-18000>

6. Тест на 8 політичних цінностей. ULR: <https://www.idrlabs.com/ua/8-values-political/test.php>

7. Україна єдина, бо сильна. Сильна, бо єдина – привітання Президента з Днем Соборності. ULR: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-yedina-bo-silna-silna-bo-yedina-privitannya-prezide-80541/>.

8. Хижняк О.А. Локус контролю у становленні особистості захисника країни. ULR: https://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/1_2_2009/31.pdf.pdf

В'ячеслав Дідківський,

аспірант ОНП «Публічне управління та адміністрування» Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Viacheslav Didkivskyi,

graduate student of the educationally scientific program "Public Administration", Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0002-0761-2048>

Науковий керівник: **Валерія Голубь**, д.держ.упр., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОПТИМІЗАЦІЯ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНИМ АВТОМОБІЛЬНИМ ТРАНСПОРТОМ

OPTIMIZING THE INSTITUTIONAL CAPACITY OF AUTHORITIES IN THE FIELD OF PUBLIC MANAGEMENT ON COMMERCIAL ROAD TRANSPORT

The state of institutional capacity of government bodies, the level of involvement in the formation and implementation of state policy of non-governmental organizations representatives, as well as the expert community in the form of public councils, boards and other available ways of communication with society is important issue to be analyzed.

The optimal directions of improving the efficiency of interaction between the authorities, society and relevant scientific institutes (scientific institutions and establishments), organizational and technical measures to achieve transparent and high-quality communication, taking into account technological development, might to be developed and implemented.

Keywords: capacity, implementation mechanism, commercial transport, reforming, authorities, public management.

Важливим у питанні становлення та розвитку системи публічного управління безпекою комерційного автомобільного транспорту являється складова публічного управління, а саме перехід від державного як такого, що не враховує у повному обсязі усі сучасні механізми здійснення управління та розвитку держави, до публічного. Враховуючи зазначене, доцільно окремо дослідити поняття публічного управління і розпочати необхідно із історичного аспекту.

Отже, наприкінці 1980-х у зв'язку із посиленням процесів демократизації, значної активізації громадянського суспільства та його впливу на інституційні органи держави [1], у тому числі із питання забезпечення безпеки суспільства, держави розвинених країн запроваджують нові механізми комунікації із суспільством та реагування на реальні потреби даного сектору та недоліки, які виникали у взаємодії органів влади із суспільством, що наразі актуалізовано і у сфері комерційного автомобільного транспорту.

Концептуально, ефективність галузі автомобільних перевезень безпосередньо залежить від організаційної структури органів влади, їх інституційної спроможності та моделі управління, яка визначається у тому числі нормативно-правовою базою. У такому випадку, система публічного управління, як концептуальна модель управління безпекою у тому числі автомобільного комерційного транспорту, залежить від вищезазначених факторів, серед яких необхідно виокремити саме структуру органів влади, порядок їх взаємодії, що у подальшому

безпосередньо, із врахуванням якості нормативно-правового забезпечення та кваліфікованості працівників даних органів влади, формує інституційну спроможність органів влади, що частково досліджувалось, у тому числі через призму безпеки на комерційному автомобільному транспорті [2, с. 21–31].

Питання інституційного поліпшення спроможності різного рівня органів та організацій досліджували: К. Петренко [3], Д. Красівський [4, с. 121–129], О. Чемерис [5], О. Васильєва [6], О. Рось [7, с. 97–100].

Ураховуючи велику кількість органів влади, важливим є питання оптимізації та, певною мірою, реорганізації процесів їх взаємодії та надання можливості суспільству реально впливати на їх ефективність шляхом запровадження електронних ресурсів, у тому числі для онлайн-обміну інформацією та системного звітування про результати роботи. На жаль, сьогодні лише незначна частина такого обміну здійснюється в електронному вигляді, уся інша комунікація відбувається у «паперовому» вигляді. Це призводить до значної втрати часу й зниження ефективності комунікації та реагування, що нині є вкрай важливими питаннями. Зокрема, К. Павлюк наголошує, що ключовим елементом у формуванні позитивного іміджу органів влади, на які покладено завдання забезпечення безпеки, є реалізація відповідальної політики крізь призму ідеологічного, інформаційно-комунікаційного, культурного та економічного розвитку України [8, с. 32–37]. Це питання має бути детально досліджено з метою формування окремого блоку під час розроблення стратегічних документів із підвищення безпеки дорожнього руху на кшталт вищенаведеної Стратегії підвищення безпеки дорожнього руху до 2024 року.

Слід зазначити, що на сьогодні відсутня чітка системна взаємодія між центральними органами влади, а також із органами місцевого самоврядування. Підтвердженням цього є відсутність єдиного підходу до розробки програм підвищення безпеки дорожнього руху на місцевому та регіональному рівнях, які значним чином відрізняються від загальнодержавної стратегії та програми як за формою, так і по суті. У такому разі Мінінфраструктури має здійснювати системну та ефективну комунікацію із місцевими органами влади з метою запровадження реформ на практиці та уніфікації підходу до реалізації державної стратегії на місцях. Це питання потрібно розглянути у площині нормативно-правового регулювання, запровадження керівних принципів (роз'яснень) щодо реалізації державної політики, запровадження електронних ресурсів, які уніфікують підхід до реалізації державної політики (забезпечити запровадження e-ticket, електронної мережі автобусних маршрутів, системи ділової репутації перевізника, а також GPS-трекінгу для комерційного транспорту тощо). Проблеми розмежування повноважень між зазначеними органами влади в Україні досліджувались Ю. Буглаком, яким було проаналізовано стан розмежування повноважень державних інституцій та оцінено його як незадовільний, а також визначено комплекс причин, які призвели до такого низького рівня якості структури органів влади [9, с. 70–75].

Список використаних джерел

1. Стандарти європейського врядування : навч. посіб. / І. А. Грицяк та ін. ; за заг. ред. І. А. Грицяка. Київ : НАДУ, 2011. 184 с.
2. Балін В. А. Реформування державного управління автомобільними перевезеннями в Україні в 1990–2000 рр. Аспекти публічного управління. 2015. № 1–2 (15–16). С. 21–31. URL : <https://core.ac.uk/download/pdf/233892281.pdf> (дата звернення: 26.07.2020);
3. Петренко К. Особливості інституційної спроможності громадських об'єднань в Україні. Наукові записки. 2016. Вип. 4 (78). С. 376–388. URL : https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/petrenko_osoblyvosti.pdf (дата звернення: 12.12.2021);

4. Красівський Д. Підвищення інституційної спроможності в об'єднаних територіальних громадах. Державне управління: теорія та практика. 2018. № 2. С. 121–129. URL : <http://www.e-ratr.academy.gov.ua/pages/dop/23/files/6491f8b5-5068-46c6-953a-994f08788314.pdf>;
5. Чемерис О. Інституалізація спроможності влади до взаємодії з громадськістю у контексті формування і реалізації державної політики Демократичне врядування : наук. вісн. 2015. Вип. 15. URL : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk15/fail/Chemerys.pdf;
6. Васильєва О. І. Формування нової інституційної спроможності у системі органів територіального управління. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2009. № 2. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=32>;
7. Рось О. Поняття та сутність нормативно-правового забезпечення інституційної спроможності представницьких органів місцевого самоврядування Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 18. С. 97–100. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/18_2019/19.pdf;
8. Павлюк К. С. Зворотний зв'язок органів державної влади з громадськістю як чинник створення ефективного іміджу державної служби в системі забезпечення національної безпеки. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Серія «Державнеуправління». 2018. № 1. С. 32–37. URL: <http://visnyk.academy.gov.ua/pages/dop/77/files/3e03f587-e94c-4e60-8671-c0f31b09046e.pdf>;
9. Буглак Ю. Проблеми розмежування повноважень між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 11. С. 70–75. URL : <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/15.pdf>.

Ельміра Дорошенко,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Elmira Doroshenko,

postgraduate student of parliamentarism Department of the Scientific and Public Administration Institute of Public Administration and State Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Надія Максименцева**, д.юрид.н., доцентка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ГАРАНТІЇ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

GUARANTEES OF HUMAN AND CITIZEN RIGHTS AND FREEDOMS DURING THE PERIOD OF MARTIAL LAW IN UKRAINE

Introduction. Currently, not one, even the most powerful authority in the state mechanism, can provide the proper conditions and means for the realization of human rights and freedoms without effective legislation in the field of human rights protection and without interaction with other state authorities, local self-government bodies, and institutions of civil society. the effectiveness of the realization of human rights and freedoms is now determined by the effectiveness of their guarantee in society. That is, a complex of those conditions and means, legal mechanisms that allow full, comprehensive and timely realization of the whole set of human rights and freedoms established by the Constitution of Ukraine.

Research. General guarantees of constitutional human rights and freedoms have a great and sometimes decisive influence on their implementation, as they ensure the readiness of society and the state to realize the corresponding rights and freedoms. the introduction of a special legal regime, including martial law, is always a potential threat to basic rights and freedoms, which is why the current legislation of Ukraine contains a number of important guarantees of human rights protection. In particular, the limitations of the constitutional rights and freedoms of citizens, which may be applied under conditions of emergency and martial law, are exhaustive and not subject to extended interpretation, provided for by the aforementioned Law.

Conclusion. In the modern world, the application of restrictions on human rights and freedoms is one of the fundamental elements of the relationship between a person and the state. This is done in order to find a compromise between society and the state, which is manifested in the protection of the person, the rights and freedoms of other persons from arbitrariness. In Ukraine, this thesis is enshrined at the level of the Constitution in Article 23. Therefore, the limitation of the basic rights and freedoms of a person is a legitimate, purposeful quantitative and (or) qualitative reduction in the process of legal implementation of those possible models of behavior (powers) that make up the basic right (freedom) of a person, by other persons.

Keywords: Constitution of Ukraine, Guarantees, Human and Citizen Rights and Freedoms, Martial law.

Нині жоден, навіть найпотужніший у механізмі держави орган влади не може забезпечити належні умови і засоби реалізації прав і свобод людини без дієвого законодавства у правозахисній сфері та поза взаємодії з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, інститутами громадянського суспільства.

Як відомо, закріплені чинною Конституцією України права і свободи людини відтворюють систему фундаментальних особистих і політичних прав людини, встановлених Загальною декларацією прав людини 1948 року, Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Міжнародним пактом про економічні, соціальні та культурні права 1966 року та іншими міжнародними договорами. В основі – громадянські, політичні, економічні, соціальні, культурні (духовні) та інші права і свободи людини. Основний Закон унормовує також досить широкий спектр новітніх прав людини, або так званих прав нового покоління, закріплених у низці міжнародних договорів України в гуманітарній і правозахисній сфері: право на мир, екологічну та ядерну безпеку; інформаційні права людини та ін. [6, с. 382].

Очевидно, що ефективність реалізації прав і свобод людини нині визначається дієвістю їх гарантування в суспільстві. Тобто комплексом тих умов і засобів, правових механізмів, які дозволяють повно, всебічно і вчасно реалізовувати всю множину прав і свобод людини, які встановлюються Конституцією України. Адже сам Основний Закон у частині другій статті 22 чітко встановлює: «Конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані» [4]. Упевнена, що реалізація цього конституційного положення передбачає наявність досконалої системи гарантій прав і свобод людини. Ця система репрезентована загальними і спеціально-юридичними гарантіями. Перші з них визначаються рівнем розвитку основних сфер суспільного і державного життя в Україні – політичної, економічної, соціальної, культурної (духовної), інформаційної та ін. Закономірно, що повноту реалізації прав і свобод людини може гарантувати лише сильна, економічно потужна держава із розвиненим громадянським суспільством.

Загальні гарантії конституційних прав і свобод людини мають великий, а іноді й визначальний вплив на їх реалізацію, оскільки вони забезпечують готовність суспільства і держави реалізувати відповідні права і свободи. Адже будь-який, навіть найдосконаліший юридичний механізм реалізації прав і свобод є безсилим, за умови низького рівня соціально-економічного розвитку суспільства і держави, відсутності традицій правової культури та гармонійно розвиненого громадянського суспільства [5].

Слід зазначити, що запровадження особливого правового режиму завжди, зокрема воєнного стану, є потенційною загрозою для основних прав і свобод, саме тому чинне законодавство України містить низку важливих гарантій охорони прав людини. Зокрема, передбачені названим Законом обмеження конституційних прав і свобод громадян, які можуть бути застосовані за умов надзвичайного та воєнного стану, є вичерпними й розширеному тлумаченню не підлягають. Термін їх застосування не може перевищувати терміну, протягом якого триває надзвичайний чи воєнний стан. В умовах надзвичайного та воєнного стану не можуть бути обмежені права і свободи людини і громадянина, зазначені у ч. 2 ст. 64 Конституції України [6, с. 382; 3].

Так, відповідно надзвичайний стан може бути введено на строк не більш ніж 30 діб і не більш ніж 60 діб в окремих її місцевостях. У разі необхідності надзвичайний стан може бути продовжений Президентом України, але не більш ніж на 30 діб. Указ Президента України про продовження дії надзвичайного стану набирає чинності після його затвердження Верховною Радою України [6, с. 382; 2]. Однак є й гарантії прав людини і громадянина під час введення особливого правового режиму. Так, у разі дії надзвичайного чи воєнного стану це не може бути підставою для застосування тортур, жорстокого чи принижуючого людську гідність поводження або покарання, для будь-яких обмежень права на життя, на свободу думки, совісті, релігії в розумінні цих прав і свобод, прийнятому в Міжнародному пакті про громадянські й політичні права й у законах України. А будь-які спроби використати введення надзвичайного стану для захоплення влади або зловживання нею тягнуть за собою відповідальність згідно із законом [6, с. 382; 1, с. 111].

Зважаючи на введення військового стану у нашій державі, наріжним питанням сьогодення виступає налагодження зв'язку і чіткої взаємодії між усіма органами державної влади та посадовими особами при виконанні своїх обов'язків. Водночас, не можна допустити використання воєнного стану в Україні будь-якими силами у своїх політичних інтересах, у тому числі з метою скасування виборів або перенесення їх термінів. За умови дотримання цих вимог воєнний стан, що запроваджено в Україні мінімально позначиться на обмеженні прав громадян України та фактично не зачіпатиме їх інтереси та повсякденний побут. В іншому разі може виникнути реальна загроза гострої внутрішньої кризи в країні з непередбачуваними наслідками [3, с. 9-10].

Підбиваючи підсумки, маємо зазначити, що у сучасному світі застосування обмежень прав і свобод людини є одним з ґрунтовних елементів взаємовідносин людини з державою. Це здійснюється з метою знаходження компромісу між суспільством і державою, яке проявляється у захисті особи, прав і свобод інших осіб від свавілля. В Україні ця теза закріплена на рівні Конституції у статті 23. Тому обмеження основних прав і свобод особи являє собою правомірне, цілеспрямоване кількісне та (або) якісне применшення у процесі правореалізації тих можливих моделей поведінки (правомочностей), які складають основне право (свободу) особи, з боку інших осіб. Воно має виключно законний, тимчасовий, цільовий, недискримінаційний, суспільно корисний характер і полягає у звуженні обсягу і змісту фундаментальних потенційних можливостей особи. Можливість обмеження основних прав і свобод людини державою передбачено фактично у всіх міжнародно-правових актах, які регламентують права людини й основоположні свободи. Кожен договір визначає межі можливих обмежень та вичерпний перелік підстав для них, а також установлює низку прав, які за будь-яких обставин не можуть бути обмежені.

Список використаних джерел

1. Демків Р. Я. Конституційне право України : курс лекцій. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 332 с.
2. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» №389-VIII від 12.05.2022 р.
3. Кириченко С. О., Лобко М. М., Семененко В. М. Щодо питання правового режиму воєнного стану і стану війни. Наука і оборона. 2019. № 2. С. 9-16.
4. Конституція України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
5. Постанова Верховної Ради України від 17 червня 1999 року «Про засади державної політики України в галузі прав людини». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/757-14#Text>
6. Проць І. М. Окремі організаційно-правові механізми обмеження основних прав і свобод людини і громадянина за законодавством України. Порівняльно-аналітичне право. 2020. № 1. С. 381-384.

Ірина Дудко,

д.політ.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Андрій Удотов,

магістрант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Iryna Dudko,

Doctor of Political Sciences, Professor, Professor of the of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0002-8881-8274>

Andrii Udotov,

undergraduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

НАЦІОНАЛЬНА КУЛЬТУРА ЯК ФАКТОР ЄДНАННЯ І СПРОТИВУ РФ В УМОВАХ ВІЙНИ

NATIONAL CULTURE AS A FACTOR OF UNITY AND RESISTANCE TO RUSSIAN FEDERATION UNDER CONDITIONS OF WAR

The article is dealing with analysis of Ukraine's public policy in the field of culture. It is noted that national culture potentially has a significant arsenal of influences on psychology, mentality of individuals, which determines the special importance of state policy in this area as a factor of unity of Ukrainian society under the conditions of war. It is said about the state cultural policy, designed, in particular, through the professional art and cinematography, including musical, theatrical, visual, and other types of modern professional artistic skills, to ensure the formation of national consciousness as a platform for joint efforts of Ukrainians to resist information and military aggression.

The institutional and legal principles of the implementation of public policy in the field of politics, which ensured notable successes of the state in this area after 2014, are considered. At the same time, the problematic issues that hinder the development of culture in the context of Russia's large-scale aggression are outlined Among the following:

- insufficient funding, which makes it difficult to realize the potential of the cultural and artistic sphere in the system of humanitarian nationally oriented policy;*
- the problematic financial ability of a significant part of society to act as consumers of cultural products, which turns under the conditions of crisis into the achievements of the socially secure elite;*
- implementation of cultural policy outside the close coordination of the departments involved into this area, which impedes nationally oriented educational activities.*

It is argued about the need to develop a Strategy for the integrated activity of the state in the field of cultural policy as an urgent task, implementation of which influences forming the nationally oriented consciousness of citizens as a factor of unity of society under the conditions of war.

Keywords: cultural policy, Ukraine, national consciousness, resistance to information and military aggression.

Національна культура потенційно володіє значним арсеналом впливів на психологію, ментальність індивідумів, що визначає особливе значення політики держави у даній сфері з огляду на фактор єднання українського суспільства та організації спротиву РФ в умовах війни. Мовиться про державну культурну політику, покликану, зокрема, через розвиток професійного мистецтва і кінематографії, включно з музичним, театральним, образотворчим, іншими видами сучасної професійної художньої майстерності, забезпечити формування національної свідомості як платформи об'єднаних зусиль українства протистояти інформаційній і військовій агресії.

Варто визнати, що організаційно держава від 2014 р. виявила здатність ефективно впливати на орієнтованість і загальний розвиток мистецької діяльності через залучені до даної сфери інституції, і насамперед утворені послідовно Міністерство інформаційної політики (01.2015 р.), Міністерство культури, молоді та спорту (09.2019 р.), Міністерство культури та інформаційної політики (03. 2020 р.). Суттєву роль в даному відношенні відіграло й оновлене законодавство у сфері культури із доповненням як базового Закону «Про культуру» від 14.10.2010 та низки інших законів, так і формування принципово нових правових документів, на кшталт Указу Президента України «Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму» від 18.08.2020, орієнтованого на запровадження широкого комплексу заходів, спрямованих на посилення розвитку культурного потенціалу [1].

Так, вагомим інструментом в аспекті практичної реалізації зазначеного став започаткований 2017 р. Український культурний фонд (УКФ). Слід визнати доволі динамічний характер діяльності Українського культурного фонду від періоду його заснування, який репрезентує себе в якості провідника як національних, так і міжнародних програм, сприяючи, окрім іншого, інтеграції українських митців у глобальний контекст та стаючи, своєю чергою механізмом реалізації публічної політики України.

Серед знакових подій, що відбулись за сприяння УКФ, зокрема, в 2020 році – промо-кампанія Одеського міжнародного кінофестивалю та організація ділової програми Film Industry Office, Львівський міжнародний BookForum, Kyiv Media Week: Global Marathon, Кіно-театр «Молодість онлайн», Місяць авторських читань у Львові 2020, міжнародний фестиваль анімації Linoleum on Tour та інші. Фондом було підтримано мультидисциплінарний проєкт «Ковчег Україна: музика», у рамках якого, зокрема, відбувся унікальний концерт-колаж з найкращих зразків української музичної спадщини, та проєкт «Нарбут ХХІ», у якому було здійснено реконтекстуалізацію спадщини видатного художника [2].

Іншою інституцією, уповноваженою реалізувати державну культурну політику, є, зокрема, Державне агентство України з питань кіно (Держкіно). Поступ національного кіновиробництва в Україні забезпечує саме Держкіно, реалізуючи щорічно програми виробництва близько 50 фільмів. Втім, за умов поглиблення кризових явищ в соціально-економічних сферах життя суспільства, викликаних обставинами збройного конфлікту фінансування кінематографії зазнало значного скорочення, що ускладнило реалізацію державних програм у справі популяризації вітчизняного кінематографу, міжнародної співпраці тощо [3-4].

Значних обмежень в сучасних умовах зазнали й мистецькі колективи, задіяні в сценічних видах національного мистецтва (театрального, оперного, хореографічного тощо), які потребують державної підтримки навіть у питанні забезпечення свого функціонування, а тим більше з огляду на завдання розвитку, розширення репертуару, купівлі авторських прав тощо.

Так, недостатнє фінансування залишається однією з проблем, що ускладнює реалізацію потенціалу культурно-мистецької сфери в системі гуманітарної політики з національно-орієнтованого виховання громадян.

До зазначеного слід додати й проблемність фінансової спроможності значної частини суспільства виступати в якості споживачів культурної продукції, що перетворюється за умов кризових явищ на здобуток соціально забезпеченої еліти.

Прогалинами програм культурної політики у виховній сфері слід вважати й те, що їх реалізація за форматом Міністерства культури та інформаційної політики, а також інших інституцій зі сфери культури здійснюється поза тісної координації з відомствами (міністерствами), що також функціонально пов'язані з національно спрямованою виховною діяльністю.

Отже, формування Стратегії комплексної діяльності держави у сфері культурної політики залишається нагальним і конче важливим завданням, від реалізації якого залежатиме процес формування національно-орієнтованої свідомості громадян як фактору єднання суспільства в умовах ворожих інформаційних впливів, спроможності перемоги над ворогом та ефективної відбудови країни з реалізацією завдань національно-орієнтованого виховання громадян у вимірі Соборності, Гідності, Свободи.

Список використаних джерел

1. Про заходи щодо підтримки сфери культури, охорони культурної спадщини, розвитку креативних індустрій та туризму : Указ Президента України від 18.08.2020 № 329/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3292020-34717>

2. Український культурний фонд. Річний звіт 2020. URL: <https://ucf.in.ua/storage/docs/23042021>

3. Звіт за результатами діяльності Державного агентства України з питань кіно за 2021 рік / Державне агентство України з питань кіно. URL: https://usfa.gov.ua/upload/media/2022/02/22/6214b7b8c9ac7-report_dk_2021.pdf

4.3 віт за результатами діяльності Державного агентства України з питань кіно за 2022 рік / Державне агентство України з питань кіно. URL: <https://usfa.gov.ua/upload/media/2022/12/30/63aee7cc5f0a0-derzhkino-2022.pdf>

Юрій Єленіч,

студент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Yurii Yelenich,

student of the Department of parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Лідія Даниленко, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЛЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ ЯК ЗАКОНОДАВЧОГО ІНСТИТУТУ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

THE ROLE OF THE SUPREME COUNCIL AS A LEGISLATIVE INSTITUTE IN THE PROCESS OF THE DEVELOPMENT OF THE RULE OF LAW

Description of the leading role of the Ukrainian Parliament in the constitutional and legal mechanisms for the protection of fundamental human rights and freedoms the basics of the legal status of state bodies whose activities are related to ensuring the rights and freedoms of citizens.

Keywords: human rights, constitution, rule of law, parliament.

Становлення і розвиток демократичної, правової держави є ключовим конституційним принципом і завданням державотворчого процесу. Основними ознаками такої держави мають бути пріоритет прав і свобод людини і громадянина, підпорядкування держави інтересам суспільства, прозора і контрольована суспільством виборча система, демократія і соціальна справедливість.

Верховна Рада України (Далі – ВРУ) відіграє важливу роль у процесі формування правової держави. На сучасному етапі, який є періодом випробування політичної системи, необхідно суттєво посилити діяльність Верховної Ради щодо гарантування основних прав і свобод громадян, які здійснюються в рамках законодавчої, установчої та контрольної функцій парламенту.

Провідна роль ВРУ в конституційно-правових механізмах захисту основоположних прав і свобод людини ґрунтується на таких принципах:

- ВРУ прийняла Конституцію України, яка закріплює основні права та обов'язки людини;
- ВРУ отримує свої повноваження безпосередньо від народу і колективно регулює основоположні права і свободи народу ВРУ є єдиним органом (окрім волевиявлення народу), який має повноваження регулювати основні права і свободи народу;
- парламент визначає правовий статус державних інституцій, які забезпечують права людини;
- тільки Верховна Рада (крім волі народу, висловленої на всенародному референдумі) може внести зміни в конституційно правовий статус людини;
- парламент має право контролю за дотриманням прав людини;
- Верховна Рада має право заборонити діяльність суб'єктів політичного процесу, якщо вона спрямована на обмеження прав людини, становить загрозу її життю та здоров'ю.
- Законодавча функція відіграє важливу роль у процесі гарантування Верховною Радою основоположних прав людини.

Це пов'язано з наступними об'єктивними факторами.

ВРУ має виключне право визначати основи правового статусу народу на законодавчому рівні шляхом прийняття відповідних законодавчих актів. Конституція, закони України (про громадянство, об'єднання, статус іноземців, міграцію, меншини тощо), постанови та розпорядження.

ВРУ несе відповідальність за забезпечення та захист прав і свобод громадян шляхом вдосконалення законодавства для досягнення цієї мети. Конституція як головний акт є спробою використати досягнення світової політико-правової конституційної культури, міжнародні стандарти прав людини та світовий досвід побудови демократичних, правових і соціальних держав.

У процесі своєї законодавчої діяльності ВРУ визначає основи правового статусу державних органів, діяльність яких пов'язана із забезпеченням прав і свобод громадян.

На конституційному рівні ВРУ передбачає заборону обмеження чи ліквідації основоположних прав. Зокрема, стаття 64 Конституції передбачає, що конституційні права і свободи громадян не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України. В умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися певні обмеження прав і свобод та визначатися строки дії таких обмежень. Фундаментальне значення має стаття 22 Конституції, яка передбачає, що права і свободи людини і громадянина, закріплені Конституцією, не є вичерпними, гарантуються і не можуть бути скасовані. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. У цих конституційних нормах український парламент визначає основні параметри державної політики у сфері прав і свобод людини. Якість конституційних прав і свобод не є вичерпною, їх обсяг є розширюваним, звуження їх змісту та обсягу не допускається, скасування конституційних прав і свобод, у тому числі самим парламентом, не допускається, а можливість часткового обмеження прав і свобод існує у випадках, передбачених Конституцією (під час війни, надзвичайного стану).

Закріплений на конституційному рівні принцип рівності громадян України, який є основоположним для реалізації основоположних прав і свобод. Громадяни України мають рівні права і свободи відповідно до Конституції та є рівними перед законом (ст. 24 Конституції), не мають привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками та відповідають міжнародним стандартам прав людини.

Однак парламент не лише ухвалює закони, що регулюють основні права, свободи та обов'язки громадян, він також має право контролювати, як ці норми реалізуються на практиці.

Контрольна діяльність ВРУ здійснюється як безпосередньо (переважно шляхом заслуховування звітів відповідних органів про їх діяльність у цій сфері), так і через парламентські структури (через контрольну діяльність парламентських комітетів).

Загалом можна зробити висновок що законодавча функція та парламентський контроль за дотриманням і захистом прав і свобод громадян відіграють важливу роль у процесі гарантування Верховною Радою основоположних прав людини. Конституція України визначає Людину як найвищу суспільну цінність, її права і свободи повинні бути поставлені у центр нормотворчої діяльності, а відповідно, і практичної роботи державних органів, владних структур.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-D0%B2%D1%80#Text>
2. Гошовська В. А. Парламентаризм : підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська [та ін.]. – Київ : НАДУ, 2019. 704 с
3. Парламентаризм та парламентська діяльність: словник-довідник / уклад.: В.А. Гошовська, Н.Г. Протасова, М.М. Газізов, та ін.: за загальною редакцією д. політ. н., проф. В.А. Гошовської. URL: <https://elibrary.ivinas.gov.ua/3907/>

Кирило Єсенніков,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Каміран Камал Карім,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Kyrylo Yesennikov,

Graduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7989-7049>

Kamiran Kamal Karim,

Graduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-3321-8391>

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, д.держ.упр., доцент, професор кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПОЛІТИЧНІ ЦІННОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ЧИННИК ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

POLITICAL VALUES OF UKRAINIAN SOCIETY AS A FACTOR IN THE EFFECTIVENESS OF PUBLIC ADMINISTRATION

Political values of Ukrainian society as a factor in the effectiveness of public administration
The authors argue that political values are a factor in the effectiveness of public administration. Political values include those phenomena that are the subject of certain political interests, desires, demands, and needs. These are sovereignty, state power, political freedoms, social justice, law and order, war, peace, etc. Political values are perceived and interpreted in different ways by both political subjects and public sector organizations, influencing the administrative efficiency of these organizations and the public administration system in general. They can have different dimensions depending on the historical era, types of society and political system, ideology.

Keywords: Political values, political culture, public administration, social justice, political freedoms.

Вивчення, концептуалізація та операціоналізація впливу політичної культури на ефективність державного управління в контексті умов соціально-економічного розвитку країни чи регіону, який розвивається в умовах військової агресії, як Україна, є важливою науковою проблемою у галузі публічного управління та адміністрування.

Політична культура розглядається, зокрема, як сукупність цінностей, знань, ставлень, орієнтації того чи іншого соціального суб'єкту, що фіксує рівень розвитку їх політичної свідомості, політичної діяльності і поведінки [1]. Політична культура є сферою, яка не є глибоко дослідженою з наукової точки зору, особливо це стосується організації публічного сектору в контексті їхніх ціннісних систем. переконання щодо цілей, які суб'єкти політичного процесу повинні реалізувати. Політичні цінності охоплюють ті явища, які є предметом певних політичних інтересів, бажань, домагань, потреб. Це суверенітет, державна влада, політичні свободи, соціальна справедливість, правопорядок, війна, мир тощо. Політичні цінності, по-різному сприймаються і трактуються, як суб'єктами політики,

так і організаціями публічного сектору, чинячи вплив на адміністративну ефективність цих організацій та на систему державного управління загалом. Вони можуть мати різні виміри залежно від історичної епохи, типів суспільства і політичної системи, ідеології [2].

В Україні наразі впроваджується рішення про підвищення інституційної спроможності в системі державного управління, підвищення кваліфікації державних службовців, конкурсна система прийому на службу (до періоду воєнного стану в Україні у 2022 р.), зокрема, й щодо ціннісних орієнтацій кандидатів. Цінності обумовлюють специфіку людської поведінки та вибору в сфері політики. Також, на ціннісній основі формується відношення особистості до політики, яке відображається в діяльності, зокрема, в сприйнятті та виконанні політичних рішень.

Особливий внесок досліджень впливу політичної культури, зокрема, політичних цінностей, на адміністративну ефективність, це те, що він стимулює наукові дискусії та надає можливості для майбутньої дослідницької діяльності у напрямку більш глибокого вивчення впливу політичної культури на адміністративну ефективність, що значно збагатить сукупність знань шляхом системного аналізу теорії організаційної культури, системного аналізу практики організаційної культури, розробки концептуальних основ досвіду організаційної культури у зв'язку з адміністративною ефективністю в Україні [3; 4; 6-8]. А також, буде корисним досвідом для усіх інших країн та регіонів, які розвиваються і бажать удосконалювати власну систему публічного управління та адміністрування [3].

Інститути та органи публічної влади, лідери держави, правлячі еліти є носіями ідей і цінностей. Також, носієм цінностей є кожен з нас, як громадянин/ка, хто ідентифікує себе з українською спільнотою, з системою її базових цінностей, інтересами, прагненнями, підтримує вибір суспільства. Загалом, політичні цінності глибоко вкорінені в державницьку ідеологію. Вони тісно пов'язані, адже, визначають одне одного.

Уведення та поширення у практиці наукового дослідження, аналізі та консультуванні здобутків наукової теорії публічного управління та адміністрування, зокрема результатів глибоких досліджень впливу політичної культури на адміністративну ефективність, не лише економічних показників, а оцінки наслідків важливих для стабільного розвитку суспільно-політичних та управлінських явищ і процесів, сприятиме зайняттю провідного місця наукового управління (наукового менеджменту) незалежного від політичної ідеології.

Список використаних джерел

1. Енциклопедичний словник з державного управління. Ч. 1: А–Г / уклад. Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. Київ: НАДУ, 2010. С. 1–128.
2. Зубчик О. А. Концепт «конкурентоспроможність» у дослідженні адміністративної ефективності державного управління / О. А. Зубчик // Теорія та практика державного управління. – 2018. – Вип. 2. – С. 117-125. – http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpdu_2018_2_20.
3. Зубчик О., Каміран Камал Карім, (2020). Теоретико-методологічні основи дослідження впливу організаційної культури на адміністративну ефективність (приклад України та Іракського Курдистану). Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління, 12(2), 13-25. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2019/12-2/8>.
4. Козаков В.М. Соціально-ціннісні засади державного управління в Україні: Монографія / В.М. Козаков – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 284 с.
5. Політологічний енциклопедичний словник. За ред.: Ю.С. Шемшученка та ін.; НАН України. Інст. держави і права ім. В.М. Корецького, Укр. асоц. політологів. – 2-е вид., допов. і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 735 с.
6. Сліпець П.П. Політичні цінності: теорія і методологія пізнання та реалізації: монографія. – К.: Знання України, 2009. – 251 с.
7. Carr A. Critical Theory and the Management of Change in Organizations. Journal of Organizational Change Management 13 (3), 2000, pp. 208–220. <https://doi.org/10.1108/09534810010330869>.
8. Yuriy Ruban, Larysa Komakha, Oleh Zubchuk, Igor Tkachenko, Viktoriya Gura. Hybrid Politics and Administration as a Consequence of Inconsistency of Ukrainian Social Order: the Explanation Potential of Max Weber's Theory. Viešoji politika ir administravimas. 2022, T. 21, Nr. 2, p. 166-175. DOI <https://doi.org/10.13165/VPA-22-21-2-06>

Олег Зубчик,

д.держ.упр., доцент, професор кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Максим Линченко,

к.філос. н., доцент, доцент кафедри історії, археології, інформаційної та архівної справи економічного факультету Центральноукраїнського національного університету

Oleh Zubchuk,

Doctor of Science in Public Administration, Associate Professor, Professor of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0001-6480-409X>

Maksim Lynchenko,

Ph.D in Philosophy, an associate professor at Department of History, Archeology, Information and Archives affairs of the Faculty of Economics of the Central Ukrainian National Technical University

<https://orcid.org/0000-0002-4272-6147>

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ: ПОЛІТИЧНА ЕТИКА ЯК УМОВА МОЖЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ ОНТОЛОГІЇ

THE REUNION OF UKRAINE: POLITICAL ETHICS AS A CONDITION FOR THE POSSIBILITY OF POLITICAL ONTOLOGY

The main idea of Hans Jonas based on the work "Principle of Accountability" (1979) about the responsibility of current generations for the future of humanity is considered. The author notes that in our time, when the moral field is limited "here and now", and the future prospects of humanity depend on our expectations of other people's lives in the future, the principles of old ethics no longer work. It is argued that the limitations of the old ethics require a completely new consideration of ethics.

It is about the fact that the consequences of collective actions (technology or politics) are irreversible and cumulative. It is impossible to predict the totality of their consequences in the uncertain future. Therefore, a new ethics for a technological civilization is seen as an urgent necessity. Technology needs to be turned into an ethical issue. Politics must be turned into an ethical issue. The author emphasizes that if we are talking about protecting the "idea of man", then we must all be ready to act in such a way as to protect it, because our joint activities threaten the future of human existence.

Keywords: political responsibility, consolidation of society, new public administration, political ethics, political ontology, political ideology.

Заради чого відбулася Соборність України понад сто років тому? Заради чого Соборність України відбувається зараз? У наш час, коли моральне поле обмежене «тут і тепер», а майбутні перспективи людства залежать від наших очікувань життя інших людей в майбутньому, чи працюють принципи старої політичної етики? Адже, політична етика, яка зосереджувалася на діях між людьми, наслідки яких ставали очевидними негайно, або в найближчому майбутньому, не гарантує нам з очевидністю застереження, які ми приймаємо для керування в наших колективних діях, якими є застосування досягнень технологій та прийняття політичних рішень. Принципи старої політичної етики вже не можуть гарантувати людству успіху на очікуване безпечне і якісне життя. Ні зараз, ні в майбутньому. Отже, такі

обмеження вимагають абсолютно нового розгляду політичної етики. А саме, такої політичної етики, яка є умовою можливості нової політичної онтології. Ця думка не нова, *такий підхід був запропонований Гансом Йонасом (1903-1993 рр.), американським філософом німецького походження, сформульований, як принцип відповідальності у зв'язку між новою етикою та соціальним ладом і політичною ідеологією (Принцип відповідальності, 1979 р.) [1].*

Отже, на прикладі цих ідей Ганса Йонаса про недоліки традиційної етики щодо невинуватності надії на майбутнє завдяки керуванню принципами традиційної етики щодо застосування технологій та вимірювання рівнем технологій суспільного розвитку та прогресу, стають очевидними висновки, коли ми розглянемо, як сучасні технології впливають на наші дії зараз та в майбутньому (ілюзія безпеки, ілюзія якісного життя). *Так само ми можемо сказати й про політичні рішення, які реалізуються на основі керування принципами традиційної етики, а саме, визначення їхніх наслідків за принципом «тут і зараз», «принципом сусіда». Використання прогресивних технологій у суспільстві, як і політика, передбачає колективні дії. Дії, для яких діє особа, сама дія та її наслідки вже не ідентичні тим, які вчиняє людина приватно [2].*

Так мислить той, хто керується принципами традиційної етики, однаково, як в питанні апологетики суспільного прогресу завдяки технологіям, так само і в політиці, *і в публічному управлінні*. Отже, прогнозування колективних дій ускладнене, адже ми не можемо знати повні наслідки таких дій, їх згубний вплив на природу, суспільство та майбутнє людства загалом. Але це не означає, що ми не несемо відповідальності за це. Ганс Йонас наголошує, як природа, суспільство тепер, так і майбутні покоління, є предметом наших спільних дій, і тому ми маємо зобов'язання перед ними [1]. *Вони є основною частиною нашого виміру відповідальності, оскільки ми можемо маніпулювати нею за допомогою технологій, і тому природа та майбутнє суспільство мають бути включені в наші етичні роздуми при прийнятті політичних рішень саме вже «тут і зараз».*

Наслідки колективних дій (використання технологій у суспільстві, прийняття політичних рішень) незворотні й кумулятивні. *Неможливо передбачити сукупність наслідків таких колективних дій у невизначеному майбутньому [1]. І те, що вважається «константами», потенційно може зазнати змін завдяки новій генетичній технології.* Становище, в якому опинилася людина і в якому опинилося суспільство сьогодні є наслідком розвитку техніки. Це робить сумнівним твердження про «постійне» і «незмінне» в природі людини. Крім того, це ставить питання моральної відповідальності перед іншими людьми в новому світлі. Обіцянки сучасних технологій, точно так само, як і обіцянки сучасних політичних рішень, перетворилися на загрозу, оскільки вони спричинили серйозну деградацію основи нашого існування. Нова етика для технологічної цивілізації розглядається як нагальна необхідність. Так само й нова політична етика для суспільства майбутнього має розглядатися як нагальна необхідність. Це питання має бути складовою такого питання як суспільна консолідація.

Забезпечити «справжнє людське життя» означає захистити автономію, гідність, цілісність і вразливість майбутнього людства, *не тільки керуючись принципами нової етики щодо використання технологій заради суспільного прогресу, а й приймаючи політичні рішення.* Очевидно, що політики мають більше влади, ніж звичайні громадяни, але чи означає це, що вони несуть більше відповідальності, ніж звичайні громадяни? Якщо мова йде про захист «ідеї людини», то ми всі маємо бути готові діяти таким чином, щоб захистити її, оскільки наша спільна діяльність загрожує майбутньому людському існуванню. Отже, «дійте так, щоб результати ваших дій були сумісні з постійністю реального людського життя. Дійте так, щоб наслідки ваших дій не були руйнівними для майбутньої можливості такого життя».

Список використаних джерел

1. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної цивілізації. Пер. з нім. А. Ярмоленко. – К.: Лібра, 2001. – 400 с.
2. Berdinesen, Hein. On Hans Jonas' «The Imperative of Responsibility». *Philosophia* 17/2017, pp. 16-28.
3. Yuriy Ruban, Larysa Komakha, Oleh Zubchuk, Igor Tkachenko, Viktoriya Gura. Hybrid Politics and Administration as a Consequence of Inconsistency of Ukrainian Social Order: the Explanation Potential of Max Weber's Theory. *Viešoji politika ir administravimas*. 2022, T. 21, Nr. 2, p. 166-175 DOI <https://doi.org/10.13165/VPA-22-21-2-06>
4. Dmytro V. Nelipa, Volodymyr F. Tsvykh, Oleh A. Zubchuk, Grygory P. Sytnyk, Yevhen P. Hrebonozhko. «The New Public Management paradigm as a further interaction of the public and private sectors» // *Revista San Gregorio* [Online], Volume 1 Number 42 (17 December 2020). <http://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1552/18>

Юрій Кісель,

аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Yurii Kisiel,

postgraduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Валентина Гошовська**, д.політ.н., професорка, завідувачка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПАРЛАМЕНТСЬКИЙ КОНТРОЛЬ: ФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ, НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ (ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ)

PARLIAMENTARY CONTROL: FUNCTIONALITY, DIRECTIONS OF IMPLEMENTATION IN WARTIME CONDITIONS (POLITICAL AND LEGAL ASPECT)

The article is dealt with analysis of the political and legal aspect of the implementation of control functions of the Verkhovna Rada of Ukraine under wartime. There are considered the general (defined by the Constitution of Ukraine, the Regulations of the Verkhovna Rada of Ukraine, by a number of laws) principles of the implementation of parliamentary control in Ukraine, as well as specific political and legal approaches to its implementation under martial law. Author describes Decrees of the President of Ukraine «On the Imposition of Martial Law in Ukraine», «On the Formation of Military Administrations» of February 24, 2022, the Law of Ukraine «On the legal regime of martial law» of May 12, 2015, which ensured special legal regime in the country with the special administrative powers of the state authorities, military command, military administrations and local self-government bodies, necessary to repeal armed aggression. However, as it is stated in the article, noted position does not mean termination of state authority activities determined by the Constitution and laws of Ukraine. The President of Ukraine and the Verkhovna Rada of Ukraine act exclusively on the basis and in the manner determined by the Constitution and the laws of Ukraine.

The author analyzes also a special resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine «On certain issues of organizing the work of the Verkhovna Rada of Ukraine of the ninth convocation during the eighth session under martial law» of September 6, 2022, which determines, in particular, the mechanisms for implementing parliamentary control as a platform for effective influence of the Verkhovna Rada of Ukraine on the state machinery as well as overcoming negative phenomena in the system of power under conditions of war.

Keywords: parliamentary control, Verkhovna Rada of Ukraine, legal regime of martial law.

Парламентський контроль – одна з найважливіших (поряд із законодавчою, установчою, представницькою) функцій Верховної Ради України, що, відповідно до Конституції України, Регламенту Верховної Ради України, низки законодавчих актів, визначає особливу вагомість парламенту в системі державної влади. Основними напрямками контрольної діяльності Верховної Ради законодавчо визнано:

- контроль за діяльністю Кабінету Міністрів України;
- парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини й громадянина та їх захист;
- бюджетно-фінансовий контроль;

- прийняття Верховною Радою рішення про направлення запиту до Президента України;
- запит народного депутата України на сесії Верховної Ради;
- парламентський контроль за діяльністю органів прокуратури;
- здійснення парламентського контролю з окремих питань безпосередньо або через тимчасові спеціальні і тимчасові слідчі комісії.

Слід зазначити, що умови воєнного часу, пов'язаного з широкомасштабною агресією РФ проти України, зумовили певні корективи законодавчої бази, що регламентує функціонування органів державної влади, і зокрема парламенту України, втім, не виключили реалізацію Верховною Радою її основних повноважень, включно з контрольною. Так, на першочергову увагу в цьому відношенні заслуговують Укази Президента України В.Зеленського № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», № 68/2022 «Про утворення військових адміністрацій» від 24 лютого 2022 року, Закону України від 12 травня 2015 року № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану», що забезпечило введення в країні особливого правового режиму із наданням відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування особливих повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1-3].

Разом з тим, це не означає припинення діяльності визначених Конституцією та законами України органів державної влади і органів місцевого самоврядування. Згідно зі статтею 9 Закону № 389-VIII в умовах воєнного стану Президент України та Верховна Рада України діють виключно на підставі, в межах повноважень та в спосіб, визначені Конституцією та законами України. Кабінет Міністрів України, інші органи державної влади, військове командування, військові адміністрації, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування здійснюють повноваження, надані їм Конституцією України, цим та іншими законами України.

Відповідно до частини третьої статті 11, частини третьої статті 12, частини другої статті 12-2 Закону № 389-VIII повноваження Верховної Ради України, Президента України, судів, органів та установ системи правосуддя, передбачені Конституцією України, в умовах воєнного стану не можуть бути обмежені [3].

Додамо до викладеного, що спеціальні установчі документи щодо контрольних повноважень парламенту в умовах воєнного часу було прийнято й безпосередньо Верховною Радою України. До таких слід віднести, зокрема Постанову Верховної Ради України «Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання під час проведення восьмої сесії в умовах дії воєнного стану» № 2558-IX від 6 вересня 2022 року, де зазначалося, зокрема, що для здійснення законопроектної роботи, підготовки і попереднього розгляду питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України, виконання Верховною Радою України контрольної функції скликаються відповідно засідання комітетів (тимчасових спеціальних комісій, тимчасових слідчих комісій) Верховної Ради України, які проводяться невідкладно, у тому числі в режимі відеоконференції, під час перерви у пленарному засіданні Верховної Ради України [4].

Окреслені правові засади є підтвердженням функціональної спроможності парламенту реалізовувати покладені на неї контрольні функції, включно з органами виконавчої влади, наділеними особливими розпорядчими повноваженнями в умовах воєнного часу. Показовим в цьому відношенні може бути, зокрема, засідання комітету Верховної Ради з питань національної безпеки, оборони та розвідки, куди в січні 2023 року було викликано керівництво

Міністерства оборони з питання можливих зловживань на держзакупівлях для ЗСУ. Хоча такі приклади відбивають небажані прецеденти в діяльності органів влади в умовах воєнного часу, сутнісним виміром зазначеного стає включення Верховної Ради України в систему контролю над державними структурами як вагомого елементу ролі парламенту в забезпеченні дієздатного державного механізму країни. Мова може йти також й про підтримку запитів громадськості на подолання негативних явищ в системі влади як передумови її взаємодії з суспільством. На порядку денному й посилення взаємних зв'язків з громадськістю, що сприятиме законодавчому процесу у вимірі реалізації інтересів народу на спротив агресору та досягнення перемоги у війні.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Про утворення військових адміністрацій Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 68/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/682022-41405>
3. Про правовий режим воєнного стану. Закон України. Документ 389-VIII, чинний, поточна редакція – **Редакція** від 29.09.2022, підстава – 2561-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
4. Про деякі питання організації роботи Верховної Ради України дев'ятого скликання під час проведення восьмої сесії в умовах дії воєнного стану. Постанова Верховної Ради України від 6 вересня 2022 року № 2558-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-20#Text>

Микола Ковальчук,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ірина Александрова,

аспірантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Mykola Kovalchuk,

Postgraduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-0304-8088>

Iryna Aleksandrova,

Postgraduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, д.держ.упр., доцент, професор кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЦІНІСНИЙ ВИМІР ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ДЕРЖАВИ

VALUE MEASUREMENT OF THE INSTITUTIONAL CAPACITY OF THE STATE

Various indicators of the state's capacity were analyzed. The authors call the level of public goods the result of the government's ability to support society's expectations and provide the infrastructure for citizens' participation in the production of goods. It is emphasized that the chronopolitical level of development and the dominant type of culture should be taken into account when examining the state's capacity. In addition, the peculiarities of political culture, behavior of leaders, politicians, in particular, resources of influence (leader's charisma, value system) are taken into account. It is proposed to consider the legitimacy of the government as the main determinant characterizing society's perception of the establishment of statehood.

Keywords: state capacity, power, production of goods, political stability, legitimacy of power.

Основною детермінантою, яка характеризує сприйняття суспільством становлення державності, є легітимність державної влади. З точки зору значення цієї категорії для забезпечення державної спроможності, можна виокремити такі аспекти, як: 1) легітимність державних інститутів (вимірюється рівнем довіри до них); 2) нормативна легітимність (фактичні гарантії достойного життя громадян, тобто, діюче законодавство та практика його імплементації, дотримання, контролю); 3) державна ідентичність (самоідентифікація себе, як громадянина цієї держави); 4) ціннісний консенсус (зокрема, суспільна згода відносно цілей державної політики); 5) соцієнтальний консенсус (рівень відкритості суспільства і гармонічності суспільних відносин), а також існуючі інші [1-3; 5].

Розглянемо кілька інструментів, які допомагають оцінювати спроможність держави. Сутність спроможності держави виражається в стабільності державних інститутів та ефективності державного управління. Фактичні спроби оцінити різноманітні аспекти державної спроможності можна віднести різні індекси, які оцінюють якість і легітимність інститутів влади, соціальну стабільність. Мова йде про агреговані показники управління (показники Світового

Банку), а саме, 1) *право голосу*, підзвітність влади; 2) *політична стабільність*; 3) *ефективність управління*; 4) *здатність до регулювання (здатність уряду розробляти та здійснювати ефективну політику з розвитку приватного сектору)*; 5) *правопорядок*; 6) *контроль корупції*. Крім того, індекс нестійкості держави (індекс крихкості стану), який охоплює три виміри: 1) випадки політичного насилля – збройні конфлікти; 2) управління (по осі «демократія» – «автократія»); 3) розвиток (економічний і соціальний вплив глобалізації, включаючи зростання нерівності) [1]. Також, Індекс спроможності держав, *розраховується* за 12 показниками, розбитих на три групи: соціальних, економічних і політичних індикаторів. Для першої групи це: 1) підвищення демографічного тиску; 2) досить суттєві переміщення біженців/внутрішньо переміщених осіб, що створює суттєві надзвичайні ситуації; 3) колективні скарги; 4) *хронічний і тривалий відтік* населення. Для другого: 5) нерівномірність надсилання повідомлень соціальних груп; 6) економічна рецесія. Для третьої: 7) *криміналізація* та/або делегітимація держави; 8) пониження якості послуг соціальних служб (медицина, освіта...); 9) *порушення або виборче застосування закону* та масові порушення прав людини; 10) невідконтрольність структур безпеки; 11) зростання непорозуміння серед еліт; 12) втручання інших держав або зовнішніх політичних акторів [2].

Індекс державності, який розроблений у рамках дослідницького проекту «Політичний атлас сучасності», використовується для визначення здатності держави підтримувати своє існування, забезпечувати самостійний розвиток, вирішувати внутрішні та зовнішні завдання. Для його визначення використовуються: 1) *доля зовнішньої допомоги у ВВП* держави; 2) вплив внутрішніх конфліктів на стабільність політичного режиму; 3) рівень зовнішнього боргу; 4) тривалість існування суверенної держави; 5) *внутрішні конфлікти: наявність і масштаби жертв*; 6) *відношення заявок на патенти резидентів і нерезидентів*; 7) показник територіальних внутрішніх конфліктів; 8) *наявність на території країни іноземних військових контингентів*; 9) *режим зв'язку національної валюти*; 10) *доля домінуючого етносу в структурі населення країни* [3].

Індекс людського розвитку (ІЛР), як інтегральний показник, який використовують для визначення людського потенціалу досліджуваної території (в межах програми розвитку ООН в звітах про розвиток людського потенціалу). При підрахунку ІЛР враховуються такі показники, як: очікувана тривалість життя, рівень грамотності населення країни (середня кількість років, витрачених на навчання) та очікувана тривалість навчання, рівень життя у показнику ВНД на особу за паритетом купівельної спроможності. Країни ранжують, як такі, що є з дуже високим, високим, середнім і низьким рівнями розвитку людського потенціалу. Отже, по-перше, усі ці показники можна узагальнено об'єднати як такі, які характеризують рівень суспільних благ, результат здатності влади підтримувати очікування суспільства та забезпечувати інфраструктуру для участі громадян у виробництві благ. По-друге, при дослідженні спроможності держави слід враховувати хронополітичний рівень розвитку та домінуючий тип культури (раціональний тип передбачає стійкі політичні союзи та партнерства, патримоніальний віддає пріоритет неформальному та непрозору прийняттю політичних рішень). По-третє, враховуються особливості політичної культури, поведінки лідерів, політиків, зокрема, *ресурси впливу* (харизма лідера, система цінностей).

Список використаних джерел

1. Besley T., Persson T. The origins of state capacity: property rights, taxation and politics / American economic review, Vol. 99 (4), 2009 – pp. 1218-1244. – URL: [http://eprints.lse.ac.uk/33768/1/The_origins_of_state_capacity_property_rights,_taxation,_and_politics\(lsero\).pdf](http://eprints.lse.ac.uk/33768/1/The_origins_of_state_capacity_property_rights,_taxation,_and_politics(lsero).pdf)

2. Hanson J., Sigman R. Leviathan's Latent Dimensions: Measuring State Capacity for Comparative Political Research / APSA Annual Meeting Paper, 2013. – p. 4. – URL: http://faculty.maxwell.syr.edu/johanson/papers/hanson_sigman13.pdf.
3. Violence and Social Orders: A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History, D.C. North, J.J. Wallis, B.R. Weingast. Cambridge University Press, New York (2009), xvii + 308 pp.
4. Yuriy Ruban, Larysa Komakha, Oleh Zubchuk, Igor Tkachenko, Viktoriya Gura. Hybrid Politics and Administration as a Consequence of Inconsistency of Ukrainian Social Order: the Explanation Potential of Max Weber's Theory. *Viešoji politika ir administravimas*. 2022, T. 21, Nr. 2, p. 166-175 DOI <https://doi.org/10.13165/VPA-22-21-2-06>
5. Зубчик, О. «Політичний час: суверенітет і політична стабільність. Незалежність України в глобалізованому світі: вектори ХХІ століття.» Зб. матеріал. між нар. наук. конф. (22 серпня 2011 р.): 28-36.

Оксана Козут,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Oksana Kohut,

postgraduate student of the Department of public policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0026275-2043>

Науковий керівник: **Ірина Алексєєнко**, д.політ.н., професорка, заступник директора з наукової роботи Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЄДНІСТЬ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ОСНОВА СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ

UNITY OF CIVIL SOCIETY AS THE BASIS OF THE CONGREGATION OF UKRAINE

At the current stage of the political, social and legal situation of Ukraine, the need to introduce elements of raising civic consciousness is becoming more and more important. In this context, the main mechanism for ensuring this phenomenon is civic education. Unity of civil society is essential element of successful work of the concept of rule of law, as well as democratically way of governance. In terms of definitions, education closely influences culture, and vice versa. Such a technique, for sure will effectively contribute to the formation of civil society in Ukraine. It is such a society that can shape the sector of power by consciously choosing the appropriate candidate, ensure expression of public opinion, cooperation of the government with citizens, as well as writing draft laws that will become the basis for future effective laws. This idea, in our deep conviction, is especially relevant after the Revolution of Dignity in Ukraine, current cruel war as well as the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU as Ukraine achieved official status of the candidate of EU in 2022.

Keywords: Congregation of Ukraine, civil society, independence, democracy, human rights, rule of law.

Сучасне українське суспільство упродовж останніх кількох років, а особливо із введенням воєнного стану продемонструвало надзвичайно високий рівень патріотизму та високого рівня національної свідомості. Водночас актуальною залишається потреба у підтримці єдності як основоположного фактору, який впливає та безпосередньо формує Соборну Україну.

Зокрема, у процесі громадянського виховання майбутніх фахівців громадянські цінності суспільства перетворюються в особистісні, перетворюючись на громадянські якості, які детермінують вчинки та дії особистості, визначаючи тим самим якісну своєрідність життєдіяльності та спосіб життя в цілому. Громадянська культура формує солідарність – ядро соціального капіталу, що допомагає суспільствам бути сильними і творити добро. Солідарність – відчуття згуртованості і взаємної підтримки людей – зростає у випадку групової самоорганізації – заради вирішення спільних проблем, захисту прав та інтересів чи просто спілкування. Внаслідок самоорганізації виникають первинні осередки громадянського суспільства – різноманітні громади й громадські об'єднання (асоціації), які утворюють каркас громадянського суспільства. Вони є своєрідними «вузликами», що скріплюють і тримають разом горизонтальну мережу (павутину) асоціативного життя, різноспрямованих перехресних зв'язків і взаємодій громадян демократичної держави. Становлення громадянської культури

тісно пов'язано із формуванням особистості нового типу, інтереси якої виражали б пріоритети всього суспільства [2, с. 30].

В умовах розбудови українського громадянського суспільства та боротьби з ворогом під час війни проблема цінностей активно розробляється з нових позицій соціальної визначеності індивіда. Сьогодні особливо загострилася потреба створити нову систему ціннісного світу молоді, засновану на ідеї розвитку самосвідомості особистості у правовій та демократичній державі [1].

Разом із тим, на шляху впровадження освіти для демократичного громадянства залишається ще чимало питань, які потребують вирішення. На мою думку, на найближчу перспективу основними напрямками вдосконалення системи освіти для демократичного громадянства повинні стати як зазначають вітчизняні науковці при аналізі даної проблематики:

- удосконалення змісту освіти; розробка і запровадження нових програм, підручників та інших засобів навчання;
- розвиток методики навчання громадянської освіти, зокрема активні й інтерактивні технології та методи навчання;
- розв'язання завдань громадянської освіти та виховання під час позакласної та позашкільної активності;
- організація демократичного шкільного життя, зокрема запровадження справжнього учнівського, студентського самоврядування;
- підготовка педагогічних працівників;
- забезпечення якості освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини;
- постійний моніторинг системи громадянської освіти [7, с. 1].

Сутність демократичної громадянської освіти полягає у наданні кожній особистості знань, необхідних для існування й ефективного функціонування в сучасному суспільстві, які визначають його громадянську компетентність, політико-правову й соціально-економічну освіченість те, що називають культурою соціальності. Громадяни демократичних суспільств мають володіти необхідним мінімумом знань про ідеали і цінності, що складають основу демократичної політичної культури. Така культура включає розуміння значення прав людини, їх дотримання у повсякденній практиці, знання того, як влаштоване суспільство та його інститути, вміння брати участь у громадському житті: сприяти розв'язанню конфліктів, вступати в комунікацію й співпрацювати, в тому числі й з представниками влади, робити свідомий і відповідальний вибір, критично мислити тощо. Зміст демократичної політичної освіти складають також відповідні цінності свобода, справедливість, рівність можливостей, солідарність, міжкультурне взаєморозуміння, захист довкілля, відданість справі миру тощо [6, с. 83]. Громадянська освіта в демократичному суспільстві покликана навчати індивіда зберігати власну автономію у стосунках з іншими людьми і державою, ефективно захищати власні інтереси [4].

Таким чином, саме високий рівень громадянської освіти та культури здатен ефективно впливати та формувати єдине громадянське суспільство, яке своїми рішеннями та діями сприятиме Соборності України.

Список використаних джерел

1. Бабенко Т. Громадянська культура в контексті майбутнього фахівця в контексті формування громадянського суспільства, Наукові записки, випуск 135, 2015.
2. Бойчук М. А. Влада і громадянське суспільство: механізми взаємодії: Монографія. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. 211 с.

3. Глобалізаційні виклики: урядування майбутнього: монографія /авт. кол. Л. Г. Комаха, І. В. Алексеєнко, В. А. Гошовська та ін.; за заг. ред. Л. Г. Комахи, І. В. Алексеєнко. К. : ВПЦ «Київський університет», 2022. 976 с.
4. Жадан І., Кисельов С., Кисельова О., Рябов С. Політична культура та проблеми громадянської освіти в Україні. Методичний посібник. – К.: Тандем, 2004.
5. Карась А. Етика свободи і солідарності в громадянському суспільстві / А. Карась // «І». Незалежний культурологічний часопис. – 2001. – Число 21. – С. 111–139.
6. Карнаух А. Громадянська освіта як засіб формування політичної культури молоді, Політичний менеджмент, 2007, № 6 (27). Красняков Є. Журнал Верховною Ради України «Віче», № 12, 2011.
7. Ролз Джон. Теорія справедливості: Пер. з англ. – К.: Вид-во Соломії Павличко “Основи”, 2001. – 822 с.
8. Скворець В. О. Громадянське суспільство: сутність і зміст поняття // Нова парадигма: Альманах наукових праць. – 2003. – Випуск 32. – С. 149-162.
9. Taylor Ch. Invoking Civil Society // In: C. Taylor. Philosophical Arguments. Cambridge (MA): Harvard Univ. Press, 1995. – P. 204-224.

Анна Комісаренко,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Anna Komisarenko,

postgraduate student of the Department of Parliamentarism of the Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7516-7743>

Науковий керівник: Валерія Голубь, д.держ.упр., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP DURING A CRISIS PERIOD

Social entrepreneurship is a business that aims to achieve a certain social goal and develops thanks to the combination of commercial and social approaches. In the world, and in Ukraine in particular, there is a set of factors that are becoming a fertile basis for the spread of social enterprises.

However, it would be a mistake to claim that only the presence of acute social problems is a catalyst for the emergence of new joint ventures and the spread of ideas and ideals of social entrepreneurship.

Now in Ukraine, which is going through difficult and stormy historical times, there is an acute social demand for social businesses, as well as high expectations for the consequences of its activities.

Currently, we are observing the broad integration of social entrepreneurship into society and Ukrainian business. This is a trend that should be encouraged and protected so that it does not disappear as suddenly as it started.

At the state level, it is necessary to create conditions that will contribute to improving the interaction of social enterprises among themselves, as well as with other firms and institutions, providing opportunities for cooperation and joint development.

Keywords: civil society, socially oriented development, social entrepreneurship, crisis.

У світі невідмінно зростає рівень соціальної свідомості, про що свідчать і наукові дослідження. («Social economy and social entrepreneurship», [3] «Policy options and instruments for financing innovation: a practical guide to early-stage financing» [2]). Певним чином це зумовлено доступом до освіти, зростанням середнього рівня життя у країнах та інші причини.

Кризи різного рівня складності характерні для всіх стадій розвитку соціального підприємництва і можуть активізуватися в складних і невизначених ситуаціях на короткочасний або тривалий строк, однак наростання проблем, аж до передчасного закриття соціально відповідального бізнесу та соціального підприємництва, підтвердили відсутність адекватних стратегій антикризового управління.

Вторгнення сусідньої держави на наші землі і початок повномасштабної війни, що розпочалася 24 лютого 2022 року сильно вплинув не лише на життя кожного громадянина української держави, а і на усі підприємства та компанії. Після п'яти місяців війни, роботу у

звичному обсязі відновили менше половини українських підприємців (47%), про що свідчать дані опитування Європейської Бізнес Асоціації. [1]

Соціальні підприємці, що змогли відновити роботу в таких складних умовах щоденно зіштовхуються з новими викликами і ризиками. Серед основних проблем підприємці зазначають: труднощі менеджменту; падіння продажів; неактуальність послуг, які ще нещодавно користувалися попитом.

Отже, соціальні підприємці опинилися перед новим викликом – вони мусять навчитися швидко реагувати на сьогоденні реалії та шукати нові рішення, спираючись тільки на власний досвід, адже механізму дій у таких випадках ще не виникло. При тому, відновлення роботи соціального бізнесу є надзвичайно важливим, адже це не лише вклад в економіку, а й можливість оперативно розв’язувати гострі соціальні проблеми, якими переповнене українське суспільство у цей непростий час.

Варто відзначити, що певна частина соціальних підприємств змогла впоратися з цим завданням, крім того, традиційні бізнеси, які ще донедавна займались комерційною діяльністю швидко перейняли тенденції, притаманні соціальним підприємствам. Більшість комерційних підприємств перераховувала відсоток від отриманих доходів у благодійні фонди чи на користь української армії. Більшість реклам продуктів, товарів і послуг містили позначку «10 % перераховуємо на ЗСУ». Таким чином волонтерська пожертва стала вмонтованою у саму ціну товару.

Таким чином, ми спостерігаємо широку інтеграцію соціального підприємництва в суспільство та український бізнес. Це тенденція, яку варто заохочувати і берегти, щоб вона не зникла так само раптово, як і виникла.

Цікаво, що деякі соціальні бізнеси не лише зберегли підприємство і робочі місця, а й змогли започаткувати свою діяльність у таких важких умовах. У приклад можна навести новий ресторан «Інші», що відкрив у Львові Є. Клопотенко. Особливістю закладу є те, що тут безкоштовно годують тих, хто не має можливості оплатити свій обід. Це стає можливо за рахунок пожертв і благодійних внесків. Більше того, на роботу в заклад приймають внутрішньо переміщених осіб, що також є одним із основних завдань СП.

Ресторан «Інші», як і тисячі подібних підприємств, що працюють на допомогу армії, економіці, громадянам, що опинилися в біді, не називається офіційно «соціальним», проте виконує саме таку місію.

Список використаних джерел

1. Портал державних послуг Дія. Elektronnyi resurs. – Rezhyim dostupu: <https://business.dii.gov.ua/cases/novini/100-dniv-vijni-dla-biznesu-statistika-vid-evropejskoi-biznes-asociacii>
2. Policy options and instruments for financing innovation: a practical guide to early-stage financing/ United Nations – Geneva. – 2009. – 62 pp.
3. Social economy and social entrepreneurship – Social Europe guide – Volume 4. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2013 –108 p.

Павло Кононенко,

аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Pavlo Kononenko,

postgraduate student of the Department of parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0002-8195-8469>

Науковий керівник: Лілія Григорович, к.філос.н., доцентка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АКТ ПРО ЗЛУКУ 22.01.1919 РОКУ. ІСТОРИЧНІ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

THE ACT ON THE ASSISTANCE OF 22.01.1919. HISTORICAL AND POLITICAL AND LEGAL ASPECTS

The study revealed that the unification of the Ukrainian People's Republic and the Western Ukrainian People's Republic was a significant event in national history. It is emphasized that the promulgation of the Act of the Unity of Ukrainian States was determined by many reasons. During the analysis, it was found that the treaty on the reunification of the two states should go through the process of giving it legal force (ratification), but this was prevented by the war. The fact that the trident became the symbol of this state, instead of the previously approved golden lion on a blue background for the Western Ukrainian People's Republic, is singled out. It was revealed that the legal and political unification of both states took place, but their politics were completely different. The Act of Merging the Ukrainian People's Republic and the Western Ukrainian People's Republic clearly demonstrated the process of merging both separate states. It was concluded that the agreement of both parties became a powerful manifestation of the will of Ukrainians for ethnic and territorial consolidation, evidence of the formation of a political nation.

Keywords: Act of conciliarity of Ukrainian states, law, state integrity, confederation, territorial consolidation.

Визначною подією та яскравою сторінкою вітчизняної історії стало об'єднання Української Народної Республіки (УНР) та Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). Проголошення Акту соборності українських держав було детерміновано багатьма причинами, зокрема, це прагнення громадян обох держав до соборного життя, яке залишалося основним викликом тривалого бездержавного існування [2, с. 35].

На зборах 18 жовтня 1918 року у Львові за участі представників політичних партій Галичини і Буковини з числа духовенства, депутатів австрійського парламенту та представників громадськості (всього 69 осіб) було затверджено Українську Національну Раду (УНРаду) на чолі з Євгеном Петрушевичем та статут майбутньої держави [3, с. 27].

УНРадою 13 листопада 1918 року було прийнято Тимчасовий основний закон про державну самостійність західноукраїнських земель та утворення ЗУНР. Тимчасовість акту була зумовлена прагненням Галичини, Буковини та Закарпаття в майбутньому стати частиною соборної української держави зі столицею в Києві [5, с. 98].

1 грудня 1918 року у Фастові між УНР та ЗУНР було підписано «передвступний договір про злуку обох українських держав». У статті 1 договору йшлося про те, що ЗУНР заявляє, підписанням цього договору, намір про злиття у найкоротші терміни в одну державу з УНР. Натомість у статті 2 цього договору йшлося про те, що УНР має намір злитись у найкоротші терміни з ЗУНР та прийняти всю територію цієї держави і населення, як обов'язкову складову державної цілісності. У статті 3 договору гарантувалась територіальна автономія для територій ЗУНР «як будучій частині неподільної УНР» [2, с. 33].

Договір про возз'єднання двох держав повинен був пройти процедуру ратифікації, чому перешкоджала війна. Так, 3 січня 1919 року у Станіславові на засіданні УНРади одноголосно прийнято рішення про затвердження ухвали Злуки ЗУНР та УНР [4, с. 26].

Після ухвали УНРади злуки обох республік територіальну та законодавчу владу колишньої ЗУНР мала виконувати УНРада, військову і цивільну адміністрацію – Державний Секретаріат [1, с. 14]. УНРада здійснювала укладання нормативно-правової бази ЗУНР, принципів функціонування на повітовому та управлінських рівнях [3, с. 28].

21 січня 1919 року відбулось засідання Ради Народних Міністрів УНР (РНМ), а також нарада РНМ з делегацією ЗУНР та заслуховування тексту акту ЗУНР про об'єднання ЗУНР та УНР. За результатами засідання РНМ винесла постанову «З'єднання УНР та ЗУНР ухвалити». Таким чином керівними колами ЗУНР та УНР запроваджувалась побудова соборної держави на правових підвалинах [1, с. 14].

22 січня 1919 року на Софіївській площі у Києві відбулась визначальна історична подія проголошення Акту Злуки, здійснились віковічні мрії, якими жили і за які умирали кращі сини України. 23 січня 1919 року Конгресом Трудового Народу Української Народної Республіки затверджено Акти з'єднання ЗУНР і УНР.

Основні положення «Акту Злуки»: ЗУНР користувалася повною автономією і отримувала назву Західної Області Української Народної Республіки (ЗО УНР); об'єднувалися збройні сили двох держав; демократичні права і свободи гарантувалися всім громадянам [1, с. 13].

Відносини між ЗУНР та УНР розбудовувалися на принципах конфедерації. Символікою цієї держави став тризуб, замість раніше затвердженого золотого лева на голубому фоні для ЗУНР [4, с. 26].

Юридичне та політичне об'єднання обох держав відбулось, проте не відбулася уніфікація внутрішніх та зовнішніх політик. Ситуацію погіршував також факт наявності збройних конфліктів з різними державами [5, с. 99].

Відтак, справдитися надіям політичних сил Наддніпрянщини та Західної України не вдалося з декількох причин: байдужість країн Антанти до долі УНР; «двовладдя» урядів та суперечлива внутрішня політика; особисте протистояння лідерів всередині Директорії (Симона Петлюри та Володимира Винниченка) та з диктатором ЗО УНР (Євгеном Петрушевичем) тощо [5, с. 98].

Акт Злуки став логічним правовим закінченням процесу об'єднання українських земель в одну державу на принципах конфедерації, який розпочався з моменту утворення Української Центральної Ради. Процедура Злуки була юридично завершена шляхом прийняття та затвердження відповідних актів повноважними органами обох держав. Акт Злуки став могутнім виявом волі українців до етнічної й територіальної консолідації, свідченням становлення політичної нації.

Список використаних джерел

1. Іванова І.С. Злука ЗУНР з УНР: історико-правовий аспект. Вісник Херсонського державного університету. Серія юридичні науки. 2013. Випуск 4. Том 1. С. 12-16.

2. Луцький М.І. Правовий аспект акту злуки УНР та ЗУНР. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права ім. Короля Д. Галицького. 2014. № 9. С. 32-37.
3. Мацькевич М. Історико-правові аспекти проголошення Акта злуки УНР та ЗУНР. Юридична Україна. 2010. №10. С. 25-31.
4. Мацькевич М. М. Етапи юридичного оформлення об'єднання УНР і ЗУНР. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2011. № 1. С. 25-29.
5. Скорич Л.В. Акт Злуки 22 січня 1919 р.: передумови і наслідки. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2008. № 612: Держава та армія. С. 97-101.

Володимир Крейденко,

к.держ.упр., асистент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Volodymyr Kreydenko,

Ph.D in public administration, assistant of the Department of parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

<https://orcid.org/0000-0003-2300-7857>

РОЛЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

THE ROLE OF THE VERKHOVNA RADA OF UKRAINE IN THE PROCESS OF UNITING UKRAINIAN SOCIETY DURING MARTIAL LAW

The thesis analyzes the system of constitutional norms, laws, and the number of decisions and plenary sessions of the Verkhovna Rada of Ukraine (the period of the first six months of martial law was taken as an example), the main scope of which concerned national security of Ukraine, tax and customs policy, as well as law enforcement and international activities. New effective mechanisms and unique ways to organizing the work of the Ukrainian parliament during martial law were identified. The approaches and the role of the Verkhovna Rada of Ukraine in the process of uniting Ukrainian society are formulated. It is noted that the ability of the Verkhovna Rada of Ukraine to promptly make important decisions for the country in the first hours of Russia's military invasion (including the approval of the Presidential Decree «On the Introduction of Martial Law in Ukraine») demonstrated that the government continues to work, and this had a positive impact on the mood of Ukrainians. New challenges in the system of parliamentarism are considered, which is the key to effective resistance to the enemy and a factor in carrying out reforms critical to the country's survival during the war.

Keywords: Verkhovna Rada of Ukraine, Ukrainian society, martial law.

Україна – суверенна і незалежна, демократична, правова держава, з зовнішньо-орієнтованим курсом до ЄС та НАТО, де єдиним носієм та джерелом влади є народ. Забезпечення прав та свобод громадян України є головним обов'язком держави, що здійснюється на засадах поділу влади на законодавчу, виконавчу та судову. Основне місце в процесі захисту народу України і об'єднанні українського суспільства навколо розвитку та добробуту держави займає Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади в Україні. До повноважень якої належить оголошення за поданням Президента України стану війни, схвалення рішення Президента України про використання Збройних Сил України та інших військових формувань у разі збройної агресії проти України.

В перші години повномасштабного військового вторгнення російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року Верховна Рада України 328 голосами народних депутатів України затвердила Указ Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» виконавши вимоги Конституції України і об'єднавши зусилля збройних сил України та українського суспільства у боротьбі проти російських загарбників й продемонструвавши, що влада – на місці, а держава залишається керованою. [1]

Вчасно затвердивши Указ Президента України, Верховна Рада України дала Президенту, Кабінету Міністрів України та військам необхідну свободу дій, що, безумовно, позитивно вплинуло на настрої українців у ті критичні години, показавши, що держава готова давати опір загарбнику.

Безперервна законодавча робота народних депутатів України, ухвалення важливих державницьких рішень, направлених на посилення обороноздатності України та її армії під

час активних бойових дій на околицях Києва та під загрозою фізичного знищення депутатів російськими ракетами, стала унікальним явищем для наукового вивчення в системі функціонування парламентаризму в світі. Верховна Рада України попри війну, що триває вже майже рік, продовжує ухвалювати закони, які дають змогу державі функціонувати у цей складний час. Ворогу не вдалося паралізувати роботу органів державної влади, в тому числі – Верховної Ради України.

Під час воєнного стану український парламент завжди оперативно реагує на потреби оборони держави й підтримує актуальні ініціативи, пов'язані з війною. Не зважаючи на політичні розбіжності, народні депутати України з різних фракцій змогли згуртуватись та утворити так звану «оборонну коаліцію» яка дозволила (особливо у перші дні та місяці війни) мінімізувати та скоротити парламентські дискусії та дебати і ухвалювати проєкти законодавчих актів значно швидше.

Окремої уваги заслуговує кількість ухвалених рішень та пленарних засідань Верховної Ради України. Так, якщо взяти лише період з 24 лютого 2022 року по 17 серпня 2022 року (майже пів року від початку дії режиму воєнного стану), то за цей час парламент збирався 24 рази та розглянув 431 питання порядку денного, було ухвалено 234 закони в цілому, основна сфера яких стосувалася національної безпеки України, податкової та митної політики, а також правоохоронної та міжнародної діяльності. За аналогічний період 2021 року Верховна Рада України збиралася 37 разів, під час засідань народні депутати України розглянули 404 питання порядку денного й ухвалили 138 законів у цілому. За перше півріччя дії воєнного стану Верховною Радою України направлено 15 звернень до міжнародної спільноти, більшість із яких стосувалися російської збройної агресії та визнання рф – державою терористом. [2]

Боротьба України за свою незалежність та територіальну цілісність під час повномасштабного вторгнення рф змусила народних депутатів України, заради наближення перемоги, посилити зовнішньо-дипломатичну роль та вплив парламенту в отриманні нашої державою економічної, фінансової та військової підтримки від країн-партнерів (Сполучених Штатів Америки, Великої Британії, Канади країн-членів Європейського Союзу) через механізм під назвою депутатські групи ВРУ з міжпарламентських зв'язків із зарубіжними країнами. Цей механізм дозволив активізувати та скоординувати двостороннє депутатське співробітництво, допоміг сформувати коаліцію країн які допомагають та підтримують Україну та її народ.

Також, вартим уваги є симбіоз взаємодії парламентарів з активістами – представниками українського суспільства щодо надання гуманітарної допомоги військовим, лікарям, постраждалим громадянам та вимушеним переселенцям, де роль Верховної Ради України стала визначальною для об'єднання українського суспільства та взаємодопомоги нашим співгромадянам. Яскравим доказом важливої ролі Верховної Ради України у процесі об'єднання українського суспільства під час війни стало збільшення рівня довіри українців до парламенту України.

Так, згідно соціологічного опитування, проведеного Київським міжнародним інститутом соціології, рівень довіри до Верховної Ради України під час воєнного стану зріс з 11 % до 35%, що є свідченням згуртованості громадян у критичних обставинах та збільшені ролі українського парламенту в об'єднанні українського суспільства. [3]

Об'єднання українського суспільства, довіра до парламенту, ефективна робота народних депутатів України з українським суспільством відіграє важливу роль в організації життя країни у воєнному стані та є запорукою міцного опору ворогу та фактором проведення ефективних реформ Верховною Радою України у критично необхідних для виживання країни часи.

Список використаних джерел

1. Указ Президента України № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні». <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
2. Рада за час воєнного стану збиралася 24 рази: Стефанчук сказав, скільки ухвалили законів. <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3552325-rada-za-cas-voennogo-stanu-zbiralasa-24-razi-stefanchuk-skazav-skilki-uhvalili-zakoniv.html>
3. Українці найбільше довіряють ЗСУ та президенту – опитування. <https://www.slovoidilo.ua/2023/01/13/novyna/suspilstvo/ukrayinczi-najbilshe-doviryayut-zsu-ta-prezydentu-opytuvannya>

Людмила Лукіна,

здобувачка ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

Ludmila Lukina,

Candidate of Philosophy in Political Science of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv (Department of Parliamentarism)

<https://orcid.org/0000-0003-4053-2063>

Науковий керівник: **Валентина Гошовська**, д.політ.н, професорка, завідувачка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

СОБОРНА ДЕМОКРАТІЯ – ОСНОВА КОНСОЛІДАЦІЇ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

CONGREGATIONAL DEMOCRACY – THE BASIS OF THE CONSOLIDATION OF MODERN UKRAINIAN SOCIETY

Parliamentary democracy, as one of the types of democracy, is characterized not only by the formation of the institutions of elections, freedom of speech, equality of rights and freedoms of a person and a citizen in the state, but also – partnership interaction between the government and society, based on mutual trust and mutual understanding.

It is noted that special attention in political science and public administration is paid to the study of the problems of political populism, which is actively used in the modern world and helps bring to power political leaders who successfully manipulate the minds of voters. Therefore, there is a need to develop the political culture of society, in particular, to develop their ability to identify populist markers during the election speeches of political leaders. This will increase the level of democracy in the state and, in particular, the council democracy, which for many centuries has been the basis of Ukrainian society.

It was emphasized that the cathedral democracy was formed in Ukraine over many centuries. This contributed to the development of public value regarding the priority of the representative form of power at all levels of public administration – central and local. Currently, the parliamentary-presidential form of government in Ukraine confirms the value of cathedral democracy in the state.

Keywords: collegiality, democracy, political populism, populist markers, representative power, politics, public administration.

День Соборності України є історичною подією, яка має особливе значення для Української держави як чинник єднання влади і народу. Історія розвитку України свідчить не лише про її демократичний розвиток та формування загальних демократичних цінностей, таких як свобода слова, рівність прав і свобод людини та громадянина, вибори, а й – соборність, яка є основою консолідації сучасного українського суспільства і характеризується як принцип єднання влади і народу навколо єдиної мети – незалежності українських земель [1].

Багатолітня боротьба за незалежність України особливо гостро сприймається нині, в умовах війни з РФ, коли Верховна Рада України IX скликання як представницький орган влади разом із іншими органами державної влади і мешканцями міст, сіл і селищ нашої держави

об'єдналися у боротьбі проти єдиного ворога, який віроломно і повномасштабно напав 24 лютого 2022 року на нашу державу.

Ця війна з рф має гібридний характер і виникла вона на тлі тих парламентських і президентських виборів, які передували цій події і на яких були проведені до влади відповідні політики і політичні лідери. Перемога політичних популістських партій привела до влади в рф тих, кого турбують лише власні амбіції і капітал, а не єдність зі своїм народом та його добробут. У цій війні разом із українськими бійцями і мирним населенням, які захищають свою державу, гинуть і тисячі громадян рф, які підтримали у свій час таких політиків. Так було і у другій світовій війні. Так буває в усіх війнах і тих політичних режимах, де політичні лідери не дотримуються принципів демократії. А що стосується рф, то цій країні ніколи не була притаманна соборна демократія. Царизм, тиранія, агресія, тероризм – були їх історією. На відміну від України.

Для українського суспільства завжди важливим було розуміння сутності і цінностей власних політиків. І, якщо народ помилявся на виборах, то виправляв свої помилки під час різних мирних революцій. А під час цієї війни з рф – шляхом виявлення й усунення колаборантів з усіх політичних посад – з парламенту й інших представницьких органів влади різних рівнів публічного управління, а також – із виконавчих і судових органів влади.

Вважаємо, що для розвитку політичної культури українського суспільства важливим є набуття ними вміння виявляти політичний популізм, який активно використовуються у світовій політичній практиці в останнє століття, в основному під час виборчих кампаній. Нами виокремлено вісім таких популістських маркерів, як-от: акцентування на тому, що народ є найбільшою цінністю; протиставлення народу елітам; наголошення на тому, що еліти мають погане моральне походження; спрощення дійсності й труднощів політичних трансформацій чи реформ; акцентування популістами на тому, що політики є частиною народу; виокремлення критики статусу кво; ігнорування інститутів і процедур; використання «низького» стилю комунікацій – сленгу, понад мірну демонстративну поведінку.

Вважаємо, що вміння аналізувати передвиборчі промови політичних лідерів із допомогою зазначених маркерів стане важливим запобіжником у потраплянні до влади не демократично налаштованих політиків. Адже, у демократичних суспільствах провідною державною політикою визнаються демократичні цінності й ідеали. Особлива увага приділяється індексу демократії, який засвідчує, що вибори і плюралізм, громадянські свободи, діяльність уряду, політична ангажованість населення і політична культура є ключовими показниками державної політики, орієнтованої на демократію [2].

Україна до війни з рф за індексом демократії доволі довго перебувала в статусі «країни з перехідним (гібридним) режимом», що характеризувало її такою, де відбуваються регулярні непрямі порушення на виборах, що перешкоджають визнанню їх чесними та вільними. Нині українське суспільство швидкими темпами очищається від політичних маніпуляцій і неправди, відстоює цінність соборності, яка є віковою на нашій землі.

Список використаних джерел

1. Гошовська В. А. Парламентаризм : підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська [та ін.]. Київ : НАДУ, 2019. 704 с.
2. Goshovska, V., Kisiel, I., Lukina, L., Gorulko, O., & Nehulevskyi, I. (2022). Development of democratic values as a basis for the consolidation of modern Ukrainian society. *Amazonia Investiga*, 11(57), 221-231. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.57.09.23>. <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2160>

Наталія Лященко,

здобувачка ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

Natalia Lyashchenko,

Doctor of Philosophy in Political Science, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Public Administration and Civil Service, Department of Parliamentarism

<https://orcid.org/0000-0003-4436-7472>

Науковий керівник: **Валентина Гошовська**, д.політ.н., професорка, завідувачка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЄДНІСТЬ – ЗАПОРУКА ПЕРЕМОГИ. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ ДЛЯ УКРАЇНИ

UNITY IS THE KEY TO VICTORY. INTERNATIONAL EXPERIENCE OF THE VYSHEGRAD GROUP FOR UKRAINE

It is noted that victory is possible only in unity. Especially in the conditions of a hybrid war, when the information space is saturated with various information, which is difficult to distinguish. In order to protect their information space, which is understood as a set of various types of messages that are published in a specific territory, most of the democratic states of the world unite by creating various unions and associations. Among them is the Visegrad Four, which united Hungary, Poland, the Czech Republic, and Slovakia in order to provide mutual support in various security issues, as well as in issues of culture, education, economy, politics, etc.

Focused attention on the fact that now, during the war between Ukraine and the Russian Federation, the creation of a new international association in the format of "Visegrad Four and Ukraine" is of particular importance, which will contribute to the establishment of stability in the Central European region, the victory of Ukraine in this war, the formation of discretionary power in all European states, which is based on the concept of pluralistic democracy.

Keywords: media, information space, Visegrad Group, EU, unity, discretionary power, consensus.

Захист інформаційного простору держави є одним із найважливіших завдань сучасної України, особливо у період війни України з рф. Адже, інформаційний простір – це «множина текстових, аудіо- чи відеоповідомлень, які були оприлюднені чи плануються до оприлюднення на конкретній території» [4].

Більшість країн забезпечують захист свого інформаційного простору, об'єднуючись у відповідні союзи й асоціації. Так, наприклад, 15 лютого 1991 року в угорському місті Вишеград відбулося підписання одного з найуспішніших, як показав час, європейських проєктів – співпраця країн «Вишеградської групи», до якої увійшли Угорщина, Польща, Чехія та Словаччина [2].

Союз чотирьох країн забезпечив стабільність у центральноєвропейському регіоні, розширив співпрацю в галузі культури, освіти, науки й обміну інформацією. У 2000 році цей Союз заснував «Міжнародний Вишеградський фонд» – міжнародну донорську організацію на підтримку регіональної співпраці з іншими країнами. І йдеться не лише про суто практичні питання регіональної співпраці та безпеки, а й про різні інші аспекти ціннісного та цивілізаційного виміру.

Нині, в умовах російсько-української війни, що розпочалася повномасштабним вторгненням рф в Україну 24 лютого 2022 року, країни Вишеградської четвірки підтримують нашу державу і сприяють їй в отриманні різноманітної підтримки від держав-учасниць ЄС [3].

Нині країни Вишеградської групи оголосили про можливість створення нового об'єднання – Союз чотирьох і Україна. Це є перспективною ініціативою, яка утворює думку про те, що «єдність – це запорука перемоги». Адже, ухвалення рішення про надання Україні статусу країни-кандидата в члени Європейського Союзу (далі – ЄС), яке відбулося 23 червня 2022 року на саміті Європейської Ради у Брюсселі [1], підтверджує той факт, що ЄС не лише офіційно визнає незалежність України, а й визнає її територіальні кордони, встановлені після Другої світової війни.

Таким чином, міждержавна довіра між Україною і країнами-учасницями ЄС і, зокрема країн Вишеградської четвірки, лише зростає. Ми фіксуємо її зростання з «середнього рівня», коли проводилась лише доброзичлива політика між державами, до «верхнього середнього рівня», що характеризується визнанням та оформленням однакових письмових правил і завдань, які мають чіткі терміни для виконання. Однак, на жаль, цей рівень для України ще не характеризується як «високий», коли влада в державі стає дискреційною. А саме діяльність такої державної влади ґрунтується на засадах плюралістичної та корпоративної концепцій політичної системи суспільства. У результаті в державі приймаються консенсусні рішення шляхом уникнення «крайньої індивідуалізації та крайньої універсалізації нормативних і ситуативних аргументів» [6].

Консенсус не обов'язково є одностайним, але він створює умови, за яких більшість заінтересованих сторін враховують думки всіх сторін і зближують розбіжні позиції та погляди.

У дискреційній владі кожна організаційна структура приймає рішення на власний розсуд, узгоджує його з єдиною спільною метою, що їх об'єднує. Це стосується також і ЗМІ, які «охоплюють засоби передавання, зберігання та відтворення інформації, такі як преса (газети, журнали, книжки), радіо, телебачення, інтернет, кінематограф, звукозаписи та відеозаписи, відеотекст, телетекст, рекламні щити та панелі, мультимедійні центри)» [5]. У сучасних умовах вони особливо мають дбати не про ситуативну вигоду, а про спільну колективну загальнодержавну вигоду, спрямовану на досягнення спільної мети, якою на сьогодні є перемога України у війні з РФ.

Тому, Україна, формуючи власну інформаційну політику (внутрішню і зовнішню), має прагнути, як про інформаційну незалежність, так і про дотримання вимог міжнародних стандартів якості у її забезпеченні. Тобто, для захисту державних інтересів інформаційний політичний простір має формуватися не лише на засадах незалежності діяльності ЗМІ, а й на засадах міжнародних стандартів якості, які спрямовані на уникнення крайніх радикальних поглядів. Це можливо за умов об'єднання зусиль різних країн, зокрема України і країн Вишеградської четвірки.

Список використаних джерел

1. Відносини Україна – ЄС. URL: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/vidnosini-ukrayina-yes>
2. «Вишеградська група» відзначає 30-літній ювілей. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/vyshehradaska-hrupa-30-rokiv/31104437.html/>
3. Володимир Латенко. Вишеградська група: історія створення та досвід співпраці з Україною в контексті європейської інтеграції. Європейські історичні студії. 2019. № 13. URL: <http://eustudies.history.knu.ua/uk/vyshegradska-grupa-istoriya-stvorenniya-ta-dosvid-spivpratsi-z-ukrayinoyu-v-konteksti-yevropejskoyi-integratsiyi/>
4. Інформаційний простір держави. URL: <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1180>
5. Засоби масової інформації. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
6. Старик, А.М. Дискреційна влада в сучасному світі. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/23533>

Юрій Лященко,

аспірант кафедри парламентаризму та політичного менеджменту Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Yuriy Lyashchenko,

postgraduate student of State Sciences and Department of Parliamentarism and Political Management Taras Shevchenko National University of Kyiv, Institute of Public Administration and Civil Service, Department of Parliamentarism
<https://orcid.org/0000-0002-9951-8007>

Науковий керівник: Ігор Рейтерович, к.політ.н., доцент, доцент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПОЛІТИЧНИЙ МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ: ВИМОГИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

POLITICAL MARKETING IN UKRAINE: REQUIREMENTS AND PROSPECTS

It is noted that in order to maintain the power market and control it in war conditions, the requirements for the use of modern political marketing technologies (PR and media technologies, political advertising, the Internet), which form the information space and significantly influence the political life of the state and society, are important.

It is clarified that political marketing is characterized by a system of developing certain principles, methods, ways, means of studying and learning about the studied objects, aimed at achieving the conquest of the power market and maintaining control over it.

It was found that in order to comply with the principles of the unity of Ukraine, the strategy of political marketing development is the development of new competences of political leaders – communication, creativity, innovation.

Keywords: political marketing, political marketing technologies, power market, information society.

Політичний маркетинг – це спосіб взаємодії у суспільстві конкуруючих політичних систем, який сприяє розробці політичних програм, концепцій політиків для цілеспрямованого їх просування на ринку влади, регулює попит на них, забезпечує володіння базовими технологіями, такими як PR, медіа, реклама, Інтернет тощо, які формують плюралізм і конкуренцію інтересів, позицій, ідеологій. Як правило, той, хто отримує владу стає суб'єктом (“покупцем”) політичного маркетингу і здійснює контроль над політичною сферою суспільства, а через неї – і над усім суспільством.

Політичний *маркетинг* – це також «сукупність форм, методів і технологій дослідження, проектування, регулювання і впровадження в суспільно-політичну практику тих чи інших настанов суспільної свідомості з метою завоювання ринку влади та утримання контролю над ним» [1, С. 298 – 299.]. Його витoki ґрунтуються на дослідженнях багатьох зарубіжних учених і в його основі лежить ідея про політичний ринок або ринок влади.

Політичний ринок – це сукупність відносин, що виникають у політичній діяльності між політичними лідерами, інститутами держави, окремими організаціями, їхніми політичними програмами, ідеями, концепціями, доктринами тощо.

Вперше, ідея про політичний маркетинг як складову політичного управління виникла в американському суспільстві наприкінці 70-х років XX ст. Її подали як розроблення і

просування на політичному ринку відповідного «політичного товару» для електорату, який обирає політичного лідера на виборах (президентських, парламентських, місцевих).

Так виникла теорія, яка у період розвитку інформаційного суспільства збагатилась новими технологіями – не лише паперовими та візуальними, а й інформаційними і тим самим збагатила політичний ринок. Адже, всі обіцянки політичних партій набули додаткової форми контролю громадянським суспільством; всі дії претендентів на політичні посади в державі стали більше прозорими і підконтрольними.

Особливо яскравими ці технології постали в останні часи в Україні, коли, наприклад, у 2019 році під час виборів Президента України і у 2020 році – під час парламентських і місцевих виборів, перемогли мережеві політичні партії, а мережеві політичні технології стали базовими і створили умови для доставки «політичного товару» (передвиборчої політичної програми) до споживача (виборця) у найкоротші терміни. Це суттєво змінило електоральну пам'ять і на відміну від раніше існуючої в Україні практики, коли передвиборчі політичні гасла швидко забувалися електоратом і практично не підлягали громадському контролю, нині українські виборці пам'ятають і завжди можуть перевірити передвиборчі ключові гасла претендентів на політичні посади у державі. Так, наприклад, легко перевірити політичні гасла президентів України під час їхньої виборчої кампанії у різні часи. Наприклад : «багатовекторність України» (Кравчук Л.М.); «надання російській мові статусу офіційної» (Кучма Л.Д.); «реформи заради добробуту» (Ющенко В.А.); «збалансована економічна політика – шлях до розвитку економіки країни» (Янукович В.Ф.); «ми йдемо своїм шляхом» (Порошенко П.О.); «зробимо це разом» (Зеленський В.О.).

Як бачимо, останній політичний меседж був своєчасним і сприйнятим електоратом, як такий, що сприяв об'єднанню суспільства навколо ідеї самоврядування й активної позиції суверена у вирішенні державних справ. Ця політична сила (політична партія «Слуга народу») і нині демонструє активне застосування інформаційно-комп'ютерних технологій у політичній діяльності – реклама, ЗМІ, IT-, ІКТ, медіа-, PR тощо.

Це сприяло створенню нового виду політичної партії (мережевої), яка отримати у 2019 році монобільшість у Верховній Раді України IX скликання, спрямувала діяльність депутатів на навчання (оволодіння і застосування новітніми інформаційними/інформаційно-комп'ютерними технологіями), забезпечила часту змінюваність високопосадовців. Ключове гасло політичної партії «Слуга народу» – «Зробимо це разом!» – додало українському народу впевненості у власних силах, а наявність у чинного Президента України досвіду роботи у сучасних ринкових відносинах – надало надію, що нові політики не будуть заангажовані радянською ідеологією.

Сучасна війна України з РФ реально показала переваги тих, хто володіє новітніми технологіями не лише на полі бою (хоча це вкрай важливо!), а й в політиці. Адже, швидка й оперативна інформація, яка передається на рівні міжпарламентської взаємодії і всередині держави, показує всьому світові що це перспективний напрям розвитку державного управління і є сучасною вимогою суспільства і держави до урядовців, парламентарів, інших високопосадовців.

Особливого значення набули при цьому знання таких технологій політичного маркетингу, як: «виготовлення та використання політичної реклами, політичної агітації; формування й вивчення політичних потреб, політичного попиту на політичні дії та результати таких дій; стимулювання політичних дій, активної політичної поведінки; творення «нового» в політиці» [2, С.287].

Як висновок зазначимо, що застосування сучасних інформаційних/інформаційно-комп'ютерних технологій у політичних змаганнях за владу надає можливість більш чітко презентувати та просувати «політичний товар» на ринку влади. Відкрита інформація й Інтернеті про свідомість, цінності, ідеологію, досвід, виховання, освіту тощо претендента у

владу, стає більш доступною і зрозумілою для кожного виборця, допомагає йому зрозуміти, як змінюються ідеологічні концепції провідних політичних партій та їх лідерів.

Тому і в подальшому залишається потреба у фаховій підготовці політичних лідерів у галузі політичного маркетингу в умовах інформаційного суспільства з метою розвитку нових умінь і навичок (компетентностей): комунікаційних (застосування Інтернет-, медіа-, IT-, IKT, супутникових, PR та ін. технологій); креативних (вироблення нових методів, шляхів та засобів вивчення, пізнання досліджуваних об'єктів, що спрямовані на ринок, де відбувається конкуренція та просування влади як певного політичного продукту); інноваційних (застосування сучасних теорій у практиці політичної діяльності, зокрема у політичному маркетингу).

Список використаних джерел

1. Бебик В. М. Базові засади політології. К.: МАУП, 2000. С. 298 – 299.
2. Кочубей. Інженерія виборча : Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. С.287

Алі Магеррамов,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Дмитро Рахматулін,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ali Magerramov,

Graduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-0164-6439>

Dmytro Rachmatulin,

Graduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, д.держ.упр., доцент, професор кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЕКОНОМІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

ECONOMIC DIPLOMACY AS A MECHANISM OF PUBLIC ADMINISTRATION FOR THE RECOVERY OF UKRAINE

The importance of economic diplomacy as a mechanism of public management and administration is considered. It is emphasized that public administration as a scientific theory should justify the application of economic diplomacy in the conditions of the need to restore the economy of Ukraine. The authors considered the definition of economic diplomacy in the scientific literature and note the diversity of views on the essence of economic diplomacy. It is argued that the basis of the worldview of the new public administration is the promotion of Ukraine's economic interests as the main duty of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine and all Ukrainian economic actors. The goals of Ukrainian economic diplomacy are analyzed and it is shown that an action plan has been initiated for the effective work and recovery of Ukraine in the war and post-war periods.

Keywords: economic diplomacy, public administration, economic interests, recovery plan of Ukraine, management goals.

Важливе значення та місце в системі дипломатичних відносин займає економічна дипломатія. В умовах глобалізаційної економіки та особливо в умовах зовнішніх чинників впливу, збройної агресії з боку Росії, економічна дипломатія України є особливим механізмом публічного управління та адміністрування.

Економічна дипломатія як механізм публічного управління використовується у всьому світі для розвитку партнерства, стимулює економічну лібералізацію, що підкреслює зростаюче значення регіонального співробітництва, це пов'язана з виробництвом, рухом й обміном політика, яка діє на багатосторонньому рівні у зв'язку з торговельними режимами, наприклад, у рамках Світової організації торгівлі, а міжнародні організації, як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд та різні агентства ООН, сприяють багатосторонній формі економічної дипломатії (Н. Бейн, С. Вуллок, Е. Вольф, Д. Лі, Д. Хокінг, Д. Хадсон) [9-11].

В Україні економічну дипломатію визначають, як комплекс торговельно-економічних відносин і дипломатії на різних рівнях, антикризовий інструмент, засіб реалізації економічних та політичних рішень за допомогою й посередництвом яких здійснюються співробітництво та суперництво в сучасному світі (В. Барановська, В. Вергун, Н. Грущинська, О. Зубчик, О. Мамалига, Л. Тихончук, О. Шаров) [1-5; 7; 8].

Отже, з наукової точки зору є різноманіття поглядів на сутність економічної дипломатії. Зокрема, економічна дипломатія розглядається як діяльність державних структур, спрямованих на забезпечення захисту національних інтересів країни, як життєво важливих матеріальних, інтелектуальних й духовних цінностей Українського народу, як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальних потреб суспільства й держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток. Основа світогляду нового публічного управління – це те, що просування економічних інтересів України є одним із головних обов'язків не тільки Міністерства закордонних справ України, а й усіх українських економічних акторів, які діють як на зовнішніх ринках, так і на внутрішніх.

Отже, українська економічна дипломатія має кілька цілей, зокрема, допомога українським підприємствам експортувати на зовнішні ринки, залучення до України іноземних інвестицій, які створюють робочі місця в країні, адаптація європейської та міжнародної нормативної бази до наших оборонних і наступальних економічних інтересів, що особливо актуально зараз та просування активного бізнесу та стартапів в Україні. З липня 2022 року розпочато роботу над проектами розділів плану заходів з післявоєнного відновлення та розвитку України [6].

Список використаних джерел

1. Барановська В. М. Роль економічної дипломатії у зовнішньоекономічній діяльності країни / В. М. Барановська // Економіка та держава. – 2012. – № 2. – С. 24-25.
2. Вергун В. А. Економічна дипломатія в системі чинників міжнародної конкурентоспроможності України. Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2008. – № 74. Ч. 1. – С.150–154.
3. Грущинська Н.М. Реалізація економічної дипломатії в системі сучасних міжнародних відносин: потенціал креативності та традиційні підходи. Зовнішня політика і дипломатія: традиції, тренди, досвід. – 2017. – Випуск 24. Ч.3. – С. 86-92.
4. Зубчик О. А. Формування конкурентоспроможності держави в перспективі політичного часу (державно-управлінські аспекти): монографія. Київ: ТОВ «Поліграф Плюс», 2019. 408 с.
5. Мамалига О.О. Трансформація економічної дипломатії в міжнародних економічних відносинах. URL:http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2015_30/
6. Питання Національної ради з відновлення від наслідків війни. Указ Президента України від 21 квітня 2022 року № 266/2022.
7. Тихончук Л. Х. Трансформація функцій державного управління в сфері регулювання міжнародної економічної діяльності // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2018. № 6. – URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1258>.
8. Шаров О. М. Економічна дипломатія: основи, проблеми та перспективи: монографія. Національний інститут стратегічних досліджень. – Київ: НІСД, 2019. – 560 с.
9. Lee, D. & Hocking, B. (2010). Economic Diplomacy. In R. A. Danemark (Ed.), The International Studies Encyclopedia Vol. 2 (pp.1216–1227). Wiley-Blackwell.
10. Stephen Woolcock, Nicholas Bayne The New Economic Diplomacy: Decision-Making and Negotiating in International Economic Relations (G8 & Global Governance S.). – Ashgate Publishing Ltd. – UK 2005, 314 p.
11. Wolff, Ernst. Finanz-Tsunami – Wie das globale Finanzsystem uns alle bedroht. Berlin. – 2017. – 192 S. ISBN 978-3-00-057533-4.

Наталія Мартиненко,

доктор філософії в галузі публічного правління та адміністрування, провідний науковий співробітник Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса»

Nataliia Martynenko,

Ph.D in the field of Public Management and Administration, Leading Researcher of National Scientific Center «Hon. Prof. M. S. Bokarius Forensic Science Institute»

<https://orcid.org/0000-0002-3234-0689>

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

ACTUAL ISSUES OF FORENSIC EXPERT ACTIVITY IN THE CONDITIONS OF MARTIAL LAW

Scientists and experts of forensic research institutions of the Ministry of Justice of Ukraine have been proving to the whole world for eleven months that it is possible to organize forensic expert activities even during war.

An exceptionally difficult and responsible moment in the development of modern legal relations in the field of forensic examination has come. The demand for conducting certain types of forensic examinations has increased. As a result of the full-scale armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, the expert community faces new challenges every day, which consist, in particular, in the need to record a significant number of destroyed (damaged) objects of movable and immovable property and calculate the amount of material damage caused to property owners (both state, as well as private ones) by illegal actions of the invaders – artillery shelling, bombings, rocket attacks, etc.

It is necessary to make the system of judicial and expert activity of Ukraine even stronger, effective and modern, enriching the acquired experience of European institutions working in this field, while at the same time introducing the achievements of foreign judiciary, expertology and criminology into their own practical activities.

Keywords: expert, forensic expert activity, forensic examination.

Ефективна судово-експертна діяльність під час війни – це своєрідний потужний фронт у боротьбі за збереження національних цінностей, гідності й культури українців із країною-агресоркою. Навіть у цей складний час судові експерти якісно, професійно та наполегливо забезпечують правосуддя України незалежною, кваліфікованою й об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки та техніки, зберігаючи пріоритетність прав і свобод людини та громадянина.

Науковці й експерти науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України уже одинадцять місяців доводять усьому світові, що навіть під час війни можливо організувати судово-експертну діяльність і налагодити роботу науково-дослідних установ судових експертиз.

Наступив виключно складний та відповідальний момент розвитку сучасних правовідносин у галузі судової експертизи. Збільшився попит на проведення певних видів судових експертиз. Внаслідок повномасштабної збройної агресії Російської Федерації проти України перед експертною спільнотою щодня постають нові виклики, які полягають, зокрема, у необхідності фіксувати значну кількість зруйнованих (пошкоджених) об'єктів рухомого та нерухомого майна й розраховувати величину матеріального збитку, завданого власникам

майна (як державним, так і приватним) протиправними діями загарбників – артобстрілами, бомбардуваннями, ракетними ударами тощо.

Важлива роль в експертному забезпеченні правосуддя належить придбання та використанню новітнього обладнання. Слід зазначити про факти безоплатного надання під час війни іноземними державами сучасного обладнання судово-експертним установам України.

Так, завдяки співпраці Мін'юсту з проектом «Підтримка реформ та цифровізації сектору юстиції України (Право-Justice II)» судові експерти Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» (далі – ННЦ ICE) тепер мають змогу застосовувати сучасні методи перетворення здобутих даних у цифрове зображення. 3D-сканер доцільно використовувати під час проведення криміналістичних, будівельно-технічних, земельно-технічних та інших видів досліджень. Сучасне обладнання допоможе підвищити якість судових експертиз, скоротити строки їх проведення й удосконалити ефективність використання результатів оглядів місць скоєння воєнних злочинів [1].

Варто згадати, що співробітники ННЦ ICE разом із представниками прокуратури Харківської області брали участь у заходах із відбору зразків ДНК з метою ідентифікації тіл загиблих осіб за наслідками воєнних злочинів російських агресорів у регіоні. Зокрема, місто Ізюм перебувало в окупації з 07.03.2022 по 10.09.2022, упродовж усього цього періоду рашистські загарбники скоїли проти місцевих жителів безліч тяжких злочинів. Оперативному та якісному виконанню відбору зразків сприяло застосування новітнього обладнання – унікальної мобільної лабораторії з ДНК-аналізу французького виробництва TRACIP, безкоштовно наданої урядом Франції [2].

Надихає реакція міжнародних партнерів, готових допомагати нам і переймати наш досвід. У світі існує колосальний запит на пошук дієвих рішень в умовах війни. Так, 04.11.2022 відбулася зустріч керівництва й судових експертів ННЦ ICE з місією експертів Міжнародного кримінального суду (м. Гаага, Нідерланди). Голландські експерти Міжнародного кримінального суду мали змогу ознайомитись із досягненнями ННЦ ICE у науковій та практичній сферах. Іноземні експерти презентували інформацію про обладнання, яким фахівці послуговуються в Нідерландах для виконання судових хімічних і балістичних досліджень. Міжнародна підтримка й допомога іноземних організацій має важливе значення в умовах воєнного стану для України загалом і ННЦ ICE зокрема. Під час зустрічі сторони домовилися про взаємодію в експертній діяльності, методичну та технічну допомогу, обговорили окремі аспекти такої взаємодії [3].

Варто пам'ятати про те, що отримання позитивного висновку Єврокомісії про надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу передбачає синхронізацію вітчизняної судової практики із європейською, її відповідність усім вимогам та правилам європейського судочинства, криміналістики й експертології.

Саме завдяки відданості вітчизняних науковців і судових експертів своїй справі наразі на рівні Європейського Союзу інтегруються національні системи судово-експертної діяльності з урахуванням українського досвіду, адже все цивілізоване людство розуміє ступінь глобальної небезпеки російської агресії.

Необхідно зробити систему судово-експертної діяльності України ще більш сильною, дієвою та сучасною, збагачуючи набутим досвідом європейські установи, які працюють у цій сфері, водночас запроваджуючи досягнення зарубіжних судочинства, експертології та криміналістики у власну практичну діяльність.

Список використаних джерел

1. Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» отримав сучасний лазерний 3D-сканер / Офіц. сайт ННЦ «ICE ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». URL: <https://www.hniise.gov.ua/15043-natsionalnii-naukovii-tsentr-nstitut>

sudovix-ekspertiz-m-zasl-prof-m-s-bokarusa-otrimav-suchasnii-lazernii-3d-skaner.html (дата звернення: 24.01.2023).

2. Фахівці ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» беруть участь у фіксації наслідків злочинної діяльності ворога в місті Ізюм Харківської області / Офіц. сайт ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». URL: <https://www.hniise.gov.ua/15009-faxvts-nnts-se-m-zasl-prof-m-s-bokarusaberut-uchast-u-fksats-nasldkv-zlochinno-dyalnost-voroga-v-mst-zyum-xarkvskooblast.html> (дата звернення: 24.01.2023).

3. Відбулася зустріч з голландською місією експертів Міжнародного кримінального суду / Офіц. сайт ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса». URL: <https://www.hniise.gov.ua/15052-vdbulasya-zustrch-z-gollandskoyu-msyuekspertv-mzhnarodnogo-krimnalnogo-sudu.html> (дата звернення: 24.01.2023).

Лідія Мацецька,

студентка другого курсу Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Lydia Matsetska,

second year student, educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Валентина Гошовська, д.політ.н., професорка, докторка суспільних наук Національної агенції академічного обміну, завідувачка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДЕНЬ СОБОРНОСТІ УКРАЇНИ ЯК ФАКТОР ВЗАЄМОВІДНОСИН ДЕРЖАВИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

DAY OF THE CONGREGATION OF UKRAINE AS A FACTOR OF RELATIONSHIPS BETWEEN THE STATE AND CIVIL SOCIETY

The presented theses analyze the state of interaction between the authorities and civil society, and also indicate how the Day of the Assembly of Ukraine reflects the interaction of the state and civil society. The prospects for the development of civil society in Ukraine, their manifestation, as well as directions of interaction between civil society and the government are indicated.

Keywords: state, civil society, catholicity, mutual relations, freedom.

Громадянське суспільство є вільним, тобто це незалежні та рівноправні громадяни. Суспільство, в якому люди взаємодіють, спілкуються та добровільно самоорганізуються на спільних інтересах. Громадяни мають необхідний захист, який забезпечують закони прямого державного втручання та обмежень. У таких суспільствах панують цінності демократичного громадянського суспільства. Якби жоден громадянин не визнавав себе таким самостійним окремим членом суспільства, наділеним комплексом невід’ємних прав і свобод, то не був би соціально відповідальним за свої вчинки.

Варто сказати, що ідея соборності була і залишається основною національною цінністю українців. Зараз це є передумовою нашого успіху у протистоянні зовнішній агресії.

В свою чергу соборність – це не просто пам’ять про спільне минуле, це спільна робота на майбутнє. Коли наші люди з різних куточків країни разом створюють знакові та важливі речі, борються з окупантами.

Сучасний етап реформування державного управління в процесі демократичного транзиту в Україні позначений інтенсивним пошуком принципово нових рішень і глибоких перетворень у всіх сферах життя держави та суспільства на шляху демократичного державотворення. Ключовим інструментом реформування державного управління є демократизація, яка, зокрема, передбачає активізацію участі громадськості в процесі прийняття рішень.

Участь громадян у реформуванні системи державного управління спрямована на розширення стратегії залучення громадян з боку держави та зростання потенціалу громадянського суспільства щодо участі в реформуванні на основі співробітництва та партнерства, що є необхідною умовою демократичного й ефективного управління. Загалом на сучасному етапі розвитку України одним з ключових питань державотворення є наближення управління безпосередньо до кожного громадянина. Сьогодні діяльність органів публічної влади, науковців, ЗМІ та громадськості спрямована на всебічний розвиток інституту участі

громадян у процесі прийняття публічно-управлінських рішень, що, у свою чергу, сприятиме розвитку повноцінного громадянського суспільства в Україні [1, ст. 297].

Взаємовідносини громадянського суспільства і держави є складними і суперечливими, оскільки між ними відбувається своєрідний поділ організаційно-управлінської праці. Громадянське суспільство як система, що розвивається, завжди відчуває вплив державної влади. У свою чергу, держава не може розвиватися без вільного розвитку громадянського суспільства, що контролює дії політичної влади, забезпечує розвиток демократизації.

У сучасних умовах однією з вимог громадянського суспільства виступає фактор соціальної відповідальності в усіх сферах суспільного життя (економічній, політичній, соціальній, екологічній, духовній, національній), на всіх рівнях суспільних організацій (соціальної групи, суспільної організації, держави, світового співтовариства), пов'язаних із висуненням на перший план загальнолюдських цінностей. Це особливо важливо, адже соціальна орієнтація може утверджуватися як принцип суспільних відносин лише за умови задоволення всіх необхідних потреб та створення умов для реалізації системи історично зумовлених інтересів членів суспільства. [2, ст. 297 – 298].

Сьогодні громадянське суспільство, яке являє собою поза інституціональний феномен, є незалежним від держави суспільством високорозвинених громадян та їх спільнот, здатних справляти солідарний вплив на формування та реалізацію державно-політичних рішень щодо дотримання прав і свобод людини та гарантії її вільного розвитку для забезпечення самовизначення і самореалізації кожної особи. З розвитком громадянського суспільства, переходом від нижчого рівня його зрілості до вищого змінюється (модернізується) і держава. Відповідно, можна стверджувати, що громадянське суспільство є своєрідною характеристикою людського суспільства та державних інституцій із позицій рівня розвитку зрілості. [3, ст. 66].

Отже, можна сказати, що у сучасному мінливому середовищі органи державної влади повинні адаптуватися до змін. Це вимагає більш рівноправних відносин між владою та громадянами. Необхідно сформувати більш егалітарні відносини. демократичне врядування.

За останні роки демократичне врядування зазнало трансформації. Змінилася не лише роль держави, а й роль громадян. Останні вважаються активами. Громадяни розглядаються як партнери, які можуть зробити внесок у спільне благо. Така прихильність, співпраця та участь заохочуються в багатьох країнах і є передумовами демократії та ефективного управління.

Налагодити ефективну співпрацю між органами державної влади, державними установами та органами місцевого самоврядування, а також налагодження ефективної співпраці між державними установами та органами місцевого самоврядування є передумовою для консультацій, участі та партнерства. Важливо налагодити ефективну співпрацю між національною владою та органами місцевого самоврядування

Також важливим є участь громадян в управлінні державними справами, оскільки вона є важливим та ефективним засобом систематичної взаємодії влади та громадськості у формі діалогу. Та невід'ємним фактором являється вільний доступ до інформації про діяльність органів влади, а також забезпечення відкритості, гласності та прозорості діяльності органів влади.

Список використаних джерел

1. Представницька влада у державотворчому процесі України : монографія / за ред. В.А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2018. 384с. (Серія “Наукова школа вітчизняного парламентаризму”).
2. Державне управління: Підручник у двох томах. Том 1. Національна академія при Президентові України. Редакційна колегія: Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, М. М. Білинська, О. С. Ігнатенко, М. М. Іжа, В. І. Луговий, В. С. Загорський, В. А. Ландсман, А. А. Попок, О. О. Рафальський, С. М. Серьогін, І. В. Валентюк. Київ-Дніпропетровськ 2012, 563 с.
3. Публічна політика : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. – Київ : НАДУ, 2016. – 340 с.

Олександр Мисишин,

аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Oleksandr Mysyshyn,

Ph.D student of the Department of Parliamentarism, Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7959-3520>

Науковий керівник: **Ігор Рейтерович**, к.держ.упр., доцент, доцент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВИБОРЧИЙ ПРОЦЕС ЯК ПОЛЕ БОРОТЬБИ З ПОЛІТИЧНОЮ КОРУПЦІЄЮ

ELECTORAL PROCESS AS A FIELD FOR FIGHTING POLITICAL CORRUPTION

The goal of the thesis was to identify promising directions of democratization the electoral process as a mechanism for fighting political corruption in Ukraine. Special attention is paid to the analysis of electoral system components that negatively affect the observance of the principles of equal and inclusive access of candidates and political parties to participate in electoral process. The author considers the current rule-making initiatives to improve the electoral law and proposes specific measures aimed at solving: the problem of early and hidden election campaigning; elimination of unfair electoral barriers for self-nominated candidates in local elections; minimization of unequal access of candidates for deputies of local councils to outdoor advertising space during the electoral process. It is concluded that the democratization of the electoral process in the direction of increasing the transparency of electoral procedures, their financial and material support, the formation of electoral funds and reporting, and other instruments of fairness of election participants can be an effective instrument for combating political corruption in society.

Keywords: political corruption, fighting political corruption, electoral process.

Корупція й особливо такий її різновид як політична, яка за своєю природою є неправомірним використанням суб'єктами політичного процесу у своїх корисливих і позасуспільних інтересах політичної влади та інших публічних ресурсів, в сучасному світі становить серйозну загрозу державі, демократії, правам людини та соціальній справедливості. Незважаючи на суттєвий прогрес України у розбудові сучасної системи запобігання і протидії корупції, зусилля з мінімізації рівня політичної корупції в Україні наразі не призвели до очікуваного результату. Крім цього, у вітчизняній фаховій літературі дуже мало розкривається проблематика підвищення ефективності системи запобігання і протидії політичній корупції через призму підвищення прозорості виборчого процесу та інших аспектів функціонування виборів як політичного інституту, який нажалі є одним із засобів укорінення корупційних практик в державі. Тож у нинішніх умовах дана проблематика має надзвичайно високу актуальність і практичну потребу.

Метою даного дослідження є визначення перспективних напрямів демократизації виборчого процесу як поля для боротьби з політичною корупцією в нашій державі.

Варто зауважити, що нинішня виборча система України, незважаючи на її оновлення зі вступом в силу нового Виборчого Кодексу України від 19.12.2019 р. № 396-IX [1], має певні

недоліки, що негативно впливають на дотримання принципу рівних можливостей учасників електорального процесу, і як наслідок уможлиблює потрапляння у законодавчі органи влади потенційних корупціонерів. А саме до таких вад необхідно відносити:

право балотуватися на виборах до обласних, районних, районних в містах, міських, сільських та селищних рад з кількістю виборців 10 тис. і більше є дійсним виключно для кандидатів від політичних партій;

- встановлення Виборчим кодексом однакового 5% бар'єру для партій, які беруть участь як у парламентських, так і місцевих виборах. Такий високий бар'єр веде до обмеження можливостей політичної меншості бути репрезентованою в органах місцевого самоврядування;

- відсутність меж для виборчих фондів партій та кандидатів на місцевих виборах, що призводить до створення нерівних умов для кандидатів, особливо для тих, хто не має значної фінансової підтримки;

- відсутність незалежного контролю фінансових звітів кандидатів і партій, тобто за надходженням, обліком і використанням коштів виборчих фондів;

- нерегульованість деяких питань щодо передвиборної агітації. Зокрема, має місце відсутність у чинному законодавстві адекватного вирішення проблеми дочасної агітації;

- відсутність рівного доступу та рівних умов для суб'єктів виборчого процесу щодо розміщення агітаційних матеріалів, коли одні кандидати в тих чи інших округах в супереч цих положень отримують значну перевагу у доступі до вільних рекламних площ;

- нерегульованість агітації в мережі Інтернет, передусім у соціальних мережах, чималі витрати на яку проходять фактично повз фінансовий моніторинг витрат на вибори тощо.

Поряд із цим наразі активна робота із вдосконалення виборчого права триває, а названі проблеми не залишаються повз уваги законодавців. Передусім варто відзначити підготовку законопроекту № 3453 [3], спрямованого на зменшення прохідного бар'єру з 5% до 3% для партій-учасників виборчого процесу на місцевих виборах. Важливим кроком у частині інформаційного забезпечення виборів та перевиборчої агітації, й зокрема, виведення із т.з. «сірої зони» агітації в мережі Інтернет, стало прийняття 13 грудня 2022 р. Закону України «Про медіа» [2], що має набрати чинності 31 березня 2023 р.

На нашу думку, подібні законопроекти повинні йти далі у прагненні забезпечити рівний доступ до державних і місцевих органах влади та формування нетолерантної до корупційних практик місцевої та національної політичної еліти через механізм виборів. Вважаємо, що у цьому напрямі необхідно також:

- змінити поріг чисельності виборців у територіальних громадах із 10 тис. у бік його збільшення (до 30-35 тис. виборців), для того, щоб хоча б сільські і більшість селищних рад обиралися за мажоритарною системою, котра є більш підходяща для артикуляції і агрегації інтересів жителів подібних громад;

- встановити аналогічно до парламентських та президентських виборів фінансові ліміти для виборчих фондів партій та кандидатів, що приймають участь у місцевих виборах, за-для нівеляції істотних диспропорції в можливостях їх учасників належним чином представити та прорекламувати себе перед виборцями;

- чітко окреслити критерії визначення прихованої передвиборної агітації, що розповсюджується поза законодавчо встановленими строками; також потрібно визначити період, коли така реклама починає вважатися передвиборчою агітацією, тобто стає забороненою (наприклад, за рік до старту виборчого процесу). Вважаємо, що такі обмеження будуть стимулювати учасників виборів усіх типів фокусуватися (і витрачатися) у передвиборчий період на підготовці якісних, організаційно і фінансово реалістичних, а не популістських передвиборчих програм;

– встановити максимальний ліміт (квоти) на обсяг розміщених на носіях зовнішньої реклами політичної реклами та агітаційних матеріалів на території територіальних громад для кожного учасника виборів, що має визначатися за однаковими критеріями; запровадити механізм жеребкування для розподілу рекламних площ відповідно до квот, а також практики ведення органами місцевої влади офіційних реєстрів рекламних площ, спеціально виділених для розміщення матеріалів передвиборної агітації на територіях, що перебувають під їхньою юрисдикцією.

Таким чином, демократизація виборчого процесу та в цілому виборчої системи у напрямі підвищення прозорості електоральних процедур, їх фінансового та матеріального забезпечення, формування виборчих фондів і звітності, інших інструментів доброчесні учасників виборів може стати ефективним засобом для запобігання і протидії політичній корупції в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Виборчий Кодекс України від 19 грудня 2019 р. № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#n4128> (дата звернення: 16.09.2022)
2. Про медіа: Закон України від 13 грудня 2022 р. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20> (дата звернення: 04.01.2023)
3. Проект Закону про внесення змін до Виборчого кодексу України щодо забезпечення партійного плюралізму при формуванні складу представницьких органів і обранні виборних осіб на місцевому рівні від 08.05.2020 р. № реєстрації 3453. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68783 (дата звернення: 16.09.2022)

Ігор Негулевський,

здобувач ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Igor Negulevsky,

Candidate of Philosophy in Political Science of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-6741-3083>

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

FACTORS OF INFLUENCE ON THE TRANSFORMATION OF POLITICAL LEADERSHIP IN MODERN UKRAINE

Democracy and the war with the Russian Federation turned out to be influential factors in the transformation of political leadership in modern Ukraine, which is a complex socio-cultural phenomenon based on the authority and reputation of political leaders, determines their image in the state and society, affects the establishment of partnership relations between society and the government.

It was determined that due to the war started by the Russian Federation against Ukraine, the level of the democracy index decreased from the position of "hybrid democracy" to the position of "democracy with flaws." However, it became an "impulse" for the development of such leadership qualities of Ukrainian politicians as honesty, courage, justice, joint responsibility, which are basic in the world's leading democracies. In them, the level of well-being directly depends on the level of formation of polyarchy (power of many), which is characterized by clear control over the activities of the political elite.

It is noted that the concept of pluralistic democracy contributed to the development of socio-political interaction between civil society, the individual and the state in the world's leading democracies, and now contributes to the transformation of political leadership in modern Ukraine towards openness, transparency and accountability of public authorities.

Keywords: leadership, political leadership, democracy, EU, political elite.

У результаті проведеного нами дослідження виявлено, що 91% респондентів відзначає, що важливо мати демократію в Україні, проте з-поміж українців зростає кількість розчарованих станом демократії, 22% вважають, що в Україні недостатній рівень демократії, а основною загрозою для розвитку демократичних цінностей респонденти вважають корупцію та економічну нерівність (відповідно 81% та 70%). Встановлено, що у відповідності до Демосгасу Index у 2021 році знизилася оцінка України з 5,81 у 2020 році до 5,57 у 2021 році, опустившись ще нижче порогу 6,00, вище якого країни класифікуються як «демократія з недоліками», а Україна відзначається як країна із «гібридним режимом». З'ясовано, що показник Демосгасу Index в Україні знизився частково через військові дії зі сторони РФ, оскільки функціонування уряду в умовах прямої війни зазвичай обмежує демократичні процеси на користь централізації влади в руках виконавчої влади та органів безпеки або військового апарату з метою гарантування громадської безпеки [3].

Нині сучасна Україна знаходиться у стані війни з рф за демократію, яка є цінністю для всього прогресивного світу і передбачає розвинуте *політичне лідерство*, яке визначається нами як складне соціокультурне явище, що базується на авторитеті й репутації політичного лідера, визначає його імідж у державі та суспільстві, впливає на встановлення відносин між суспільством і владою.

Вважаємо що, бойові дії на фронті формують нові відносини між суспільством і владою, які потребують таких особистісних якостей, як *чесність, сміливість, справедливість, солідарна відповідальність*, яких бракувало українському політикуму до війни з рф.

Нині українська політична влада прагне максимально правдиво інформувати суспільство про події на передовій і у цивільному житті, в першу чергу наголошуючи на порушеннях законів із боку парламентарів та інших вищих посадових осіб держави. Формується нова політична культура у взаємодії публічної влади і суспільства, яка передбачає часту відставку посадових осіб за порушення етичних норм поведінки і чинного законодавства та інформування суспільства про їхнє приватне життя.

Радник Президента України так пояснив кадрові зміни у владі, що відбулися у лютому 2023 року : «У суспільстві є запит на справедливість і солідарну відповідальність в тому, що один без одного ми цю війну не виграємо. Але коли суспільство починає сумніватись у державі, тоді немає солідарності і немає відчуття справедливості, що ми всі разом платимо велику, але справедливу ціну за війну» [1]. На його думку, «жодних заплісаних очей» не може бути у владі.

Це свідчить про те, що у політичному лідерстві України відбувається трансформація у бік відкритості, прозорості та підзвітності, а демократія – з представницької спрямовується у бік плюралістичної – такої, в якій реалізується принцип поліархії (влади багатьох) і формуються відповідні інститути контролю над діяльністю політичної еліти.

Науковці вважають, що «за такої форми правління, як поліархія, влада держави умовно поділяється на три гілки; вищі органи держави обираються лише на певний строк і застосовується принцип змінюваності; органи державної влади через посадових осіб несуть відповідальність, яка в свою чергу має політичний характер і може реалізуватися в таких діях, як достроковий відзив, відхід у відставку, розпуск парламенту. Точне розмежування компетенцій між державними органами дає можливість встановити, на якій ділянці державного механізму відбувся збій у роботі і де потрібно замінити посадову особу» [2].

Аналізуючи концепцію плюралістичної демократії, яка розвинута у демократичних країнах світу і формується останнім часом в Україні, погоджуємось із думкою про те, що її практичне втілення забезпечує «високий рівень економічного благополуччя, урбанізацію, індустріалізацію, диференціацію професійної діяльності та ріст валового національного продукту» [4, с. 19].

Як *висновок* зазначимо, що демократія і війна з рф виявились впливовими чинниками трансформації політичного лідерства в сучасній Україні у бік відкритості, прозорості та підзвітності. Це сприятиме розвитку принципу поліархії і формуванню відповідних інститутів контролю над діяльністю політичної еліти.

Список використаних джерел

1. Держава має стати більш прозорою, – Подоляк пояснив кадрові зміни у владі. ULR: https://24tv.ua/kadrovi-zmini-vladi-24-sichnya-2023-roku-podolyak-prokomentuvav_n2242635/
2. Шапенко Л. О., Туренок Е. О. Концепція поліархії та її вплив на процес демократизації суспільного життя. ULR: <https://core.ac.uk/download/286627436.pdf>
3. Goshovska, V., Kisiel, I., Lukina, L., Gorulko, O., & Nehulevskyi, I. (2022). Development of democratic values as a basis for the consolidation of modern Ukrainian society. Amazonia Investiga, 11(57), 221-231. ULR: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.57.09.23>. <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2160>
4. Dahl R. A., Tufte E. R. Size and Democracy. Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1973. 148 p.

Евеліна Овчарук,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Evelina Ovcharuk,

postgraduate student of the Department of Parliamentarianism Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-0168-438X>

Науковий керівник: **Олександр Пухкал**, д.держ.упр., професор, професор кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

DIGITAL-ТРАНСФОРМАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА БІЗНЕСУ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

DIGITAL-TRANSFORMATION OF PUBLIC AUTHORITIES AND BUSINESS IN THE CONTEXT OF POST-WAR RECOVERY OF UKRAINE

Digitalization processes have become keys in all spheres of the modern world. In the context of full-scale Russian armed aggression, Ukrainian society must actively engage in advanced innovations in order to preserve and develop the economy, develop new forms of management, and create new management mechanisms in the field of public administration. From the standpoint of scientific understanding of the concept of «digitalization», there are different approaches to its terminological interpretation. For the implementation of economic activities, digitalization is a tool for enabling, transforming business operations or all activities in general through the use of digital technologies. It promotes the wider use of digital data to obtain certain benefits. Currently, in Ukraine, digitalization processes are associated with the formation of a new model of the digital economy. There are factors that significantly slow down the pace of development of digital services, products, and services. In the context of the challenges of building a digital economy in Ukraine, the e-governance mechanism needs further improvement. However, the problem of developing new mechanisms for interaction between public authorities and businesses requires comprehensive government intervention, from overcoming institutional and legislative barriers to launching national-level digital transformation projects.

Keywords: digitalization, digital economy, e-governance.

Процеси діджиталізації стали ключовими в усіх сферах функціонування сучасного світу, в епоху інтенсивного розвитку цифрових технологій. В умовах повномасштабної російської збройної агресії українське суспільство має активно залучати передові інновації з метою збереження та розвитку економіки, вироблення нових форм господарювання, створення нових управлінських механізмів в сфері публічного управління. У цьому зв'язку, діджиталізація стає важливим інструментом вибудовування нових механізмів взаємодії публічної влади та бізнесу, актуалізація яких стане очевидною у повоєнний період соціально-економічного, політичного та культурного відновлення української держави.

Варто зауважити, що базові принципи цифрової економіки як нової моделі розвитку країни було закладено в «Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр.», схваленої розпорядженням КМУ від 17 січня 2018 р. [3]. В основу вказаної концепції покладено процеси «діджиталізації» економіки, тобто її «оцифровування», «цифровізації», які при системному державному підході мають значно вплинути на розвиток

відкритого інформаційного суспільства як одного з істотних факторів розвитку демократії в країні, підвищення продуктивності, економічного зростання, а також підвищення якості життя громадян України [3].

Слід відзначити, що з позицій наукового осмислення поняття «діджиталізація» існують різні підходи його термінологічної інтерпретації. Так, на думку А. Половинкіної та С. Солнцева, діджиталізація – це способи приведення будь-якого різновиду інформації в цифрову форму [2]. Іншу позицію з цього питання демонструє В. Калуга, визначаючи діджиталізацію не як спосіб, а як пов'язаний із тенденцією приведення в електронний вигляд найрізноманітніших видів використовуваної людиною інформації процес, умовно названий дослідником «оцифровуванням буття» [1].

Слід зазначити, що поняття «діджитизація» та «діджиталізація» досить часто вживаються в наукових колах як тотожні. Втім, як зазначають зарубіжні вчені С. Бреннен та Д. Крейс, діджитизація та діджиталізація – це два концептуально різних поняття. Їх аналіз дозволяє зробити висновок про існування чітких відмінностей між ними. Як вказують вчені, діджитизація – це створення цифрової (заснованої на байтах та бітах – мінімально адресованих одиницях інформації в системах та їх складових) версії аналогових/фізичних речей на кшталт паперових документів, відео- та фотозображень, звуків тощо. Тобто йдеться про перетворення та/або відтворення чогось нецифрового в цифровому форматі, який в подальшому може бути використаний в обчислювальній системі для досягнення різноманітних цілей. Використання цифрових даних, відокремлених від фізичних носіїв, для автоматизації робочих та бізнес-процесів також слід розглядати як прояв діджитизації бізнес-структур. Отже, діджитизація в господарюванні – це автоматизація процесів у рамках впровадження господарської діяльності, що є можливим через оцифровування інформації. Відтак, діджиталізація розглядається дослідниками як процес використання цифрових технологій та даних (оцифрованих (діджитизованих) та існуючих у цифровій формі) з метою одержання прибутку, поліпшення бізнесу, зміни/трансформації бізнес-процесів та створення належного середовища для їх реалізації, в основі якого – використання цифрової інформації.

Для цілей впровадження господарської діяльності діджиталізація стає, насамперед, інструментом уможливлення, поліпшення та/або перетворення бізнес-операцій та/або бізнес-функцій, та/або бізнес-моделей/процесів, та/або ж усієї діяльності в цілому через застосування цифрових технологій, сприяє більш широкому використанню перетворених у знання цифрових даних із метою одержання певних переваг. Якщо при діджитизації йдеться переважно про системи даних, то в рамках процесу діджиталізації головна увага приділяється системам інформування та взаємодії, посиленням за допомогою оцифрованих даних та процесів [5].

В Україні, в нинішніх умовах повномасштабної збройної агресії, процеси діджиталізації, передусім, пов'язані із формуванням нової моделі економіки, а саме – цифрової економіки, формування якої є надзвичайно важливою для країни в багатьох аспектах. Втім, цей процес, залежить від багатьох факторів, зокрема, від регуляторної політики держави, створення сприятливих умов для всіх основних стейкхолдерів – інноваторів, інвесторів, корпорацій тощо. У цьому зв'язку, на органи публічної влади покладаються завдання забезпечення правового захисту учасників бізнес-процесів, нормативно-правове регулювання (зокрема стандартизація), підготовка й перепідготовка кадрів. Втім, як зауважують експерти Українського інституту майбутнього, серед найбільш проблемних щодо ведення бізнесу питань в країні досі залишається відсутність верховенства права, корумпованість судової системи, що спричинює низьку інвестиційну привабливість та небажання інвесторів отримувати патенти й розвивати бізнес в Україні. Крім того, є ряд питань, що істотно зменшують темпи розвитку цифрових послуг, продуктів і сервісів. Серед них – це недосконалість трудового та міграційного законодавства, Кодексу України з процедур банкрутства, надмірне регулювання валютних

операцій, труднощі під час закриття бізнесу, низький рівень захисту інтелектуальної власності тощо. Ці питання постають як найгостріші для формування інноваційного бізнес-середовища в Україні у період її повоєнного відновлення [4].

В контексті проблем розбудови цифрової економіки в Україні, подальшого вдосконалення потребує механізм е-урядування. Концепція «е-урядування» забезпечує функціонування усієї системи органів публічної влади як єдиної сервісної організації, призначеної для надання послуг населенню за умов відкритості, прозорості, доступності та мобільності як для представників бізнесу, так і громадян. Прикладом цього є впроваджені Міністерством та Комітетом цифрової трансформації України цілого ряду цифрових інструментів (мобільні застосунки «Дія», «Дія. Бізнес», «Пенсійний фонд», «Статистика в смартфоні» та ін.), використання яких забезпечує перебудову усієї адміністративної системи. Їх використання сприяє скороченню терміну оформлення документів, спрощенню верифікації звітності юридичних та фізичних осіб за допомогою використання уніфікованої системи електронного обліку. Втім, проблема формування нових механізмів взаємодії органів публічної влади та бізнесу потребують комплексного державного втручання – від подолання інституційних та законодавчих бар'єрів до започаткування проєктів цифрових трансформацій національного рівня. Тому, в умовах повоєнного відновлення економіки, соціокультурної сфери України саме державні інституції мають стати центрами діджиталізації публічного управління, взяти на себе роль лідерів цифрової трансформації суспільства.

Список використаних джерел

1. Калуга В. Ф. Інформація у бутті людини та у професійному оперуванні. Київ: НУБіП України, 2019. 145 с.
2. Половинкіна А. О., Солнцев С. О. Модель діджиталізації панельних досліджень. Актуальні проблеми діджиталізації панельних досліджень. 2020. № 14. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/200037> (Дата звернення: 12.01.2023).
3. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 рр. та плану затвердження заходів щодо її реалізації: Розпорядження від 17 січня 2018 р. № 76-р. Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text> (Дата звернення: 9.01.2023).
4. Україна 2030E – країна з розвинутою цифровою економікою. Український інститут майбутнього. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html> (Дата звернення: 19.01.2023).
5. Brennen S.J.; Kreiss D. Digitalization and digitization. In The International Encyclopedia of Communication Theory and Philosophy; Jensen, K.B., Craig, R.T., Pooley, J.D., Rothenbuhler, E.W., Eds.; Wiley-Blackwell: Oxford, UK, 2016. [Google Scholar] [CrossRef] (Дата звернення: 18.01.2023).

Іван Овчінніков,

магістрант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ivan Ovchinnikov,

undergraduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Дудко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

ФАКТОР ДОБРОЧИННОСТІ НАРОДНОГО ДЕПУТАТА У ВИМІРІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕМОКРАТИЧНИХ ЗАСАД РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

THE CHARITABLE FACTOR OF A PEOPLE'S DEPUTY MEASURING THE IMPLEMENTATION OF DEMOCRATIC PRINCIPLES FOR THE DEVELOPMENT OF SOCIETY

The article is dealt with importance of spiritual culture for the development of a democratic society. The process of building democracy is carried out at the external level, through authorized representatives, and at the internal level, through society and its inherent features. Philanthropy is one of the most important factors that influences the way MPs think, pragmatism and actions. Democratic principles are not only laws and acts adopted for the purpose of administration. It is a set of freedoms and culture that ensure the development of democracy among the members of society. Spirituality and charity are among the main components of these processes. Democratic principles are realized at the external level by creating a certain basis for an MP. This affects their actions, expression of will, intentions, decisions, formation of principles, etc.

Keywords: charity virtue, features of democracy, democratic society, mindset, principles.

Під доброчинністю розуміють діяльність як формалізованого так і не формалізованого напрямків діяльності, покликаних вирішити суспільні потреби, шляхом різних ресурсів. Дана категорія має пряме відношення також до діяльності народного депутата, в особі якого суспільство прагне бачити найбільш гідних осіб. Зазначимо, що статус і повноваження народного депутата, регулюється, зокрема, законом «Про статус народного депутата України» [1], який розкриває повноваження, порядки, процедури, права та обов'язки, включаючи фактори несумісності та припинення повноважень його діяльності. Ці положення становлять основу діяльності народного депутата й як посадовця, що представляє інтереси суспільства на державному рівні та має бути гідним покладеній на нього місії. В реалізації відповідних функцій мова також іде, зокрема, й про дотримання лінії доброчесності та доброчинності. Ці складові є дотичними та взаємодоповнюючими. Вони є водночас важливими складовими, які притаманні сформованій та розвиненій особистості. Лише людина з високим рівнем духовності здатна опанувати та досягнути ці категорії.

Практично, цей базис є невичерпним та вказує на внутрішній стрижень, високу моральну складову народного обранця, який здатний забезпечити не лише дотримання прав та свобод згідно Конституції України, а й реалізувати власний високий рівень духовності, відчувши

певні проблеми на всіх їх рівнях. Людям важко досягнути сенс певних категорій, якщо вони мають умовний вимір. Про реалізацію цих понять свідчать певні фонди, робота громадських діячів, послідовність дій певних урядовців тощо. Знову ж таки, всі ці поняття мають умовні межі і потребують уточнень.

Наразі мова йде про факт наявності доброчинності у народного обранця та його вплив. Це є фактором реалізації демократичних засад та свобод, що уособлює саме суспільство. Таким чином, це певною мірою віддзеркалює картину самого суспільства та його моральних засад. Це говорить про самосвідомість громадян [2]. З іншого боку, притаманність депутату засад доброчесності та доброчинності впливає та формує спосіб мислення, який втілює ці засади на практиці, дозволяє прораховувати різноманітні варіанти та зважувати їх наслідки. Реалізація фактору доброчинності дозволяє втілювати та формувати демократичні обриси суспільства, за умов наявності цієї риси в більшості представники політичного істеблішменту.

Фактор доброчинності є важливою складовою саме в демократичному суспільстві, адже свідчить не тільки про сформованість особистостей народних депутатів, а й про високу духовність самого суспільства. Саме показник вільного вибору людей, їх явка і формують демократію. Коли ці процеси є гармонійними та не мають широкого спектру впливу з боку влади. Громадяни як особистості є носіями демократичних засад зсередини. Таким чином вони і здійснюють свій вплив, починаючи від способу міркування, і завершуючи своїм волевиявленням. Народний депутат, як делегований представник від цього суспільства, є носієм тих чи інших засад, обрисів особистості та культури моралі, покликаний здійснювати урядування на зовнішньому рівні. Не просто представляти, а й формувати відповідну демократичну систему ззовні. Це зумовлює двосторонній процес розвитку і взаємозалежність цих складових. Відповідно, з часом ми помічаємо, як обрані нами представники від скликання до скликання мають різні погляди та міркування- це говорить про ступінь розвитку самого суспільства та його складових: культури, духовності (зокрема доброчесності на побутовому рівні).

Демократія в різних країнах має різні обриси. Залежить від досвіду урядування, умов, історії країни, культури нації тощо. Це зумовлює наявний спосіб мислення у людей. Візьмемо до прикладу волевиявлення людей та їх підхід. Ще кілька десятиліть тому, в країнах заходу демократія була далеко попереду. Підготовка до наступних виборів починається на наступний день після завершення попередніх та носить прагматичний характер. Це здавалось доволі розмитим поняттям, в умовах формування нашої демократії. Та, нині, в Україні популістичні речі мають менш чіткий характер, в певних речах. Люди схильні до більшого прагматизму. Це зумовлює зміну політичної системи на високому рівні. Так і формуються демократії: ззовні та зсередини. Фактор доброчесності в такому ключі теж має своє відображення. Адже люди починають приділяти увагу не тільки видимій складові, а й закулісся, нехай і на базовому рівні. Маніпуляції серед медіа цієї складової теж мають місце бути, але так і відбуваються трансформації всередині самого суспільства.

Список використаних джерел

1. Закон України від 17.11.92 № 2790-ХІІ «Про статус народного депутата України»
2. Кононенко С. В. Демократизація в сучасній системі міжнародних відносин і перспективи глобального громадянського суспільства / С. В. Кононенко // Історичний досвід становлення інститутів громадянського суспільства в країнах Європи : зб. наук. праць / за заг. ред. А. І. Кудряченка ; держ. установа „Інститут всесвітньої історії НАН України”. – К. : Фоліант, 2012. – С. 87-98.

Василь Орищук,

аспірант кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Vasyl Oryshchuk,

Ph.D student at the Department of Public Policy, Educational and Research Institute of Public Administration and Civil Service, Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-4362-2785>

Науковий керівник: **Наталія Ларіна**, к.пед.н., доцентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КІБЕРБЕЗПЕЧНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У МУЗЕЙНІЙ СФЕРІ

CYBERSECURE STATE POLICY OF DIGITAL TRANSFORMATION IN THE MUSEUM SECTOR

The thesis discusses the state of development and implementation of the state policy of digital transformations in the field of museums from the point of view of cybersecurity. States have always been interested in modernizing their country. Countries such as the United States, the United Kingdom, China, and Canada are at the forefront of digitization. Digitalization allows for better communication, governance, and security. The goal of digital transformation is to create a safe and secure cyber environment for the state and its citizens. A state cybersecurity policy is needed to implement digital transformation in museums and ensure the exchange of information within the organization. It is also important to ensure communication with research institutions that will provide museums with new tools and approaches to solving problems using available resources to succeed in their activities. It is necessary to develop a cybersecurity state policy to implement digital transformations in the field of museum activities. The development of information and telecommunication technologies, combined with the complexity of all spheres of life, has led to the emergence of new threats and challenges in the field of information security. Therefore, it is important to use public policy mechanisms to ensure both economic and social development and national security, taking into account the needs of all parties to protect against risks.

Keywords: museum sector, digitalization, cybersecurity, the state policy of digital transformation, digital transformations.

Сучасні виклики перед Україною постають кожного дня. Новітні технології щодня полегшують наше сучасне життя. Прикладами є онлайн-банкінг, інтернет-магазини, медичні послуги тощо. Те саме стосується музеїв та закладів культури. Російсько-українська війна зумовила впровадження стрімких процесів цифрових трансформацій в музейній сфері органами влади.

Сьогодні все більше музеїв використовуються як платформи для віртуальних виставок. Завдяки сучасним технологіям будь-яке місце легко перетворити на музей, де можна поділитися інформацією та культурою з публікою. Зокрема, це дозволяє поширювати інформацію про знищені пам'ятки культури чи ті, які на межі знищення.

Музеї відповідають за благополуччя своїх колекцій і співробітників. Вони також повинні приносити цінність своїй аудиторії, діловим партнерам, дослідникам і політикам. Цифрова

трансформація пропонує можливості для кращих результатів у всіх цих сферах, але також створює нові ризики.

Держави завжди були зацікавлені в модернізації своєї країни. Такі країни, як Сполучені Штати, Великобританія, Китай і Канада, знаходяться в авангарді оцифрування. Цифровізація дозволяє покращити зв'язок, управління та безпеку. Метою впровадження цифрових трансформацій є створення безпечного та надійного кіберсередовища для держави та її громадян.

Кібербезпека – це захист інформації та інформаційної системи від несанкціонованого або злочинного доступу, використання, відмови в обслуговуванні та пошкодження чи знищення, а також забезпечення доступності та надійності. У сучасному світі кібербезпека є однією з найважливіших проблем, з якою стикаються люди в усьому світі. Кіберзагрози стрімко розвиваються, стаючи все більш витонченими та адаптивними. Щоб гарантувати захист наших громадян та інфраструктури, нам потрібно думати на кілька кроків вперед.

Політика кібербезпеки є важливою складовою забезпечення безпеки кіберпростору сучасної держави. Політика відображає дії, ініціативи та культуру різних установ щодо всіх аспектів кіберпростору та створює єдиний, сталий та ефективний підхід до покращення цієї сфери. Державна політика кібербезпеки означає необхідність реформ, спрямованих на створення більш безпечного суспільства та кращого онлайн-середовища.

Стійкий і автономний Європейський щит кібербезпеки означає, що ми можемо використовувати наш досвід і знання, щоб швидше виявляти та реагувати, обмежувати потенційну шкоду та підвищувати свою еластичність. Інвестиції в кібербезпеку означають інвестиції в здорове майбутнє нашого онлайн-середовища та нашу стратегічну автономію [1].

Відповідно до Національної стратегії кібербезпеки Республіки Словенія, цифрова трансформація є важливою стратегією для досягнення економічної конкурентоспроможності, вона застосовується та керується процесами ІКТ, а оцифрування та розвиток систем електронного урядування є державними пріоритетами [2].

В Україні правову основу кібербезпеки становить низка нормативно-правових актів. Згідно Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» суб'єктами забезпечення кібербезпеки є, які: «здійснюють заходи щодо запобігання використанню кіберпростору у воєнних, розвідувально-підривних, терористичних та інших протиправних і злочинних цілях; здійснюють виявлення і реагування на кіберінциденти та кібератаки, усунення їх наслідків; здійснюють інформаційний обмін щодо реалізованих та потенційних кіберзагроз; розробляють і реалізують запобіжні, організаційні, освітні та інші заходи у сфері кібербезпеки, кібероборони та кіберзахисту; забезпечують проведення аудиту інформаційної безпеки, у тому числі на підпорядкованих об'єктах та об'єктах, що належать до сфери їх управління; здійснюють інші заходи із забезпечення розвитку та безпеки кіберпростору» [3].

Культура безпеки в секторах, які є життєво важливими для нашої економіки і суспільства і, крім того, значною мірою покладаються на ІКТ, таких як енергетика, транспорт, водопостачання, банківська справа, інфраструктура фінансових ринків, охорона здоров'я і цифрова інфраструктура. Підприємства в цих секторах, визначені державами-членами як оператори основних послуг, повинні будуть вживати належних заходів безпеки і повідомляти про серйозні інциденти відповідні національні органи влади. Також ключові постачальники цифрових послуг (пошукові системи, хмарні сервіси та онлайн-майданчики) повинні будуть дотримуватися вимог безпеки та повідомлень згідно з новою Директивою [1].

Розвиток інформаційних і телекомунікаційних технологій у поєднанні з ускладненням усіх сфер життя призвели до появи нових загроз і викликів у сфері інформаційної безпеки. Тому важливо використовувати механізми державної політики для забезпечення як економічного та соціального розвитку, так і національної безпеки з урахуванням потреб усіх сторін щодо захисту від ризиків.

Цифрова трансформація музейного сектору поставила перед публічною владою України унікальні виклики, особливо в контексті нинішнього воєнного часу. Щоб забезпечити безпеку ініціатив цифрової трансформації в цей час, важливо, щоб Україна вжила заходів для захисту від низки кіберзагроз.

Перш за все, владі необхідно забезпечити безпеку своєї цифрової інфраструктури. Це означає не лише забезпечення безпеки мереж і систем, а й шифрування та надійне зберігання даних. Крім того, протоколи автентифікації повинні регулярно оновлюватися, а доступ до даних та їх модифікацію повинен мати лише уповноважений персонал.

По-друге, публічна влада має підвищити обізнаність про кібербезпеку серед своїх громадян, а також державних службовців і музейних працівників. Це включає навчання громадян тому, як розпізнавати та уникати фішингових шахрайств, а також як захистити себе від крадіжки даних. Крім того, державні службовці та працівники музеїв повинні пройти навчання з питань кібербезпеки та найкращих практик зберігання даних, щоб вони могли більш ефективно захищати дані та системи, якими вони опікуються.

Нарешті, уряд також повинен інвестувати в технології та ресурси кібербезпеки, щоб допомогти захистити свої цифрові активи. Це включає інвестиції в новітні технології кібербезпеки, такі як програмне забезпечення на основі штучного інтелекту, системи виявлення вторгнень і сканери шкідливого програмного забезпечення. Крім того, Україна повинна забезпечити регулярний моніторинг і виправлення своїх мереж, щоб підтримувати їхню безпеку, а також регулярно оновлення всіх систем.

Отже, цифрова трансформація музейного сектору ставить перед Україною унікальні виклики, особливо в контексті нинішнього воєнного часу. Щоб забезпечити безпеку своїх ініціатив з цифрової трансформації, Україна повинна вжити заходів для впровадження надійних протоколів безпеки, підвищити обізнаність про кібербезпеку та інвестувати в новітні технології кібербезпеки. Це допоможе забезпечити безпеку та захищеність українських музеїв.

Список використаних джерел

1. A cybersecure digital transformation in a complex threat environment – Brochure. European Commission, 2021. URL: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/cybersecure-digital-transformation-complex-threat-environment-brochure>.

2. Cybersecurity strategy. Establishing a system to ensure a high level of cyber security. Digital Slovenia, 2016. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MJU/DID/Cyber_Security_Strategy_Slovenia.pdf.

3. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05 жовтня 2017 р. № 2163-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2163-19> (дата звернення 25.01.2023).

Сергій Паладійчук,

аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Serhii Paladiichuk,

postgraduate student of the Department of Parliamentarism and Political management of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2748-4482>

Науковий керівник: Інна Плотницька, к.філол.н., професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМИ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

PROBLEMS OF EVALUATING THE ACTIVITIES OF REPRESENTATIVE AUTHORITY BODIES IN UKRAINE

The problems of evaluating the activities of representative authorities in Ukraine are considered, which include those elected in local elections, in accordance with the current legislation, to represent and protect the interests and needs of residents of territorial communities.

It is noted that in the history of Ukrainian parliamentarism, the role of representative authorities was of key importance, and its principles such as electability, openness, accountability, and collegiality were basic. However, trust in local authorities was and is currently based on trust formed on emotions, and not on criterion-referenced scientific approaches and indicators of management quality, among which – an indicator of organizational flexibility and an indicator of frugal management.

It is proposed to evaluate the activities of representative authorities on the indicators defined by the Common Assessment Framework (CAF), which is based on the principles of total quality management (TQM) at all stages of the functioning of representative bodies of public authority, namely at the stage of elections, current reporting to the territorial community, final reporting to the territorial community, preparation for the next elections. Criteria and indicators should be developed for each stage.

Keywords: public administration, local self-government, decentralization, process approach, territorial communities, representative authorities, evaluation.

Реформа децентралізації, яка достатньо активно реалізовувалася в Україні протягом 2017-2021 років сприяла формуванню дієздатних й наближених до громадян органів місцевого самоврядування, які визначені ЗУ «Про місцеве самоврядування» [3] як представницькі органи влади.

Представницький орган місцевого самоврядування – це виборний орган (рада), який складається з депутатів і відповідно до чинного законодавства наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення. Наявність представницького органу влади, що обирається членами територіальної громади, є ознакою місцевого самоврядування й основою представницької демократії в державі.

Поняття «представництво» є базовим у діяльності місцевих органів самоврядування і включає виборність, колегіальність, прозорість, а для України ще й соборність, яка є традицій-

ним принципом публічного управління, про що свідчить глибинна історія розвитку вітчизняного парламентаризму [2].

Нині, в період війни України з рф, особливо гостро постає проблема відкритості представницьких органів влади, особливо місцевих (територіальних, регіональних), що ґрунтується на системі оцінювання їх діяльності, в основу якої покладені відповідні критерії якості, які, як стверджують науковці, призвели до так званої «другої хвилі поліпшень діяльності організацій» (Харрінгтон, 2002) і є невід’ємним елементом програм модернізації органів публічного управління різних рівнів (Центр адаптації державної служби, 2019; Алюшина, Лихач; 2020) [4].

Ми розглядаємо представницький орган влади місцевого й регіонального рівнів як організацію, в якій всі процеси є взаємопов’язаними і ґрунтуються на методології процесного підходу, який має кілька етапів:

- перший етап – проведення виборів до обласних, місцевих, сільських, селищних рад, а також вибори голів міст, територіальних громад, старост й ознайомлення виборців із їхніми передвиборчими програмами;
- другий етап – організація і проведення щорічної публічної звітності виборних осіб місцевого самоврядування перед територіальною громадою;
- третій етап – проведення заключної звітності перед територіальною громадою за виконану роботу у визначений термін перебування на виборній посаді;
- четвертий етап – підготовка до наступних виборів до місцевих органів публічної влади.

Зазначимо, що перший етап функціонування ОМС як представницького органу публічної влади на місцевому (регіональному) рівні включає аналіз передвиборчих програм претендентів на виборні посади кожним виборцем окремо за власною системою оцінки. І, як правило, виборець більше уваги звертає на управлінський досвід претендента, а не на його перевиборчу програму. Тому вибори, у більшості випадків, проходять на емоційному, а не оціночному рівні.

Аналогічно й на інших етапах функціонування ОМС. Відсутні чіткі вимоги до періодичного і заключного звітів представників місцевої влади перед територіальною громадою, що не сприяє розвитку довіри до неї. Хоча, як стверджують науковці, «... в Україні спостерігається сталий ріст довіри до місцевої влади. Крім того, відчувається ріст підтримки національних реформ, зокрема найбільший рівень має національна підтримка децентралізації – 4,3 бала з 10 можливих. Це найбільша підтримка серед інших реформ» [1].

Зважаючи на таку розбіжність, ми пропонуємо запровадити чіткі індикатори оцінки діяльності ОМС як представницького органу публічної влади на місцевому (регіональному) рівні для проведення їхньої системної (щорічної) звітності перед територіальною громадою і заключного звіту. Серед переліку таких індикаторів мають бути й сучасні індикатори гнучкості організації й ощадливого управління, які активно застосовуються у провідних державах світу.

Індикатор гнучкості організації (*agile organisation*) визначений серед інших у Загальній рамковій системі оцінювання (CAF – Common Assessment Framework/модель управління якістю), що базується на принципах всеохопного управління якістю (TQM) та набув великої популярності і широко апробований в органах публічного управління країн ЄС та окремих країн ОЕСР [5].

Індикатор ощадливого управління (*lean management*) акцентує увагу на наявності процесів, спрямованих на забезпечення потреб споживачів, систематичному їх аналізі та подальшому делегуванні представницької функції обраним членам територіальної громади.

Як висновок зазначимо, що проблемою вдосконалення системи представницьких органів влади в Україні на місцевому (регіональному) рівні залишається система оцінювання їх діяльності на засадах менеджменту якості, в основі якої мають бути покладені чіткі зрозумілі не лише експертам, а й мешканцям територіальної громади, критерії й індикатори, серед яких, зокрема й індикатор гнучкості організації й ощадливого управління.

Список використаних джерел

1. В Україні зростає довіра до місцевої влади. ULR: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/3345815-v-ukraini-zrostaє-dovira-do-miscevoi-vladi.html/>
2. Гошовська В. А. Парламентаризм : підручник. 2-ге вид., допов. й розшир. / В. А. Гошовська [та ін.]. Київ : НАДУ, 2019. 704 с.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України. ULR: <https://vradiivska-gromada.gov.ua/zakon-ukraini-pro-misceve-samovryaduvannya-v-ukraini-13-22-56-20-01-2021/>
4. Тетяна Кравченко. Процеси забезпечення якості в органах місцевого самоврядування: особливості визначення та оцінювання. Аспекти публічного управління. Том 9. № 1. 2021. ULR: <file:///C:/Users/User/Desktop/861-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1287-1-10-20210416.pdf>
5. CAF 2020. Common Assessment Framework. The European model for improving public organisations through selfassessment. The European Public Administration Network, 2019. 96 p. URL: <https://www.eipa.eu/wp-content/uploads/2019/11/CAF-2020.pdf>

Сергій Паладійчук,

аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Serhii Paladiichuk,

postgraduate student of the Department of Parliamentarism and Political management of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2748-4482>

Науковий керівник: **Інна Плотницька**, к.філол.н., професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АЛГОРИТМ УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ОРГАНІВ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ СИСТЕМИ ОЦІНЮВАННЯ

ALGORITHM OF ENHANCEMENT OF REGIONAL REPRESENTATIVE AUTHORITIES IN UKRAINE ON THE BASIS OF EVALUATION SYSTEM

Ukraine is going through difficult and tragic events related to the aggression and the full-scale invasion of Russia. But directing the main efforts to obtain a military victory, the state should not forget that the next stage will necessarily be the restructuring of a significant number of functioning mechanisms in order to transform Ukraine into a strong and efficient country. An indicator of this will be ensuring a high standard of living for citizens and building a state with developed mechanisms of democracy. After all, any community in Ukraine, implementing the mechanisms of representative democracy, strives for the maximum effectiveness of its activities when electing the government. Representative authorities (RAs) are the key element of ensuring the interests of citizens who have given a mandate of trust and ensured their representation in the authorities at the regional level. Voters, as a constructive part of the community, by giving their representatives appropriate authority, hope that they will work efficiently and effectively. The comparison of theoretical and practical results of determining the effectiveness of the activity of the RAs made it possible to establish the expediency of applying the algorithmization of the process of improving the activity based on the evaluation system. The cyclic nature of the process and the definition of distinct stages of each such cycle allow to introduce a mechanism for increasing the efficiency of the activity of the RAs. This, in turn, is an extremely relevant and important element of improving the quality of services provided to the population of territorial communities and, as an obvious consequence, of raising the standard of living.

Ключові слова: алгоритм, система оцінювання, регіональні представницькі органи влади, територіальні громади, управлінський процес, якість надання послуг.

Реформа децентралізації, яка достатньо активно реалізовувалася в Україні протягом 2017-2021 років сприяла формуванню дієздатного й найбільш наближеного до громадян органу місцевого самоврядування [6, с. 4]. Важливість даного процесу яскраво ілюструють наступні аргументи та факти. За даними моніторингу реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади, проведеного Мінрегіоном, частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України в 2021 р. становить 23,3 %, що на 4.5% більша в порівнянні з аналогічним періодом 2015 р. [5, с. 11]. Водночас частка видатків місцевих бюджетів у 2021 р.

зменшилась на 10, 8% у порівнянні з 2015 р. [5, с. 11]. Тобто чітко та однозначно спостерігається зростання доходів загального фонду місцевих бюджетів. Якщо у 2020 р. цей показник становив 19,6 млрд грн, то в 2021 р. він становить 90,6 млрд грн, тобто зріс на 362,2% [5, с. 11]. Також спостерігається збільшення доходів загального фонду місцевих бюджетів у розрахунку на 1 мешканця. Якщо у 2016 р. цей показник становив 2020,8 грн, то у 2021 р. він становить 3358,4 грн (+66,2%) у розрахунку на 1 мешканця [5, с. 12]. Уся наведена статистика чітко підтверджує той факт, що регіональні органи влади отримали суттєво більший обсяг ресурсів, які можна використати на благо громади. В свою чергу, громада, згідно базових засад реалізації механізмів демократії, здатна робити це, а особливо здійснювати контроль, через своїх представників, які в свою чергу входять до представницьких регіональних органів влади.

Ключовим критерієм відображення ефективності представницької влади є управлінська ефективність, адже через управління, в переважній більшості, забезпечується реалізація представницьких функцій. Управлінська ефективність представницьких органів спрямована на досягнення високої оцінки рівня надання послуг, яка має визначатися за певними критеріями й у відповідності до запроваджених стандартів. Це сприятиме зосередженню уваги на кінцевих результатах з урахуванням якості надання послуг та впливу на рівень життя в конкретній територіальній громаді. При оцінці діяльності органів місцевої влади потрібно використовувати поняття ефективності, що направлена на випередження ефекту результатів діяльності над витратами при їх досягненні та оцінку кількості витрат ресурсів, які використовуються для надання певних послуг населенню тієї чи іншої громади [1, с. 17]. Для реальної оцінки власної діяльності та відповідності її результатів очікуванням громадян, ПОВ необхідно проводити аналіз своєї діяльності, визначаючи причини, чому коефіцієнт виконання не відповідає очікуваним результатам, або навпаки, перевищує встановлені раніше результати виконання. Це відбувається циклічно і цими циклами можуть бути або календарний або виборчий періоди. Наявність такої циклічності з наукової точки зору дозволяє застосовувати алгоритмізацію процесу. Адже сучасні принципи публічного управління широко використовують інструменти інформаційних технологій, що спираються на інформатику.

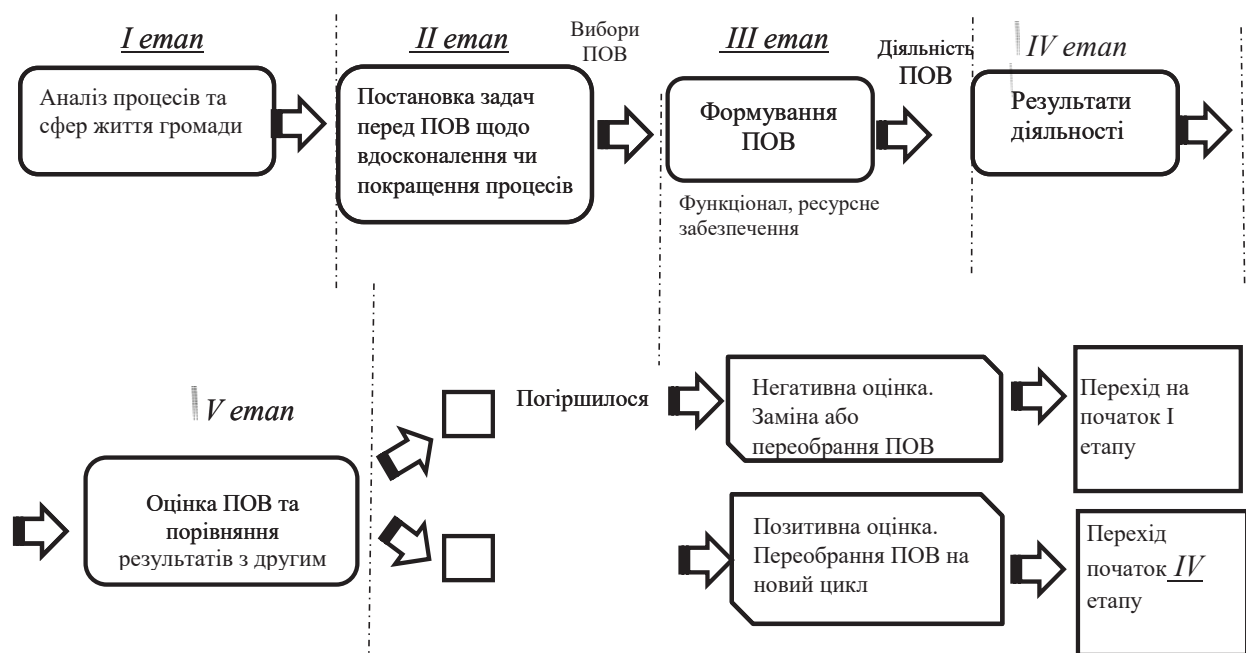

Рис. Алгоритм удосконалення регіональних органів представницької влади в Україні на основі системи оцінювання

Термін «алгоритм» походить від латинської форми імені видатного середньо азіатського математика Мохаммеда ібн Муса ал-Хорезмі (Alhorithmi), який жив у 783-850 рр.. Алгоритм – це послідовність точних команд виконавцеві на розв’язання певної задачі [10, с. 4]. Процес алгоритмізації – це визначення елементарних дій і порядку їх виконання та подання у вигляді послідовності команд виконавця. Дуже доречним є ще одне визначення поняття алгоритм. Алгоритм – це однозначно визначена послідовність окремих команд, формальне виконання яких за кінцеве число кроків приводить до позитивних чи очікуваних результатів. Для нашого дослідження такими результатами є якісне оцінювання діяльності ПОВ та вдосконалення кожного наступного циклу, яким може бути календарний або виборчий період.

Пропозиції та висовки

Запровадження алгоритму удосконалення на основі системи оцінювання є важливим та актуальним елементом підвищення ефективності системи функціонування регіональних ПОВ, адже дозволяє вирішити декілька важливих завдань. Перш за все, запровадження механізму системного аналізу процесу та результатів діяльності відповідних структур чи інституцій, що здійснюють реалізацію регіональної та державної політики територіальних громад. Це в свою чергу забезпечує об’єктивну базу для подальшої комплексної та сегментальної оцінки як самого процесу надання сервісних соціальних, економічних, юридичних, житлово-комунальних, та інших послуг, так і його результатів. По-друге реалізацію та практичне використання важливої для вдосконалення усього процесу публічного управління функції – контроль, через безпосередні інструменти зворотнього зв’язку. Цей контроль буде виконувати не лише інформаційну задачу, але й слугувати безпосереднім важелем впливу на необхідність вносити своєчасні доконані зміни з метою вдосконалення як певних структурних чи функціональних елементів, так і органів відповідного рівня влади в цілому. По-третє, запровадити індикатори оцінки діяльності регіональних ПОВ для подальшої підзвітності перед громадою та виборцями, які безпосередньо надали мандат довіри на виконання функцій у відповідній сфері через механізм демократичних виборів та подальшого делегування представницьких функцій обраним членам територіальної громади.

Усе це чітко ілюструє практичну цінність імплементації нашого дослідження в процесі реорганізації та вдосконалення системи ПОВ на регіональному рівні після переможного завершення військових дій на території України. Необхідність швидкої та ефективної перебудови більшості механізмів публічної влади багаторазово піднімалося в наукових та практично-експертних колах українських та зарубіжних фахівців. Саме такі системні вдосконалення дадуть можливість базово забезпечити циклічну спіраль вдосконалення органів влади, які в свою чергу, безпосередньо впливають на задоволення переважної більшості потреб мешканців територіальних громад, які проживають в Україні.

Список використаних джерел

1. Основи аналізу державної політики [Текст]: навч. посіб. / М. З. Бунік; Львів.: регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2015. – 125 с.
2. Щодо кадрового забезпечення місцевої влади в контексті впровадження адміністративної реформи: аналітична записка.: Доля І. . URL: <http://www.niss.gov.ua/articles/913/> (дата звернення: 2 грудня 2020 р.)
3. Принцип підзвітності перед територіальною громадою органів і посадових осіб місцевого самоврядування: від декларацій до практичного втілення. Громадянське суспільство. 2009. № 3. : Жукровський Я. С. 14–17.
4. Менеджмент в органах державної влади. Навчальний посібник.: Зубчик О.А., Шульга М.А. Видання 2-е, допрацьоване. Суми, ФОП Литовченко Є.Б. 2020. – 158 с.

5. Моніторинг реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13785>
6. Місцеве самоврядування в Україні у 2016 р. Асоціація міст України. URL: <https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/stan2016web.pdf> (дата звернення: 04.01.2020).
7. Формування об'єднаних територіальних громад: стан, проблемні питання та шляхи їх вирішення: аналітична записка.: Павлюк А. URL: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/terutor_gromad-86ead.pdf (дата звернення: 17 листопада 2020 р.)
8. Першочергові завдання об'єднаних територіальних громад.: Пальчук В. URL: <http://адмреф.сіаз.укр/38-glavnaya/158-pershochergovizavdannya-ob-ednanikh-teritorialnikh-gromad-2.html> (дата звернення 17.11.2020).
9. Політична освіта публічних службовців в Україні / [Ю. Лихач (кер. авт. колективу), Л. Комаха, О. Зубчик, М. Канавець, А. Малюга, С. Гербеда, С. Липовська, Н. Щербак ; за заг. ред. Н. Алюшиної]. – К.: Центр адаптації державної служби до стандартів Європейського Союзу, 2020. 219 с.
10. Практичний посібник з питань формування спроможних територіальних громад. Асоціація Міст України. 2016. 46с. URL: https://www.auc.org.ua/sites/default/files/library/posibnyk_tergrweb.pdf (дата звернення: 17.11.2020 р.)
11. Публічне управління та адміністрування у сфері національної безпеки (системні, політичні та економічні аспекти): Словник-довідник / С.П.Завгородня, М.Г.Орел, Г.П.Ситник [уклад.] / за заг.ред. Д.В.Неліпи, Є.О.Романенка, Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2020, 380 с.
12. Саймон Г. Адміністративна поведінка. Дослідження процесів прийняття рішень в організаціях, що виконують адміністративні функції: Пер. з англ. / Герберт Саймон. – К.: АртЕк, 2001. – 392 с.
13. Administrative Service Delivery in Ukraine in the Context of War – State Of Play, Challenges And Recommendations – (2022). Режим доступу: <https://www.sigmaweb.org/publications/Administrative-service-delivery-in-Ukraine-war-context-SIGMA-2022.pdf>
14. Public Administration Reforms in Eastern European Union Member States. Faculty of Administration.: Aristovnik, A., Pečarič, M., Kovač, P., Bileišis, M., Univerza v Ljubljani, & Mykolo Romerio Universitetas. (2017).
15. Ukraine's Approach on Public Administration Reform: Recent Developments And Key Challenges / I.Tkachenko // Proceedings of the 1st International Symposium, September 20, 2019 [Abstracts] // Vilnius Gediminas Technical University. Vilnius: Vilnius, 2019 – pp. 67-70. Gediminas Technical University, 2019
15. Hybrid Politics and Administration as a Consequence of the inconsistency of the Ukrainian Social Order: the Sustainability Problem, as Specified by Max Weber's Theory. Public Policy and Administration.: Yuriy Ruban, Larysa Komakha, Oleh Zubchuk, Igor Tkachenko, Viktoriya Gura (2022): Research Journal (Vol. 21 No. 2). <https://doi.org/10.13165/VPA-22-21-2-06> (Scopus)
16. Конституція України (зі змінами) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
17. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»[Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>
18. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2493-14>

Ольга Панченко,

студентка першого курсу магістратури кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Olha Panchenko,

first-year master's student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Лідія Даниленко, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДИНАМІКА ЗМІНИ ДОВІРИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ДО ВЛАДИ ЯК ОДИН ІЗ ПОКАЗНИКІВ СОБОРНІСТІ ДЕРЖАВИ

THE DYNAMICS OF CHANGES IN THE UKRAINIAN PEOPLE'S TRUST IN THE AUTHORITIES AS ONE OF THE INDICATORS OF THE CONCILIARNESS OF THE STATE

Today, talking about conciliariness precisely in the context of trust in social and political institutions, we are most often talking about civic identity. Throughout the history of Ukraine, support for the institutions of power naturally fluctuated. However, neither the president, the government, nor the Verkhovna Rada had high trust among Ukrainians.

Our state will have to go a long way in order for Ukrainians to restore trust in most government institutions. The long period of stay under the tyrannical Soviet power, the crisis at the end of Yushchenko's term of office, and the presidency of Yanukovich greatly shook the position of the institutions of power in Ukraine. For their trust to reach a positive balance, it will take more than a dozen years of painstaking work and the cleansing of power structures from corrupt officials, because only this will contribute to restoring the people's trust.

Keywords: conciliariness, government, trust.

Говорячи сьогодні про соборність саме в контексті довіри до суспільно-політичних інституцій, найчастіше йдеться про поняття громадянської ідентичності. Протягом всієї історії України підтримка до владних інституцій, природно, коливався. Проте ані президент, ані уряд, ані Верховна рада, і тим паче не судова і правоохоронна системи, не мали високого рівня довіри серед українців [2].

В 1918-1919 роках в умовах зовнішньої агресії, перманентних військових дій, політично розбурханого і дезорганізованого суспільства Директорії так і не вдалося до кінця реалізувати свої соціально-економічну і політичну програми: роздати землю селянам, ввести державний контроль на приватних підприємствах, створити органи державної влади, які б користувалися довірою народу [3].

З того часу як комуністи захопили владу за допомогою збройного перевороту 1917 року, вони завжди боялися, що люди скинуть їхній нелегітимний уряд, і тому утримували владу брехнею і терором. Через це мільйони людей в СРСР було вбито чи ув'язнено, а десяткам мільйонів обдурених і заляканих навіть серед близьких родичів та друзів ввижалися чи то «іноземні шпигуни й вороги», чи то агенти КДБ. Усе це призвело до падіння як горизонтальної, так і вертикальної довіри в суспільстві [1].

Отже, недовіра українців до влади пішла ще з часів УРСР. Радянська влада багато разів намагалася завоювати довіру українців.

Та все це зводилося до того, що вона лише посилювала свій вплив на Україну та намагалася всіляко відібрати ідентичність в українського народу, чого той не міг не помітити [4].

Це заклало підвалини недовіри до держави як такої. Тобто українці відокремлювали себе від держави, ставилися до неї із засторогою.

А процеси після набуття незалежності України лише підкріплювали недовіру українців. Через значну корумпованість влади будь-якого її представника почали сприймати як корупціонера. А отже і довіри до нього не могло бути [6].

Наприклад, 2011 року довіра українців до парламенту становила 1.99 бала за 10-бальною шкалою (останнє місце серед 26 європейських країн).

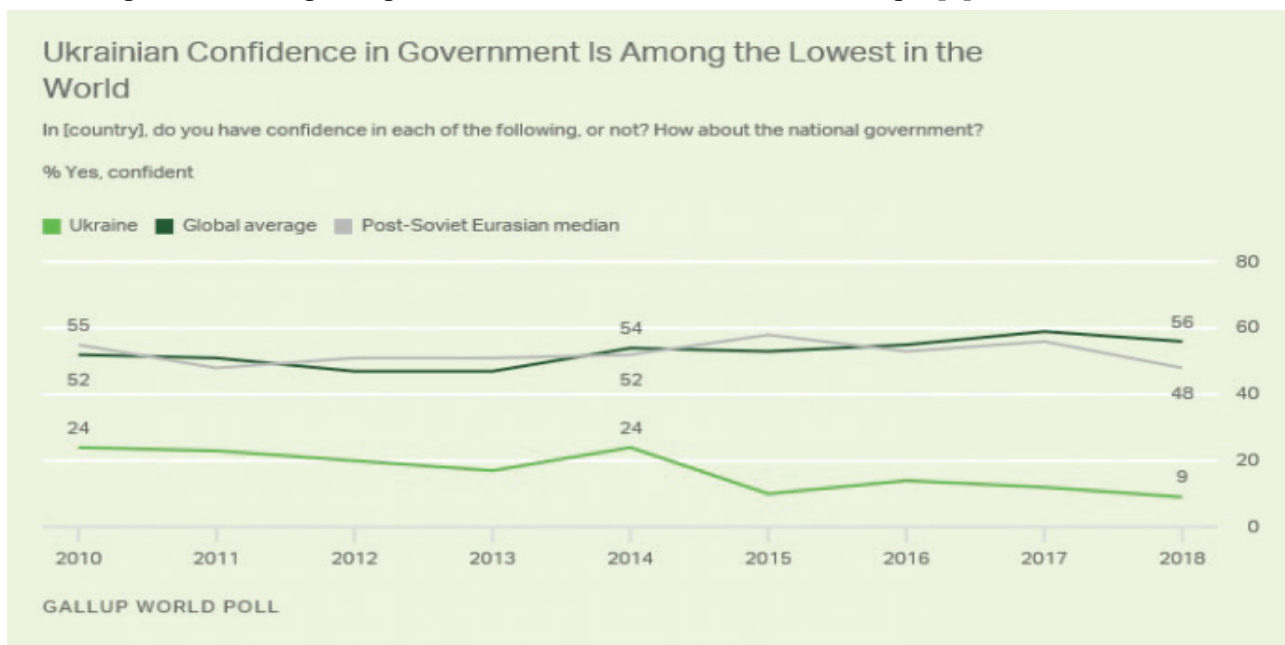
За рівнем довіри політикам (1.85 бала) Україна випереджала лише Грецію, а за довірою політичним партіям (1.99 бала) лише Грецію та Хорватію і знаходиться на одному рівні з Болгарією [6].

Протягом 2004-2012 років найвищі показники рівня довіри до державних інститутів були у 2005 році, а найнижчі – в період кризи 2009 року.

Після обрання президентом Віктора Януковича спостерігалось зниження довіри до всіх інституцій. Це стало особливим проявом ще однієї проблеми у питанні довіри до політиків – популізму. Дуже багато людей й досі не можуть відокремити реальні обіцянки від звичайних популістичних заяв [5].

Різка зміна поглядів і вподобань українців спостерігалася у період 2013-2015 років. На цей час припали початок Революції Гідності, втеча з країни Януковича, анексія Криму та початок гібридної війни.

Президент, Верховна Рада та уряд тоді так і не змогли подолати негативний баланс довіри. Що цікаво, цього не сталося навіть після Революції Гідності. Лише у грудні 2014 року п'ятий президент Петро Порошенко мав позитивний баланс довіри [5].

Джерело: [7].

В 2018-2019 роках в Україні знову був найнижчий у світі рівень довіри населення до влади – лише 9 відсотків.

Для порівняння, коли президентом був Віктор Янукович, цей показник сягав 24%.

При цьому у пост-радянських країнах довіра до керівництва держави у середньому складає 48%, світовий середній рівень – 56%.

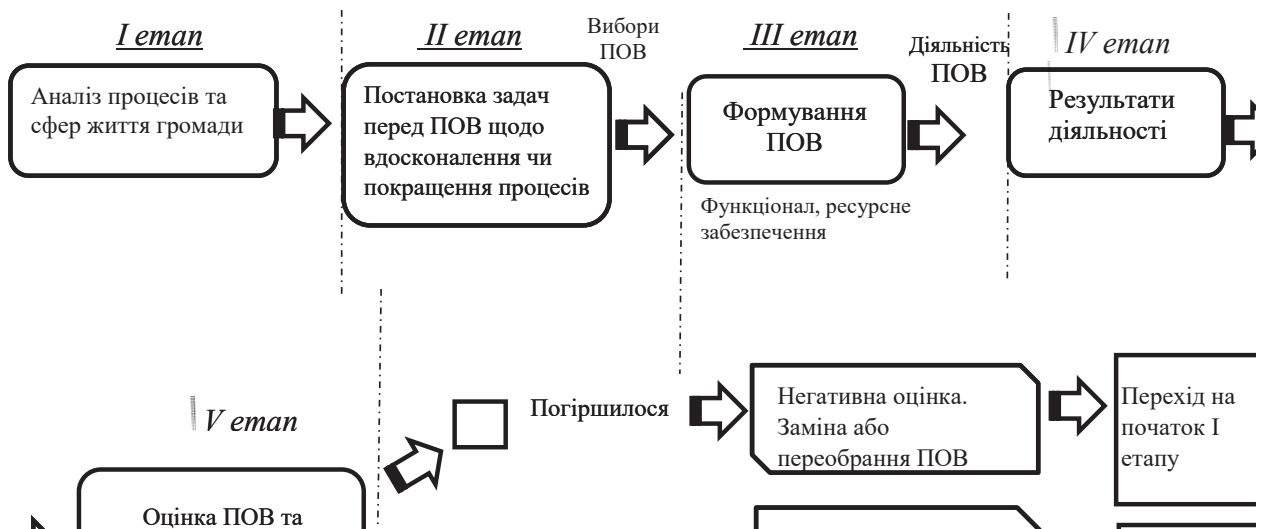
Як з'ясували дослідники, відразу після обрання президентом Петра Порошенка довіру до влади в цілому відчували 24% українців, водночас дії Порошенка схвалювали 48%.

Проте ці надії швидко зникли, оскільки багато українців побачили, що влада не в змозі виконати вимоги протестувальників Революції на Майдані. З 2015 року довіра не перевищувала 14%» [5].

Здавалося б, у 2019 році склалися всі обставини для «моноліту влади» – після обрання главою держави Володимира Зеленського на дострокових виборах до Верховної ради пропрезидентська політична сила «Слуга народу» вперше в історії українського парламентаризму виборола достатню кількість депутатських мандатів, аби сформувати так звану «монобільшість» [6].

Прийняті рішення щодо скасування депутатської недоторканності, а також введені більш жорсткіші покарання за «кнопкодавство». Крім того, нинішня Верховна рада попередньо схвалила зміни до Конституції України, щоб скоротити кількість народних депутатів до 300. Здавалося б, за такої позитивної динаміки парламент мав би швидше повертати собі довіру громадян. Проте ситуація продовжувала бути невтішною [6].

Соціологічні опитування, проведені у 2021 році, зафіксували низький рівень довіри громадян до інститутів суспільства, зокрема і до Верховної ради.

Джерело: [6].

Так, згідно із даними дослідження Центру Разумкова, проведеного з 5 до 9 березня 2021 року, лише 2% українців повністю довіряли парламенту. В той же час 77,5% «зовсім не довіряють» і «скоріше не довіряють».

Але після повномасштабного вторгнення Росії в 2022 році, ситуація з довірою народу до влади значно змінилася [4].

В 2022р. істотно зріс рівень довіри до Верховної Ради України (частка тих, хто їй довіряє, зросла з 18% до 40%. Однак, частка тих, хто їй не довіряє, все ж залишається більшою (60%).

Певною мірою це може бути пов'язано з низьким рівнем довіри до політичних партій (які значною мірою у громадян асоціюються з парламентом). Довіряють політичним партіям лише 22% громадян, що лише на 4% більше, ніж у 2020р.

Зростання довіри до державних установ пов'язано із зростанням довіри до системи державної влади загалом. Якщо у 2020р. довіряли державним установам 35% громадян, то зараз – 55% [4].

Порівняно з 2021р. в Україні зріс рівень довіри до Уряду (з 19% до 51,5%), хоча великою залишається частка тих, хто йому не довіряє (48%).

Зростання довіри до Президента України до 82%, найімовірніше, пов'язане з високою оцінкою його діяльності під час війни. Президенту довіряє переважна більшість (від 76% до 87%) респондентів у всіх регіонах.

Недовіра найчастіше висловлюється до політичних партій (не довіряють їм 77%), Верховної ради України (60%), та до виборів як соціального інституту (56%) [4].

Отже, підбиваючи підсумки, варто зазначити, що нашій державі доведеться пройти довгий шлях для того, щоб українці відновили довіру до більшості інститутів влади. Тривалий період перебування під тиранічною радянською владою, криза наприкінці каденції Ющенка та президенство Януковича дуже сильно похитнули позицію інститутів влади в Україні. Щоб довіра до них вийшла на позитивний баланс, знадобиться не один десяток років копіткої роботи та очищення владних структур від корупціонерів, адже лише це сприятиме відновленню довіри народу [1].

Список використаних джерел

1. Радчук О. Реформа Верховної ради: рецепт відновлення довіри до парламенту. 20 липня 2021. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/07/20/kolonka/aleksandr-radchuk/polityka/reforma-verhovnoyi-rady-recept-vidnovlennya-doviry-parlamentu>.
2. Савчук Т. Українці мають найнижчий у світі рівень довіри до влади. 21 березня 2019. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/press-review/29834173.html>.
3. Комісарова О. Кому найбільше довіряють українці. 26 січня 2022. URL: <https://suspilne.media/201219-armia-volontieri-cerkva-komu-najbilse-doviraut-ukrainci/>.
4. Разумков Центр. Оцінка громадянами ситуації в країні, довіра до соціальних інститутів, політико-ідеологічні орієнтації громадян України в умовах російської агресії (вересень–жовтень 2022р.). 28 жовтня 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-politykoideologichni-orientatsii-gromadian-ukrainy-v-umovakh-rosiiskoi-agresii-veresen-zhovten-2022r>.
5. О. Пронічева. Українці не довіряють своїй владі. 28 серпень, 2012. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/ukrainian-politician/1497120.html>.
6. В. Бомбела. Армія, церква та ЗМІ: кому і чому українці довіряли найбільше за часи незалежності. URL: <https://fakty.com.ua/ua/ukraine/suspilstvo/20210823-armiya-tserkva-ta-zmi-komu-i-chomu-ukrayintsi-doviryaly-najbilshe-za-chasy-nezalezhnosti/>.
7. 24 Канал. Новини України. Рівень довіри до влади в Україні найнижчий у світі: результати дослідження. 21 березня 2019. URL: https://24tv.ua/riven_doviri_do_vladi_v_ukrayini_naynizhchiy_u_sviti_rezultati_doslidzhennya_n1130204

Тетяна Парфенюк,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Tetiana Parfeniuk,

postgraduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-0319-4667>

Науковий керівник: **Олександр Пухкал**, д.держ.упр., професор, професор кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

РОЗВИТОК ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ ЯК КЛЮЧОВА СКЛАДОВА ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

DEVELOPMENT OF RENEWABLE ENERGY SOURCES AS A KEY COMPONENT OF THE ENERGY POLICY OF UKRAINE

Today, the main obstacle to the large-scale development of renewable energy sources is both objective (the Russian-Ukrainian war) and subjective factors (for example, the inconsistency of the state energy policy). As experience shows, it is worth paying attention to the expansion of programs to improve the efficiency of residential and commercial buildings, which will help protect citizens from high energy prices and reduce the need for future social costs. Energy policy is formed from the point of view of satisfying various social requirements contained in the "energy trilemma": energy security, environmental sustainability and energy justice. However, social justice is increasingly recognized as a fourth, separate element. Historically, the benefits of energy efficiency and independence have been supported by concerns about the use of energy weapons by certain fossil fuel producers. That is why European countries have united today to send a clear message of solidarity in the face of Russian aggression. This once again actualizes the problem of energy efficiency and the search for alternative energy sources, which were previously underestimated.

Keywords: policy making, energy security, coordination of interests, russia-ukraine war, sustainable energy transitions, stakeholders.

Енергетична політика завжди була геополітичним питанням, і це стало ще більш зрозумілим зараз, коли відбувається повномасштабна російська війна проти України. Протягом багатьох років дослідники та управлінці обговорювали необхідність зменшення залежності від імпорту енергоресурсів з Росії, країни, яка використовує енергію як політичну зброю. Тож сьогодні ми маємо повернути нашу нинішню слабкість, залежність від імпорту викопного палива, на силу, прискоривши власний «зелений» перехід і перебравши на себе лідерство в глобальному переході та допомагаючи іншим країнам впоратися з цією зміною (зокрема, стати для ЄС надійним постачальником).

На сьогодні основною перешкодою для масштабного розвитку відновлюваних джерел енергії є як об'єктивні (російсько-українська війна), так і суб'єктивні фактори (наприклад, непослідовність державної енергетичної політики). Хоча ще «наприкінці липня 2022 року українська електроенергія, особливо вироблена на ВДЕ, стала актуальною для європейських споживачів. За даними «Укренерго», Україна мала достатні інфраструктурні можливості для збільшення потужності зв'язку з сусідніми країнами з 4 до 6 ГВт.» [2].

При цьому слід враховувати, що енергетична політика формується з точки зору задоволення різноманітних соціальних вимог, укладених у «енергетичну трилему»: енергетична безпека, екологічна стійкість та енергетична справедливість. Разом з тим, соціальна справедливість все частіше визнається як четвертий, окремий елемент [1]. Як наслідок, все більше під час «надзвичайних ситуацій» залучають громадськість, адже події, які загрожують надійності постачання певної території та викликають питання щодо доступу та доступності, можуть бути дуже політично помітними, а нещодавні опитування в Європі показали, що 85% громадян підтримують зменшення залежності від російського викопного палива. У свою чергу, підвищена увага громадськості часто призводить до вимог термінової відповіді уряду для вирішення кризи, таким чином надаючи державним органам політичну ліцензію на втручання в лібералізовані енергетичні ринки та виступаючи фактично проти ліберальних реформ. Тобто, традиційні наративи безпеки призводять до того, що держава, яка несе відповідальність за безпеку, перетворюється на основного актора у вирішенні подібних криз. Відповідно більший акцент робиться на державному втручанні, ніж на ринках або субнаціональних суб'єктах вирішення питань енергетичної безпеки. Влада, у свою чергу, часто звертається за допомогою до великих постачальників енергії, оскільки вони, як правило, мають ресурси, щоб діяти швидко. Це може посилити вже існуючу асиметрію, наприклад, між інтересами вразливих домогосподарств і великих енергетичних корпорацій, у тому, хто має право голосу в політиці та в розподілі витрат і вигод від такої політики – з чіткими наслідками справедливості та соціальної справедливості [1].

Історично переваги енергоефективності та незалежності підтримувалися побоюваннями щодо використання енергетичної зброї певними виробниками викопного палива. Саме тому на сьогодні європейські країни об'єдналися, щоб надіслати чітке повідомлення про солідарність перед обличчям агресії Росії.

Це у черговий раз актуалізує проблему енергоефективності та пошуку альтернативних джерел енергії, які раніше були недооцінені. Відповідно у травні 2022 року Єврокомісія схвалила план REPowerEU, який передбачає збільшення частки ВДЕ в балансі електроенергії ЄС у 2030 році з 40% до 45%.

Це, у свою чергу, відкриває перспективи для України, яка після перемоги зможе стати надійним постачальником ВДЕ для ЄС. Певна підготовка до цього ведеться вже зараз, зокрема, було прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку систем накопичення енергії», який дає «зелене» світло масштабному будівництву систем накопичення енергії в Україні. Сьогодні ж, незважаючи на зупинку та пошкодження об'єктів ВДЕ, усі компанії, які займаються ВДЕ, передусім зосередилися на захисті суверенітету та цілісності України, підтримці Збройних Сил України, допомозі місцевим громадам, евакуації персоналу та переміщенні свого бізнесу [2]. Однак не викликає сумніву, що після перемоги – за умов проведення ефективної галузевої політики, співпраці з громадськістю, відбудовою та модернізацією інфраструктури та залучення інвестицій – вітчизняний сектор ВДЕ може перетворитися на одного з ключових драйверів економіки.

Список використаних джерел

1. Caroline Kuzemko, Mathieu Blondeel, Claire Dupont, Marie ClaireBrisbois. Russia's war on Ukraine, European energy policy responses & implications for sustainable transformations. Energy Research & Social Science. Volume 93, November 2022. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2214629622003450>

2. Омельченко В. Сектор відновлюваної енергетики України до, під час та після війни. Разумков центр. 11 листопада 2022. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/sektor-vidnovlyuvanoyi-energetyky-ukrayiny-do-pid-chas-ta-pislya-viyny>

Ірина Положешна,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Iryna Polozheshna,

postgraduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-9085-2466>

Науковий керівник: **Інна Плотницька**, к.філол.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ВПЛИВ КАДРОВОГО МЕХАНІЗМУ НА СТВОРЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНО СПРОМОЖНИХ ГРОМАД

IMPACT OF THE HR MECHANISM TO THE COLLECTION OF INSTITUTIONALLY ASSISTANT COMMUNITIES

Little doslidzhenim and such, scho scho need a little more education, the power supply to the injection of the personnel mechanism for the creation of institutionally supportive territorial communities. Analyzing the problem of staffing in the territorial communities, it is necessary to pay respect to those who heads of the rural, rural settlements are happy to choose the settlement and periodically change. For this reason, the problem of the fach equality of the clerks in the organs of the local self-regulation is more acute. For the solution of personnel problems and the solution of the industrial territorial community, it is necessary to expand the HR strategy, as a strategic plan for the development of the body of the medical self-regulation for effective formation, development and development of human resources in the service industry. In addition to developing an HR strategy, local self-government bodies need to carry out a set of measures aimed at softening positions regarding the selection of personnel on the labor market, namely, presenting their territorial community (HR branding). Therefore, HR branding should become the main component of the HR strategy of an institutionally capable territorial community.

Keywords: decentralization, local authorities, HR strategy, HR branding.

Малодослідженим і таким, що потребує подальшого вивчення залишається питання впливу кадрового механізму на створення інституційно спроможних територіальних громад.

Аналізуючи проблему кадрового забезпечення в територіальних громадах, необхідно звернути увагу на те, що голови сільських, селищних рад мають виборчу посаду і періодично змінюються. Тому дуже гостро стоїть проблема фахового рівня керівників органів місцевого самоврядування.

Тобто кандидат на виборчу посаду міського, селищного, сільського голови повинен мати вищу освіту за напрямком: публічне управління та адміністрування, державне управління, право, економіка, менеджмент.

Також повинен враховуватись досвід на керівних посадах в органах виконавчої влади, місцевого самоврядування, інших підприємствах, установах, організаціях не менше 5 років. Якщо хоча б ці дві умови будуть витримуватись, то управлінський потенціал керівників органів місцевого самоврядування буде значно вищий.

Інше проблемне питання – це добір кадрів у структури відділів, управлінь органів місцевого самоврядування. Адже, кадрові призначення відносяться до компетенції голів територіальних громад, які мають право самостійно, без проведення конкурсу, призначати на посади у виконавчі комітети сільських, селищних рад спеціалістів. Це унеможливило залучення висококваліфікованих спеціалістів до роботи в органах місцевого самоврядування, здійснення контролю за добором кадрів. Створюються умови для впровадження корупційних схем при зарахуванні на посади.

У свою чергу, населення територіальної громади фактично позбавляється права впливати на добір кадрів органу місцевого самоврядування за наявності фактів низького професійного та фахового рівня посадовців.

Тому для вирішення вказаних проблем і створення спроможної територіальної громади, необхідно розробити HR-стратегію, яка буде стратегічним планом дій керівництва органу місцевого самоврядування для ефективного формування, освоєння і розвитку людських ресурсів із урахуванням змін стану зовнішнього середовища.

HR-стратегія повинна бути частиною стратегії розвитку територіальної громади. Цілі стратегічного управління кадровими ресурсами повинні досягати цілей, які поставлені перед територіальною громадою.

HR-стратегія сприятиме:

посиленню можливостей органу місцевого самоврядування (в сфері персоналу) протистояти негативному впливу зовнішніх чинників на виконання власних і делегованих повноважень, ефективно використовувати свої сильні сторони у зовнішньому оточенні;

розширенню переваг (інституційної спроможності) територіальної громади за рахунок створення умов для розвитку й ефективного використання трудового потенціалу, формування високопрофесійних, компетентних кадрів;

повному розкриттю здібностей персоналу до творчого, інноваційного розвитку, для досягнення як цілей територіальної громади, так і особистих цілей працівників.

Крім розробки HR-стратегії, органам місцевого самоврядування необхідно провести комплекс заходів, які спрямовані на пом'якшення позицій щодо відбору кадрів на ринку праці, а саме презентувати свою територіальну громаду (HR-брендинг).

HR-брендинг – це діяльність щодо формування системи управління персоналом, яка дозволяє конкретній установі, організації, органу місцевого самоврядування отримати конкурентні переваги серед інших і забезпечити задоволеність персоналу організації наявними кадровими технологіями та проектами.

HR-брендинг переслідує декілька цілей:

- залучення до роботи кращих кваліфікованих кадрів;
- підвищення рівня продуктивності праці спеціалістів; зниження плинності кадрів.

Отже, HR-брендинг повинен стати основною складовою HR-стратегії інституційно спроможної територіальної громади.

Для якісного використання кадрового механізму в побудові інституційно спроможної територіальної громади необхідно:

– розробити методику розрахунків потреби у кадрах залежно від кількості населення територіальної громади та площі, яку вона займає та розробити відповідну структуру, штатну чисельність органів місцевого самоврядування;

– удосконалити систему вищої та післядипломної підготовки кадрів для органів місцевого самоврядування;

– запровадити навчальні програми для посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад, зокрема, з питань ефективного самоврядування, зміцнення матеріальної та фінансової основи місцевого самоврядування, проектного менеджменту.

Список використаних джерел

1. Зайцева І. Удосконалення кадрового забезпечення місцевого самоврядування шляхом використання статутів територіальних громад. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2010. № 4. С. 58 – 64.
2. Пальчук В. Першочергові завдання об'єднаних територіальних громад. ULR: [http:// адмреф.сіаз.укр/38-glavnaya/158-pershochergovi-zavdannya-ob-ednanikh-teritorialnikh-gromad-2.html](http://адмреф.сіаз.укр/38-glavnaya/158-pershochergovi-zavdannya-ob-ednanikh-teritorialnikh-gromad-2.html) (дата звернення 17.01.2023).
3. Тарасова В. Кадрове забезпечення в об'єднаних територіальних громадах. Україна: події, факти, коментарі. 2017. № 12. С. 30 – 41 ULR: <http://nbuviap.gov.ua/images/ukraine/2017/ukr12.pdf> (дата звернення 22.01.2023).

Олександр Пухкал,

д.держ.упр., професор кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби, Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Oleksandr Pukhkal,

Professor of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-4673-3173>

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ: ВИМІРИ І ПРІОРИТЕТИ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

CONGREGATION OF UKRAINE: DIMENSIONS AND PRIORITIES STATE-FORMATION IN THE CONDITIONS OF WAR

In our opinion, the state dimension of sobornality acts as a social value-meaning matrix of national state-building processes in independent Ukraine. The imperial forces of Russia seek to destroy Ukrainian unity, take its lands by force, establish their own order, and sow discord and mistrust among Ukrainians. In this situation, we should at all costs preserve the unity of Ukraine, its integrity and indivisibility. During the war, there was an unprecedented consolidation of Ukrainian society into one whole, its unity created a reliable basis for social stability and national resistance to the Russian invasion. In the conditions of war, the effective interaction of the state and society becomes the unconditional priority of state-building and a powerful factor in strengthening the unity of the state. Public authorities, in particular the parliament, successfully fulfill the role of a connecting link in the interaction of the state, civil society and business. The public encourages subjects of public administration to make political and managerial decisions taking into account public opinion and in accordance with the needs of the community. Our main priority of state-building after the victory is to preserve and multiply the value principles of the unity of Ukrainian society.

Keywords: sobornality, independence, civil society, Russian-Ukrainian war, dimensions of sobornality.

22 січня ми в Україні відзначаємо дві засадничі події української історії: проголошення в 1918 році незалежної національної держави – Української Народної Республіки, а рівно через рік у 1919 році – Акту Злуки Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки, що увінчало багатовікове прагнення українців бути в одній, власній, соборній державі. Ці дві історичні події повністю спростовують твердження російської путінської пропаганди, що України як держави не існувало, що її штучно створив Ленін. Факти незаперечно свідчать про те, що Українська держава була створена народом в листопаді 1917 року, була визнана більш ніж 20 країнами світу, реально діяла до березня 1921 року, а 24 серпня 1991 року відбулося її відновлення.

Соборність це складне, багатовимірне поняття, яке має особливий зміст і в широкому розумінні означає об'єднання, цілісність і неподільність суспільства й держави. Передусім, соборність це єднання всіх людей, які проживають на певній території, на засадах свободи, державності, демократії, віротерпимості, ментальності, культури, духовних, моральних та етичних цінностей. Основними вимірами соборності України є її державність, її територіальна цілісність, політична, правова, економічна, релігійна і громадянська культура, духовна консолідація всіх громадян держави, їх згуртованість, громадянськість незалежно від національності. Соборність не є чимось сталим, незмінним, вона динамічно розвивається у всіх своїх вимірах і проявах. Для нас, державників, публічних управлінців найбільш цікавим

є державницький вимір соборності. Саме в цьому вимірі соборність, на нашу думку, виступає соціальною ціннісно-сисловою матрицею процесів національного державотворення в незалежній Україні.

24 лютого 2022 року Україна, Європа і весь демократичний світ, зіткнулися з глобалізаційними викликами та загрозами, які з часів Другої світової війни, становлять чи не найбільшу небезпеку для майбутнього цивілізаційного розвитку людства. В цей день Російська Федерація, яка ще в 2014 році, порушивши всі норми міжнародного права, окупувала українські Крим і частину Донбасу, здійснила збройний напад на Україну. Велика російсько-українська війна триває вже 335 днів і немає краю тим звірствам та насильству, які російські окупанти чинять проти українського народу. Загинули і поранені десятки тисяч військовослужбовців та цивільних жителів України. 12 мільйонів українських громадян змушені були залишити свої домівки і евакуюватися в західні області України та за кордон. Росією зруйновано та пошкоджено десятки тисяч інфраструктурних, виробничих та культурно-духовних об'єктів. Збитки завдані економіці України вже складають більше 800 млрд дол. США. Імперські сили росії прагнуть зруйнувати українську соборність, силою забрати її землі, встановити свої порядки, посіяти серед українців розбрат і недовіру. В цій ситуації нам за всяку ціну слід зберегти соборність України, її цілісність і неподільність.

Нападаючи на Україну Путін сподівався на блицкриг. Але він прорахувався. Український народ виявив незламну стійкість, здатність до фізичного і духовного об'єднання, до захисту свого суверенітету і незалежності. Україна морально вже виграла цю велику війну. Збройні сили України (ЗСУ) героїчно відстояли столицю Київ, звільнили від окупантів Київську, Чернігівську, Сумську та Харківську області, вибили ворога з правого берега Дніпра, звільнили Херсон і сотні інших міст, сіл і селищ. Українці впевнені, що незабаром, разом з усім цивілізованим світом, здобудуть остаточну перемогу над російським агресором. Путін допустився історичної помилки, коли розраховував на роз'єднаність та внутрішні суперечки українців. Навпаки, вторгнення російських військ в Україну значно прискорило утвердження цілісності й неподільності суспільства і держави, усвідомлення українцями своєї ідентичності, втілило ідею соборності в реальну практику. Відбулася небувала згуртованість українського суспільства в одне ціле, його соборність створила надійну основу соціальної стійкості і національного спротиву російському вторгненню. Патріотизм, політична і громадянська культура та духовність стали реальними вимірами соборності українців і публічної влади у справі захисту суверенітету і незалежності своєї держави.

Вже з перших днів війни в Україні пріоритетним напрямом державотворення стала розбудова державних інституцій сектора національної безпеки та оборони, Збройних сил України, сил територіальної оборони. Інститути громадянського суспільства (громадські організації, благодійні фонди, волонтери, професійні і творчі спілки, організації роботодавців, недержавні ЗМІ, ОСН та інші), швидко модифікували свою діяльність відповідно до умов воєнного стану. Більшість із них переорієнтувалися на допомогу ЗСУ та іншим силам оборони, на реалізацію гуманітарних, інформаційних, просвітницьких, наукових проєктів, активізували зв'язки з органами публічної влади, бізнесом та міжнародними організаціями. І сьогодні зміцнення державних інститутів, зокрема інституту ЗСУ, залишається одним з головних пріоритетів державотворення в соборній Україні.

Мотиваційно-ціннісними засадами зміцнення соборності України стали, передусім, демократичні перетворення, які проводила українська держава всі роки незалежності та вибір нею демократичної, парламентсько-президентської форми правління за якої взаємодія громадянського суспільства і держави набуває вищого рівня ефективності. Якісні зміни в розвитку громадянського суспільства неминує детермінують пріоритетні зміни у процесах державотворення, і, відповідно, в системі публічного управління та адміністрування. В умовах

війни безумовним пріоритетом державотворення і потужним чинником зміцнення соборності, стає ефективна взаємодія держави і суспільства. Органи публічної влади, зокрема парламент, успішно виконують роль сполучної ланки у взаємодії держави, громадянського суспільства і бізнесу. Громадськість спонукає суб'єктів публічного адміністрування приймати політико-управлінські рішення з урахуванням громадської думки і відповідно до потреб громади.

Держава і суспільство сьогодні об'єднані головною метою – перемогти ворога, відновити територіальну цілісність, захистити суверенітет і незалежність України. Водночас, важливим пріоритетом державотворчих процесів залишається захист прав і свобод громадян, максимальне збереження життя і здоров'я українців як найвищою соціальною цінністю. В цій жорстокій війні єдність, мужність і стійкість українців стали важливими орієнтирами для наших міжнародних партнерів, які допомагають Україні зброєю і всім необхідним. Ми щиро вдячні їм за допомогу і розраховуємо на її збільшення і прискорення. Воїни, які мужньо захищають соборну Україну, усвідомлюють, що вони захищають Європу і цивілізований світ від імперських намірів росії.

Незбагненим феноменом нинішньої жорстокої війни є те, що українці, такі різні за ментальністю, світоглядом, інтересами, політичними поглядами, культурою і мовою демонструють потужну соборність. В основі такої соборності українців, *на нашу думку, лежить* оновлена система цінностей: свобода, незалежність, безпека, громадянськість, гідність, приватна власність, верховенство права, взаємодопомога, відповідальність, недоторканість особи, довіра, толерантність, доброта, людяність, справедливість, чесність, співчуття, повага, любов до родини, рідного дому та України. Виховані на цих демократичних і морально-етичних цінностях, духовно збагачені українці добре знають за що воюють і що захищають. Вони мужньо захищають свою країну, її суверенітет і територіальну цілісність, своїх рідних і близьких, свою гідність і свободу, своє право жити на рідній землі і самостійно вирішувати проблеми суспільного розвитку.

Немає сумніву, що війна закінчиться перемогою України. Наш головний пріоритет державотворення після перемоги – зберегти і примножити ціннісні засади соборності українського суспільства. Саме вони мають стати основою успішної післявоєнної модернізації України. Відновлення України від наслідків війни, її інфраструктурна відбудова та подальший соціально-економічний розвиток буде відбуватися на інноваційній науково-технологічній основі. Впевнений, що спільно з міжнародними партнерами ми побудуємо демократичну, заможну, соціальну, модерну європейську Україну.

Ігор Рейтерович,

к.політ.н., доцент, доцент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Ihor Reiterovych,

Ph.D in Political Science, Associate Professor of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7852-1373>

СОБОРНІСТЬ ЯК КЛЮЧОВА ЦІННІСТЬ ПРЕДСТАВНИЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ

CATHOLICITY AS A KEY VALUE OF REPRESENTATIVE DEMOCRACY

Today, representation includes democratic components – first of all, the opportunity for all citizens to demand a report from their representatives at the end of their term of office and deny them support in case of unsatisfactory performance of their duties. These elements of democracy are real and important. However, the principle of representation is not limited to these elements. In particular, the key value of the representative board is also catholicity.

It has been proven that this moral-philosophical and social principle is becoming especially relevant for Ukraine today. Its fundamental principles are the unity of all Ukrainians around the main ideas of our future, the responsibility of everyone for everyone, as well as the unity of the individual and the general – which are “combined” as much as possible in the format of representative authorities. At the same time, the idea of catholicity remains a basic national value, since, firstly, it is an important prerequisite for successful resistance to Russian aggression, and secondly, it means the de-occupation of all Ukrainian territories captured by the enemy since 2014, the restoration of territorial integrity and sovereignty of Ukraine.

It is shown that the support and development of the idea of catholicity, its introduction into domestic public management practice should become a key task not only for state authorities and local governments, but also for institutions of civil society.

Keywords: representative democracy, catholicity, freedom, values, principles.

На сьогодні навіть побіжний огляд підходів до розуміння суті представництва засвідчує не лише багатоваріантність, але й часто полярність трактування даного поняття. На думку засновниці та керівниці Наукової школи вітчизняного парламентаризму В. Гошовської, наразі в політичній науці використовуються кілька взаємовиключних підходів до визначення сутності представницької влади. Зокрема, зазначене поняття розглядається як: а) нерозривно пов'язана та конгруентна законодавчій (на підставі обґрунтування принципу поділу влади, де парламенту відводиться особлива роль); б) нетотожна законодавчій владі, оскільки це сума сукупності повноважень (які делеговані народом (або його частиною) своїм обраним представникам, об'єднаним у спеціальні колегіальні установи (парламенти, муніципальній раді) на визначений термін) і сукупності самих органів влади [1, с. 14].

Важливо зазначити, що представництво, безумовно, включає у себе демократичні компоненти – насамперед, можливість для всіх громадян вимагати наприкінці терміну повноважень звіту від своїх представників та відмовляти їм у підтримці у разі незадовільного виконання ними своїх обов'язків [2]. Ці елементи демократії є реальними та важливими. Разом з тим, лише зазначеними елементами принцип представництва не обмежується. Зокрема, ключовою цінністю представницького правління також є соборність.

Цей морально-філософський та соціальний принцип сьогодні набуває особливої актуальності для України. Його фундаментальними засадами є єдність усіх українців навколо головних ідей нашого майбутнього, відповідальність усіх за всіх, а також єдність індивідуального та загального – що максимально «поєднуються» у форматі саме представницьких органів влади. Паралельно з цим ідея соборності залишається базовою національною цінністю, оскільки, по-перше, вона є важливою передумовою успішного спротиву російській агресії, по-друге, означає деокупацію всіх українських територій, захоплених ворогом з 2014 року, відновлення територіальної цілісності та суверенітету України.

У контексті представницької влади соборність також означає спільні цінності та незалежність держави. Спільні цінності дозволяють громадянам, плекаючи свою культуру та коріння, з повагою ставитися до інших громадян, особливостей їх культури, походження тощо, адже всі вони разом складають єдине суспільство.

У свою чергу лише сильна незалежна держава здатна захистити людину та громадянина, створити умови для всебічного розвитку і ефективного забезпечення основоположних потреб та інтересів, а у загальному підсумку – забезпечити досягнення не лише безпеки, але й щастя всього суспільства.

Тож підтримка та розвиток ідеї соборності, впровадження її у вітчизняну публічно-управлінську практику повинно стати ключовим завданням не лише для органів державної влади та місцевого самоврядування, але й інститутів громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Представницька влада у державотворчому процесі України : монографія / за ред. В. А. Гошовської. Київ : НАДУ, 2018. 384 с.
2. Manin B. The Principles of Representative Government. Cambridge. New York : Cambridge University Press, 1997. 243 p.

Денис Руденко,

аспірант кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Дмитро Руденко,

студент філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Denys Rudenko,

postgraduate student of the Department of Public Administration of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-6167-3266>

Dmytro Rudenko,

student of the Faculty of Philosophy of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Олег Зубчик**, д.держ.упр., доцент, професор кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОТИДІЯ ПАНДЕМІЇ: НОВІ ЦІННОСТІ НОВОЇ ДОБИ

COUNTERING THE PANDEMIC: NEW VALUES OF THE NEW ERA

The focus is on how the COVID-19 pandemic has changed the way we think not only about our governments, our economies, but about our societies. The authors note that governments have not properly assessed the threat and consequences of the COVID-19 pandemic. It is argued that joint efforts helped to quickly master the wave of the pandemic. The authors analyze data from OECD government reports and show that the COVID-19 pandemic has revealed structural and social problems in societies.

Government policy steps are proposed that consolidate the efforts of the levels of government, consolidate society and restore trust in the government, due to the values of openness of governments and honesty with society.

Keywords: COVID-19 pandemic, public administration, government policy, OECD, government openness.

Пандемія COVID-19 змінила наше уявлення не тільки про наші уряди, наші економіки, але про наші суспільства. Пандемія COVID-19 знову розвернула нашу увагу на 180 від фокусу на власному «я» до зосередження на «ми». До початку пандемії COVID-19 національні уряди були переконані, що або ніякої загрози бути не може, або усе буде під контролем і вони зможуть самотужки з цим упоратися. Зрештою, «нашу недооцінку COVID-19 найлегше описати як надмірну самовпевненість... а надмірної самовпевненості важко уникнути» [1]. Але вже незабаром усі пересвідчилися, що насправді, така самовпевненість не була об'єктивною і такою, що має надійне підґрунтя. Лише об'єднавши зусилля світ опанував хаос пандемії та запропонувавши узгоджений алгоритм дій суспільства-лідери показали, що консолідація здатна її подолати. Так само і в межах окремих суспільств, консолідація здатна надати ресурс для подолання будь якої загрози, якщо вона пропонує адекватну цій загрозі систему цінностей для суспільства та ресурси для його відновлення, розвитку та зміцнення [2].

Не дивлячись на те, що пандемія COVID-19 вразила різні країни з різною інтенсивністю, реагування на кризу стало безпрецедентним викликом для більшості урядів країн від Сходу до Заходу. Звіти урядів країн ОЕСР переконливо підкріплюють такі висновки, як за масштабом,

так і за глибиною впливу на здоров'я, економіку та здоров'я громадян. На суспільне буття. У той же час, пандемія COVID-19 виявила структурні та соціальні проблеми суспільств, включаючи *ерозію громадської довіри до урядів та експертних порад, які посилювалися хвилею неправдивої та подекуди відвертої дезінформації.*

Як свідчать аналітичні звіти, щоб відповісти на ці виклики, уряди країн ОЕСР відносно швидко залучили значні людські, фінансові та технічні ресурси для управління та пом'якшення наслідків кризи [3].

Такі урядові політики включають заходи блокування та обмеження поширення вірусу, економічну та фінансову підтримку домогосподарств, підприємств і ринків для зменшення впливу економічного спаду, оздоровчі заходи, спрямовані на захист і лікування населення, соціальну політику, *спрямовану на захист найбільш уразливих верств населення.* Як показує аналіз заходів публічного управління щодо реагування на кризу COVID-19, *здійснений у 12 країнах ОЕСР, ці оцінки були зосереджені на трьох основних типах політики урядів, або заходів. Зокрема, по-перше, на механізмах управління (механізми управління), які запроваджені для врегулювання кризи. По-друге, на стратегії та інструментах кризового спілкування (кризове спілкування). По-третє, на механізмах сприяння загальносуспільній відповіді в управлінні пандемією, охоплюючи зацікавлені сторони, громадян, субнаціональні органи влади, приватний сектор тощо (загальна реакція суспільства)[4].*

Отже, щоб подолати наслідки, а тим більше, мінімізувати на майбутнє загрози, світ об'єднується, запровадивши, активізувавши або переорієнтувавши існуючі багаторівневі координаційні органи, які об'єднують представників національних і субнаціональних урядів, щоб мінімізувати ризик фрагментованого реагування на кризу, щоб стимулювати співпрацю між муніципалітетами та регіонами, мінімізувати неузгоджені відповіді та конкуренцію за ресурси, сприяти міжрегіональному чи міжмуніципальному співробітництву, використанню інструментів електронного урядування та цифрових інновацій для спрощення, гармонізації та прискорення управлінських практик, посилити підтримку вразливих груп, обмежити подальше погіршення їхнього становища та посилити інклюзивність, запровадження адекватних та/або інноваційних схем фінансової підтримки та визначення потреби в перегляді політики фінансового вирівнювання.

Як і в світовому масштабі, так і в межах окремих суспільств, політика, яку уряди зроблять сьогодні, визначатиме їхній успіх у створенні переходу до більш екологічного, інклюзивного та більш стійкого майбутнього [5]. *Це можливість прокласти шлях, який дає кожному змогу впевнено дивитися в майбутнє. Коли пандемія COVID-19 згасне, світ виглядатиме помітно інакше.*

Список використаних джерел

1. Neudorf Eric. Why we underestimated COVID-19 // Policy Options. April 10, 2020. – Online: <https://policyoptions.irpp.org/magazines/april-2020/why-we-underestimated-covid-19/>
2. Yuriy Ruban, Larysa Komakha, Oleh Zubchuk, Igor Tkachenko, Viktoriya Gura. Hybrid Politics and Administration as a Consequence of Inconsistency of Ukrainian Social Order: the Explanation Potential of Max Weber's Theory. *Viešoji politika ir administravimas*. 2022, T. 21, Nr. 2, p. 166-175. DOI <https://doi.org/10.13165/VPA-22-21-2-06>
3. First lessons from government evaluations of COVID-19 responses: A synthesis. OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19). 21 January 2022. – Online: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/first-lessons-from-government-evaluations-of-covid-19-responses-a-synthesis-483507d6/>
4. The territorial impact of COVID-19: Managing the crisis across levels of government. OECD Policy Responses to Coronavirus (COVID-19). Updated 10 November 2020. – Online: <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-483507d6/>

oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-territorial-impact-of-covid-19-managing-the-crisis-across-levels-of-government-d3e314e1/

5. Dmytro V. Nelipa, Volodymyr F. Tsvykh, Oleh A. Zubchuk, Grygory P. Sytnyk, Yevhen P. Hrebonozhko. «The New Public Management paradigm as a further interaction of the public and private sectors» // Revista San Gregorio [Online], Volume 1 Number 42 (17 December 2020). – Online: <http://revista.sangregorio.edu.ec/index.php/REVISTASANGREGORIO/article/view/1552/18>>

6. Zubchuk, O., Boichenko, M., Sytnyk G., Levkulych V. New tendencies of sustainable development: providing personal security and quality of life as a new national security paradigm //The International Conference on Environmental and Energy Sustainabilities (ICEES 2021) «Developing Environmental and Energy Sustainability in the IR 4.0 Era»: Programme and Abstracts. – PPISHK, Indonesia in cooperation with PSAKU, Thailand. – Seoul, Republic of Korea, 2021. – 44 p. – P.1-8. Published online: 24 June 2021.

Анастасія Сіврук,

магістрантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Anastasiia Sivruk,

graduate student of the Department of parliamentarism, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2651-1375>

Науковий керівник: **Ірина Дудко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКА ЕЛІТА ЯК ЧИННИК ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УМОВАХ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ

THE POLITICAL AND ADMINISTRATIVE ELITE AS A FACTOR OF UNIFICATION OF UKRAINIAN SOCIETY IN THE CONDITIONS OF MILITARY AGGRESSION

The relevance of the study of theoretical studies on the unification of Ukrainian society in the conditions of military aggression and the determination of the place of the political and legal elite in this process is due to the need to determine specific factors that would ensure the unity of the Ukrainian people under the given circumstances. Because, as of now, our strength lies in this national unity.

The research aims to determine how the political and legal elite influence the consolidation of society in wartime realities.

The work monitors theoretical developments on the participation of the specified category of citizens in social processes.

It was established that with the beginning of the full-scale invasion, the political and legal elite in our country became a key factor in the unification of Ukrainian society and prevented the collapse of Ukrainian statehood. After all, the level of social consolidation determines the quality of statehood, the competitiveness of a national state, and therefore the ability to withstand military confrontation.

Keywords: *political and managerial elite, consolidation, social consolidation, identity, social values.*

Після 24 лютого 2022 року (початок російської агресії) класична українська політика «припинила своє існування». Таку, якою ми її знаємо: хаотична, сповнена конфліктів, які не приводять до змін, сумбурна та непослідовна. Свого роду, специфічний український плюралізм, незрозумілий сторонньому спостерігачеві, а тим паче звичайним громадянам, постійно викликав хвилювання та розчарування. Нині все інакше. Війна послугувала тригером для об'єднання політичного класу. З'явився спільний ворог, суперечки стихли, а політики консолідувалися. Політико-правова еліта нашої держави фактично постала перед вибором або «закопати томагавк війни» і об'єднатися заради прийняття життєво необхідних рішень, або ж втратити українську державність та власний правовий статус. Як бачимо, конфлікти, які супроводжували українську політику, пішли у глибоке небуття.

Агресія проти України з боку російської федерації стала справжнім історичним тестом не тільки для влади, а й для всього українського суспільства на рівень їх солідарності, патріотизму, ставлення до незалежності, як до вищої цінності громадянського суспільства. Наскільки

високим є цей рівень, можна оцінити за ставленням народу та владної еліти до таких питань, як розцінювання причин і характеру війни, за рівнем патріотичної готовності захищати свою землю від агресора, а відтак і за ставленням до самого агресора, за здатністю платити ту або іншу ціну або за перемогу, за наявністю спільного бачення розв'язання проблем, спричинених агресією.

Зовнішня військова загроза та стрімкі світоглядні зміни, що відбуваються у масовій свідомості, визначають нову соціально-політичну реальність. За цих умов суспільні цінності наповнюються новим змістом, відбуваються кардинальні зрушення у системі ціннісних орієнтацій. У їх структурі «безпека» залишається домінуючою потребою, а особистісні потреби й інтереси поступаються потребам колективної безпеки, усвідомленню держави, її єдності й стійкості як першорядних цінностей. Саме вони виходять на перший план і визначають ієрархію цінностей особистісного характеру. У цих умовах надзвичайно важливою є ступінь єдності народу, який її творить.

Проблема суспільної єдності та національної консолідації важлива для будь-якої країни, із наявними регіональними, ментальними, соціально-психологічними та соціокультурними відмінностями. Процеси суспільної консолідації та суспільного розмежування завжди супроводжували і супроводжуватимуть державний та національний розвиток. Шляхи і рівень ефективності розв'язання проблем, пов'язаних із цими процесами, є чи не основною ознакою зрілості держави, а консолідованість – найвагомішим чинником зміцнення державного суверенітету, творення політичної нації. Зрештою, рівень суспільної консолідації визначає якість державності, конкурентоспроможність національної держави.

О. Петухова, яка розглядає консолідацію у системі державного управління як «різновид об'єднавчих процесів за умов досягнення суспільного консенсусу, що формується та утверджується засобами державного управління соціумом» [2, с. 130].

На думку Л. Даймонд, «консолідація є процес досягнення такої широкої і глибокої легітимізації, за якої всі політичні актори – як на рівні еліт, так і мас – вірять, що демократичний режим є кращим для їхнього суспільства, ніж будь-яка інша реалістична альтернатива, яку вони можуть собі уявити» [1].

Роль політичних еліт у перехідному суспільстві, логіка процесу суспільних трансформацій доволі часто інтерпретується на науково-теоретичному рівні в термінах зміни політичного режиму. При цьому предикат «політичний» означає те, що зміна режиму зачіпає всіх, без винятку, суб'єктів політичних процесів і, в першу чергу, тих, чий статус, права та обов'язки вписані на конституційному рівні.

Під елітою розуміють меншу частину суспільства, яка не просто наділена особливими психологічними, соціальними, політичними та іншими якостями, а й володіє певними позитивними цінностями і пріоритетами (влада, культура, багатство, компетентність, воля тощо); займає панівні або найбільш впливові позиції у суспільній ієрархії; спроможна здійснити позитивні перетворення в суспільстві, вплинути на свідомість і поведінку співгромадян.

Під політичною елітою розуміють відносно невеликий, внутрішньо диференційований, інтегрований прошарок людей (або сукупність груп), що концентрують у своїх руках значну політичну владу, обіймають керівні посади в органах державної влади, політичних партіях, громадських організаціях тощо і істотно впливають на формування та реалізацію політики у державі.

Національну ідентичність сучасної української еліти вважає важливим чинником консолідації українського суспільства М. Пірен [3].

Отже, вагомих чинників зміцнення державного суверенітету, творення політичної нації за нинішніх умов стає суспільна консолідація, потреба визначення напрямів, шляхів і форм її поглиблення. У цьому контексті, усвідомлення політичною, владною, бізнесовою елітою

нової реальності (у її мотиваційно смисловому і ціннісному вимірах) стає необхідною умовою суспільного розвитку, своєрідним запобіжником від зміни вектора його цивілізаційного поступу.

Список використаних джерел

1. Diamond L. Introduction: in Search of Consolidation // Consolidating the Third Wave Democracies. Regional Challenges / F.d. bi L. Diamond. M. Planner, Y. Chu and H. Tine. Baltimore, London: The Jons Hopkins University Press, 1997
2. Петухова О. В. Консолідація: сутність і види // Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 3. С. 130 – 135
3. Пірен Марія. Національна ідентичність сучасної української еліти як чинник консолідації суспільства та реалізації демократичних реформ. URL: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2013-2/doc/2/01.pdf>

Ольга Скобельська,

аспірант кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Olga Skobelska,

postgraduate student of the Department of Parliamentarism of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0001-7263-6655>

Науковий керівник: **Надія Максименцева**, д.юрид.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ШЛЯХИ ДЕОКУПАЦІЇ ТА РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ ТА ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ НАСЕЛЕННЯ ДО ДЕРЖАВИ УКРАЇНА

WAYS OF DEOCCUPATION AND REINTEGRATION OF TEMPORARILY OCCUPIED TERRITORIES AND RESTORING TRUST OF PEOPLE TO THE UKRAINIAN GOVERNMENT

This article mainly deals with peculiarities of deoccupation, reintegration and restoration of state power on the temporarily occupied territories. It also describes how the majority of scientists mostly pay attention to the problem of hybrid warfare against Ukraine, they are also concerned about administrative-territorial structure, national borders, sovereignty of Ukraine etc. Special attention is given to the differentiation of the process of deoccupation. The article also speaks on all the measures that will be fulfilled as soon as the reconstruction period begins.

Keywords: temporarily occupied territories, deoccupation, reintegration of territories, hybrid warfare, sovereignty.

У зв'язку з повномасштабною збройною агресією Російської Федерації (далі – РФ), в Україні склалася ситуація, коли крім окремих районів Луганської, Донецької областей та Автономної Республіки Крим у статусі тимчасово окупованих територій опинились і інші адміністративно-територіальні одиниці України.

Впроцесі проведення воєнних дій логічно постає питання деокупації тимчасово окупованих територій та реінтеграції цих територій з метою повного відновлення функціонування органів державної влади, підконтрольних Україні.

Політика реінтеграції тимчасово окупованих територій має передбачати дуальність у підходах, що включатиме реінтеграцію власне територій і функціонування органів державної влади на них та політику реінтеграції населення, що проживає на зазначених територіях.

Не дивлячись на те, що часткова окупація території України розпочалась у 2014 році, на сьогодні відсутній ґрунтовний науковий доробок стосовно визначення проблематики правового статусу тимчасово окупованих територій, що не сприяє концептуалізації цього явища на доктринальному й законодавчому рівнях.

Сучасні науковці здебільшого акцентують свою увагу на проблематиці гібридної війни Росії проти України, територіального устрою, державних кордонів, суверенітету держави, конституційного ладу, забезпечення на тимчасово окупованих територіях України прав людини в цілому та внутрішньо переміщених осіб зокрема.

У зазначеній сфері наукові дослідження здійснюють такі учені, як В. Горбулін, А. Мацко, О. Буткевич, А. Войціховський, Р. Єделєв, О. Дахно, В. Демиденко, О. Задорожній, А. Кориневич, О. Кресін, А. Надутий, Л. Наливайко, М. Рубашенко, К. Савчук, О. Скрипнюк, Л. Тимченко, В. Топчій, О. Циганов, Ю. Шемшученко, Є. Щербань та ін.

На найвищому законодавчому рівні, а саме у статті 1 та 2 Конституції України закріплено принцип єдності та цілісності території держави, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. Суверенітет України поширюється на всю її територію. Україна є унітарною державою. Територія України в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною [1].

Подібний принцип закріплено також на міжнародному рівні, зокрема принцип взаємної поваги до суверенної рівності кожної держави, що включає політичну незалежність, можливість зміни кордонів відповідно до міжнародного права лише мирним шляхом і за домовленістю. Виходячи із зазначеного, держави-учасниці повинні утримуватися від порушення територіальної цілісності чи політичної незалежності будь-якої держави шляхом застосування сили чи погрози силою або в інший спосіб, несумісний із цілями Організації Об'єднаних Націй, а також від дій, що спрямовані проти територіальної цілісності чи єдності будь-якої держави-учасниці [2].

При цьому на законодавчому рівні відсутнє закріплення основних підходів до деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій.

Аналізуючи наукові підходи, викладені Шапталом Н. К та Камінською Н. В. до поняття деокупації тимчасово окупованих територій, можна зробити висновок, що під механізмом деокупації тимчасово окупованих територій розуміється сукупність принципів, форм, методів, засобів, що використовують відповідні суб'єкти (органи державної влади, суб'єкти міжнародного права, інститути громадянського суспільства) для успішного забезпечення деокупації та подальшої реінтеграції тимчасово окупованої території України.

Його диференціюють на такі структурні елементи:

а) політичні форми й засоби деокупації тимчасово окупованих територій України, що можуть бути поділені на зовнішньополітичні й внутрішньополітичні;

б) інституційно-організаційні форми та засоби деокупації тимчасово окупованих територій України передбачають аналіз ефективності реалізації повноважень органами публічної влади України щодо відновлення територіальної цілісності країни, визначення ролі й місця кожного органу публічної влади щодо деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України з метою оптимізації системи державних інституцій, уточнення їх компетенції, модернізації їх організаційної структури управління у сфері реалізації політики деокупації з чітким розмежуванням повноважень учасників цього процесу;

в) соціально-економічні форми й засоби деокупації тимчасово окупованих територій України передбачають перегляд соціальної, міграційної, демографічної, інвестиційної, цінової, грошово-кредитної, кадрової, освітньої політики держави, спрямованої на підвищення рівня життя громадян України та, зокрема, внутрішньо переміщених осіб, створення робочих місць, посилення зайнятості населення в Україні, підняття рівня соціального захисту;

г) правові форми й засоби деокупації тимчасово окупованих територій України передбачають аналіз правотворчої і правозастосовної форм забезпечення деокупації та реінтеграції, удосконалення наявної нормативно-правової бази в цій сфері;

д) інформаційно-ідеологічні форми та засоби деокупації тимчасово окупованих територій України для забезпечення розвитку інформаційного простору з метою надання об'єктивної інформації про ситуацію на тимчасово окупованій території України, щодо заходів, спрямованих на деокупацію та реінтеграцію тимчасово окупованої території, тощо [3].

Серед практичних заходів, які вживатимуться органами державної влади з метою реінтеграції тимчасово окупованих територій України ключову роль відіграватиме гуманітарне розмінування, яке здійснюватиметься Державною службою з надзвичайних ситуацій України після відходу військ Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до закону.

Крім здійснення протимінної діяльності, на деокупованих територіях з настанням відбудовного періоду має бути проведено:

- цільову мобілізацію для ліквідації наслідків ведення воєнних дій та надзвичайних ситуацій;

- ліквідацію наслідків воєнних дій у населених пунктах та на територіях, що зазнали впливу засобів ураження;

- вжиття заходів для відновлення об'єктів критичної інфраструктури сфери життєзабезпечення населення;

- визначення населених пунктів та районів, що потребують гуманітарного розмінування, маркування небезпечних ділянок, очищення територій;

- залучення до ліквідації наслідків ведення воєнних дій та надзвичайних ситуацій міжнародної допомоги.

Крім того, підрозділи Національної поліції України мають забезпечити публічну безпеку і порядок, охорону прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидію злочинності, участі у забезпеченні інформаційної безпеки та подолання наслідків пропаганди, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (ДРГ), припинення масових заворушень, тощо.

Національна поліція України спільно з Офісом Генерального прокурора, Міністерством закордонних справ України, Міністерством юстиції України має вжити всіх передбачених заходів для захисту прав і свобод людини і громадянина, зокрема щодо встановлення порядку моніторингу стану дотримання прав і свобод людини і громадянина та здійснити документування та розслідування фактів порушення таких прав і свобод на деокупованих територіях, оприлюднити та надати відповідну інформацію міжнародним організаціям у сфері захисту прав і свобод людини та вжити необхідних заходів для координації ведення юридичного протистояння з Російською Федерацією.

Кваліфіковано зібрані і оформлені згідно з міжнародно визнаними стандартами докази будуть використані в Міжнародному кримінальному суді в Гаазі, в Міжнародному суді ООН, в Європейському суді з прав людини, а також у судах України.

Має бути визначений механізм з перевірки та ідентифікації громадян, які проживали (перебували) на тимчасово окупованих територіях, та територіях, уражених збройним конфліктом, з метою виявлення осіб, які брали участь у незаконних воєнізованих формуваннях, здійснювали інші види колабораційної діяльності із дотриманням принципу презумпції невинуватості та процесуальних прав затриманих осіб, а також виявлення іноземних громадян, які з'явилися на згаданих вище територіях, починаючи з 2014 року, внаслідок програм «соціального переселення» (міграції) з російської федерації, та інших нелегальних мігрантів.

Заклади освіти мають у повній мірі відновити свою діяльність по наданню освітніх послуг так само як і заклади охорони здоров'я.

Реінтеграція, власне населення тимчасово окупованих територій під юрисдикцію України, перш за все, має носити не насильницький характер і повинна бути лояльною.

На сьогодні, за даними Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій, за 2022 рік з бюджету виплачено внутрішньо переміщеним особам 55 млрд гривень допомоги на проживання. Також успішно реалізується урядовий проєкт «Робота- можливість отримання грантів за шістьма програмами [4].

Крім того, для жителів деокупованих територій Херсонської області за інформацією того ж міністерства у 2023 році буде надано одноразову адресну допомогу на стаціонарне лікування, проведення операцій, в тому числі і на серці, судинах та онкологічних, а також на ендопротезування суглобів [5].

Рінтеграція населення має включати комплекс заходів перехідного періоду, що передбачає правовий захист та відшкодування збитків, завданих внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України, відновлення сталих економічних, соціальних та культурних зв'язків, адаптацію населення деокупованих територій до мирного життя.

Політика реінтеграції має здійснюватися за такими напрямками:

встановлення безпечного середовища, відновлення громадської безпеки і правопорядку, свободи пересування, охорони особливо важливих державних об'єктів;

допомога у відновленні життєдіяльності населених пунктів та їх інфраструктури;

сприяння у наданні гуманітарної допомоги та взаємодія з міжнародними організаціями;

допомога у створенні умов для відновлення належного державного управління та подальшого розвитку територіальних громад.

Заплановані заходи у рамках реінтеграції тимчасово окупованих територій України мають бути синхронізовані на всіх рівнях (місцевому, регіональному та національному) і повинні містити синергетичні підходи у взаємодії з органами державної влади, складовими сектору безпеки і оборони, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями.

Список використаних джерел

1. Конституція України. База даних «Законодавство України»/ВР України. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Статут Організації Об'єднаних Націй. https://unic.un.org/aroundworld/unics/common/documents/publications/uncharter/UN%20Charter_Ukrainian.pdf

3. Шаптала Н. К Камінська Н. В. Державна політика України з питань тимчасово окупованих територій: проблеми концептуалізації в сучасному науковому дискурсі. Філософські та методологічні проблеми права 2022. № 1 (23)

4. <https://minre.gov.ua/news/zavdannya-minreintegraciyi-na-2023-rik-integraciya-vnutrishnih-pereselenciv>

5. <https://minre.gov.ua/news/groshova-dopomoga-hersoncyam-na-likuvannya-yak-otrymaty-ta-kudy-zvertatys>

Тетяна Соломєнцева,

студентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Tetiana Solomientseva,

student of the Department of Public Policy of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Тетяна Козаченко, доцентка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

КРИМІНАЛЬНО КАРАНІ КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ЩО МОЖУТЬ ВЧИНЯТИСЬ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

CRIMINALLY- PENALTY CORRUPTION OFFENSES THAT MAY BE COMMITTED IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM

Corruption, due to its scale, multi-level and destructive nature, has become, without exaggeration, the number one issue for Ukraine, relegating the problems of drug trafficking, illegal arms trade, terrorism, and even the issues of war and national security to the background.

Corruption threatens the ideals of democracy, human rights and law and order in general, destroys proper order in the state administration system, integrity and social justice, hinders legitimate competition and economic development, and undermines the moral foundations of society. Moreover, corruption is closely related to other forms of crime, in particular, organized crime and economic crime. Corruption also covers colossal amounts of assets, which can constitute a significant share of the resources of our society, and the absence of which in the sphere of legal economic circulation endangers political stability, sustainable development of our state and its national security, which is unacceptable in the conditions of waging war.

Undoubtedly, one of the strangest means of combating corruption is the prosecution of civil servants who commit corruption crimes.

Keywords: corruption, civil servant, crime, system of public administration bodies.

За останні роки корупція (від лат. corrumpere – нищити, псувати) [1, с. 117] через свою масштабність, багаторівневність і деструктивність стала без перебільшення питанням номер один для України, посунувши на задній план проблеми наркобізнесу, незаконної торгівлі зброєю, тероризму, і, навіть, як показує аналіз останніх гучних скандалів із закупівлею продуктів харчування для ЗСУ, питання війни та національної безпеки [2].

Наразі, корупція загрожує ідеалам демократії, правам людини і правопорядку в цілому, руйнує належний порядок у системі державного управління, доброчесність і соціальну справедливість, перешкоджає легітимній конкуренції та економічному розвитку, підриває моральні засади суспільства. Більше того, корупція щільно пов'язана з іншими формами злочинності, зокрема, організованою злочинністю й економічною злочинністю. Корупція також охоплює колосальні обсяги активів, які можуть становити значну частку ресурсів нашого суспільства і відсутність яких у сфері легального економічного обігу ставить під загрозу політичну стабільність, сталий розвиток нашої держави та її національну безпеку, що в умовах ведення війни є неприпустимим. Основними факторами, які пояснюють кричущі масштаби поширення корупції в Україні, є не тільки відсутність у населення сформованого негативного ставлення до корупції, неадекватні та економічно необґрунтовані зарплати

державних службовців і прирівняних до них осіб, а й зволікання із реальним покаранням корупціонерів, збільшення корупційної складової у стосунках бізнесу і влади, неефективність діяльності органів, що виявляють, запобігають і ведуть боротьбу з корупцією, неврахування результатів наукових досліджень з питань реорганізації форм та методів, що застосовуються у системі державного управління та запобігання і протидії корупції, прогалини національного антикорупційного законодавства тощо.

Необхідність звернення до кримінально-правових засобів впливу на корупцію у зумовлена тим, що, за даними Міністерства юстиції України, щорічні суми матеріальних збитків від корупційних кримінальних правопорушень (злочинів) сягають кількох сотень мільйонів гривень, хоча такі цифри навряд чи відображають дійсні показники суспільної шкідливості кримінальної корупційної діяльності в системі державного управління [3, с.7-8].

Зазначимо, що у ст. 1 “Визначення термінів” Закону України “Про запобігання корупції” від 14 жовтня 2014 р. (останні зміни від № 2846-IX від 13.12.2022р.) сказано, що корупція – це використання особою, зазначеною у частині першій ст. 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій ст. 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов’язаних з ними можливостей. **Відповідно до п. в, ч.1, ст.3 даного Закону “Суб’єкти, на яких поширюється дія цього Закону”** – такими особами являються державні службовці [4].

Також, вказаний Закон розрізняє два види правопорушення корупційного спрямування: корупційне правопорушення і правопорушення, пов’язане з корупцією. За вчинення таких діянь може встановлюватися кримінальна відповідальність.

Значимо, що традиційно систему органів державного управління розглядають як в широкому так і у вузькому розумінні. В широкому розумінні це всі гілки державної влади: законодавча, виконавча, судова. У вузькому – це система органів державного управління відповідає структурі виконавчої влади. Однак, обидві позиції об’єднує те, що функції органів системи державного управління реалізують державні службовці. Тобто це особи до яких в повній мірі можуть бути застосовані положення Закону України “Про запобігання корупції”.

Щодо кримінальної відповідальності вищезгаданих осіб за корупційні правопорушення то вона може бути застосована в тому числі за: декларування недостовірної інформації; зловживання владою або службовим становищем; Зловживання повноваженнями службовою особою юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми; прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою; підкуп особи, яка надає публічні послуги; пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі. Також цей перелік, відповідно до виконуваних державним службовцем обов’язків, може бути розширено на основі положень ст. 45 КК України.

В примітці до статті 45 КК України визначено, що корупційними кримінальними правопорушеннями відповідно до цього Кодексу вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357,410, у випадку їх вчинення шляхом зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 цього Кодексу.

Кримінальними правопорушеннями, пов’язаними з корупцією, відповідно до цього Кодексу вважаються кримінальні правопорушення, передбачені статтями 366-2, 366-3 КК України [5].

Також потрібно зазначити, що відповідно до ч. 5 ст. 65-1 Закону України “Про запобігання корупції” особа, якій повідомлено про підозру у вчиненні нею кримінального правопорушення

у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, підлягає відстороненню від виконання службових повноважень.

Збитки, завдані внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією кримінального правопорушення, підлягають відшкодуванню особою, яка вчинила відповідне правопорушення, в установленому законом порядку. Кошти та інше майно, одержані внаслідок вчинення корупційного правопорушення, підлягають конфіскації або спеціальній конфіскації за рішенням суду в установленому законом порядку.

Отже, зважаючи на вищезазначене, можливо констатувати той факт, що законодавче забезпечення боротьби із корупційними правопорушеннями є достатнім. Чому ж корупція і досі є значним чинником деструктивних процесів у нашій державі? Відповідь на це питання, скоріш за все, мають дати правоохоронні органи в компетенції яких є боротьба із цим явищем та судова гілка влади. Також на певної уваги заслуговує відсутність належної науково-нормативної складової щодо боротьби з корупційними проявами, зокрема теоретичних розробок у галузі кримінального права та у галузі нормативно-правового врегулювання суспільних відносин в системі державного управління.

Список використаних джерел

1. Українсько-давньогрецько-латинський словник / Н. Бойко, В. Миронова. – Київ : Видавничо-поліграфічний центр “Київський університет”, 2012. – 271 с.
2. Скандал у Міноборони: Резніков анонсував реформу харчування у ЗСУ // Інформ агенство “Суспільне” / URL: <https://suspilne.media/366364-skandal-u-minoboroni-reznikov-anonsuvav-reformu-harcuvanna-u-zsu/> (дата звернення: 28.01.2023)
3. Савченко А. В. Корупційні злочини (кримінально-правова характеристика) [текст] навч. посіб. / А. В. Савченко. – Київ : “Центр учбової літератури”, 2016. – 168 с.
4. Закон України Про запобігання корупції (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056) // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення: 28.01.2023)
5. КК України // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 28.01.2023)

Лариса Сохатюк,

аспірантка кафедри публічної політики Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Larysa Sokhatiuk,

postgraduate student of the Department of public policy of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Ірина Алексєєнко**, д.політ.н., професорка, професорка кафедри публічної політики, заступник директора з наукової роботи Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

TOPICAL ISSUES OF ENVIRONMENTAL PROTECTION IN PUBLIC ADMINISTRATION UNDER MARTIAL LAW

Formation of the consciousness of the new Ukrainian generation is inevitable without realizing the extreme importance of environmental protection. The production and economic activities of people inevitably affect the environment, and regulation of this impact is impossible without the implementation of the environmental management process. This led to the separation of such management from the general structure of public administration. At the same time, Russia's military aggression against Ukraine and the introduction of martial law in the country on February 24, 2022, necessitated changes in active environmental protection and environmental safety. Environmental legislation and business requirements have changed dynamically over this time. At the same time, a number of issues need to be finalized and regulated, and thus the relevance of taking measures and changes in the public administration of environmental activities will continue to grow. At the same time, the issues of air quality, protection of water, land, mineral resources, forests and preservation of protected areas and objects of the nature reserve fund should remain a priority as one of the foundations of the country's national security.

Формування свідомості нового українського покоління неминуче без усвідомлення надзвичайної важливості охорони навколишнього середовища, яка здійснюється на різних рівнях держави та із залученням численних механізмів. Виробничо-господарська діяльність людей неминуче впливає на довкілля, а регулювання цього впливу неможливе без здійснення процесу управління природоохороною діяльністю. Це зумовило виділення такого управління із загальної структури державного управління.

Разом з тим, військова агресія держави-терориста проти України, введення із 24 лютого 2022 року воєнного стану в країні викликали необхідність змін у веденні активної природоохоронної діяльності та забезпеченні екобезпеки. Передбачаючи неминучі економічні труднощі, а також необхідність мобілізування зусиль на забезпеченні обороноздатності держави доцільним виявилось спрощення проведення відновлювальних робіт з ліквідації наслідків збройної агресії та бойових дій, а також впровадження на певний час деяких послаблень для суб'єктів господарювання у сфері охорони довкілля.

Так, Парламентом України 15 березня 2022 року одним з числа перших з початку повномасштабного вторгнення було прийнято закон, яким внесено зміни до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля [4]. Основними новаціями у сфері державного регулювання господарської діяльності у сфері охорони довкілля, на період дії воєнного стану,

є мораторій на деякі планові та позапланові перевірки [5]. За рішенням уряду [6] передбачено отримання деяких дозвільних документів з необхідністю здійснення усіх процедур після скасування воєнного стану. Правові аспекти переміщення виробничих потужностей через бойові дії або їх загрози внормовано розпорядженням Уряду [7], яким визначено план невідкладних заходів та відновлення господарської діяльності в умовах такого переміщення.

Отже, в умовах воєнного стану природоохоронна діяльність здійснюється в умовах прийнятих нагальних законодавчих змін. Природоохоронне законодавство та вимоги до бізнесу за цей час динамічно змінилися. В той же час, на думку експертів, низка питань потребує доопрацювання та врегулювання, а отже актуальність вжиття відповідних заходів та змін в державному управлінні природоохоронної діяльності відбуватиметься й надалі.

Бізнес-спільнота пропонує розглянути можливість надання відстрочки подання форм екологічної статистики на період дії воєнного стану, до повного його скасування та протягом певного часу з дня скасування воєнного стану. Обґрунтованим є автоматичне продовження строків впровадження природоохоронних заходів з огляду на затримку строків впровадження природоохоронних проєктів.

На сьогодні є вкрай важливим забезпечення обороноздатності держави, спрощення дозвільних процедур та регулювання і пришвидшення відновлення інфраструктури та економіки України, повернення до нормального стану життєдіяльності громадян після закінчення війни поряд зі збереженням довкілля. Питання якості атмосферного повітря, охорони вод, земель, надр, лісів та збереження заповідних територій і об'єктів природно-заповідного фонду мають залишатися пріоритетними, як одна з основ національної безпеки країни.

Список використаних джерел

1. Дмитренко І. А. Екологічне право України : [підруч.]. – [2ге вид., перероб. та доп.]. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 352 с.
2. Екологічні наслідки військових дій. Матеріали науково-практичної конференції, 17-18 квітня 2018 року. – Київ: Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2018. – 96 с.
3. Самойленко Н. М. С 17 Організація та управління в природоохоронній діяльності : навч. посіб. / Н. М. Самойленко, Д. В. Райко, В. І. Аверченко. – Харків : НТУ «ХП», Видавництво «Лідер», 2018. – 174 с.
4. Закон України від 15.03.2022 № 2132-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо діяльності у сфері довкілля та щодо цивільного захисту на період дії воєнного стану» [Електронний ресурс] // Голос України. – 2022. – № 61. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-20#Text>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.03.2022 № 303 «Про припинення заходів державного нагляду (контролю) і державного ринкового нагляду в умовах воєнного стану» [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр. – 2022. – № 60. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/303-2022-%D0%BF#Text>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2022 № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану» [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр. – 2022. – № 62. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-%D0%BF#Text>.
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.03.2022 № 246-р «Про затвердження плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію» [Електронний ресурс] // Урядовий кур'єр. – 2022. – № 70. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2022-%D1%80#Text>.

Олексій Фесак,

студент 1 курсу Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Oleksii Fesak,

1 st year student of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: Лілія Григорович, доцент кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філософських наук

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ТА СВОБОД НАЦМЕНШИН ЯК ОДНЕ ІЗ ПРІОРИТЕТНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

ENSURING THE RIGHTS AND FREEDOMS OF NATIONAL MINORITIES AS ONE OF THE PRIORITY TASKS FOR THE MODERN UKRAINIAN PARLIAMENTARY

The thesis emphasizes the necessity of the Ukrainian national minorities problem as a prior task for Ukrainian Parliament. The topic mainly focuses on the problems that prevent Ukraine from Euro-integration. It is also stated that many provocations were committed to denigrate Ukraine. The main problem is because national minorities are not allowed to continue higher education (in schools, colleges, universities etc.) in their native language. The main law about national minorities in Ukraine clearly does not fulfill all the demands. On the other hand, the recent law about protecting the indigenous nationalities in Ukraine (2021) proclaims as such: Tatars, Karaites, Krimchaks. Which is not enough to consider all the minorities. The thesis also mentions that Ukrainian parliament should consider all the risks before making any decisions, because certain regions have some separatist intentions. Nevertheless, Ukrainian government should consider using the right terminology about this problem, so to avoid any inaccuracies in the future law, and make the right decision as soon as possible.

Keywords: minorities, law, education.

Останнім часом досить гостро постає проблема щодо забезпечення та реалізації усіх демократичних засад, пов'язаних із правовим становищем нацменшин в Україні. Особливої актуальності це питання набуло з огляду на закиди маніпулятивного та провокативного характеру з боку країн сусідів (зокрема Російської Федерації та Угорщини) щодо пригнічення прав відповідних нацменшин на території України.

Варто зауважити, що одним із основних мотивів Росії щодо нападу на Україну, є саме необхідність захистити російськомовне населення від уявних пригнічень з боку українців. Очевидно, що дане формулювання є лише пустим «прикриттям» справжніх злочинних намірів російського терористичного режиму. Не менш важливими є звинувачення з боку Угорщини та Румунії у мовній асиміляції нацменшин – внаслідок ухвалення закону «Про освіту» у 2017 р. Зокрема вони стосувались пункту який визначав українську – мовою освітнього процесу в навчальних закладах. Наслідком цього стало блокування Угорщиною усіх можливих рішень щодо зближення та подальшої інтеграції України в ЄС та участі в НАТО. Не менш важливим є рішення Венеціанської комісії, яка, хоч і схвалила прагнення України до утвердження української мови у сфері освіти, але, в той же час рекомендувала розпочати діалог з нацменшинами аби вирішити мовне питання у цій сфері. Останнім законом, який торкнувся цього питання, але не вирішив його, став закон про корінні народи України. Він дав чітке визначення поняттю «корінний народ» і визначив такими народами: татар, караїмів та кримчаків. Що стосується

освіти, то цей закон посиляється все на ті ж положення освітнього закону 2017 р. Чи варто й казати, що це спровокувало чергову хвилю обурення, зокрема з боку Росії, політичне керівництво якої зуміло по своєму «перекрутити» положення цього закону та порівняти український режим із нацистським. З іншого боку саме російська окупація АРК та м. Севастополя завдала чергового удару по правах корінних народів Криму. Тим не менш, варто наголосити, що згаданий освітній Закон дозволяє нацменшинам здобувати освіту своєю мовою (поряд із державною) лише на етапі дошкільної та загальної середньої освіти. Особливо дискусійного характеру набуло це питання після заяви президента України - Володимира Зеленського, стосовно необхідності заміни терміну «національні меншини» на «національні спільноти» посиляючись на той факт, що частка «меншини» начебто має дискримінаційний характер.

Сьогодні Верховна Рада України має підійти до вирішення цього питання, враховуючи усі ті фактори, які створюють загрозу для української державності. У той же час, варто зауважити, що євроатлантичний курс зобов'язує Україну до виконання цілої низки рекомендацій, з яких питання нацменшин є одним із найгостріших. По-перше, Парламент має пропрацювати термінологічний аспект цього питання, зокрема щодо визначення «національна спільнота» та переглянути доцільність його виділення. По-друге, необхідно розуміти, що реформа прав та свобод усіх нацменшин має враховувати регіональні особливості кожної з них, зважаючи на сепаратистські настрої в окремих регіонах нашої країни. Наостанок варто наголосити щодо нагальності вирішення цього питання, з огляду на необхідність пришвидшення процесу євроінтеграції України.

Список використаних джерел

1. Явір В. А. Проблеми в сфері забезпечення прав національних меншин у контексті євроатлантичної інтеграції України // Наукові записки, Вип. 3-4, С. 50-62.
2. Про корінні народи України: Закон України // Відомості Верховної Ради України. 2021. № 38. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1616-20#Text>
3. Про освіту: Закон України // Відомості Верховної Ради. 2017. № 38-39. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Про національні меншини: Закон України // Відомості Верховної Ради. 1992. № 36 ст. 529 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12#Text>
5. Майборода О. Чому термін «національні спільноти» у відповідному законі лише зашкодить нацменшинам в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zmina.info/columns/chomu-termin-natsional%CA%B9ni-spil%CA%B9noty-u-vidpovidnomu-zakoni-lyshe-zashkodyt%CA%B9-natsmenshynam-v-ukrayini/>

Дамір Хамаві,

студент ОП "Парламентаризм та парламентська діяльність" Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Damir Khamavi,

Student of the educational program "Parliamentarism and parliamentary studies", Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kiev

Науковий керівник: **Інна Плотницька**, к.філол.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПАРЛАМЕНТСЬКА КОАЛІЦІЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

PARLIAMENTARY COALITION IN MODERN CONDITIONS

The concept of «coalition», which is interpreted in various sources, is considered. It is noted that the coalition is formed within one month from the opening of the first session of the newly elected Verkhovna Rada of Ukraine or within one month from the termination of the previous coalition. The parliamentary majority (coalition) is entrusted with the implementation of the representative function of the parliament. Attention is drawn to the fact that the coalition agreement was a document that was supposed to contain two groups of provisions – «political» and «organizational». The influence of the partisanship factor is undeniable during the formation of a parliamentary coalition in Ukraine.

Keywords: coalition, parliamentary coalition, party, coalition agreement, system.

Поняття «коаліція» трактується в різних наукових і лексикографічних джерелах. У Великому тлумачному словнику сучасної мови подається визначення: «коаліція -ї, ж. Об'єднання, союз, угода держав, партій і т. ін. для досягнення спільної мети» [5].

У Всесвітньому словнику української мови подаються синоніми до слова «коаліція»: «об'єднання кого, чого або яке (група осіб, установ, держав і т. ін., пов'язаних спільними економічними, політичними і т. ін. цілями, завданням тощо), союз, співдружність, співтовариство (незалежних суверенних держав); федерація (організацій, держав, кожна з яких має власні законодавчі, виконавчі і судові органи); конфедерація (організацій, суверенних держав, що мають спільні керівні органи); блок, коаліція (держав, партій і т. ін. для тимчасових спільних дій перев. політичного, воєнного характеру); ліга (окремих осіб, організацій, держав з певною суспільно-політичною метою). союз (тісний зв'язок, співробітництво за домовленістю на якійсь основі), альянс, коаліція, єднання» [6].

Поняття «коаліція» визначалося в нормативно-правових актах, зокрема у зокрема у «Регламенті Верховної Ради України», затвердженому Законом України від 10 лютого 2010 року № 1861-VI, відповідно до ст. 61 якого коаліція депутатських фракцій у Верховній Раді України – це сформоване за результатами виборів і на підставі узгоджених політичних позицій і на засадах, встановлених Конституцією України та Регламентом, об'єднання депутатських фракцій, народних депутатів, до якого входить більшість народних депутатів від конституційного складу Верховної Ради України [7].

Коаліція формується протягом одного місяця від дня відкриття першого засідання новообраної Верховної Ради України або протягом одного місяця від дня припинення діяльності попередньої коаліції. Коаліція формується після проведення депутатськими фракціями

консультацій. Згідно з результатами проведених консультацій за особистими підписами голів відповідних депутатських фракцій, або за рішенням депутатської фракції одним із заступників голови депутатської фракції, мала укладатися Угода про коаліцію депутатських фракцій у Верховній Раді України, так звана коаліційна угода. Коаліційна угода була документом, що мав містити дві групи положень – «політичні», що мали бути основою для об'єднання депутатських фракцій у коаліцію, та «організаційні», що мали визначати порядок вирішення внутрішньо-організаційних питань діяльності коаліції та порядок припинення її діяльності.

В ідеалі ж угода про створення панівної коаліції має охоплювати: 1) чітке викладення основ політичного курсу нового уряду; 2) викладення процедури проведення консультацій між членами коаліції та механізму прийняття рішень; 3) повний список міністерських призначень; 4) список ключових призначень поза урядом; 5) рівень колективної відповідальності уряду. На сьогодні особливої актуальності набуває питання взаємодії парламентської коаліції з вищими органами державної влади.

На парламентську більшість (коаліцію), у певному розумінні більшою мірою, ніж на опозицію, покладається реалізація представницької функції парламенту. До чинників, що впливають на фракції, належать форма державного правління та державного устрою, тип політичної системи, її структурованість і «зрілість», розмір території держави, вік політичних партій, рівень політичної культури, історію розвитку парламентаризму у певній країні тощо [1]. Звісно, вплив зазначених чинників очевидний і для організації та діяльності парламентської більшості (коаліції). Водночас, потрібно погодитися із В. М. Венгером, що цей підхід політологічний і передбачає виокремлення результатів дослідження щодо еволюціонування та розвитку політичної системи, а не правових аспектів її регулювання. Аналіз окремих чинників корисний і з правового погляду. Насамперед, щодо виборчої системи, а також елементів форми держави [2]. Політичність або партійність як основа утворення парламентських фракцій – одна з їх визначальних ознак. У більшості парламентів світу зв'язок між фракцією та результатами виборів виражається у нормативному закріпленні права (а в окремих країнах – Нідерландах, Данії, Ізраїлі, Македонії, Вірменії, Норвегії – обов'язку) депутатів об'єднуватись у фракції на основі виборчих списків. Так, спосіб формування виборчого списку впливає на подальшу однорідність позицій та об'єднаність дій його членів. Якщо необхідність утворювати фракцію на партійній основі в офіційних нормативно-правових актах не завжди відображається, то на практиці фракції майже завжди діють на основі й опираються на сили політичної партії, під проводом якої вони потрапили до парламенту. Саме тому досить важливу роль відіграє вид використаної виборчої системи [3].

За умови багатопартійності в державі доцільно говорити про вплив на діяльність коаліції чинника політичної «ваги» партій у складі коаліції. Визначаючи сутність такої «ваги», дослідники оперують трьома показниками: кількістю членів партії, кількістю її виборців та отриманих нею депутатських мандатів. За цією типологією виділяють: партійні системи, засновані на партіях із мажоритарним покликанням; системи, що характеризуються присутністю домінантної партії; системи, що спираються на коаліцію міноритарних партій.

У першому випадку передбачається змагання двох партій із мажоритарним покликанням, або багатопартійність із наявністю мажоритарної партії, що буває зрідка й ускладнює діяльність парламенту. У другому випадку домінантна партія не лише прагне ідентифікувати себе з політичним режимом, опорою якому вона слугує, а й прагне зібрати не менше 30% голосів, щоб отримати значний відрив від інших партій і визначати склад й орієнтацію урядової коаліції. Ще більшою мірою, ніж системи з домінантною партією, потребують гнучкої та розумної коаліційної політики системи, що базуються на союзі міноритарних партій [4]. Вплив чинника партійності беззаперечний під час формування парламентської коаліції в Україні.

Таким чином, можна оцінювати вплив чинника виборчої системи на діяльність парламентської коаліції. Безумовно, пропорційна або змішана виборча системи більшою мірою сприяють партійному структуруванню парламенту, а звідси – утворенню стабільної парламентської коаліції. Про це свідчить історія формування парламентської більшості в українському парламенті за умов використання різних виборчих систем.

Список використаних джерел

1. Бірс Д. Дж. Створення коаліційних урядів: моделі ведення переговорів та співпраці у багатопартійних парламентських демократіях / Деніел Дж. Бірс // Матеріали круглого столу «Проблеми подальшої інституалізації коаліції та опозиції у Верховній Раді України» 12 червня 2008 року. К. : К.І.С., 2009. С. 34.
2. Бітц Ф. Німецький досвід роботи парламентських комітетів із залучення громадськості до законодавчого процесу / Ф. Бітц // Матеріали семінару завідувачів секретаріатів комітетів Верховної Ради України «Шляхи забезпечення відкритості роботи Верховної Ради України: досвід, проблеми, перспективи». К. : Парлам. вид-во, 2009. С. 92.
3. Богачова О. В. Законодавчий процес в Україні / О. В. Богачова, О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко. К. : Реферат, 2006. 71 с.
4. Богачова О. В. Законотворчий процес зарубіжних країн / О. В. Богачова, О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко. К. : Реферат, 2006. 283 с.
5. Великий тлумачний словник сучасної мови / URL : <https://slovnyk.me/dict/vts/%D0%BA%D0%BE%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%86%D1%96%D1%8F>
6. Всесвітній словник української мови / URL : <https://uk.worldwidedictionary.org/%D0%BA%D0%BE%D0%B0%D0%BB%D1%96%D1%86%D1%96%D1%8F>
7. Регламент Верховної Ради України / Верховна Рада України : офіц. вид. К. : Парламентське вид-во. 2019. 224 с. Бібліотека офіційних видань (додаток до Відомостей Верховної Ради України) 2019. № 4.

Юрій Ханік,

здобувач ступеня магістра з публічного управління та адміністрування Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (кафедра парламентаризму)

Yuriy Hanik,

master's degree holder in public management and administration of the Educational and Scientific Institute of Public Management and Civil Service of Taras Shevchenko Kyiv National University (department of parliamentarism)

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПАРЛАМЕНТСЬКА СЛУЖБА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

PARLIAMENTARY SERVICE IN UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS

The essence of the qualitative changes laid at the basis of the reform of the Verkhovna Rada of Ukraine was revealed, in particular her apparatus, related to the application of a new method of increasing the motivation of working parliamentary employees by applying the scientific principles of process management in the implementation of personnel policy.

Attention is focused on the fact that reforming the Apparatus of the Verkhovna Rada of Ukraine involves the implementation of the concept of political leadership in public administration, which helps ensure: establishment of personal responsibility of a senior official for appointing another person to a position of a lower level of administration; creation of conditions for the coordinated work of parliamentary service officials who are patriotic and aware of the importance of modern social values and needs related to the war of the Russian Federation in Ukraine.

It was determined that it is promising to overcome internal problems in the activities of the Verkhovna Rada of Ukraine, such as political corruption and collaborationism.

Keywords: Verkhovna Rada of Ukraine, parliament, parliamentary service, official of the parliamentary service, competent responsibility.

Нині, в період війни України з рф, відбулась суттєва зміна в діяльності Верховної Ради України, яка пов'язана з її внутрішньою реформою та підвищенням інституційної спроможності. Ще у 2016 році Консультативна місія Європейського парламенту під головуванням Пета Кокса розробила Дорожню карту для реформування Верховної Ради України, якою передбачила розвиток її політичної та інституційної здатності [1] та посилення контролю за дотриманням парламентських процедур.

Щодо першої позиції реформування Верховної Ради України – підвищення політичної здатності українського парламенту, то запропоновано проведення постійного моніторингу законопроектів, які мають відповідати реалізації зобов'язань, взятих пропрезидентською монобільшістю у передвиборчій програмі політичної партії “Слуга народу”. Це стосувалось, зокрема скасування депутатської недоторканності, прийняття механізму відкликання депутатів та накладання народного вето на ухвалені закони [7]. Практично всі ці питання вирішені; інші знаходяться на стадії вирішення.

Як стверджують науковці, у 2021 році реформа українського парламенту виконана на 45,7%. В останні роки темпи реалізації реформи знизилися, однак політичне керівництво Верховної Ради визнає необхідність виконання узятих на себе зобов'язань щодо імплементації парламентської реформи.

Щодо другої позиції – підвищення інституційної здатності парламенту, – то вона пов’язана із запровадженням нової парламентської служби, яка передбачає зміну не лише структури Апарату Верховної Ради України, а й функцій її посадових осіб. Складовими системи управління парламентської служби передбачено визначити: «Верховну раду, голову ВР, комітети Ради, голів комітетів, керівника Апарату, комісію з відбору парламентських державних службовців категорії «А», комісію з відбору парламентських державних службовців категорій «Б» і «В», службу управління персоналом апарату» [6].

Важливим вважаємо те, що до претендентів на посади парламентської державної служби визначено відповідні загальні та спеціальні вимоги, які спрямовані на реалізацію концепції політичного лідерства в публічному управлінні [3], згідно якої кожна особа, яка призначається на посаду повинна мати рівень вищої освіти не нижче магістра; має пройти конкурсний відбір у спеціально сформованих комісіях з відбору парламентських державних службовців категорії «А», «Б» і «В», які до свого складу обов’язково включатимуть провідних науковців і громадських діячів зі сфери публічного управління; має бути погоджена з керівником Апарату Верховної Ради, вимоги до посади якого, у свою чергу, визначаються головою Верховної Ради України.

Такий алгоритм призначення на посаду до парламентської служби ґрунтується на процесному науковому підході і передбачає встановлення персональної відповідальності вищої посадової особи за призначення посадової особи нижчого рівня адміністрування. В свою чергу, це створює умови для формування командної злагодженої роботи професіоналів, які патріотично налаштовані і усвідомлюють важливість сучасних суспільних цінностей і потреб, пов’язаних із війною рф в Україні, зокрема подолання таких внутрішніх проблем, як політична корупція [5] та колабораціонізм [4], механізми усунення яких визначені чинним законодавством України. А їх виконання залежить від доброчесності і професіоналізму посадових осіб парламентської служби.

Вважаємо, що важливим є також запровадження закону України «Про парламентську службу» [6], який нині проходить обговорення в парламенті. Цей законопроект передбачає формування єдиної систем цінностей у законодавчому органі влади – парламенті. В результаті – єдність цілей, суспільних цінностей і потреб працівників Верховної Ради України, у свою чергу, сприятимуть забезпеченню якості їх діяльності і правильній ціннісній орієнтації.

Як стверджують науковці якість роботи парламенту залежить від таких критеріїв, як репрезентативність, незалежність, парламентські процедури, відповідальність перед громадськістю, парламентські послуги, взаємовідносини парламенту та засобів масової інформації; якість діяльності парламентарів – від їх належності до національної політико-управлінської еліти, політичної компетентності та досвіду роботи в інституціях громадянського суспільства (політичних партіях, громадських об’єднаннях) [2].

Ми погоджуємося з такою думкою і вважаємо, що новий Закон України «Про парламентську службу» приверне увагу на врегулюванні особливостей парламентської служби та посиленні компетенційної відповідальності парламентських службовців [1].

Як приклад, зазначимо, що внесення змін до Закону України “Про Регламент Верховної Ради України” у частині застосування парламентом особливої процедури розгляду законопроектів у другому читанні, передбачає посилену відповідальність Комітетів Верховної Ради України і депутатських фракцій та груп. Це передбачає оптимізацію роботи самого парламенту, адже зараз, наприклад, усі поправки за наполяганням депутатів розглядаються на пленарному засіданні в парламенті, незалежно від рішень профільного комітету, а надалі – за це відповідатимуть працівники і народні депутати профільного комітету і тоді кількість поправок і пропозицій, які можуть виноситися на обговорення і голосування парламентського залу, будуть значно зменшені, а відповідальність авторів – значно посилена.

Як висновок зазначимо, що в сучасних умовах розвитку Верховної Ради України має реалізувати політика єднання (соборності) не лише держави і суспільства, а й парламентарів і парламентських службовців, діяльність яких має сприяти підвищенню політичної й інституційної здатності українського парламенту в цілому як єдиному органу законодавчої влади в державі.

Список використаних джерел

1. В Україні з'явиться ще один вид держслужби: Рада прийняла закон за основу. URL : <https://news.rbc.ua/ukr/politics/ukraine-poyavitsya-eshche-odin-vid-gossluzhby-1611833192.html/>
2. Даниленко Л.І. Політична освіта в Україні як чинник формування демократичної держави та демократичного типу політичної культури. Політична культура в забезпеченні єдності та консолідації українського суспільства: монографія /авт. кол.: В.А.Гошовська [та ін.]: за ред. В.А.Гошовської. Київ : НАДУ, 2021. 220 с., авторські С.109 – 129.
3. Політичне лідерство Політичне лідерство : навч. посіб. / за заг. ред В.А. Гошовської, Л.А. Пашко. К. : НАДУ, 2013. 300 с.
4. Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність)». Закон України №2108-IX. URL :<https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/3430808-zakon-pro-kriminalnu-vidpovidalnist-za-kolaboracionizm-nabuv-cinnosti.html>
5. Про запобігання корупції. Закон України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text/> та колабораціонізм
6. Про парламентську службу. Закон України (проект). URL: <https://ips.ligazakon.net/document/GI03964A>
7. Чи відбулась реформа парламенту? URL: <https://cedem.org.ua/analytics/reforma-parlamentu/>.

Мирослава Чаюн,

магістрантка кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Myroslava Chaюн,

*master degree student of the Department of parliamentarism of the Educational and Scientific, Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-3278-5004>*

Науковий керівник: Олег Зубчик, д.держ.упр., доцент, професор кафедри державного управління Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

SMART-CITY – ЗАПОРУКА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ КРАЇНИ

SMART-CITY – THE KEY TO THE COMPETITIVENESS OF THE COUNTRY

According to the author, in the last decade, the concept of “Smart-city” began to gain popularity in the world. New technologies and updates were appearing, bringing cities closer to the title of “Smart-city”. As cities become “smarter,” they become more convenient for every resident. Researchers of this technology claim that the process of digitalization and transformation of urban environments into more “smart” ones is just beginning.

“Smart” should be understood as a city that understands the needs of society, quickly analyzes emerging problems and challenges, solves them, actively develops and is safe. However, there is also an explanation in the literature that the name of the Smart-city technology is an abbreviation of SMART.

In order for a city to be called “smart”, its operation must use data and digital technologies to make cost-effective decisions and improve the quality of life. The collection and processing of data enables real-time governing bodies to observe the events taking place in the city, how they unfold, change, understand how demand patterns change, the needs of the population and respond with faster and cheaper solutions. Thus, the concept of “Smart-city” can be used to denote various successes and innovations, optimizations of the urban environment, for example, “smart city”, “cyber city”, “digital city”, “knowledge city”, “ecological city”, “technological city”.

Keywords: Smart-city technology, concept, «smart city», innovative technologies, digitalization, city development.

Термін «Smart-city» досить поширений останнім часом у застосуванні до характеристики міст в окремих країнах, де сприяють впровадженню нових технологій в життя міст (управління містами, надання послуг, зворотній зв'язок з жителями, енергозберігаючі та відновлювальні технології). У міру того, як міста стають «розумнішими», вони стають більш зручними для життя не тільки мешканців, але й відвідувачів. Очевидно, що це тільки початок.

Донедавна мери, губернатори та інші керівники міст вважали, що інтелектуальні технології є, перш за все, інструментами для підвищення ефективності «за лаштунками» функціонування міста. Зараз технології впроваджуються в життя мешканців більш безпосередньо. Мобільні телефони виконують роль ключа до міста, надаючи миттєву інформацію про громадський транспорт, дорожній рух, медичні послуги, сповіщення про безпеку та новини громади.

Термін «Smart-city» з англійської мови це «розумне місто» [1]. Під «розумним» слід розуміти таке місто, що розуміє потреби суспільства, швидко аналізує проблеми та виклики, що з'являються, вирішує їх, активно розвивається, є безпечним. Крім того, існує пояснення, що назва технології Smart-city є аббревіатурою SMART [2]. Це аббревіатура, яку використовував Пітер Друкер у своєму творі «The Practice of Management» – один із класиків світового

стратегічного менеджменту. У слові SMART кожна буква позначає одну з п'яти ключових, на думку Друкера, вимог до ефективного визначення цілей: мета, згідно з принципом SMART, має бути Specific (точна), Measurable (вимірنا), Achievable (досяжна), Realistic (реальна), та Timed (із заданим кінцевим терміном). Таким чином, «smart-city»/«розумне місто» – це місто, яким можна ефективно керувати. Тобто, використання технології Smart-city передбачає ефективне впровадження в управлінні містом цифрових та інноваційних новітніх технологій, що покликані забезпечувати високий та комфортний рівень життя населення.

Багато дослідників розкривали сутність поняття «Smart-city» в залежності від аспектів розуміння та цілей управління. Таким чином, ця дефініція є комплексною та багатосторонньою. Пропонуємо розглядати цю технологію, як технологію, яка спрямована на покращення ефективності міського проживання за допомогою даних і інформаційні технології з метою надання більш ефективних послуг громадянам, моніторингу та оптимізації інфраструктури, що вже існує, розширення співпраці між всіма суб'єктами економіки, а також заохоченням використання інновацій у веденні бізнесу як серед приватного, так і в державному секторах. Тобто, така технологія передбачає високий рівень інтеграції, взаємодії та комунікації населення з містом (як у розумінні території, інфраструктури, так і у розумінні держави, державних послуг) на основі новітніх технологій.

Генезис ідеї «розумного міста» в 1984-1994 роки перш за все починався з будівництва «розумнихбудівель». Таку технологію було також використано при задумці Багатофункціонального полісу (Multi-function polis, MFP) в Аделаїді, що знаходиться в Австралії [5].

Для того щоб місто могло називатись «розумним», у його функціонуванні мають використовуватись дані та цифрові технології, щоб приймати економічно вигідні рішення та покращувати якість життя. Збір і обробка даних дає можливість в реальному часі керуючим органам спостерігати за подіями, що відбуваються в місті, як вони розгортаються, змінюються, розуміти, як змінюються моделі попиту, потреби населення і реагувати за допомогою швидших і дешевших рішень.

Таким чином поняття «Smart-city» можна використовувати для позначення різноманітних успіхів та інновацій, оптимізацій міського середовища, наприклад, «розумне місто», «кібермісто», «цифрове місто», «місто знань», «екологічне місто», «технологічне місто». Подібності та відмінності між усіма цими «містами», як правило, в літературі не пояснюються, отже, мають бути досліджені більш глибоко.

В Україні явище «Smart-city» є ключем до підвищення конкурентоспроможності країни. Конкурентоспроможність – це не лише економічні показники, це оцінка наслідків важливих для стабільного розвитку суспільно-політичних та управлінських явищ і процесів [6; 7].

Список використаних джерел

1. Urban Dictionary 2003. URL: <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=smart>
2. Ruohomaa, H., Salminen, V., & Kunttu, I. 2019. Towards a Smart City Concept in Small Cities. Technology Innovation Management Review, 9(9): 5-14. URL: <http://doi.org/10.22215/timreview/1264>
3. Hall, R. E. (2020). The Vision of a Smart City. Proc. Of the 2Nd International Life Extension Technologyworkshop.
4. March, H. (2018). The Smart City and other ICT-led techno-imaginaries: Any room for dialogue with Degrowth? Journal of Cleaner Production, 197(2), 1694-1703. URL: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2016.09.154>
5. Edgington, D. (1983) 'High Technology as a Regional Catalyst' Australian Planner 21(1), pp. 6–8.
6. Nelipa, D., Zubchuk, O., Zubchuk, O., & Kireev, D. (2019). Socio-economic aspects of the development of the digital economy in Ukraine. European Cooperation, 4(44), p. 91-104. <https://doi.org/10.32070/ec.v4i44.70>
7. Zubchuk, O., Kireev, D. (2019). Development of Digital Economy as an Element of the Social Development Strategy in Ukraine. International Journal of Economics and Financial Issues, Econjournals, vol. 9(6), p. 151-155.

Ірина Чумак,

аспірантка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Iryna Chumak,

postgraduate student of the Department of Parliamentarism of the Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0002-1563-7616>

Науковий керівник: **Валерія Голубь**, д.держ.упр., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

АКСІОЛОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

AXIOLOGICAL PREREQUISITES OF FORMATION FOOD POLICY IN MODERN UKRAINE

The evolution of food traditions from old Ukrainian to modern cuisine is considered. It is argued that even in the first half of the 19th century, dishes made from edible wild plants were present on the festive table: ryegrass; sorrel, sorrel; hawthorn; teren, etc. However, starting from the second half of the 19th century, edible wild flora began to be considered as secondary, inferior and worth consuming in times of threat of starvation. This value devaluation of the nutritional value of wild plants proceeded at an increasing pace, and by the middle of the 20th century, it actually reached the level of social stigmatization of wild plants, treating them as food for animals, not for humans. The development of the processes of industrialization and market development on the territory of Ukraine improved food supply in stable periods and, at the same time, made famines even more acute than in early modern periods. The previous historical experience of regular hunger strikes of the Ukrainian population was not particularly traumatic. But a series of famines in the second half of the 19th century, and especially in the first half of the 20th century, significantly exceeded the generally quite high adaptive potential of the Ukrainian population, creating transgenerational psychotraumas of hunger that deformed the stereotypes of the food mentality. The healthy consumption of food resources of wild flora was stigmatized due to the formation of an extremely painful association with times of famine. By the middle of the 20th century, loboda, styrytsia, nettle and other wild plants became symbols of trouble and were filled with a distinct negative connotation that was absent in the old Ukrainian mentality. Therefore, the return to the Ukrainian national cuisine of a positive attitude towards edible wild plants is not only a matter of improving the nutrition of Ukrainians from a physiological point of view, but also a spiritual improvement of the Ukrainian national mentality.

Keywords: food policy, edible wild plants, psychotrauma of hunger, culinary traditions, food mentality.

Класична староукраїнська кухня зародившись у XVII столітті у зрілому вигляді сформувалася на XVIII століття, сягнувши кульмінації свого розвитку у першій половині XIX століття. [2; 3; 8-10]. Саме в такому стані її застав видатний український письменник І.П. Котляревський, описавши у відомому творі «Енеїда», який не тільки став визначною літературною пам'яткою, але своєрідною кулінарною енциклопедією старожитних харчових традицій кухні українців [4]. Цей аспект вже неодноразово у різних ракурсах проаналізовано різними науковцями [2; 10].

Долучаючись до кола таких дослідників ми хотіли б звернути увагу на кілька моментів, які лишаються поки що поза увагою наукових рефлексій, або принаймні на її периферії.

З огляду на сказане, особливий інтерес викликають наступні рядки:

«І ласощі все тільки їли: Сластьони, коржики, стовпці, Вареники пшеничні, білі, Пухкі з кав'яром буханці; Часник, рогіз, паслін, кислиці Козельці, терн, глід, полуниці...» [4]. Зазначені рядки і загальний контекст поеми говорить про те, що на святковому столі, а не на повсякденному, і не у скрутні часи мали присутність страви з харчових дикорослих рослин: рогіз; нині записані у бур'яни паслін, кислиця козельці; широковідомі дикі ягоди глід та терен. І мова про них, як про цілком рівноцінні культурним рослинам продовольчі ресурси. Однак, починаючи з другої половини XIX століття харчова дикоростуча флора, а особливо ті рослини які ідентифікувалися, як бур'яни, почали розглядатися як другорядні, менш цінні продовольчі ресурси, які варто вживати в ті часи, коли є загроза голодної смерті. Така ціннісна девальвація харчової цінності дикоростучих рослин йшла наростаючими темпами і на середину XX століття фактично сягнуло рівня соціальної стигматизації дикоросів, упередженого гранично негативного ставлення як до їжі для тварин, худоби, а не людини.

З іншого боку в світобаченні українців різко зростає ціннісний статус одного із різновидів борошняного виробу – хліба, який і завжди був високий, але настільки гостро не виділявся на тлі інших популярних страв із борошна: тетеря, саламаха, лемішка, затірка тощо. Подібного роду духовні зрушення настільки значні, що останні почали швидко забуватися і багатьом нинішнім українцям значення вказаних назв є незрозумілими. Напевно, все це стало наслідком індустріалізації хлібопекарської справи та системи роздрібної торгівлі хлібом, що швидко витіснило часомістке домашнє випікання хліба, а також перетворення хліба на основну форму держаної допомоги населенню під час регулярних періодів голоду, які з розгортанням процесів індустріалізації на теренах України, як це не парадоксально, стали ще гострішими ніж у ранньомодерний період.

Індустріалізація та розвиток ринкових механізмів у другій половині XIX та першій половині XX століття, з одного, істотно поліпшила харчування у стабільні роки та збільшила населення [5], а з іншого – гострота продовольчих дефіцитів у кризові часи, які регулярно виникали з кліматичних, економічних та політичних причин, стала набирати ще більшої глибини, ніж це було у попередні історичні періоди. Голодомори в Україні в 1921-23 та 1932-33 року стали, по суті, історично безпрецедентними. Попередній досить багатий історичний досвід регулярних голодувань українського населення не був особливо травматичним і, по суті, був звичним явищем для українців. Але голодування другої половини XIX та першої половини XX століття значно перевершували загалом досить високий адаптивний потенціал українського населення викликавши феномен відомий нині «колективна травма голоду» з трансгенераційним наслідками [6;7].

Одним із наслідків такої трансгенераційної психотравми стала деформація харчових традицій стереотипів харчової ментальності. Корисне для здоров'я споживання продовольчих ресурсів дикоростучої флори стигматизувалось, оскільки через утворення вкрай хворобливої асоціації з часами голодоморів. Лобода, щириця, кропива та інші дикороси починаючи з середини XX століття стали символами біди, наповнилися виразною негативною конотацією, якої ще і близько не було в українській ментальності часів І.П. Котляревського. Навпаки було цілком позитивне відношення.

Примітно, що у тих народів де настільки сильного історичного травмування голодом як у українців не було, використання дикорослих харчових рослин у національній кухні значно меншою мірою постраждало під тиском маркетингових впливів індустріальної системи харчування. Так споживання дикоросів, хоч і зменшених ніж колись обсягах, навіть до те-

пер збереглося у французькій та італійських національних кухнях, а, особливо, у вірменській, азербайджанській та грузинській кухнях [1].

Таким чином, повернення в українську національну кухню позитивного ставлення до їстівної дикоростучої флори це не лише питання оздоровлення харчування українців з фізіологічної точки зору, але й психологічного, духовного оздоровлення ментальності нашого суспільства.

Список використаних джерел

1. Алієва М. Роль народної кухні в збереженні етнічної ідентичності азербайджанської національної меншини України / М. Алієва // Етнічна історія народів Європи. – 2005. – Вип. 20. – С. 73–77
2. Борисенко В. Процеси трансформації в національній кухні українців на зламі ХХ–ХХІ століть [Електронний ресурс] / В. Борисенко // Народна творчість та етнологія. – 2021. – № 3. – С. 72–81.
3. Волкова А. В. Науково-етнографічне дослідження особливостей технології страв української національної кухні / А. В. Волкова // Траектория науки. – 2015. – Т. 1, № 1. – С. 4.1–4.8
4. Котляревський, Іван Петрович. Енеїда [Текст] : поема, п'єси / І. П. Котляревський. – Х. : Фоліо, 2006. – 350 с.
5. Куць О. І. Напрями продовольчої політики в Україні та світі / О. І. Куць, О. В. Бокій // Продовольчі ресурси. – 2020. – № 14. – С. 262–276.
6. Маркова С. В. Вітальна травма жертв Голодомору-геноциду: історико-психологічний аспект «нетрадиційного» харчування українців / С. В. Маркова, Л. О. Шеремета // Український селянин. – 2020. – Вип. 24. – С. 24–28
7. Огієнко В. І. Історична травма Голодомору: проблема, гіпотеза та методологія дослідження / В. І. Огієнко // Національна та історична пам'ять. – 2013. – Вип. 6. – С. 145–156
8. Плюта О. П. Українська кухня в сучасному суспільстві / О. П. Плюта // Культура України. Серія : Культурологія. – 2017. – Вип. 58. – С. 283–292.
9. Плюта О. П. Українська кухня: передумови виникнення і трансформації / О. П. Плюта // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Культурологія. – 2017. – Вип. 25. – С. 195–200
10. Сокирко О. Кулінарна мандрівка в Гетьманщину: Секрети й таємниці староукраїнської кухні середини ХVІІ – ХVІІІ ст. Київ: Темпора, 2021. – 272 с.

Андрій Шемчук,

здобувач ступеня доктора філософії з політології Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Andriy Shemchuk,

Candidate of Philosophy in Political Science of the Educational and Scientific Institute of Public Administration and Civil Service of the Taras Shevchenko National University of Kyiv

Науковий керівник: **Лідія Даниленко**, д.пед.н., професорка, професорка кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПОЛІТИЧНОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

IMPROVING THE ACTIVITIES OF THE SUBJECTS OF POLITICAL AUTHORITY IN THE CONDITIONS OF THE POST-WAR RECONSTRUCTION OF UKRAINE

It was determined that the subjects of political power in the parliamentary-presidential form of government are parliamentary parties, which form the legislative and executive bodies of state power and ensure the national security of the state.

It is noted that in the post-war reconstruction of Ukraine, an effective policy of political security of the state, which is understood as a complex of state measures through which the interests of society and the state are coordinated and the protection of the state and its sovereignty, territorial integrity, inviolability and political independence are guaranteed.

It was established that the strengthening of the institutional capacity of Ukraine's political security policy in the post-war period should take place through ensuring support for state policy and introducing patriotic political meanings into the activities of all subjects of political power in the state.

Appropriate normative-legal and organizational-functional mechanisms for cleansing political power from conformist political parties and a new methodology for resolving political conflicts are proposed.

Keywords: politics, political security, political power, parliament, subjects of political power, post-war reconstruction.

Однією з важливих умов удосконалення діяльності суб'єктів політичної влади в умовах повоєнного відновлення України є визнання на рівні свідомості представників політичної еліти принципу соборності як принципу єднання державної влади і народу навколо спільної мети, суспільних цінностей і потреб, до яких належать цінності свободи і незалежності українського народу й української держави.

Як підтверджує практика існування нашої держави, єднання політико-управлінських лідерів є особливо складною задачею, навіть, порівняно з єднанням державної влади і народу. Однією з причин є низький рівень політичної культури в суспільстві, зокрема її консенсусної складової, яка характеризує відстань між владою і суспільством та «силою» їх зв'язків (комунікацією) [2]. Недостатність рівня її розвитку впливає на «рейтинг невідєднатності держав», яким встановлюється рівень їх стабільності та міцності, який, на жаль, є низьким в Україні [3].

Тому нині, під час війни рф, особливо гостро постає питання усунення «роздрібненості у силових структурах й еліті» як одному з показників невідєднатності держави. Адже, в черговий

раз в історії України стало загрозою для її національної безпеки як незалежної демократичної держави із середини країни.

Як стверджує А. Курас, важливим є забезпечення консолідації українського політикуму. «Політична боротьба в Україні перетворилася фактично на недобросовісну політичну конкуренцію, метою якої є політичне знищення опонентів і здобуття влади в будь-який спосіб. У вітчизняних реаліях боротьба за владу є фактично боротьбою за доступ до розподілу ресурсів, за власну користь учасників цієї боротьби»..., що в цілому демонструє «слабкість українського парламентаризму, яка виявляється у різних формах непарламентської політичної конкуренції в Парламенті» [1, с. 311].

Тому вважаємо, що важливим у післявоєнний період в Україні постане питання посилення показників інституційної спроможності політичної безпеки держави, до яких ми відносимо показники, що ґрунтуються на політичній культурі суб'єктів політичної влади, що сприятиме розвитку їх здатності:

- забезпечувати підтримку державної політики;
- впроваджувати патріотичні політичні сенси.

Щодо першого показника інституційної спроможності політичної безпеки держави (забезпечення підтримки державної політики), то він забезпечуватися не лише монобільшістю в парламенті, як це було до війни з РФ, а скоріше за все, появою нових парламентських партій, які матимуть в основі передвиборчої програми «ідеологію українського центрризму», яка нині перемагає у вітчизняному політикумі. Це яскраво демонструє Верховна Рада України IX скликання, коли вона проводить на цьому етапі: активне очищення своїх рядів від конформістських політичних партій; зміцнення координації сфери безпеки з активними суб'єктами громадянського суспільства; введення єдиної системи взаємодії головних суб'єктів забезпечення політичної безпеки на державному та недержавному рівнях.

Вважаємо, що політика дієвого протистояння небезпечним тенденціям суспільного життя, а також усунення їх наслідків потребує значного посилення ролі держави і її суб'єктів політичної влади. Адже, коли є загрози, на них потрібно вчасно й адекватно реагувати за допомогою сил і засобів, які є відповідними особливостям цих загроз, зокрема:

- охоронна діяльність має спрямовуватися на гарантування захисту вищого політичного керівництва держави, безпечне функціонування всіх політичних інститутів, припинення ухвалення неправильних політичних рішень, які послаблюють політичну безпеку, інтереси громадян, соціуму, держави в політичній та інших галузях;
- контрольна діяльність має зводитися до своєчасної оцінки стану політичної безпеки і її введення для вчасного корегування заходів, сил та засобів, прийомів, способів і методів забезпечення політичної безпеки, які застосовуються.

Другим показником інституційної спроможності політичної безпеки держави ми визначаємо впровадження патріотичних політичних сенсів, які характеризують і підтримують українські національні цінності і віковічну боротьбу нашого народу за незалежність і свободу своєї держави. Більшість патріотично налаштованих громадян України нині боронять і відновлюють її кордони у важких кровопролитних боях. Вони разом із іншими громадянами держави відвойовують і справедливість та прозорість у державі і політичній владі. Тому у повоєнний період особливе значення матиме, на наш погляд, нова методика врегулювання політичних конфліктів, яка має врахувати, що головним ініціатором усунення політичного конфлікту має стати воля політичних лідерів держави і всієї державної влади, яка має забезпечити обмеження політичних конфліктів не лише за їх активністю, а й за їх терміном.

Чим швидше державна влада, зокрема її суб'єкти політичної влади, будуть реагувати на виявлені викривлення у морально-відповідальній поведінці політиків і публічних службовців, тим зменшиться термін існування самого політичного конфлікту і знизиться загроза збільшення

недовіри суспільства до влади. А це означає, що небезпека, результатом якої може бути нова реакція громадян на незадоволення їхніх суспільних потреб й інтересів щодо незалежності Української держави та її свободи, може бути усунута своєчасно і назавжди.

Як висновок зазначимо, що для реалізації і втілення дієвої політики політичної безпеки України, під якою ми розуміємо комплекс державних заходів, через які узгоджуються інтереси суспільства та держави і забезпечується гарантування захисту держави та її суверенітету, територіальної цілісності, недоторканності й політичної незалежності, необхідно посилити її інституційну спроможність шляхом забезпечення підтримки державної політики та впровадження патріотичних політичних сенсів у діяльність всіх суб'єктів політичної влади в державі.

Список використаних джерел

1. Курас А.І. Національна безпека України: військово-політичні аспекти. Гілея: науковий вісник. 2014. Вип. 81. С. 309-312
2. Лідія Даниленко. Консенсусна культура як запорука розвитку майбутнього толерантного суспільства незалежної України. Незалежність України: сучасна доктрина і практика публічного управління : матеріали міжнар. круглого столу до Дня Незалежності України (Київ, 22 серп. 2022 р.) / за заг. ред. Л. Г. Комахи. Київ : ННІ ПУДС КНУ, 2022. 272 с., С.13-16.
3. Рейтинг недієздатності держав. ULR: <https://uk.wikipedia.org/wiki>

Олександр Юріков,

доктор філософії, старший викладач кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ

Oleksandr Yurikov,

Senior Lecturer of Criminal Law Department of the National Academy of Internal Affairs, Ph.D in Law
<https://orcid.org/0000-0002-6900-6887>

УКРАЇНСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ НА ЗАХИСТІ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

THE UKRAINIAN PARLIAMENT ON THE PROTECTION OF THE RIGHTS AND FREEDOMS OF HUMANS AND CITIZENS UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE

During martial law, the parliament – the Verkhovna Rada of Ukraine – plays a significant role in guaranteeing the rights and freedoms of a person and a citizen, since only the laws of Ukraine determine the rights and freedoms of a person and a citizen, the guarantees of these rights and freedoms. The Verkhovna Rada of Ukraine established that the introduction of martial law cannot be a basis for the use of torture, cruel or degrading treatment or punishment. Any attempt to use the imposition of martial law to seize power entails liability under the law. Thus, the parliament protected the Ukrainian people from abusing their own rights by the governing institutions of the state during martial law and using them for their own purposes. In order to effectively protect the rights and freedoms of a person and a citizen, the Ukrainian Parliament introduced the institution of the Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine for Human Rights, which exercises parliamentary control over the observance of the constitutional rights and freedoms of a person and a citizen and the protection of the rights of everyone on the territory of Ukraine and within its jurisdiction on a permanent basis. The Human Rights Commissioner of the Verkhovna Rada of Ukraine exercises his powers also during martial law, which significantly contributes to the protection of human and citizen rights and freedoms.

Keywords: parliament, freedom, man, citizen, martial law.

24 лютого 2022 року Законом України № 2102-IX «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні»» [1] на всій території України було введено воєнний стан, у зв'язку з чим окремі права і свободи людини та громадянина істотно обмежуються з метою забезпечення безпеки та територіальної цілісності нашої держави.

Указом Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» передбачено можливість обмеження конституційних права і свобод людини та громадянина, передбачених ст. 30–34, 38, 39, 41–44, 53 Конституції України, а також введення тимчасових обмежень прав і законних інтересів юридичних осіб в межах та обсязі, що необхідні для забезпечення можливості запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану [2]. Відповідно до ст. 8 Закону України від 12 травня 2015 року № 389-VIII «Про правовий режим воєнного стану» було запроваджено низку заходів правового режиму воєнного стану, зокрема: 1) запроваджено комендантську годину (заборону перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлено спеціальний режим світломаскування; 2) встановлено особливий режим в'їзду і виїзду, обмежено свободу пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів; 3) дозволено перевіряти документи у осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і

житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України; 4) заборонено проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів; тощо [3].

Усі зазначені заходи певним чином обмежують права і свободи людини та громадянина. Водночас, відповідно до ст. 64 Конституції України, не можуть бути обмежені такі права та свободи: 1) рівність конституційних прав і свобод та рівність перед законом (ст. 24); 2) заборона позбавлення громадянства і права змінити громадянство (ст. 25); 3) невід'ємне право на життя (ст. 27); 4) право на повагу до його гідності (ст. 28); 5) право на свободу та особисту недоторканність (ст. 29); 6) право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів (ст. 40); 7) право на житло (ст. 47); 8) рівні права і обов'язки подружжя у шлюбі та сім'ї; рівні права дітей (ст. 51, 52); 9) право на судовий захист (ст. 55); 10) право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень (ст. 56); 11) право знати свої права і обов'язки (ст. 57); 12) незворотність дії в часі законів та інших нормативно-правових актів (ст. 58); 13) право на професійну правничу допомогу (ст. 59); 14) право не виконувати явно злочинні розпорядження чи накази (ст. 60); 15) право не бути двічі притягненим до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення (ст. 61); 16) презумпція невинуватості (ст. 62); 17) право не давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом (ст. 63) [4].

Під час воєнного стану значну роль у гарантуванні прав і свобод людини та громадянина відіграє парламент – Верховна Рада України – оскільки виключно закони України визначають права і свободи людини та громадянина, гарантії цих прав і свобод. Верховна Рада України встановила, що введення воєнного стану не може бути підставою для застосування тортур, жорстокого чи принижуючого людську гідність поводження або покарання. Будь-які спроби використати введення воєнного стану для захоплення влади тягнуть за собою відповідальність згідно із законом [3]. Таким чином, парламент убезпечив український народ від зловживання керівними інституціями держави власними правами під час воєнного стану та використання його у власних цілях.

З метою ефективного захисту прав і свобод людини та громадянина, українським парламентом було запроваджено інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України і в межах її юрисдикції на постійній основі.

Метою парламентського контролю є: 1) захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України; 2) додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина; 3) запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню; 4) сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність з Конституцією України, міжнародними стандартами у цій галузі; 5) поліпшення і подальший розвиток міжнародного співробітництва в галузі захисту прав і свобод людини і громадянина; 6) запобігання будь-яким формам дискримінації щодо реалізації людиною своїх прав і свобод; 7) сприяння правовій інформованості населення та захист конфіденційної інформації про особу [5].

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини здійснює власні повноваження, передбачені ст. 13–14 Закону України від 23 грудня 1997 року № 776/97-ВР «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», також під час воєнного стану, що істотним чином сприяє захисту прав і свобод людини та громадянина. Крім того, його повноваження не можуть бути припинені чи обмежені у разі закінчення строку повноважень Верховної Ради України

або її розпуску (саморозпуску), введення воєнного або надзвичайного стану в Україні чи в окремих її місцевостях [5]. Це свідчить про те, що український парламент у будь-яких умовах передусім спрямований на захист прав і свобод людини та громадянина.

Підсумовуючи зазначене вище, можна дійти висновку, що Верховна Рада України є одним з головних органів державної влади, який під час воєнного стану спрямовує свою діяльність не лише на протидію зовнішньому ворогу, а й на гарантування прав і свобод людини та громадянина власної держави. Такий підхід сприяє не лише ефективному захисту прав і свобод, а й підвищенню довіри до українського парламенту з боку громадян, що своєю чергою забезпечує стабільність і відсутність кризових ситуацій в середині держави.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24 лют. 2022 р. № 2102-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2102-20#Text>.
2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>.
3. Про правовий режим воєнного стану : Закону України від 12 трав. 2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#n47>.
4. Конституція України : Основний Закон від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
5. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 груд. 1997 р. № 776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>.

Вікторія Юрікова,

провідний фахівець кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Victoriia Yurikova,

Leading Specialist of the Department of Parliamentarism Educational And Scientific Institute of Public Administration and Civil Service Taras Shevchenko National University of Kyiv
<https://orcid.org/0000-0003-2615-5142>

РОЗВИТОК ГУМАНІТАРНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ: ТРАДИЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

DEVELOPMENT OF HUMANITARIAN POLICY IN UKRAINE: TRADITIONS AND PERSPECTIVES

Humanitarian policy is a separate direction of the state's activity, which consists in the implementation of effective measures aimed at improving the socio-economic situation of citizens, increasing their spiritual and intellectual development, strengthening health, etc. One of the main goals of the humanitarian policy of the state is self-realization, the development of each individual, and the conflict-free coexistence of citizens based on generally civilized values, as well as the creation of conditions for the identification, formation and development of the creative potential of an individual and society as a whole. Ukraine's acquisition of the status of a candidate member of the European Union imposed on our state the obligation to fulfill certain requirements of the European community, in particular regarding the implementation of humanitarian policy. During the implementation of the assigned tasks regarding the integration of Ukraine into the EU, one should not forget about those values that are important for Ukrainians as a single nation. In the conditions of countering Russia's armed aggression against Ukraine, it is difficult for our society to become more active in political, economic and social directions, but the assistance of our international partners not only in the military sphere, but also in the humanitarian sphere significantly facilitates and at the same time contributes to the development of our state.

Keywords: humanitarian policy, development, traditions, European integration.

Гуманітарна політика є окремим напрямком діяльності держави, що полягає у здійсненні ефективних заходів, спрямованих на покращення соціально-економічного становища громадян, підвищення їх духовного й інтелектуального розвитку, зміцнення здоров'я тощо. Однією з основних цілей гуманітарної політики держави є самореалізація, розвиток кожної особистості, та безконфліктне співіснування громадян, що ґрунтується на загально цивілізованих цінностях, а також створення умов для виявлення, формування й розвитку творчого потенціалу особи та суспільства в цілому. Тобто вона розглядає людину як своєрідний центр суспільної гармонії та розвитку.

Гуманітарна політика охоплює найрізноманітніші сфери людського життя: освіта, наука, культура, мовна політика тощо. Термін «гуманітарний» походить від поняття «гуманізм», що має уявлення про людину як найвищу цінність суспільства. Саме тому гуманітарна політика держави визнає невід'ємні права людини, у тому числі й право на життя, незалежно від національної, расової, релігійної приналежності та індивідуальних чи соціальних ознак.

Сучасні тенденції розвитку громадянського суспільства диктують певні умови здійснення гуманітарної політики держави, яка повинна бути спрямована на розвиток кожної особи та суспільства загалом [5]. Водночас, набуття Україною статусу члена в кандидати Європейського Союзу (далі – ЄС) поставило перед нашою державою обов'язок виконати певні вимоги європейського співтовариства, зокрема щодо здійснення гуманітарної політики. Під час виконання поставлених завдань щодо інтеграції України в ЄС важливими постають цінності

українського суспільства. Одночасно із запозиченням європейських стандартів вироблення гуманітарної політики важливим є також розвиток власних ідей, які мають бути імplementовані у діяльність ЄС. Це надасть нам можливість не лише розвинути власну державу в економічній та соціальній сферах, а й утвердитися як провідний політичний суб'єкт на міжнародній арені.

Спираючись на такий науковий підхід, вважаємо, що Україні необхідно суттєво змінити бачення ролі людини в політичному, економічному і соціальному житті держави. Україні необхідна цілісна політика гуманітарного розвитку, адекватна модернізаційним викликам. Гуманітарний розвиток – це розвиток, орієнтований на розкриття потенціалу як соціуму в цілому, так і окремо кожної людини, створення умов для реалізації всіх можливостей особи та нації: інтелектуальних, творчих, культурних тощо [4].

Під час перебування України у складі Союзу Радянських Соціалістичних Республік (далі – СРСР) головною цінністю була сама держава, її органи влади. Зокрема, у Конституції Української Радянської Соціалістичної Республіки (далі – УРСР) права й обов'язки громадян були передбачені у розділі X (1937 року) та розділі VI (1978 року), а попередні розділи містили правові норми про державу, її органи законодавчої, виконавчої та судової гілок влади [2; 3]. Крім того, Конституції УРСР не містили прав і свобод людини, а виключно громадянина. Таким чином, щоб в УРСР мати хоч якісь права необхідно було набувати громадянства однієї з республік СРСР. У незалежній Україні все докорінно змінилося, зокрема головною цінністю у державі стало і залишається людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються [1].

Можна стверджувати, за часи незалежності наша держава значно розвинулась у сфері вироблення гуманітарної політики, зокрема покращено стан свободи слова, участі громадян в діяльності держави, отримання освіти та всебічного розвитку особистості. Водночас Україна й надалі потребує гуманітарного розвитку. Відповідно до Концепції гуманітарного розвитку, українському суспільству необхідно удосконалити три сфери життєдіяльності держави – політичній, економічній, соціальній.

У політичному вимірі перехід до гуманітарного розвитку передбачає досягнення найвищих ступенів свободи особистості і водночас її готовність брати відповідальність за себе, свою родину, місцеву громаду і країну. В економічному – постійне зростання частки інтелектуального продукту у національному продукті, утвердження інноваційності в якості домінуючої моделі економічної поведінки. У соціальному – створення для людини, як головного національного ресурсу, умов реалізації всіх її можливостей. Виходячи з такого підходу має формуватися політика можливостей в освіті, професійній реалізації, адресність охорони здоров'я і соціального захисту [4].

З огляду на зазначене вище, можна дійти висновку, що в умовах протидії збройній агресії росії проти України нашому суспільству складно активізуватися у зазначених вище напрямках, але допомога наших міжнародних партнерів не лише у військовій сфері, а й гуманітарній істотним чином полегшують і одночасно сприяють розвитку нашої держави. Саме тому, пропри наявні складнощі необхідно використовувати усі засоби і способи сприяння гуманітарного розвитку України та здійснення нею належної ефективної гуманітарної політики.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Основний Закон від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Конституція Української Радянської Соціалістичної Республіки : Основний Закон від 30 січ. 1937 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/001_001/ed19370130#Text.
3. Конституція Української Радянської Соціалістичної Республіки : Основний Закон від 20 квіт. 1978 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/888-09/ed19780420#Text>.
4. Концепція гуманітарного розвитку України. URL: <https://semadm.cg.gov.ua/>
5. Юрікова В. С. Досвід застосування гуманітарної політики в країнах ЄС: порівняльний аспект. Вітчизняний парламентаризм: сучасні виміри гідності та свободи українського народу : матеріали Всеукр. круг. столу до Дня Гідності та Свободи України (Київ, 23 листоп. 2022 р.). Київ, 2022.

ПРОГРАМА
10-го ювілейного щорічного Всеукраїнського
науково-практичного круглого столу
до Дня Соборності України

**«СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ: ПОЛІТИКА ДУХОВНОЇ СПІЛЬНОСТІ, НАЦІОНАЛЬНИХ
ТРАДИЦІЙ І ЦІННОСТЕЙ»**

Місце проведення: м. Київ, вул. Академіка Ромоданова, 12/2, каб. 218.

Час і регламент проведення:

11.45 – 12.00 (реєстрація – очно, on-line, ZOOM)

12.00 – 12.05 (on-line, інформаційний матеріал)

12.05 – 12.15 (відкриття, вітальні слова)

12.15 – 13.15 (виступи гостей)

13.15 – 13.45 (обговорення питань)

13.45 – 14.00 (прийняття резолюції)

Формат проведення: очно-дистанційно

Учасники - провідні вітчизняні вчені НАН України та громадські діячі; члени Наукової школи вітчизняного парламентаризму ННІ публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка: випускники та здобувачі вищої освіти кафедри парламентаризму (представники органів державної влади та органів місцевого самоврядування, громадських організацій, бізнес організацій); інші здобувачі вищої освіти; викладачі ЗВО; представники Громадської організації «Академія парламентаризму».

Робоча мова: українська.

Питання для обговорення :

Роль парламенту в утвердженні суверенітету та незалежності України.

Соборність як концепція та політика духовної спільності, традицій і перспектив українського народу.

Сучасні виклики та завдання публічній владі у воєнний і повоєнний періоди.

ВІДКРИТТЯ

Лариса КОМАХА, директор Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор філософських наук, професор

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

Володимир БУГРОВ, ректор Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філософських наук, професор, відмінник освіти України, заслужений працівник освіти України

ВИСТУП

Валентина ГОШОВСЬКА, завідувач кафедри парламентаризму Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор, керівник наукової школи вітчизняного парламентаризму

ВИСТУПИ та ОБГОВОРЕННЯ ПИТАНЬ

Павло МОВЧАН, народний депутат України шести скликань, незмінний очільник Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, без перебільшення, один із фундаторів сучасної Української держави, яку виборював і словом і ділом – голосував за Акт проголошення Незалежності України та Конституцію

Елла ЛІБАНОВА, відома громадська діячка та українська вчена, академік НАН України, директор Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України, доктор економічних наук, професор

Давид АРАХАМІЯ, народний депутат України IX скликання, Голова фракції «Слуга народу» у Верховній Раді України

Валерій СМОЛИЙ, відомий громадський і політичний діяч, провідний вчений, академік НАН України, директор Інституту історії НАН України, ексвіцепрем'єрміністр з гуманітарних питань України, доктор історичних наук

Микола ЖУЛИНСЬКИЙ, український політик, державник, академік НАН України, ексвіцепрем'єрміністр України з гуманітарних питань, директор Інституту літератури імені Тараса Шевченка НАН України, доктор філологічних наук

Олег РАФАЛЬСЬКИЙ, український політик, громадський діяч, директор Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, віцепрезидент НАН України, доктор історичних наук, професор

Петро ВОРОНА, доктор наук з державного управління, професор, член Наукової школи вітчизняного парламентаризму з часів заснування, доброволець, головний сержант військової частини ЗСУ, на передовій

Володимир КРЕЙДЕНКО, народний депутат України IX скликання, Заступник голови Комітету Верховній Раді України з питань транспорту та інфраструктури, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, докторант

Олександр АЛКСІЙЧУК, народний депутат України IX скликання, голова підкомітету з питань захисту інвестицій в об'єкти будівництва Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірант

Лілія ГРИГОРОВИЧ, кафедра парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філософських наук, народний депутат України 5-ти скликань

Ірина ДУДКО, професор кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор

Лідія ДАНИЛЕНКО, професор кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор педагогічних наук, професор

Ігор РЕЙТЕРОВИЧ, доцент кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат політичних наук, доцент

ТЕЗИ

Ірина АЛЕКСЕЄНКО, заступник директора з наукової роботи Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор

Суспільний діалог задля національної ідентичності

Олександр АЛІКСІЙЧУК, народний депутат України IX скликання, голова підкомітету з питань захисту інвестицій в об'єкти будівництва Комітету Верховної Ради України з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірант (науковий керівник: Даниленко Л.І., доктор педагогічних наук, професор)

Проблеми європеїзації інституційного розвитку Верховної Ради України

Валентина АНОШИНА, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрантка (науковий керівник) Дудко Ірина Дмитрівна, доктор політичних наук, професор

Парламент як невід'ємний інститут державної влади і політичного управління України в умовах війни

Євген АНОШИН, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, магістрант (науковий керівник: Рейтерович І.В., кандидат політичних наук, доцент)

Сучасні виклики та завдання публічній владі у воєнний і повоєнний періоди

Наталія БАЛАСИНОВИЧ, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник: Дудко І.Д., доктор політичних наук, професор)

Про День Соборності України: сучасність і майбутнє

Владислав ВАЩИШИН, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (науковий керівник: Даниленко Л.І., доктор педагогічних наук, професор)

Що для мене означає день Соборності України

Євген ДАНИЛОВ, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (науковий керівник: Даниленко Л.І., доктор педагогічних наук, професор)

Історичний досвід боротьби за соборність та сучасні виклики

Андрій ГАЧКОВ, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірант (науковий керівник: Даниленко Л.І., доктор педагогічних наук, професор)

Сучасні інформаційні технології: перспективи застосування у державному управлінні

Валерія ГОЛУБЬ, професор кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор наук з державного управління, професор

Особливості взаємодії держави і суспільства у контексті сучасних викликів

Ольга ГОРУЛЬКО, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник: Даниленко Л.І., доктор педагогічних наук, професор)

Паритетний парламент на захисті незалежності України

Валентина ГОШОВСЬКА, завідувача кафедри парламентаризму ННІ ПУДС, Президент ГО «Академія парламентаризму», Заслужений працівник народної освіти України, доктор політичних наук, професор

Соборність України - фактор єднання народу і влади

Лілія ГРИГОРОВИЧ, кафедра парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філософських наук, народний депутат України 5-ти скликань, **Павло КОНОНЕНКО**, аспірант

Акт про Злуку 22.01.1919. Історичні та політико-правові аспекти

Вікторія ГУРА, заступник директора з науково-педагогічної роботи Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат економічних наук, доцент <i>Опір змінам: як українцям інтегруватися в європейське суспільство</i>
Олена ДАВИДЕНКО, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник: Дудко Ірина Дмитрівна, доктор політичних наук, професор) <i>Місцеве самоврядування: специфіка діяльності в умовах воєнного стану</i>
Лідія ДАНИЛЕНКО, професор кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор педагогічних наук, професор <i>День Соборності України: традиція та цінність</i>
Вячеслав ДІДКІВСЬКИЙ, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрантка (науковий керівник: Голубь Валерія Володимирівна, доктор наук з державного управління, професор) <i>Оптимізація інституційної спроможності органів влади у сфері публічного управління комерційним автомобільним транспортом</i>
Ірина ДУДКО, професор кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор політичних наук, професор, Андрій УДОТОВ, магістрант <i>Національна культура як фактор єднання і спротиву РФ в умовах війни</i>
Юрій ЄЛЕНІЧ, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрант (науковий керівник: Даниленко Л.І., доктор педагогічних наук, професор) <i>Роль верховної ради як законодавчого інституту у процесі розвитку правової держави</i>
Юрій КІСЕЛЬ, народний депутат України IX скликання, Голова Комітету Верховної Ради з питань транспорту та інфраструктури, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, аспірант, кафедра парламентаризму, аспірант (науковий керівник: Гошовська В.А., доктор політичних наук, професор) <i>Парламентський контроль: функціональність, напрями реалізації в умовах воєнного часу</i>
Анна КОМІСАРЕНКО, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник Голубь В.В., доктор наук з державного управління, професор) <i>Особливості розвитку соціального підприємництва в кризовий період</i>
Оксана КОГУТ, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра публічної політики, аспірантка (науковий керівник Алексеєнко І.Д., доктор політичних наук, професор) <i>Актуальні питання природоохоронної діяльності в державному управлінні в умовах воєнного стану</i>
Володимир КРЕЙДЕНКО, народний депутат України IX скликання, Заступник голови Комітету Верховній Раді України з питань транспорту та інфраструктури, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, докторант (науковий керівник: Гошовська Валентина Андріївна, доктор політичних наук, професор) <i>Роль Верховної Ради України у процесі об'єднання</i>
Людмила ЛУКІНА, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник: Гошовська В.А., доктор політичних наук, професор) <i>Соборна демократія - основа консолідації сучасного українського суспільства</i>
Наталія ЛЯЩЕНКО, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник: Гошовська Валентина Андріївна, доктор політичних наук, професор) <i>Єдність - запорука перемоги. Досвід Вишеградської групи для України</i>

Юрій ЛЯЩЕНКО, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник: Рейтерович Ігор Вячеславович, кандидат політичних наук, доцент) <i>Політичного маркетингу в Україні: вимоги та перспективи</i>
Надія МАКСІМЕНЦЕВА, доцент кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук <i>Роль парламенту щодо утвердження громадянської та національної ідентичності: правовий аспект</i>
Олександр МИСИШИН, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірант (науковий керівник: Рейтерович Ігор Вячеславович, кандидат політичних наук, професор) <i>Значення Соборності у період війни</i>
Аліса МУСІЄНКО, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрантка (науковий керівник: Рейтерович Ігор Вячеславович, кандидат політичних наук, доцент) <i>Політична система України в умовах війни</i>
Ігор НЕГУЛЕВСЬКИЙ, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірант (науковий керівник: Даниленко Л.І., доктор педагогічних наук, професор) <i>Чинники впливу на трансформацію політичного лідерства в сучасній Україні</i>
Евеліна ОВЧАРУК, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник: Пухкал О.Г., доктор наук з державного управління, професор) <i>Digital-трансформація публічної влади та бізнесу в умовах повоєнного відновлення України</i>
Іван ОВЧІННИКОВ, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (науковий керівник: Дудко Ірина Дмитрівна, доктор політичних наук, професор) <i>Фактор доброчинності народного депутата України у вимірі реалізації демократичних засад розвитку суспільства</i>
Ірина ПОЛОЖЕШНА, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник: Плотницька І.М., кандидат філологічних наук, професор) <i>Вплив кадрового механізму на створення інституційно спроможних територіальних громад</i>
Сергій ПАЛАДІЙЧУК, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірант (науковий керівник: Плотницька І.М., кандидат філологічних наук, професор) <i>Алгоритм удосконалення регіональних органів представницької влади в Україні на основі системи оцінювання</i>
Ольга ПАНЧЕНКО, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, магістрантка (науковий керівник: Даниленко Л.І., доктор педагогічних наук, професор) <i>Динаміка зміни рівня довіри українського народу до влади як один із показників соборності держави</i>
Тетяна ПАРФЕНЮК, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник: Пухкал О.Г., доктор наук з державного управління, професор) <i>Сучасні виклики формування енергетичної політики в Україні</i>
Інна ПЛОТНИЦЬКА, професор кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат філологічних наук, професор <i>Українська мова як чинник консолідації нації</i>

Ігор РЕЙТЕРОВИЧ, доцент кафедри парламентаризму, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат політичних наук, доцент <i>Соборність як ключова цінність представницької демократії</i> Анастасія СІВРУК, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрантка (науковий керівник: Дудко Ірина Дмитрівна, доктор політичних наук, професор) <i>Роль політико-управлінської еліти в підтримці єдності українського суспільства в умовах воєнного часу</i> Валерія СЛОНЧАК, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрантка (науковий керівник: Дудко Ірина Дмитрівна, доктор політичних наук, професор) <i>Подолання політичної корупції як передумова єдності влади і громадянського суспільства в умовах воєнного часу</i> Андрій СОРОКА, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрант (науковий керівник: Дудко Ірина Дмитрівна, доктор політичних наук, професор) <i>Представницькі органи влади: спроможність та особливості реалізації повноважень в умовах війни</i> Лариса СОХАТЮК, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра публічної політики, аспірантка (науковий керівник: Алексеєнко Ірина Вікторівна, доктор політичних наук, професор) <i>Актуальні питання природоохоронної діяльності в державному управлінні в умовах воєнного стану</i> Дамір ХАМАВІ, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрант (науковий керівник: (Плотницька І.М., кандидат філософських наук, професор) <i>Парламентська коаліція в сучасних умовах</i> Ірина ЧУМАК, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірантка (науковий керівник Голубь В.В., доктор наук з державного управління, професор) <i>Аксіологічні передумови формування продовольчої політики у сучасній Україні</i> Андрій ШЕМЧУК, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, аспірант (науковий керівник : Даниленко Л.І., доктор педагогічних наук, професор) <i>Удосконалення діяльності суб'єктів політичної влади в умовах повоєнного відновлення України</i> Марія ШКУРАТ, студентка Навчально-наукового інституту публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка (науковий керівник) Дудко Ірина Дмитрівна, доктор політичних наук, професор <i>Об'єднання української держави у вимірі парламентаризму: історична ретроспектива та виклики сучасності</i> Ольга ШТИКУН, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра публічної політики, аспірантка (науковий керівник: Алексеєнко Ірина Вікторівна, доктор політичних наук, професор) <i>Окремі питання щодо реалізації права на відшкодування шкоди, завданої незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів</i> Вікторія ЮРІКОВА, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрантка (науковий керівник: Гошовська Валентина Андріївна, доктор політичних наук, професор) <i>Розвиток гуманітарної політики в Україні: традиції та перспективи</i> Олександр ЮРІКОВ, Навчально-науковий інститут публічного управління і державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кафедра парламентаризму, магістрант, доктор філософії з права <i>Особливості парламентаризму в УНР часів Великої злуки</i>
ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ. ПРИЙНЯТТЯ РЕЗОЛЮЦІЇ
13:55 – 14:00

РЕЗОЛЮЦІЯ

10-го ювілейного щорічного Всеукраїнського науково-практичного
круглого столу до Дня Соборності України
«Соборність України: політика духовної спільності, національних традицій і цінностей»

За результатами доповідей, тез і загальної дискусії учасники Круглого столу пропонують:

Визнати, що ідея соборності українського народу є одним із найбільш ціннісних орієнтирів суспільства, що забезпечує згуртованість України як держави у воєнному протистоянні з РФ, визначає спроможність отримання Перемоги над ворогом і відбудови країни у повоєнний період.

Посилити зв'язок навчально-наукової і виховної роботи Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби з науковими дослідженнями та виховними заходами Київського національного університету імені Тараса Шевченка та практикою роботи Верховної Ради України, яка є сьогодні об'єднавчим чинником українського суспільства і держави.

Продовжити системну роботу з розвитку *Наукової школи вітчизняного парламентаризму* (керівник – завідувач кафедри парламентаризму Валентина Гошовська, доктор політичних наук, професор, DrHb, PrHb) як наукового і практико-орієнтованого складника діяльності Навчально-наукового інституту публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка *шляхом* висвітлення в освітньому процесі історії та здобутків українського народу в боротьбі за Незалежність, Соборність, Свободу.

Активно залучати науково-педагогічних працівників і студентів до експертно-аналітичної діяльності для забезпечення реалізації гуманітарних принципів публічного управління, аналізу та вирішення питань, пов'язаних із популяризацією європейських і національних цінностей та ідей Свободи, Соборності, Гідності, Демократії, які виборювалися українцями на Майдані під час Помаранчевої Революції та Революції Гідності, а нині – на полі бою з російськими загарбниками.

У контексті стратегії демократичних реформ в Україні та повоєнного відновлення України звернути особливу увагу на вагомість *гуманітарної політики* держави, яка має реалізовуватися на всіх рівнях організації влади, в освітньому і виховному процесі. Така політика має гармонійно поєднувати діяльність державних органів і громадянського суспільства, будучи орієнтованою на висвітлення історичної боротьби українського народу за Незалежність, Соборність, Свободу; подальший розвиток української мови як державної; відродження національної пам'яті, сприяння розвитку української культури як чинників взаємодії держави та суспільства, громадян усіх регіонів, представників різних етнічних груп і релігійних конфесій, які формують українську громадянську націю.

Наукове видання

СОБОРНІСТЬ УКРАЇНИ: ПОЛІТИКА ДУХОВНОЇ СПІЛЬНОСТІ, НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ І ЦІННОСТЕЙ

Матеріали 10-го ювілейного щорічного
Всеукраїнського науково-практичного круглого столу
до Дня Соборності України
(Київ, 25 січня 2023 р.)

Видавець

Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
Навчальна лабораторія методичного
та видавничого забезпечення навчального процесу
03057, Київ, вул. Антона Цедіка, 20.

